

**PROF. DR. RUŞEN KELEŞ'İN YAŞAMI, YAPITLARI,
FİKİRLERİ, UYGULAMALARI VE TÜR K TOPLUMSAL
YAŞAMINA KATKILARI: KAMU YÖNETİMİ VE
SİYASET BİLİMİ AÇISINDAN BİR ARAŞTIRMA**

Leyla KAHRAMAN

87423

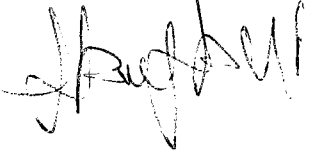
**İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönergesi'nin
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

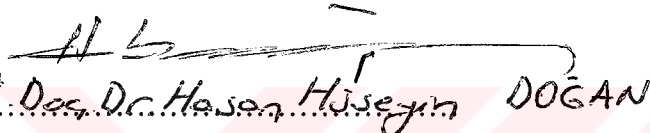
MALATYA, Ekim, 1999

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma, jürimiz tarafından "KAMU YÖNETİMİ" Ana Bilim Dalı'nda
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ Olarak kabul edilmiştir.

Başkan..... Prof. Dr. S. Kemal KARTAL
Adı, Soyadı ve Ünvanı

Üye..... Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin DOĞAN
Adı, Soyadı ve Ünvanı

Üye..... Yrd. Doç. Dr. Metin KIRIMHAN
Adı, Soyadı ve Ünvanı

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

..../..../1999

İmza

Adı, Soyadı ve Ünvanı

.....

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bellekli bir toplum olabilmenin yolu gelecek kuşaklara bir çok yapıt bırakmaktan geçer. Bilimsel bilgi birikim sürecinin kesintisiz olarak devamı için üretilen ürünlerin kaydedilmesi ve bilim hayatına yapılan katkının kalıcılığının sağlanması gerekir. İşte bu noktada bilim evrenine verdiği ürünler ve harcadığı emeklerle katkıda bulunmuş olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaşamı, yapıtları, fikirleri ve uygulamalarının kamu yönetimi ve siyaset bilimi açısından araştırılması Türkiye'de bilimsel yayınların geçirmekte olduğu gelişim sürecine katkı sağlayan bir sıçrama tahtası olacaktır. Tabi ki yalnızca Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'i çalışmakla sağlanmaz bu katkı. Aynı şekilde kendi dalında uzmanlaşmış, emek vermiş tüm bilim adamlarımızın hayatını kapsamalı bu araştırma yelpazesi.

Bilgi üreten ve ürettiren aynı zamanda da tüketen ve tükettiren bir bilim adamımız olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bilim yolunda üstlenmiş olduğu bu görevi ne şekilde ve hangi şartlar altında gerçekleştirdiği bu yola girmek isteyen genç bilim adamları için bir örnek oluşturacak ve bu yolda ilerlemelerinde bir rehber, bir ışık olacaktır. Bu çalışmadan bir çok kişinin kendi adına bir pay alacağına inanmaktayız. Bu araştırma en az 3-4 yıl daha sürecek bir çalışmadır. Yüksek lisans tezi düzeyinde, tez formatına uygun olarak hazırlanan ve belirlenen süre içerisinde ulaşılan yapıtlara göre hazırlanan bu çalışma, Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in ürettiği her yapıtı kapsamayı amaçlamaktadır. Henüz bu çalışmamızda Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtlarına ulaşılarak, özetleme yapılamamıştır. İşte bu nedenledir ki bu çalışmamız henüz burada noktalanmamış, devam edecek olan bir çalışmadır. Türkiye'de "kişi çalışması" aşamasını gerçekleştiren öncü kişiler olmamızı özendiren ve üzerimizden öğretmen elini, anne elini, desteğini ve şefkatini hiç bir zaman esirgemeyen çok değerli Hocam Sayın Prof.Dr.S.Kemal KARTAL'a en derinden teşekkürlerimi sunmayı bir borç biliyorum. Huzurunuzda ettiğim teşekkürün yanında bu çalışmamın, şayet başarılı bulunursa, mimarisinde çok önemli rol oynayan öğretmenime, bu çalışmaya yöneltilen her övgünün aynı zamanda O'na gönderileceğini bilmesini istiyorum. Eksikliklerimden ise tamamıyla ben sorumluyum.

Bu çalışmam sırasında bana elinden gelen her türlü yardımı yapan Sayın Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e gerek sağladığı kaynaklar gerekse bana ayırdığı zamandan ve derslerine katılmam için gösterdiği yakın ilgiden dolayı teşekkür ediyorum. Umarım bir çok kişinin de katkısıyla oluşturduğum bu tezimi Sayın Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in eline utanıp sıkılmadan verebilirim.

Çalışmalarına gerek görüşme yoluyla gerekse kaynak vererek ve Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarının dizelgesini hazırlamam için malzeme sağlayan SBF öğretim üyesi Sayın Doç.Dr.Ayşeül MENGÜ'ye de yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca yaptığı yapıcı eleştiri ve önerileriyle katkıda bulunan Sayın Yrd.Doç.Dr. Hasan BURAN'a, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarına ulaşmamda yaptığı yardımlarından dolayı Sayın Yrd.Doç.Dr.H.Hüseyin DOĞAN 'a ve de çalışmama doğrudan ve dolaylı yollardan emekleri geçen, adlarını burada saymadığım herkese katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak da yalnızca bu çalışmamda değil ömrüm boyunca verdiğim tüm savaşımларımda yanımda olarak desteğini ve şefkatini üzerimden hiç eksik etmeyen anneme ve de aileme böyle bir çalışma vasıtasıyla bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.Biricik annem kendi dünyasının zor koşullarında verdiği onurlu mücadeleleriyle benim yaşamımda eşsiz bir örnek olmuştur.Yanımda olmanızdan dolayı çok mutluyum.

Leyla KAHRAMAN

MALATYA-1999

ONUR SÖZÜ

Bilim Uzmanlığı tezi olarak sunduğum "PROF.DR. RUŞEN KELEŞ"İN YAŞAMI, YAPITLARI, FİKİRLERİ, UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUMSAL YAŞAMINA KATKILARI: KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ AÇISINDAN BİR ARAŞTIRMA başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın, tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin hem metin içinde hem de Kaynakça'da, yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu onurumla doğrularım.

Leyla KAHRAMAN

13 Eylül 1999

**"PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN YAŞAMI, YAPITLARI, FİKİRLERİ
UYGULAMALARI VE TÜRK TOPLUMSAL YAŞAMINA KATKILARI:
KAMU YÖNETİMİ AÇISINDAN BİR ARAŞTIRMA**

İÇİNDEKİLER

Önsöz	2
Onur Sözü	4
İçindekiler	5
Kısaltmalar	15

BİRİNCİ KESİM: ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ .	16
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi	16
1.2. Araştırmanın Denencesi ve Amacı	18
1.3. Araştırmanın Yöntemi	19
1.4. Bilgi Derleme ve İşleme Araçları	19
1.5. Kavram Tanımları	20
1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası	22

İKİNCİ KESİM: "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN TANITILMASI

2. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN YAŞAMÖYKÜSÜ	25
2.1. Doğumdan Üniversiteye Uzunluk (1932-1950)	25
2.2. Kamu Yönetimi Bölümü İle Kucaklaşma (1950-1954)	25
2.3. Yönetim Kademesinde Görevlendirilme (1954-1955)	26
2.4. Öğretim Üyeliğine İlk Adım (1956-1957)	27
2.5. Akademik Olgunlaşma Dönemi (1957-1971)	28

2.6. Akademik Yetkinlikte Profesörlük Derecesi ve Sonrası (1971-)	29
2.7. Bilime Adanmışlık ve İç Dünya	31
2.8. Bir Bilim Adamının Odasından Bakış	35
3. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ"İN YAPITLARININ SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI	37
3.1.Öğretme Amaçlı Ders Notları ve Kitapları	37
3.1.1. Demokratik Memleketlerde Siyasal Partiler: Tarihçe, Teşkilat, Doktrin ve Programlarıyla (Dr.Cevat GERAY, Tanju POLATKAN ve Dr.Şerif MARDİN ile birlikte, 1962, Ankara: TODAİE Yayımları, 63 sayfa.)	37
3.1.2. 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu (1972-1978- 1983, İstanbul: Gerçek Yayınevi,219 sayfa.)	38
3.1.3. Şehirciliğin Kuramsal Temelleri(1972, Ankara: AÜ SBF,Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 250 sayfa).	40
3.1.4. İzmir Mahalleleri (1973, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayımları, 40 sayfa.)	41
3.1.5. Şehircilik Sorunlar-Uygulama ve Politika (Prof.Dr.Fehmi YAVUZ, Prof.Dr. Ruşen KELEŞ, Doç.Dr. Cevat GERAY, 1973, Ankara: Sevinç Matbaası, 948 sayfa.)	43
3.1.6. Çevre Sorunları (Prof.Dr.Fehmi YAVUZ ile birlikte; 1975-1983, Ankara: AÜ SBF ve Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınevi, 320 sayfa.)	44
3.1.7. ToplumBilimlerinde Araştırma ve Yöntem (1976, Ankara: TODAİE Yayımları 419 sayfa.)	46

- 3.1.8. Göç ve Gelişme (Nermin ABADAN-UNAT, Rinus PENNINX, Herman Van RENSELAAR, Leo Van VELZEN, Leyla YENİSEY İle birlikte, 1976, Ankara: Ajans Türk Basımevi, 412 sayfa.) . 48
- 3.1.9. Kentbilim İlkeleri (1976, Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 237 sayfa.) 49
- 3.1.10. Kentbilim Terimleri Sözlüğü (1980, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 196 sayfa.) 50
- 3.1.11. Kent ve Siyasal Şiddet (Artun ÜNSAL ile birlikte 1982, Ankara: SBF Yayınları, 105 sayfa) 51
- 3.1.12. Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Ekonomik Yaklaşımlar ve Kaynak Sağlama Sempozyumu (1983, Ankara: Türkiye Çevre Koruma Ve Yeşillendirme Derneği Yayınları, Temmuz, 116 sayfa.) 52
- 3.1.13. Türkiye’de Kentbilim Eğitimi (1987 (Yayıma Hazırlayan) , Ankara: AÜ-SBF Yayınları, 230 sayfa.) 54
- 3.1.14. Kentleşme Politikası (1990, 1993, 1996, 1997, Ankara: İmge Kitabevi, 510 sayfa.) 56
- 3.1.15. Türkiye ve Almanya’da Sosyal Hizmetler Sözlüğü (Prof.Dr. Jürgen Nowak ve Dr.İlhan Tomanbay ile Birlikte 1991, Ankara: Selvi Yayınları, 263 sayfa) 58
- 3.1.16. İnsan, Çevre, Toplum (1992,1997, Ankara: İmge Kitabevi, 295 sayfa.) 59
- 3.1.17. Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975,1992,1993, İstanbul: IULA-EMME Yerel Yönetimler birliği, 291 sayfa.) 61

3.1.18. Yerinden Yönetim ve Siyaset (1992-1994-1998, İstanbul: Cem	
Yayınevi, 472 sayfa.)	62
3.1.19. Çevrebilim (Can HAMAMCI ile birlikte 1993 , Ankara: İmge	
Kitabevi, 312 sayfa.)	64
3.1.20. Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim (1994, Ankara: Türk	
Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı, 102 sayfa.)	66
3.1.21. Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri (1994, Ankara:	
Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı,	
71 sayfa.)	67
3.1.22. Kentleşme Sürecinde Türkiye (1996, İzmir: KOSİAD, Yayınları,	
23 sayfa.)	69
3.1.23. Kentsel Toprak Rantının Kamuya Kazandırılması (Prof.Dr.Cevat	
GERAY, Yrd.Doç.Dr. Cahit EMRE ve Yrd.Doç.Dr. Ayşegül	
MENGÜ ile Birlikte, 1999, Türkiye Merkez Kooperatifler Birliği,	
Ankara; Öteki Yayınevi, 102 sayfa.)	71
3.2. Monograf Türü Bilimsel Araştırma Raporları	72
3.2.1.Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından	
Türkiye'de Konut Kooperatifleri (1967, Ankara: İmar ve İskan	
Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi-8, 304	
sayfa.)	72
3.2.2. Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi (1971, Ankara: SBF Yayınları,	
210 sayfa)	74
3.3.Toplantı, Konferans ve Seminer Bildirileri	75

3.3.1. Toplu Konut Yasası ve Getirdikleri (1982, Türkiye 6. Dünya Şehircilik Günü Kutlamaları, Türkiye’de Yerleşmeler ve Konut Sorunları Kollokyumu’na Sunulan Bildiri, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Kasım, s.13-24).	75
3.3.2. Kentleşme ve Planlama (1996, Belediye Başkanları Semineri, Aralık, s.1-9).	76
3.3.3. Şehirleşme Politikamız ve Doğu Anadolu Bölgesi (1966, Doğu Anadolu’yu Kalkındırma Sorunları Semineri’ ne Sunulan Bildiri, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Yayını, 27 sayfa)	77
3.4. Kitap Tahlilleri	78
3.4.1. Yayalar, Taşıtları: Şehir Dokusunda Yeni Ulaştırma Düzenleri (1965, Prof.Dr.Kemal ARU, Ankara: AÜ SBF Dergisi; Cilt:XX, No:3, Eylül, s.295-296).	78
3.4.2. Türkiye’de İmar Planlama Eylemleri ve Dayanması Gereken Bilimsel Kurallar (1965, Dr.Ayten Çetiner, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XX, No:3, Eylül, s.296-297).	79
3.5. Bilimsel Makaleleri	80
3.5.1. Siyasi Partiler ve Şehircilik Politikası Sorunları (1965, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XX, No:3, Eylül, s.273-280.)	80
3.5.2. Türkiye’de Şehirleşme Eğilimleri (1970, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XXV, No:4, s.41-83).	81

- 3.5.3. Başkent Ankara İçin Elli Yıl Önce Çıkarılan 583 Sayılı Yasa
Üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Yapılan Görüşmeler
(Prof.Dr. Fehmi YAVUZ ile birlikte, 1974, Ankara: AÜ SBF
Dergisi, Cilt:XXIX, No:3-4,Aralık, s.1-33.) 83
- 3.5.4. Kentsel Kargaşanın Ardındaki Gerçek (1979, Ankara:Mülkiyeliler
Birliği Dergisi, Toplumsal Bunalım (Anarşi) Özel Sayısı, Sayı:54,
s.29-31). 84
- 3.5.5. Devlet ve Konut Kooperatifçiliği (1979, Ankara: Amme İdaresi
Dergisi, Cilt:12,No:4, Aralık,s.31-40.) 85
- 3.5.6. Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek Olay (1982, Ankara: AÜ
SBF Yayınları, Seha L.MERAY'a Armağan, Cilt:II, s.411-428) 87
- 3.5.8. İmar Planlamasında Merkezîyetçilik ve Yerellik (1983, Ankara: AÜ
SBF Dergisi, Cilt: XXXVIII, No:1-4,Ocak-Aralık, s.139-149). . 89
- 3.5.9. Atatürk Çağdaş Ankara ve Kentbilim (1981-1982, Ankara: TODAİE
İnsan Hakları Yıllığı, Yıl:3-4, s.140-151) 90
- 3.5.10. Japonya'da Yerel Yönetimler (1984, Ankara: Amme İdaresi
Dergisi, TODAİE, s.101-122.) 91
- 3.5.11.Gecekondu Affında Amaç ve Yöntem (1985, Ankara:Mülkiyeliler
Birliği Dergisi, Yıl:20, Cilt:X, Sayı:77,Şubat-Mart, s.30-33) . 93
- 3.5.12. Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi (1986,Ankara: Amme İdaresi
Dergisi, Cilt:19, Sayı:3,Eylül, s.81-98). 94
- 3.5.13. Japonya'da Kentsel Yaşam ve Kentleşme (1986, Ankara:Amme İdaresi
Dergisi, Cilt-19, Sayı:2, TODAİE, Haziran, s.101-126.) 95

- 3.5.14. Yerel Yönetimler ve Konut (1987, Ankara: A.Ü.SBF Dergisi,
Cilt:XLII, No:1-4, Ocak-Aralık, s.11-14). 99
- 3.5.15. Kooperatif ve Güven (1988, Ankara: Konutbirlik, Dizi: 5,
Sayı:3, Mart, s.20-22) 100
- 3.5.16. Dar Gelirli Kentliler İçin Bir Konut Edindirme Yöntemi: Evini
Yapana Yardım (1988,Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XLIII,
No:1-2,Ocak- Haziran, s.81-113). 101
- 3.5.17. Konut Kesiminde Özelleştirmenin Sorunları (1988, Ankara: AÜ
SBF Dergisi, Cilt:LXIII, No:3-4, Temmuz-Aralık, s.33-57). . . 102
- 3.5.18. Kent Planlaması Kavramı, Kent ve Kent Tanımları (1990, Özerk
Yerel Yönetim, Yıl:1, Sayı:1,Şubat, s.4-5). 103
- 3.5.19. Kentsel Katılım Nedir? Ne Olmalıdır? (1991, Ankara: AÜ
B.Y.Y.O Yıllık, Şevket EVLİYAGİL'e Armağan, s.17-55). . . 104
- 3.5.20. Demokratik Gelişmemizde Yerel Yönetimler (1991, Ankara:
Mülkiyeliler Birliği, Bahri SAVCI'ya Armağan, s.290-300) . . 106
- 3.5.21. Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik (1992,
Ankara:Çağdaş Yerel Yönetimler; Cilt:1, Sayı:2, Mart,
s.9-14.) 108
- 3.5.22. İspanya'da Yerinden Yönetim (1993, Ankara:Çağdaş Yerel
Yönetimler; Cilt:2, Sayı:4-5, Temmuz, s.11-22.) 110
- 3.5.23. Fransa'da Yerinden Yönetim (1994, Ankara:Çağdaş Yerel
Yönetimler, TODAİE, Cilt:3, Sayı:1,Ocak, s.3-18.) 113
- 3.5.24. Yerel Yönetimlerde Özelleştirme (1995, Ankara: Türk Belediyecilik
Derneği, Konrad Adenauer Vakfı, Şubat, s.11-23.) 116

3.5.25. Yerel Demokrasi İçin Yargı Güvencesi (1995 , Ankara:AÜ SBF Dergisi, Prof.Dr. Turan GÜNEŞ'e Armağan, Cilt:50, No:3-4, Haziran-Aralık, s.251-256).	117
3.5.26. Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye (1995, Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler,TODAİE Cilt:4, Sayı:6, Kasım s.3-19).	118
3.5.27. Bölge Gerçeği ve Avrupa (1998, Ankara:Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:7, Sayı:2, Nisan, s.3-10).	119
3.5.28. Küreselleşme ve Yerel Özerklik (1998, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, Suna KİLİ'ye Armağan Kitap, s.209-227)	120
4. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN FİKİRLERİNİN (DÜŞÜNCELERİNİN) SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI	122
4.1. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Türkiye'de Kentleşme, Göç ve Gecekondu Olguları Hakkındaki Fikirleri	122
4.2. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Türkiye'de Konut ve Konut Kooperatifçiliği Hakkındaki Fikirleri	128
4.3. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Kent Plancılığı ve Kent Plancıları Hakkındaki Fikirleri	133
4.4. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Yerel Yönetimler ve Kentsel Siyaset Hakkındaki Fikirleri	138
4.5. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Çevre Hakkındaki Fikirleri	142
5. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN UYGULAMALARININ SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI	147
5.1. Akademisyenliği	147

	13
5.2. Yöneticiliği	148
5.3. Gazete Yazarlığı	150
5.4. Sivil Toplum Örgütçülüğü	150
5.5. Danışmanlık ve Danışma Kurulu Üyelikleri	152
5.6. Serbest Meslek Uygulayıcılığı	154

**ÜÇÜNCÜ KESİM: "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN DEĞERİNİN ORTAYA
KONMASI**

6. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN FİİLİ UĞRAŞLARI BAKIMINDAN

İNCELENMESİ	155
6.1. Bilim Adamlığının İncelenmesi	155
6.2. Yöneticiliğinin İncelenmesi	158
6.3. Gazete Yazarlığının İncelenmesi	160
6.4. Sivil Toplum Örgütçülüğünün İncelenmesi	161
6.5. Danışmanlık ve Danışma Kurulu Üyeliklerinin İncelenmesi	161
6.6. Serbest Meslek Uygulayıcılığının incelenmesi	162

7. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN UZMANLIK ALANLARI BAKIMINDAN

İNCELENMESİ	163
7.1. Kamu Yönetim Bilimciliği	163
7.2. Siyaset Bilimciliği	164
7.3. Hukukçuluğu	166
7.4. Kentbilimciliği	167
7.5. Çevrebilimciliği	170

**8. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN GÜNÜMÜZ VE GELECEK İÇİN ÖNEMİ:
YAPITLARINDAN, FİKİRLERİNDEN VE UYGULAMALARINDAN
BUGÜN VE GECELEKTE (DAHA İYİ) NASIL**

YARARLANILABİLİR? 172

8.1. Günümüzde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Önemi 172

8.1.1. Bu Toprakların Öz Ürünü Üreten ve Ürettiren Prof.Dr. Ruşen
KELEŞ 172

8.1.2. Sentezleme ve Yaygınlaştırma Açısından Prof.Dr.Ruşen
KELEŞ 174

8.2. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Gelecek İçin Önemi 181

8.2.1. Bilim Alanında Kök Salan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 181

8.2.2 Yapıtlarından, Fikirlerinden ve Uygulamalarından Gelecekte Nasıl
Yararlanılacaktır? 182

DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ 184

9.1. Bulgular 184

9.2. Öneriler 188

9.3. Genel Sonuç 193

EKLER

EK-1: "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Özgeçmişi 196

EK-2: "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Tarih Sırasına Göre Bütün Yapıtlarının
Dizelgesi 200

EK-3: "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Sınıflandırılmış Bütün Yapıtlarının
Dizelgesi 226

KAYNAKÇA 253

KISALTMALAR

AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AÜ:	Ankara Üniversitesi
BM:	Birleşmiş Milletler
CHP:	Cumhuriyet Halk Partisi
ÇED:	Çevresel Etki Değerlendirmesi
DİE:	Devlet İstatistik Enstitüsü
DİSK:	Devrimci İşçi Sendikaları Korfederasyonu
DPT:	Devlet Planlama Teşkilatı
İİBF:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ODTÜ:	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
SBF:	Siyasal Bilgiler Fakültesi
SSK:	Sosyal Sigortalar Kurumu
TBD:	Türk Belediyecilik Derneği
TODAİE :	Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÜBİTAK:	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜRK-İŞ:	Türkiye İşçi Sendikaları
YÖK:	Yüksek Öğretim Kurumu

BİRİNCİ KESİM: ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Bu kesimde bu araştırmayı yapmakla neyin peşinde olduğumuzu daha baştan gözler önüne sermeyi amaçlamaktayız. Araştırmanın ne şekilde yapıldığına, çalışmanın yöntemine ilişkin bilgiler ve temel kavramlar verilmeye çalışılmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın konusu, denencesi, amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler ortaya konmuştur.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

"Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Yaşamı, Yapıtları, Fikirleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları: Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Açısından Bir Araştırma" adını taşıyan bu çalışma ile Kamu Yönetimi alanına büyük emek vermiş, siyasetbilimci ve hukukçu olmasının yanında kentleşme ve Çevre Sorunları dalında uzmanlaşmış ve birçok yapıt vermiş olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaşam öyküsü kamu yönetimi ve siyaset bilim açısından ele alınıp incelenmeye çalışılmış. Bu çalışma ile bir ülkede bir bilim dalındaki yayınların gelişme aşamalarından sekizinci aşamaya geçerek, o bilim dalının ustalarının yaşam öykülerinin yazılması aşamasına geçilmiş olmaktadır. KARTAL'a (1999, 198) göre bir ülkede bir bilim dalındaki yayınların gelişmesi şu 8 aşamada gerçekleşmektedir:

1- Genel süreli yayınlarda o bilim dalıyla ilgili kısa popüler makalelerin yayınlanması.

2- Tek konulu araştırma yazanaklarının (monografların) kitap biçiminde yayınlanması.

3- Derleme kitapların yayınlanması.

4- Ortak (Çok Yazarlı) kitapların yayınlanması.

5- Ders kitaplarının (Text book) yayınlanması.

6- Hakemsiz uzmanlık (meslek) dergilerinin yayınlanması.

7- Hakemli uzmanlık (meslek) dergilerinin yayınlanması.

8- O bilim dalının ünlü kişilerinin (ustalarının) meslek yaşam öykülerinin (veya öz yaşam öykülerinin) yayınlanması.

Bu çalışmamız yukarıdaki 8. aşamayla ilgili bir çalışmadır ve bu kamu yönetimi bilim dalının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hakkında yapılan bu araştırmayla elde edilebilecek somut yararlar şöyle özetlenebilir:

1- Hiç riske katlanmadan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in hayatında yolculuk yaparak kendimize dersler çıkarabiliriz.

2- Yaptığımız bu araştırma sonucunda karşılaştığımız manzaraya bakarak, benim gibi, akademik hayata atılacak kişiler daha işin başında kendilerini tartarlar ve kararlarını verirler.

3- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaşam öyküsünü çalışmakla aynı zamanda O'nun uzmanlaşmış olduğu Kentleşme ve Çevre Sorunları, Yerel Yönetimler, Yöntembilim ve Siyaset Bilimi alanlarını da çalışmış olacak, bu bilim dallarının gelişim süreçlerini yakından inceleme fırsatını bulmuş olacağız.

4- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapmak isteyip de yapamadıklarını, bu alanda eksik kalan, yapılması gereken işleri belirterek, yol gösterme ve öneriler getirme yoluyla bilim dalının gelişim süreci hızlanacaktır.

Araştırmamız bu yönlerden hem Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e gereken değeri verilmesini sağlamak, hem bu satırların yazarının bilimsel çalışmalarını geliştirmek hem de okuyucuların gelişmelerini, ilgi alanlarını etkilemek açılarından önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Denencesi ve Amacı

Bu araştırmamızda şu denenceler sınanmaya çalışılmıştır:

D1- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaptığı bilimsel çalışmaları sayesinde Türkiye'ye kentleşme, yerel yönetimler ve çevre konusunda büyük katkılar sağlamış ayrıca çevre bilinçli bir toplum olma yolunda atılan ilk adımların destekçilerinden biri olmuştur.

D2- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ " kentsel siyaset" konusunu Türk Kamu Yönetimine tanıttıran ve konunun gelişmesine katkıda bulunan öncü kişilerdendir.

D3- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ Türk yöntem biliminin gelişimine katkıda bulunduğu gibi yaptığı yayınlarla da bu gelişime hemen ayak uyduran bilim adamlarımızdandır.

D4- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ akademik hayatı boyunca gerek ders anlatışı, gerek yayınları, gerek Türkçe'yi özenli kullanımı ve gerekse de katıldığı bilimsel toplantılar ve kurultaylar gözönüne alındığında, Türk bilim hayatı için iyi bir örnek oluşturmaktadır.

D5-Bilim alanındaki gizilgücün (potansiyel), toplumları ve zamanı yönlendirmede en temel araç olarak öne çıktığı günümüzde, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ve onun gibi bilim adamlarımızın değerlerini daha iyi anlayabilmek ve çalışmalarından daha iyi faydalanabilmek bakımından araştırmamız büyük önem taşımaktadır. Bilimsel alanda gücü elde tutmanın ve kitleye yaymanın yolu , bu gizilgücü oluşturan kişileri tanımak ve onları tam anlamıyla değerlendirebilmekten geçer. Bu araştırmamız, çetin ama psikolojik doyumu zirveye tırmandıran bilim yolunu aydınlatması ve bu yolu

seçeceklere rehber olması açısından önem taşımakta, bunun yanında bu yolu seçmiş ve bu yolda başarılı bir yürüyüş gerçekleştirmiş ve gerçekleştirmekte olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e Türk Toplumunu olarak sahip çıkma, araştırma ve çalışmalarının kitlesel boyutta yayılmasını sağlama açısından da önem taşımaktadır.

D6- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in kent plancılığının önemini vurgulaması ve bu doğrultuda kent plancılığı ile ilgili eğitim programlarında değişikliklerin yapılmasını sağlaması kentleşmenin daha sağlıklı ve düzenli olması için atılmış çok önemli bir adımdır.

Bu araştırmada Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaşam öyküsünün yanında yapıtları, fikirleri, uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına katkılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Ele alınan denenceler ışığında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Türk Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi dallarına katkısı ortaya konulurken, örnek ve ders alınacak noktalar da gözler önüne serilmeye çalışılmış. Akademik olarak yetkin bir düzeye ulaşmış olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in araştırıldığı bu çalışma tam olarak amacına ulaşır mı bilinmez ama en azından bilim yolculuğuna yeni çıkan bir akademisyen adayı olarak bu satırların yazarı için bilimsel çalışmalarımızın ve bilim ufukumuzun gelişmesini sağlaması bakımından amacına bir ölçüde ulaştığı şimdiden söylebilir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızda tarihsel ve betimsel araştırma yöntemleri birarada kullanılmıştır.

1.4. Bilgi Derleme ve İşleme Araçları

Bu araştırmada var olan bilgilerin yanısıra araştırmacı tarafından üretilen bilgilerden faydalanılmıştır. Görüşme ve belgesel kaynak derleme yoluyla toplanılan

veriler, kurgulu ve bütüncül tekrara dayalı yazma yöntemleri birarada kullanılarak işlenmiştir (KARTAL, 1993,17).

1.5. Kavram Tanımları

Çalışma boyunca kullanılmış olan kavramların hangi anlamlarda kullanıldığı aşağıda verilmiştir.

Belediye: "Bulunduğu belde halkının mahalli, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir" (KELEŞ,1994a,68).

Çevre: İnsan ya da başka canlının yaşamı boyunca içinde ilişkilerini sürdürdüğü dış ortam (ACAR, DEMİR 1997, 58).

Çevrebilim (Ekoloji): "Belli bir çevrede yaşayan organizmaların hem diğer canlılarla hem de fiziksel çevreleriyle ilişkilerini inceleyen disiplin" (ACAR, DEMİR, 1997,89).

Çevresel Etki Değerlendirmesi: "Planlanan bir faaliyetin, çevrede yol açabileceği tüm etkilerin önceden tespit edilmesi ve önlemlerin alınabilmesi için gerekli çalışma ve uygulamalar" (KIŞLALIOĞLU, BERKES, 1994, 334).

Gecekondu: "Bütünü ya da önemli bir bölümü kullanıcısı tarafından yapıya, malzemeye ve toprağa ilişkin varolan kamu düzenlemelerine ve standartlarına bütünüyle ya da önemli ölçüde uymadan kentsel alanlarda üretilen konutlardır" (KARTAL, 1985,60).

Göç: "Bir yerleşim biriminden, gruptan ya da belli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka birine doğru, kısmen sürekli birey veya kitle hareketi" (ACAR, DEMİR, 1997,121).

Kent: "Nüfusu belli bir büyüklüğü ve yoğunluğu aşan, ekonomisi daha çok tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve kendi nüfusundan başka, etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşim birimi" (ACAR, DEMİR, 1997,164).

Kentleşme: "Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve var olan kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim süreci" (KELEŞ, 1996,3).

Kentleşme: "Kentleşmenin kentlerde yaşayan insanlara özgü davranış değişiklikleri yaratmasıdır" (KELEŞ, 1996,3).

Konut Politikası: "Vatandaşların konut ihtiyaçlarını karşılamak üzere devletçe saptanan önceliklere göre alınan yasal ve fiili tedbirlerin tümüdür" (YAVUZ, KELEŞ, GERAY, 1973b,593).

Kentsel Siyaset: "Mal, hizmet, özdeksel ve tinsel değer ve çıkarların kentsel alanları ve kentleşmeyi etkileyecek bir biçimde bölüştürülmesidir" (KELEŞ, 1992c,98).

Kent Planı: "Ulusal bir yerleşme ve kalkınma planı çerçevesinde bilimsel yöntemlere göre yapılan araştırmalara dayanılarak plan, program ve projelerin hazırlanmasını ve bu amaçla girişilecek çabaların gerçekleştirilmesini de kapsayan çalışmalardır" (KELEŞ, 1997,77).

Metropol: "Anakent" (KELEŞ, 1980,141).

Metropolitan Bölge: "Merkezdeki kent ile onun yakın etki alanı içinde bulunan yerleşmelerin fiziksel yönden birleşik olmasalar bile ekonomik ve toplumsal yönden bütünleşmiş birimleridir" (KELEŞ, 1997,76).

Sosyal Konut: "Bütünü ya da önemli bir bölümü uzmanlaşmış kamu kurumları

ya da özel kurumlar tarafından (kullanıcı olmayanlar tarafından) genellikle düşük gelir kümesindeki kullanıcılar için yapıya, malzemeye ve toprağa ilişkin varolan kamu düzenleme ve standartlarına bütünüyle ya da önemli ölçüde uyularak kentsel alanlarda ya da ülkenin başka bölümlerinde üretilen konutlardır" (KARTAL, 1985,61).

Yerinden Yönetim: "Merkeziyetçiliğin tersi olarak mahalli idarelerin merkezi yönetim karşısındaki yetki ve özerkliğinin genişletilmesi; merkez ile taşra arasında paylaşılması; merkezileşmenin önlenmesine yönelik karar ve uygulamalar" (KELEŞ, 1992c, 69).

1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası

"Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Yaşamı, Yapıtları, Fikirleri, Uygulamaları ve Türk Toplumsal Yaşamına Katkıları: Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Açısından Bir Araştırma" başlığını taşıyan bu çalışmamız 4 kesimden ve birbirini kesintisiz izleyen 10 bölümden, "Ekler" ve "Kaynakça" dan oluşmaktadır.

Araştırmanın adeta kısa bir özetini veren "ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR" başlığını taşıyan birinci kesim 6 alt bölümden oluşmaktadır. Bu alt bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "Araştırmanın Konusu ve Önemi", "Araştırmanın Denencesi ve Amacı", "Araştırmanın Yöntemi", "Bilgi Derleme ve İşleme Araçları", "Kavram Tanımları", "Araştırmanın Sunuş Sırası".

"PROF. DR. RUŞEN KELEŞ"İN TANITILMASI" başlığını taşıyan ikinci kesimde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in; özel yaşamı verilirken bir yandan da meslek yaşamı bir arada verilerek kişisel gelişim süreci gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtları kendi ölçülerimiz dahilinde bir sınıflandırmaya tabi tutularak, araştırmacının bu yapıtlardan ulaşabildiği kadarı özet bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bugüne

kadar yapmış olduğu çalışmalara dayanarak olgunlaştırdığı fikirleri sınıflandırılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in uğraş alanları da olduğu gibi hiç bir değer yargısı katılmadan bu kesim içinde incelenmiştir. Bu kesimde yer alan birbirini takip eden 4 bölümün başlıkları sırasıyla şunlardır: "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ' in Yaşam Öyküsü", "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Yapıtlarının Sınıflandırılarak Tanıtılması", "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Fikirlerinin Sınıflandırılarak Tanıtılması", "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ' in Uygulamalarının Sınıflandırılarak Tanıtılması"

"PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN DEĞERİNİN ORTAYA KONMASI"

başlığını taşıyan üçüncü kesim birbirini takip eden üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Fiili Uğraşları Bakımından İncelenmesi", "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Uzmanlık Alanları Bakımından İncelenmesi", "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Günümüz ve Gelecek İçin Önemi: Yapıtlarından, Fikirlerinden ve Uygulamalarından Bugün ve Gelecekte Daha İyi Nasıl Yararlanılabilir?". Bu kesimde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in uğraştığı alanlar fiilen araştırmacının gözüyle ele alınıp incelenmiş ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Aynı şekilde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in uzmanlık alanları da öznel bir değerlendirme çerçevesinde sunulmuştur. Bilimsel çalışmalardan tam anlamıyla faydalanmanın yolunu bulmaya çalıştığımız bu araştırmada bilim alanında başarılı bir bilim adamımız olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'i tam olarak anlamının ve anlatmanın, fikirlerini yaygınlaştırmanın yolları önerilmiştir. Bunun yanında kalıcılığının ve etkisinin geleceğe taşınmasının yollarının önerildiği bu kesim bir bakıma bilim adamlarımıza ve onların ürünlerine nasıl daha iyi sahip çıkabileceğimizin arayışını sunmaktadır.

"GENEL DEĞERLENDİRME" adını taşıyan dördüncü kesim "Bulgular, Öneriler ve Sonuç" adını taşıyan bir bölümden oluşmaktadır. Bu kesimde

araştırmacının çalışma boyunca elde ettiği bulgular ortaya konulurken, somut, uygulama araçlarını da içinde barındıran öneriler getirilmiştir. Araştırmacının kendi elleriyle yoğurduğu bu araştırma hamurunun araştırmacı tarafından şekillendirilmiş, fırına sürülen parçaları genel sonuç olarak sunulmuştur. Elbette ki araştırmacının gösterdiği tüm özene rağmen sonuçta ortaya çıkan rnmzde az pişmiş veya fazla yanmış parçalar olabilir. Eli yüzü düzgün, utanıp sıklımadan gün işiğına çıkarılabilecek bir araştırma yapmak için verilen emeklerin bir değerlendirmesi bu son kesim okunarak yapılabilir.

İKİNCİ KESİM: "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN TANITILMASI

Bu kesim dört bölümden oluşmaktadır. Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in özel yaşamıyla meslek yaşantısı bu bölümlerde kaynaştırılmaktadır. Böylece Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in özel yaşamıyla mesleki gelişmesinin temellerini birarada görebilme olanağı elde edilmiştir.

2. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Bu bölümde Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in yaşam öyküsü tarihsel bir sırayla incelenmiştir.

2.1. Doğumdan Üniversiteye Uzanan Yürüyüş (1932-1950)

1932 yılında Trabzon'da diplomalı bir anne ve çiftçi bir babanın çocuğu olarak dünyaya gelen şimdinin profesörü Ruşen Bey iki kardeşten ilkiydi. Babasını otuz yıl önce (1969'da), annesini de beş yıl önce (1994'de) kaybetmiş olan Ruşen KELEŞ'in sahip olduğu, ailesinden kalan tek fert kızkardeşidir.

Çocukluğunu Trabzon'da geçiren Ruşen KELEŞ ilk öğrenimini Cudi Bey İlkokulu'nda, Ortaokulu şu an öğretmen okulu olan o zamanın Kemerkaya Ortaokulu'nda, lise öğrenimini de Trabzon Lisesi'nde başarıyla tamamlamıştır.

2.2. Kamu Yönetimi Bölümü İle Kucaklaşma (1950-1954)

Lise Öğrenimini başarıyla bitirmiş olan Ruşen KELEŞ'in önünde üniversitede girebileceği fakülteler açısından üç seçenek vardı. Tıp Fakültesi ve Teknik Üniversite'ye girmek sınavla değil, liseden mezuniyet derecesine göre olmaktaydı. SBF'ye ise diğer iki fakülteден farklı ve zor olarak sınavla giriliyordu. Ruşen KELEŞ

daha önce Trabzon'dan gelip SBF'de okumuş ve üst düzey görevlerde bulunan kişilerin önerilerine uyarak zor olanı seçmiş ve SBF'nin sınavına girmiştir. Seçkin bir bürokrat veya kaymakam ve daha sonra vali olma idealini taşıyan Ruşen KELEŞ, SBF'ye bu sınavı kazanarak girmiştir. İdealini gerçekleştirmesini sağlayacak bölüm olan, o zaman İdari Şube denilen Kamu yönetimi Bölümü'nü seçti. Kaymakamlık ve sonra valilik için yola çıkan Ruşen KELEŞ bu amacını üçüncü sınıfta değiştirdi. Bu değişimde seçkin öğretim üyelerinin katkısı yadsınamazdı. Öğretim üyeliğine ilgi duymaya başlayan Ruşen KELEŞ SBF'yi bitirmek üzereyken hedef değiştirerek kendini öğretim üyeliğine doğru yönlendirdi ve yolunu bu şekilde sürdürmeye karar verdi. Ruşen KELEŞ Kamu Yönetimi Bölümü'nden 1954 yılında mezun oldu. Bu arada 1955 yılında fark sınavlarını vererek Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. İki diplomaya birden sahip olan Ruşen KELEŞ için artık çalışma hayatına atılmanın zamanı gelmişti.

2.3. Yönetim Kademesinde Görevlendirilme (1954-1955)

Ruşen KELEŞ öğretim üyesi olmak için verdiği kararını, mezun olduğunda asistanlık için kadro bulunmadığından zorunlu olarak bir süre ertelemek zorunda kaldı. Ve bu sırada İç İşleri Bakanlığı'nın vermiş olduğu bursla okumuş olduğundan Bakanlık tarafından kaymakam olarak görevlendirildi. Önce Edirne daha sonra da İstanbul'un çeşitli ilçelerinde 1 yıl kadar kaymakamlık stajı yaptı. Bu arada İstanbul'un bazı yerlerinde nahiye müdürlüğü de yaptı. Bu süre içerisinde kent sorunlarını yakından görme fırsatı bulan Ruşen KELEŞ, belediyenin çeşitli bölümlerinde de staj yaptı. Daha sonra İstanbul'dan uzaklaşarak Bursa'nın bir ilçesine kaymakam vekili olarak atandı. Büyük zorluklarla Bursa'nın yeni ilçesi KELES'te ikinci kaymakam olarak görev yaptı (Kent Gündemi, 1997,8). Çeşitli yerlerde

yönetmel görevlerde bulunan Ruşen KELEŞ merkezi ve yerel bir çok soruna yakından tanık olmuş, zorluklarını görmüştü. Fakat bu meslek Ruşen KELEŞ'e pek cazip gelmiyordu. O'nun istediği üniversitede akademisyen olmaktı. Bu nedenle bir an önce bu ortamdan kurtulup kendi amacı doğrultusunda yürümeye başlamak istiyordu.

2.4. Öğretim Üyeliğine İlk Adım (1956-1957)

Ruşen KELEŞ yönetim görevinden askere giderek ayrılmıştı. Yedek subay olarak yaptığı askerliği süresince üniversitedeki öğretim üyeleri ve arkadaşlarıyla iletişimini devam ettirdi. Askerliği sırasında, üniversitede o zamanlar asistan olan Cevat GERAY ve Fehmi YAVUZ sınav açılacağını bildirerek Ruşen KELEŞ'i sınava çağırıldılar. Sınava girip sınavı kazanan Ruşen KELEŞ askerliği bittiği gün Şehircilik Kürsüsü'nde asistanlığa başladı.

Önceleri bölüm sistemi yerine kürsü sistemi vardı. SBF'de yer alan Şehircilik Kürsüsü diğer üniversitelerdeki şehircilik kürsülerinden farklı olarak öncelikle yüksek yönetici olacak kişilere şehircilik bilgileri verme amacını taşıyordu. Belediyeler üzerinde vesayeti olan kaymakamların onların çalışmalarını yakından bilme gereğinden dolayı bu kişilerin okul eğitiminde belediyecilik, kentleşme gibi derslere de yer verilmiştir.

SBF, Nazi Almanyası'ndan kaçmış çok değerli bir bilim adamı olan Ernst Reuter'i de kadrosunda bulundurmaktaydı. Belediye başkanlığı görevlerinde bulunmuş ve belediyecilik üzerine çalışmalar yapmış olan Reuter aynı zamanda Berlin'in ulaşım sistemini de kurmuştu. Böylesine deneyimli ve bilgi sahibi bir bilim adamı olan Reuter 1933 yılından 1946'ya kadar geçen 15 yıllık zaman diliminde SBF'de Şehircilik Kürsüsü'nü Fehmi YAVUZ ile kuran ve geliştiren kişidir. Daha sonra 1950'de kürsünün yanında bir de Şehircilik Enstitüsü kurulmuştur. Ruşen KELEŞ

geldiğinde her ikisi de kurulmuştu. SBF'de genel olarak yerel yönetim "komün bilgisi" başlığı altında ders programında yer almakta, bunun yanında belediye maliyesi dersi de verilmekteydi.

Ruşen KELEŞ 1957 yılında dekanın izniyle, şu an üniversite odasının duvarında asılı duran, avukatlık ruhsatını almıştır. Ruşen KELEŞ çok az avukatlık yapmıştır ve ruhsatını YÖK kurulup öğretim üyelerinin işine son vermeye başlayıncaya kadar da çıkarmamıştır.

2.5. Akademik Olgunlaşma Dönemi (1957-1971)

SBF Şehircilik Kürsüsü'ne asistan olarak giren Ruşen KELEŞ fakülte bünyesinde 1954'te başlatılmış olan doktora programına "Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi" dalında başladı. Arkadaşları Mümtaz SOYSAL ve Cevat GERAY, Ruşen KELEŞ'ten 1 yıl önce doktora başlamıştı. Akademik hayatta uzmanlaşmada alanını belirleyici olan doktora tezi Ruşen KELEŞ için de belirleyici oldu. Ruşen KELEŞ'in ve Cevat GERAY'ın da tercihi kent sorunları oldu. Ruşen KELEŞ kentleşme üzerine tezini aldı. Doktora programı yürüdüğü sırada Ruşen KELEŞ'i Fakülte ABD'ye gönderdi. 1958-1959 yılları arasında New York Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde 1959-1960 yılları arasında da M.I.T. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde öğrenci olarak bulundu. ABD'de bulunduğu sırada tezini hazırlamakla zamanını geçiren Ruşen KELEŞ 1961 yılında, "Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri" adlı doktora tezini verdi. O zamanlarda "Yardımcı Doçentlik" ünvanı yoktu ve doğrudan "Doktor" ünvanı alınıyordu. "Doktor" olduktan 4 yıl sonra da sınava girip "Doçent" olunuyordu. "Doçent" olana kadar da kimse bağımsız bir ders veremiyordu. Ancak dersin sorumlu öğretim üyesinin yanında derse girilebiliyordu. 1961 yılından 1965 yılına kadar zaman Dr.Ruşen KELEŞ için de böyle geçti. Dr.Ruşen KELEŞ doçentlik tezi konusu olarak

konut kooperatiflerini seçti. "Türkiye'de Konut Kooperatifleri" başlığını taşıyan doçentlik tezini hazırladı. 1966'da "Doçentlik" ünvanını alan Doç.Dr.Ruşen KELEŞ 1971 yılına kadar "Doçent" olarak çalıştı. Doçent Dr.Ruşen KELEŞ daha önce Prof.Dr.Fehmi YAVUZ'un okutmakta olduğu "Kentleşme" derslerini vermeye başlamıştır. Prof. Fehmi YAVUZ "Mahalli İdareler" dersini okutmaya devam etmiştir. Ruşen KELEŞ de kendinden 1 "yıl sonra "Doçent" olan Cevat GERAY'la derslerini paylaşmıştır. Bu arada Doç.Dr.Ruşen KELEŞ araştırmalarını ve çalışmalarını sürdürmüş ve yayımlamıştır. Fakat daha çok fakültenin özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda yerel yönetimler, kentleşme, kooperatifçilik, köyden kente göç gibi konularla ilgilenmiştir. 1968-1970 yılları arasında California Üniversitesi, Berkeley Şehir ve Bölge Planlama Enstitüsü'nde konuk öğretim üyesi olarak bulunan Doç.Dr.Ruşen KELEŞ bu alanın genç temsilcileriyle yakından iletişim kurma olanağı bulmuştur.

2.6. Akademik Yetkinlikte Profesörlük Derecesi ve Sonrası (1971-)

SBF'de 1971 yılına dek "Doçent" olarak ders veren Ruşen KELEŞ, hazırlamış olduğu "Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi" adlı tezini vererek "Profesör" ünvanını almış ve akademik kariyerinde önemli bir noktaya gelmiştir. Bu dönemde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e dekanlık görevi verilmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ SBF'de ders vermeye devam etmenin yanında akademik çalışmalarını da sürdürmekte ve bunları yayınlamaktaydı. Bu arada Cumhuriyet Gazetesi'nde de güncel sorunlarla ilgili olarak yazmaya da devam ediyordu. Fakülte bünyesinde 1953'te kurulmuş olan Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE)'n de de ders vermeye başlayan Prof.Dr.KELEŞ burada önceleri "Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri" dersini verdikten sonra uzun yıllar "Yerel Yönetimler" dersini vermiş, son yıllarda

da "Kentleşme" dersi vermeye başlamıştır. Bu konu değişiminde; TODAİE'nin giderek gelişmesi ve kendi kendine yeter duruma gelmesi, bunun sonucu olarak da fakültenin kendini geri plana çekmesi başlıca etkenlerdendir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yurtdışına taşan akademik çalışmaları ve işbirlikleriyle her zaman dikkatleri üzerine toplamıştır. Nitekim 1976 yılında İbrani Üniversitesi, Haryy Truman Araştırma Enstitüsü'nde, 1977 yılında Harvard Üniversitesi, Orta Doğu Araştırmaları Merkezi'nde eğitim ve araştırma çalışmaları yapmak üzere bulunmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1980 yılından beri ODTÜ'de Sosyoloji bölümünde "Kentsel Politika" derslerini, 1987 yılından beri de Gazi Üniversitesi'nde "İmar Hukuku", "Kent Yönetimi" gibi dersleri vermektedir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hem kentleşme hem de Kamu Yönetiminin ortak bir yüksek lisans programına dönüştürülen "Kentsel Siyaset" konusunun geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1981 yılında İnternational Christon University (Tokyo)'de yine aynı yıl Paris'teki Rockefeller Vakfı Bellogi Etüd ve Araştırmalar Merkezi'nde bulunarak akademik çalışmalarını sürdürmüştü, 1987-1988 yılları arasında da Tokyo Gelişmekte Olan Ekonomiler Enstitüsü'nde bulunmuştur. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaptığı çalışmalarla Türkiye'de olduğu gibi yurtdışında özellikle de Japonya'da takdir ve övgü toplamıştır. Nitekim 1993 yılında Japon İmparatorluğu Özel Nişanı'nı ve Türkiye'de de Abdi İpekçi Özel Barış Ödülü'nü alarak başarılarını perçinlemiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ toplantı ve konferansların daimi üyelerinden olmuştur. Bilim hayatındaki aktifliğini kitlelere taşımayı başarmış, meslek odalarıyla ve de gönüllü kuruluşlarla da çok yakın ilişki ve işbirliği içinde olmuştur. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ aynı zamanda 1986 yılında merkezi Atina'da bulunan Biyopolitika

Uluslararası Vakfı'nın da kurucularındandır.

Şu an halen Ankara Üniversitesi SBF'de bulunan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1998 yılından beri Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde de derslere girmektedir. Bugün 67 yaşını doldurmuş olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaş haddinden dolayı Eylül-1999'da emekliliğe ayrılarak kırkbeş yıllık meslek hayatını elbette ki noktalamayacaktır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ öğretmeye, araştırmaya, yayınlamaya ve bilim alanında hizmet etmeye devam edecektir.

2.7. Bilime Adanmışlık ve İç Dünya

* Kentleşme alanında uzman ve bunun yanında birçok alanda kendini yetiştirmiş olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bilimsel gelişimini ana hatlarıyla vermeye çalıştık. Bunun yanında kişisel özellikleriyle, yaşama biçimiyle, ilkeleriyle, tutum ve davranışlarıyla Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kimdir? Bu soruyu yanıtlayabilmek için onunla yapılmış olan görüşmenin verileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Şimdi elimizden geldiğince Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in iç kimliğini sunmaya çalışacağız.

Her şeyden önce evli ve şu an doktor olan bir erkek çocuk sahibi olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ mutlu ve düzenli bir aileye sahiptir. Siyasi hayata eylemli olarak katılan ve CHP milletvekili olan eşi Birgen KELEŞ'in (1999 da seçilemedi) siyasetle bu yakın içiçeliğine rağmen Prof.Dr.Ruşen KELEŞ siyasete bir türlü bulaşmamıştır. Kendisine siyasete girmesi için gelen teklifleri reddetmesine karşın herkesin siyasetle ilgilenmesi gerektiğini belirtmektedir. Siyaset meydanını sahipsiz bırakmamak gerektiğini belirtirken, öğretim üyelerinin şu iki şeyden uzak durmaları gerektiğini de belirtmeden geçmiyor: Bu iki şeyden biri siyaset diğeri de ticaret. Bilim adamının kendisini işine tam anlamıyla verebilmesi için bu iki şeyden mutlaka uzak durması gerektiğini vurguluyor.

İyi bir okuyucu olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çok geniş bir kitaplığa ve ilgi alanına sahiptir. Önceleri şiir yazmış olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ şu an sadece sanat olaylarını izlemekle yetinmektedir. Bu arada iyi bir klasik müzik dinleyicisi olduğunu da belirtmeden geçemeyiz. Sporla olan ilgisine gelince, o doğaldır ki bir Trobzonspor taraftarıdır. Fiilen ilgilendiği sporlar ise yüzme ve voleyboldur.

Çalışkanlığı, disiplini ve çok okumayı kendine ilke olarak edinmiş olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ zahmetli bir yol olarak gördüğü bilim hayatına gireceklerin, baştan bu zorluklardan yılmayacaklarına dair kendilerine güven duymalarını, ancak böyle bir kararlılıkla bu yola girmelerini önermektedir.

"Yansızlığın İfratı (aşırısı)" olarak görülen Prof.Dr.Ruşen KELEŞ böyle olmaktan mutlu olduğunu belirtirken hepten de yansız olmadığını şu sözleriyle açıklıyor. "Her şeyin ifratı kötüdür. Tefrit ve ifrat, uçlarda olmak da kötüdür. Bazen yanlı olmak da gerekebilir. Fakat benim yansızlığımdaki ifrat, bazı konulardaki yanlılığımı gölgelemez. Bunu savunma olarak söylüyorum. Öyle konular vardır ki işte o zaman mutlaka taraf tutarım. İnsanların adalet duygularını zedeleyecek şekildeki yansızlıklara karşı olduğum gibi cumhuriyetin temel ilkeleri konusundaki yanlılıklara da her zaman karşı oldum. Demek istediğim bu katılığımın konudan konuya değiştiğidir" (Ruşen KELEŞ ile Görüşme, 20.04.1999). Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in körükörüne bir kuralcılık taşımadığını, özellikle de eğitim kesiminde olan biri olarak öze ilişkin bir kuralcılığa sahip olduğunu görebiliyoruz.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e göre öğretim üyeliğinin amaçları şu biçimde özetlenebilir (Ruşen KELEŞ ile Görüşme, 20.04.1999):

1. Ders okutmak,
2. Araştırma yapmak,
3. Araştırmalarını, bulgularını kendilerine verilen yetki ve olanaklar ölçüsünde

yurt içinde ve yurt dışında yaymak, kendisinden hizmet bekleyen, başta üniversiteler olmak üzere, çeşitli kurumlara yardımcı olmak.

4. Dilini terbiye etmek. Bilim adamı yazdıklarını ve anlattıklarını herkesin anlayabileceği şekilde sunmalıdır. Diline saygılı olmalıdır. Dili karışık olanın aklı da karışık olur ve dilini bilmeyen başka şeyleri de bilemez. Bu nedenle iyi bir bilim adamı kendini takip edecek kitlelerle arasındaki iletişim köprüsü olan dilini iyi kullanmalı ve bu sorumluluğu taşımalıdır. Unutmamalı ki "Okuyucu ya da dinleyici kitlesi onun hizmetkârı değildir" (KARTAL, 1993).

İyi bir öğretim üyesi sadece ders vermekle yetinmeyip, bunun yanında toplum sorunlarıyla da ilgilenen, sürekli araştıran, öğreten ve yayınlar yapan kişidir.

Şu an AÜ'de "Doçent" olan fakat zaman içinde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in öğrencisi olmuş ve akademisyenliği seçmesinde de O'nun etkisi olduğunu belirten Doç.Dr.Ayşegül MENGÜ Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'i tanıdığı 17 yıl boyunca örnek bir bilim adamı olarak gördüğünü, kendisiyle yaptığımız görüşmede belirtmiştir (Doç.Dr.Ayşegül MENGÜ İle Görüşme, 20.04.1999). Önce öğrencisi daha sonra da meslektaşısı olan Doç.Dr.Ayşegül MENGÜ ile yaptığımız görüşme sonucunda edindiğimiz bilgiler ışığında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in öğretmen yönünü daha yakından görmeye çalışalım.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ salt derslere yönelik konu aktarımında bulunmuyor okulda. Eğitimi; yaşama ilişkin ipuçlarını da içeriyor. Fakat bunları verirken öylesine hassas ve ince bir dil kullanıyor ki öğrencinin yaşamında, dünya görüşlerinde ve davranışlarında olumlu bir değişiklik kendiliğinden, özüksenerek, farkına varılmadan gerçekleşiyor. Denetimini yitirdiği hiç bir zaman görülmeyen Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in hiç bir zaman sinirlenip, bağırıp, çağırdığı da görülmemiştir. Kin gütmeyen ve dedikodudan hoşlanmayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bunu sınıf içindeki

tavır ve davranışlarıyla gözler önüne sermiştir.

Doç.Dr.Ayşegül MENGÜ bunu özel bir yetenek olarak nitelendirmektedir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çok fazla ve çeşitli insan kümeleri ile ilişkisinin, dostluğunun ve ahbablığının bulunması O'nun çok geniş bir hoş görüye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Toplum tarafından itilen, horgörülen kişiler de dahil herkesle konuşur, görüşür, insana insan olduğu için değer verir ve bu nedenle de herkesi arar, hiç kimseyi ihmal etmez. Özel randevularını hiç aksatmadığı gibi herkesin gönlünü almayı da çok iyi bilir.

Dersleri ve işleri konusunda çok titizdir ve hiç aksatmaz. Çok sık yaptığı yurtdışı gezilerinden dönüşünde hiç ara vermeksizin hemen derse girer. Zamanını hemen hemen hiç boşa geçirmez. Uçak yolculukları esnasında da mutlaka birşeyler okur, düzeltir. Çok enerjiktir, her anını dolu dolu çok hareketli ve verimli biçimde kullanır.

Üniversitenin çaycısından en üst yetkilisine kadar herkese ince ve insancıl davranışlar gösteren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bunun karşılığında da herkesten büyük ilgi ve saygı görmektedir. Doç.Dr.Ayşegül MENGÜ bu nedenle okulda herkesin Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'le çalıştığı için kendine gıptayla baktığını belirtiyor.

Bilimi bir bayrak yarışı olarak gören Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, genç arkadaşların bu birikimsel süreç içerisinde bayrağı alıp, getirdikleri noktadan, eksikleri, boşlukları, yanlışları görüp düzelterek, yeni özgün katkılar yaparak daha ileriye götüreceklerini söylemektedir. Bilim hayatında ideal olanın da bu olduğunu öne sürmektedir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ve Prof.Dr.Can HAMAMCI 1996-1997 yılları arasında kendisini çevreci olarak nitelendiren, "Bilim ve Ütopya" ve "Ağaçkakan" yayınlarında eleştiri adı altında karalama yaparak bilim ahlâkına ters düşen bir kaç kişiyi dava etmiştir. Şu an hâlâ Yargıtay'da olan dava bilimsellik adı altına saklanarak

yapılmaya çalışılan çirkin bir oyundur. Böylesine gereksiz ve faydasız ayak oyunlarına bilimde yer yoktur. Gereğinin yapılacağına ve gerekli kararın bilim adına verileceğine inanıyoruz.

2.8. Bir Bilim Adamının Odasından Bakış

Ankara Üniversitesi SBF'nin 3. katında Prof.Dr.A.Şeref GÖZÜBÜYÜK ve Prof.Dr.Tekin AKILLIOĞLU'nun odalarının hemen yanında 316 nolu odada oturuyor Prof.Dr.Ruşen KELEŞ. Bu odada birçok akademik çalışmasını gerçekleştirmekte, yüksek lisans ve doktora derslerini de üzeri kitapla dolu olan uzun masanın etrafında gerçekleştirmekte. Oda kitaplıklarla dolu olmasına rağmen sahip olduğu geniş ilgi alanı ve takip ettiği sayısız yayınlar ve en taze bilgiye ulaşma isteği kitapların ve yayınların masanın üzerine taşıp orada tepecikler oluşturmasına neden olmuş. Son derece mütevazı masasının bir tarafında geniş hukuk kitaplığı bir tarafında da yabancı yayınların yer aldığı kitaplık uzanmakta. Günümüz teknolojisinin işareti olarak bir bilgisayar ve printer da yan masada yer almakta. Bilgisayarın üzerinde iki tane deniz kabuğu ve hemen onun yanında da küçük narin bir çiçek bulunuyor. Bu arada kitapların sehpaları da istila etmiş olduğu ve hatta artık zemine de dizilmiş olduğunu belirtmeden geçmemeliyiz.

Pencerenin önünde bir Türkiye haritası, yanında Atatürk Portresi, onun altında da bir manzara resmi bulunmakta.Hukuk kitaplığının sol üst köşesinde yer alan manzara resminde çiçekli bir ağacın arkasında uzanan mavi denizin kıyısında yer alan yeşilliğin gerisinde karlı bir dağ bulunmakta. Yabancı yayınların yer aldığı kitaplığın üzerinde de kim olduğunu (uzaklık nedeniyle) anlayamadığım, bir portre ve onun

yanında da güzel bir tablo bulunmakta. Bu arada Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Hukuk Fakültesi diploması da duvarda asılı bulunuyor. Karşındaki kütüphanenin alt tarafında ellerinde kürekle iş yapmakta olan iki insanın yer aldığı bir heykelcik var.

İşte böylesine mütevazi ve ağızına kadar kitapla dolu bir odada üreten ve ürettiren bir bilim adamı yaşamakta.

3. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ"İN YAPITLARININ SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

Bu bölümde, araştırmacının araştırma süresi içinde ulaştığı Prof. Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtları sınıflandırılarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

3.1.Öğretme Amaçlı Ders Notları ve Kitapları

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in bugüne dek yazmış olduğu öğretim amaçlı ders notları ve kitaplarının tanıtıldığı bu altbölümde incelenen yapıtlar sadece araştırmacının araştırma süresi içerisinde ulaşabildiklerini kapsamaktadır.Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in sınıflandırılmış bütün yapıtlarının dizelgesi EK-3'te verilmiştir.

3.1.1. Demokratik Memleketlerde Siyasal Partiler: Tarihçe, Teşkilat, Doktrin ve Programlarıyla (Dr.Cevat GERAY, Tanju POLATKAN ve Dr.Şerif MARDİN ile birlikte, 1962, Ankara: TODAİE Yayınları, 63 sayfa.)

Ortak olarak hazırlanmış bu çalışma 5 başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar sırasıyla şunlardır: "Amerikan Siyasi partileri", "Fransız Siyasal Partileri", "Amerikan Siyasal Partileri", "Fransız Siyasal Partileri", "Hind Siyasal Partileri", "Genel Sonuç" ve "Kaynakça".

Amerikan, Fransız ve Hind Siyasal Partilerinden örnekler verilerek hazırlanmış bu çalışmada demokratik ülkelerde yer alan siyasal partiler kuruluş, örgütlenme, politika ve programları açısından ele alınıp incelenmiştir.

Partilerin merkez ve taşra örgütlenmesi içinde yaptığı faaliyetler normal zamanlarda ve seçim zamanlarında olmak üzere iki kısımda ele alınabilir. Normal zamanlarda siyasal partiler, yönetime gelecek kimselerin seçiminde menfaatlerini

önlünde tutarak, hükümetin izleyeceği politikaların saptanmasında etkili olmak, hükümet uygulamalarını denetlemek, bireyle devlet arasında köprü olmak ve nihayetinde de siyasal bilincin gelişmesine katkıda bulunmak işlevlerini yerine getirmeye çalışırlar. Seçim zamanında ise siyasi partiler; aday gösterme, meclis seçimi ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aktif rol oynayarak tüm ülke düzeyinde çeşitli progogandalarla seçim kampanyasını yürütürler.

Siyasi partilerin gelir kaynağı sadece üyelerinin ödediği aidatlardan oluşmamakta bunun yanında siyasi partiler yasal sınırlar içerisinde kendilerine gelir sağlamaktadırlar. Yardım kampanyaları ve partiye yapılan gönüllü yardımlar gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Siyasi hayatta çok çeşitli partiler yer almaktadır. Bu partiler özde aynı amaçla, iktidara gelmek, siyasi iktidarı denetlemek v.b., kurulmakla beraber partilerin yönetilmeleri ve uygulamaları siyasal ve sosyo-ekonomik ortamın koşullarına göre değişiklik göstermektedir. Nitelik açısından gelişmiş ve azgelişmiş ülke demokrasilerinde siyasi partilerin işleyişi kimi farklılıklar taşımaktadır. Bu ise içinde bulunulan toplumun konjonktürel özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

3.1.2. 100 Soruda Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu (1972-1978-1983, İstanbul: Gerçek Yayınevi 246 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ’in 100 Soruda Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu" adlı kitabı 2 bölümden ve "Kaynakça"dan oluşmaktadır" "Kentleşme ve Kent Sorunları" adını taşıyan birinci bölüm; "Kavram ve Tanımlar", "Türkiye’de Kentleşmenin Özellikleri", "Kentleşme Sorunları", "Arsa ve Kentleşmedeki Önemi", "Kentleşme Politikası" başlıklarından oluşan 5 kesimden oluşmaktadır. "Konut Sorunları ve Çözüm Yolları" adını taşıyan ikinci bölüm ise; "Genel Olarak

Konut Sorunu", Türkiye'nin Barınma Durumu ve Barınma Koşulları" "Türkiye'de Konut Politikası" başlıklarını taşıyan 3 kesimden oluşmaktadır. "Gecekondu Sorunu" adındaki üçüncü bölüm "Türkiye'de Gecekondu Sorunları", "Gecekondu Sorunlarının Çözüm Yolları", başlıkları altında iki kesimden oluşmaktadır.

Kitapta; Türkiye'deki kentleşme, konut ve gecekondu hakkında verilen bilgilerin yanında bunların sorunlarını ve çözüm yollarını da içeren yüz soru ve yanıtı yer almaktadır. İlk basımı 1972 yılında yapılmış olan bu kitap geçirilen değişikliklere paralel olarak yapılan düzenlemelerle üçüncü baskısını yapmıştır. Böylece güncel sorunlara ulaşabilmiş ve ilgililerine doğru ve güvenli bir kaynak olma amacını korumuştur.

Gelişmekte olan ülkelerin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri hızlı nüfus artışı diğeri de hızlı kentleşmedir. Türkiye'nin 1927 yılında 13.6 milyon olan nüfusu 1997 yılında 63 milyona ulaşmış, o günden bu yana yılda ortalama % 20'nin üzerinde bir artış göstermiştir. Buna paralel olarak 1935'te nüfusun % 23.5'i kentlerde yaşarken bugün nüfusun % 65'i kentlerde yaşamakta bu oran kimi bölgelerde % 86'ya kadar varmaktadır (DİE, 1999,i). Böylesine hızlı bir nüfus artışı ve kentleşme beraberinde; ekonomik dengesizlikler, işsizlik, çevre kirliliği, konut açığı gibi birçok sorunu da getirmektedir. Belli bir işleyim sistemine dayanmadan meydana gelen sağlıklı kentleşme hem bu sorunların ortaya çıkmasını hem de bu durumun devamlılık göstermesini sağlamaktadır. Kimi kentlerimizin köyleşmesine kadar varabilen bu sorunların bir çözüme kavuşturulması sorunun yapısal kaynaklarına inilmesi ve her bir sorunun tüm yönleriyle ele alınıp incelenmesiyle çözümlenebilir.

Ülkenin toplumsal ve ekonomik dizgesi gözününde bulundurularak eldeki tüm kaynakların dengeli bir şekilde dağılımını yapmak ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri gidermek öncelikli hedef olmalıdır. Bu hedef doğrultusunda

kalkınmayla paralellik sağlanmalı, ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda bir kentleşme politikası saptanmalıdır. Bu politikayı saptamada ve uygulamada kent plancılarımıza önemli görevler düşmektedir. Arsa spekülasyonunu önleyici ve konut ihtiyacını karşılamaya elverişli politikalar hayata geçirilmelidir. Konut kooperatifleri bu noktada devreye sokularak birçok sorunun çözümü gerçekleştirilebilir. Gecekondulaşmayı engellemek için toplumsal konut üretimini arttırmak, bu sorunu çözmeye önemli bir adımı oluşturur.

3.1.3. Şehirciliğin Kuramsal Temelleri(1972, Ankara: AÜ SBF, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 250 sayfa).

1972 yılında yayınlanan "Şehirciliğin Kuramsal Temelleri" başlığını taşıyan bu kitap; "Sunuş" ve "Giriş" başlıklarından sonra birbirini izleyen 5 bölümden oluşmaktadır. Ayrıca "Bibliyografya" ve "Dizin"de eklenmiştir. Bölüm başlıkları sırasıyla şöyledir: "Şehir Kuramları", "Planlama Kuramları", "Şehir Planlaması Anlayışının Evrimine Genel Bakış", "Türkiye'de Şehirciliğin ve Bölge Planlamasının Temel Sorunları", "Sonuç" .

Bu kitapta henüz yeni oluşan bir alan olarak kentbilim disiplini, belli kuramsal yaklaşımlarla sağlam bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır. "Kent" ve "Planlama" kavramlarının kuramsallaşan içeriğine dikkat çekilmekte ve kentbilim sosyal bilimlere özgü yaklaşımlarla ele alınıp incelenmektedir.

Kentbilim ülkemizde yeni gelişmeye başlayan bir bilim dalı olarak henüz kuramsal yaklaşımlar açısından yetersiz düzeydedir. Özellikle ülkemizde bu bilim dalına yerel nitelikli özgün katkılar henüz yok denecek kadar az olduğundan dolayı bu alandaki boşluğu gidermek üzere dünyada bu alanda ortaya konmuş veriler Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de katkılarıyla bu kitapta toplanmıştır. Bu kitaptakiler

"Kentbilim" dalına temel oluşturabilecek kuramsal çerçeveye birlikte Türkiye'deki durumun da ayrı bir bölümde işlenmesiyle uygulamaya dönük eylemler için de ipuçları içermektedir. Böylece dünyadaki kuramsal bilgi gelişimini, Türkiye ile kıyaslayarak bilgi birikimimizi kuramsallaştırma aşamasına katkı sağlayabiliriz.

"Şehirciliğin Kuramsal Temelleri" kitabında ayrıca gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin kentleşme ve planlama deneyimlerinin aynı çizgide gitmediğine dikkat çekilmiş, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin kendilerine özgü yeni bir anlayış getirmeleri gerektiği öne sürülmüştür. Bununla birlikte Türkiye'de kentbilimin sorunları şöyle sıralanmıştır: Nitelik ya da nicelik olarak gereken yönetim personelinin yetersizliği; planlamada ve ülkemize uygun kuramların ve çözüm yollarının uygulanmaması; alt yapı yatırımlarının önem sıralamasında arka planda kalması, kentbilim ve planlama alanlarındaki uygulamaların siyasetin gölgesi altında yürütülmesi. Kitapta varılan genel sonuç şudur: Ülkemizin sosyal ve ekonomik durumu, kentlere olduğu gibi yansımaktadır; kentlerimiz, ülkemizin sorunlarının aynasıdır.

3.1.4. İzmir Mahalleleri (1973, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği

Yayımları, 40 sayfa.)

"İzmir Mahalleleri" adlı kitap, "Sunuş" ve "Önsöz" den sonra üç bölümden "Ekler" ve "Haritalar"dan oluşmaktadır. Kitapta yer alan üç bölümün başlıkları sırasıyla şunlardır: "Denemenin, İzmir Araştırması İçindeki Yeri ve Önemi". "Denemenin Yöntemi Üzerine Düşünceler", "Sonuçlar Hakkında Kısa Not".

Bir tipleştirme örneği olarak yapılmış olan bu çalışmayla, Türkiye'de bir kente ilk defa toplumsal alan analizi yöntemi uygulanmıştır. Shevky-Bell tarafından ilk kez uygulanmış olan toplumsal alan analizi yöntemiyle bir yerleşim yerini oluşturan

birimler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılaşmaları aydınlatmak, geniş mekansal yapı içerisinde homojen nitelikler gösteren kesitler olup olmadığını araştırmak amaçlanmıştır. Bu çalışmayla da hızlı bir kentleşme seyri gösteren İzmir'in geçirdiği demografik, sosyo-ekonomik ve siyasi değişimleri çerçevesinde bu etkenlerin toplumsal ve mekansal yansımaları değerlendirebilmek bu doğrultuda bir model oluşturmak amaçlanmıştır. Türkiye evreni içerisinde İzmir örneğinde gerçekleştirilen bu araştırma hızlı değişim sürecinin etkilerini geniş bir perspektif içerisinde çözümlenmeyi de sağlamakta, sonuçta genellemeler yapmaya elverişli veriler elde etmeye de katkıda bulunmaktadır.

"İzmir Mahalleleri" adını taşıyan bu çalışmada özgün yöntemde yer alan toplumsal sıra; kentleşme, etnik farklılık değişkenlerine göre belirlenen nüfus sayımı bölgeleri uygulaması kimi değişikliklerle uygulanmıştır. Toplumsal sıra değişkenini; emek, gelir, öğrenim ve konut unsurları, kentleşme değişkenini; hane halkı sayısı ve faal nüfus içindeki kadın yüzdesi oluşturmuş etnik farklılaşma değişkenine ise nicel olarak önemsiz bir düzeyde olduğundan yer verilmemiştir. Ele alınan bu ölçütler ışığında İzmir metropolitan alanı içinde bazı toplumsal alanların var olduğunu ileri sürebiliriz. Bununla beraber İzmir'in ekonomik yapısının geleneksel kentsel büyüme kuramlarıyla bir paralellik taşımadığını tam tersi şekilde bir gelişim gösterdiğini de söyleyebiliriz. Araştırma bulguları sonucunda İzmir'de fakir ve işçi semtlerinin kentin merkezinde değil çevresinde yer aldığı, seçkinlerin de merkezde ve merkeze yakın yerlere yerleştiği görülmüştür. Gecekondu bölgelerinde yerleşmiş olan ailelerin gelir düzeyinin düşük olduğu da bu çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Elde edilen veriler ışığında toplumsal sıra değişkenleri ve kentleşme değişikliklerini gösteren "İzmir Mahallelerini Tipleştirme Matriksi" hazırlanmış, bu sonuçlar doğrultusunda her toplum alanına giren mahalle sayısını ve "İzmir

Mahalleleri'nin Toplumsal Alanlara Dağılışı"nı gösteren haritalar da çalışmaya eklenmiştir. Böylece İzmir kentinde yer alan mahalle grupları aracılığıyla toplumdaki ekonomik, toplumsal ve siyasi farklılığın belirlediği çizgileri yansıtan homojenlik düzeyini ve bunun toplumsal tabakalaşmaya yansımaları görmek mümkün olmuştur.

3.1.5. Şehircilik Sorunlar-Uygulama ve Politika (Prof.Dr.Fehmi YAVUZ, Prof.Dr. Ruşen KELEŞ, Doç.Dr. Cevat GERAY, 1973, Ankara: Sevinç Matbaası, 948 sayfa.)

Bu geniş hacimli kitap aynı kürsüde yer alan Prof.Dr.Fehmi YAVUZ, Prof.Dr. Ruşen KELEŞ ve de Prof.Dr.Cevat GERAY tarafından hazırlanmıştır.

"Giriş", "Bibliyografya" ve "Dizin" dışında on üç bölümden oluşan bu kitabın ikinci, beşinci, onuncu, onbirinci bölümleri ve de bibliyografyası Prof.Dr.Ruşen KELEŞ tarafından yazılmıştır. Kitapta yer alan bölümlerin adları sırasıyla şunlardır: "Şehircilik Kavramı", "Şehirleşme Süreci", Ülke Ölçüsünde Planlı Çalışmalar", "Çevre Sorunları", "Bölge Planlaması ve "Bölge Kalkınması", "Şehir Planlaması", "Arsa ve Planlı Şehircilik", "Yöneticilik Sorunları", "Mali Sorunlar", "Konut Sorunları ve Politikası", "Şehircilik Eğitimi", "Köy Düzeyinde Planlı Çalışmalar", "Genel Değerlendirme".

Savunma, üreme ve üretme kaygılarını taşıyan insanlık geçmişte çoğunlukla gözettiği "bekle ve gör " ilkesini bilimsel gelişmelerin ve kentleşmenin etkileri altında "panlama" ilkesine dönüştürmüştür. Dünya, geçirdiği iki genel savaş ve Sanayi Devriminden çok büyük yararlar almıştır. Bunun sonucunda kent plancılığı için çok önemli adımlar atılmış, önlemler getirilmiştir. Türkiye'nin geriden takip ettiği bu hareket, Ankara'nın başkent ilan edilmesiyle ülkemizde de başlamıştır. Ankara kentinde yapılanlar daha sonra tüm ülke düzeyinde kentleşmede örnek alınmıştır.

Yerleşme sorunları, örgüt, imar mevzuatı, plan uygulamaları, mali sorunlar, konut ve arsa boyutlarıyla ele alınan kentleşme ve sorunları, uygulamaları bu kitapta her kesime hitap eder bir tarzda ele alınmış, okuyuculara sunulmuştur. Kentleşme süreci içerisinde meydana gelen gelişmelere paralel olarak ülke ölçütünde planlı çalışmaların sürdürülmesi düzenli bir kentleşme ve düzenli bir kent oluşumu için temel koşuldur. Hızlı kentleşme ve nüfus artışının getirdiği önemli bir sorun da çevre sorunlarıdır. Öncelikle sahip olduğumuz doğal kaynakların yönetimi çerçevesinde çözüm arayışına girilmeli daha sonra varolan kirlenmenin giderilmesine çalışılmalıdır. İnsanlara, ellerinde sınırsız, bitmez tükenmez bir doğal kaynağa sahip olmadığımızı, elimizdeki sınırlı kaynakları ona zarar vermeden tasarruflu bir şekilde kullanmamız gerektiğini öğretmek, çevre sorunlarını çözmede önemli bir aşama kat etmemizi sağlar.

Kent planlaması; kentleşme üzerinde oluşan etkileri, kentsel toprakların marjinal kullanılmasını sağlaması ve kentsel toprak politikalarının belirlenmesinde sahip olduğu işlevler imar planlarını da şekillendirmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Sağlıklı bir kentleşme ve kentlileşmenin yolunun sağlıklı ve düzenli kent planlamasından geçtiği artık çok açıktır.

3.1.6. Çevre Sorunları (Prof.Dr.Fehmi YAVUZ ile birlikte; 1975-1983, Ankara: AÜ SBF ve Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınevi, 320 sayfa.)

Ortak bir çalışmanın ürünü olan bu kitap, kitap olarak nitelenmiş üç bölümden oluşmaktadır. Bunların başlıkları sırasıyla şunlardır: "Genel Olarak Çevre", "Ülkemiz ve Çevre Sorunları", "Çevre Ekonomisi ve Siyasaları".

1975 yılında ilk baskısını " Çevre Sorunları-Genellikle ve Ülkemiz Açısından" başlığıyla yapmış olan kitap; çevre bilincinin giderek yaygınlaşması gerek kurumsal gerekse hukuksal düzenlemelerle çevre konusunun gündeme oturması ile yeni gelişmeleri yakından takip etme gereksinmesini karşılamak üzere yeni değişiklikler eklenerek yeniden basılmıştır. Çok hızlı değişen dünya ve ülke koşulları beraberinde çevre sorunlarının da hızlı bir değişim ve gelişim süreci geçirmesini sağlamakta bu da yapılan çalışmaların gözden geçirilerek yeniden kamuoyuna sunulması ihtiyacını doğurmaktadır.

Kitapta öncelikle çevre, çevrebilim ve bunlarla ilişkili olan kavramlar açıklanmıştır. Daha sonra çevre konusunda dünyada ortak bilincin uyanması ve örgütlenmenin başlaması yer almaktadır. Nitekim dünyada çevre konusunda yapılan ilk ortak hareket Stockholm Konferansı ile olmuştur. Burada ortak kararlar alınarak çevre konusunda işbirliği yapılmıştır. Çevre sorunlarının yerleşme, toprak, su, hava ve enerji ile ilişkileri açısından ele alınması, çevre kirliliği ile girilen mücadelede alınacak önlemleri saptamaya yardımcı olmaktadır. Bu etmenler oluşturulacak örgütlerin çalışma alanlarını ve niteliğini belirlemeleri açısından da önem taşımaktadır.

Ülkemizde çevre sorunlarının nedenleri ve boyutları hakkında yapılan açıklamalar ışığında ülkemizin çevre sorunları karşısındaki durumu ortaya konulmuştur. Nitekim hızlı ve düzensiz kentleşme, hızlı nüfus artışı çevre kirliliğini oluşturan ve arttıran temel unsurlar olarak karşımıza çıkmakta, az gelişmişliğin, çevre sorunlarının oluşumundaki rolü böylece gözler önüne serilmiş olmaktadır. Çevre sorunlarının çözülmesinde ülkemiz açısından Başbakanlığa bağlı örgütler, çeşitli bakanlıklar ve yerel yönetimler düzeyinde oluşturulan örgütlenmelerin çevre konusunda üstlendiği görevlerin, sorunu çözmede ne derece etkin olabildikleri

yaptıkları çalışmalarla ortaya konulmaktadır. Çevreyi korumada girişilecek mücadelelerin ekonomi ve siyasetten bağımsız düşünülemediği hızla küreselleşen ve gelişen dünya koşulları içerisinde açıkça görülmektedir.

3.1.7. Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem (1976, Ankara: TODAİE Yayınları 419 sayfa.)

"Toplumbilimlerinde Araştırma ve Yöntem" adlı kitap: "Giriş"ten sonra gelen 3 kesimden ve "Dizin"den oluşmaktadır. "Yöntembilimin Temel Sorunları" adını taşıyan birinci kesim 7 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla şu başlıkları taşımaktadır. "Sosyal ve Siyasal Bilimlerde Kuram ve Yöntem Konusunda Tartışılan Başlıca Sorunlar" (Dr.Necati ERDEN), "Değerler, Tutumlar ve Davranışlar" (Doç.Dr.Bozkurt GÜVENÇ), "Sosyal Bilim Araştırmalarında Kullanılan Araçların Geçerlilik ve Güvenirlikleri" (Prof.Dr.Şefik UYSAL), "Olasılık ve Örneklem Alma" (Doç.Dr.Oğuz ARI), "Ölçme ve Ölçekleme" (Doç.Dr.Çiğdem KAĞITÇIBAŞI), "Verilerin Çözümlemesi ve Yorum" (Prof.Dr.Şefik UYSAL), "Kitaplıklardan Yararlanma ve Danışma Kitapları" (Sami N.ÖZERDİM). "Başlıca Toplum Bilimlerinde Yöntem Sorunları" adını taşıyan ikinci kesim on bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla şu başlıkları taşımaktadır: "Tarihsel Yöntem" (Doç.Dr.Oral SANDER), "Siyasal Bilimde Yöntem" (Doç.Dr.İlter TURAN), "Seçimler ve Oy Verme Üzerinde Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Yöntemler" (Prof.Dr.Arif PAYASLIOĞLU), "İktisatta Yöntem" (Prof.Dr.Tuncar BULUTAY), "Kent Planlamasında Araştırma" (Prof.Dr.Ruşen KELEŞ), "Örnekolay İnceleme Yöntemi" (Prof.Dr.İbrahim YASA), "Küçük Toplulukları İnceleme Yöntemi" (Prof.Dr.İbrahim YASA), "Toplum Kalkınması Amaçlı Köy Araştırmaları" (Prof.Dr.Cevat GERAY), "Eğitim Araştırmalarında Yöntem" (Prof.Dr.Şefik UYSAL), "Sosyal Psikoloji

Araştırmalarında Yöntem ve Örnekler" (Doç.Dr. Çiğdem KAĞITÇIBAŞI), "Yöntem Eleştirileri" adını taşıyan üçüncü kesim "Yöntembilim ile İlgili Bazı Düşüncelerin Eleştirisi" (Dr. Ünsal OSKAY) adında bir bölümden oluşmaktadır.

Çeşitli üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin makalelerinden derlenmiş olan bu kitapta; bilimsel bilgi üreticilerinin bu üretim süreci içerisinde izlediği yollardan bahsedilmiştir. Fikir işçiliğinin sonuçta evrensel düzeyde katkı sağlaması için hazırlık ve sunum aşamalarında gözönünde bulundurulması gereken yöntembilimin esasları, ülkemiz düzeyinde ilk kez bu kitapta ilgililerin yararlanmasına sunulmuştur.

Toplum bilimlerinde araştıran ve araştırılan insan olduğundan dolayı beraberinde bir takım araştırma zorluklarını da getirmiştir. Bu araştırmalarda nesnelliğin korunabilmesi için araştırmanın düzenli bir dizgeyi izlemesi, bilinenler yardımıyla bilinmeyenlere ulaşılması yöntembilimin temel amaçlarından birini oluşturur. Yakın zamana kadar tamamıyla dış kaynaklı yöntembilim ilkelerini sorgusuz sualsiz çalışmalarımıza aktarıyorken artık yerel katkı düzeyine ulaşmış olarak kendi yöntem kalıplarımızı da fikir işçiliğimizde kullanabilmekteyiz. Bu özgün katkılarla hem bilgi toplayıp bilgileri biriktirmeyi hem de sorunları adlandırıp bunları nasıl çözüme ulaştırabileceğimizi de araştırmayı ve bulmayı hedefliyoruz.

Bir çalışmanın bilimsel bir nitelik kazanması için, hem bilgiye ulaşma yolları açısından hem de bu bilgileri işleyip yazıya dökme aşamasında izlenmesi gereken yollar bilgi birikimine katkı sağlama gerekliliğindedir. Nasıl içindeki malzemeleri eksik yapılmış bir kek yiyenlere zevk vermezse, çok mükemmel yapılmış bir keki yemek için gerekli çatalın verilmemesi de o keki anlamsız kılar. Neticede yiyemediğimiz bir kekin hiç kimseye faydası olmadığı gibi hiç kimsenin anlayamadığı bir çalışmanın da bilimsel açıdan bir faydası olmaz. Bilgi üretiminde

sürekliliği sağlamak için de yöntembilimin ilkeleri özümsemeli ve uygulanmalıdır.

Kent planlamasında araştırmalar düzenli bir kentleşmenin sağlanması, uzun vadeli çözüm önerilerinin getirilmesi açısından gereklidir. Kent planlarındaki araştırma yöntemleri zamana paralel olarak dinamik bir nitelik taşımakta, planın hazırlanması kadar uygulama aşamasını da içermektedir. Ayrıca planlama sistem yaklaşımı içerisinde ele alınarak kentin coğrafi, ekonomik ve toplumsal özelliklerini de gözönünde bulundurmaktadır. Başlıca kent araştırmaları; tarihsel araştırmalar, ekonomik araştırmalar, coğrafi araştırmalar, ekolojik araştırmalar, içerik çözümlemesi ve deneysel araştırmalardır. Kentbilim alanında diğere toplumbilimlerinde uygulanan araştırma yöntemleri ve o alanların gelişimine katkıda bulunduğu gibi disiplinlerarası çalışmalar da bütüncül faydayı sağlamaktadır.

3.1.8.Göç ve Gelişme (Nermin ABADAN-UNAT, Rinus PENNING,

Herman Van RENSELAAR, Leo Van VELZEN, Leyla YENİSEY

İle birlikte, 1976, Ankara: Ajans Türk Basımevi, 412 sayfa.)

Uluslararası işgücü göçünün Boğazlıyan İlçesi üzerindeki etkilerine ilişkin olarak hazırlanan bu araştırma "İçindekiler" ve "Giriş"ten sonra birbirini takip eden on bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "Genel Görünüm", "Siyasal Partiler, İşçi Sendikaları, İşveren Birlikleri ve Bürokrasinin İşgücü Göçü", "Gelişme İçin Dışa İşgücü Göçünü Kullanmayı Amaçlayan Kamusal ve Özel Girişimler", "Bölgesel Gelişme ve Göçmen İşgücü", "Göçmen İşgücü, Boğazlıyan İlçesi", "Göçün Boğazlıyan İlçesindeki Ekonomik Etkileri", "Konut Yatırımları", "Göçmen İşçilerin Yatırımlarının ve Boğazlıyan İlçesinin Gelişmesi Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi", "Göçmen İşgücünün Geride Kalan İlçe

Üzerindeki Sosyal Etkileri: Boğazlıyan'ın İki Köyünde Yapılan Gözlemler", "Genel Sonuçlar".

Model olarak dengeli büyüme modeli ve merkez taşra modelinin alındığı bu çalışmada uluslararası işgücünün ulusal düzeyde yarattığı ya da yaratması beklenen etkiler saptanmaya çalışılmıştır. Nitekim uluslararası işgücü göçü genellikle şu sonuçları doğurmaktadır. Uluslararası işgücü dağılımında eşitsizlik, insanı sermaye ihracının beyin göçüne yol açması, yanıtıcı yatırım biçimleri, uluslararası rekabette azalma, tüketim eğilimlerinin artması, sosyalizasyonun ve siyasal katılmanın sınırlı kalması, aile hayatının köklerinin zayıflaması ve kişisel beklentilerin değişmesi.

İşgücü göçünün istihdam alanına tamamıyla olumsuz bir etki yarattığını söyleyemeyiz. Devlet taşrada yapılacak yatırımları arttırmak ve teşvik etmek için bir takım tedbirler almışsa da bu konuda istenilen başarıyı gösterememiştir. İşgücü göçleri özellikle gelişmemiş bölgelerden sanayileşmiş bölgelere yapılmaktadır. İnsan ihraç eden bölge için bu bir sermaye transferidir. İş gücünün belirli bir yaşa gelinceye kadar içinde yaşadığı ülke için bir maliyeti vardır. Nitelikli işgücünün ülkede tutulması ekonomik gelişme için büyük önem taşır. İşgücü göçünün durdurulması için kaynakların harekete geçirilmesi sağlanmalı, ekonominin yapısı ihtiyaca uygun şekle getirilmelidir.

3.1.9. Kentbilim İlkeleri (1976, Ankara: Sosyal Bilimler Derneği

Yayımları, 237 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu yapıtı "Önsöz"den sonra yer alan oniki bölümden, "Sonuç", "Kaynaklar" ve "Dizin"den oluşmaktadır. Kitapta yer alan bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "Kent Planlaması Kavramı", "Kent Planlamasının Evrimi", "Kent Planlamasında Kuramsal Yaklaşımlar", "Kentleşme",

"Kent Planlaması", "Kent Planlaması ve Toprak Sorunu", "Konut ve Gecekondu", "Bölge Gelişmesi İçin Planlama", "Çevre Sorunları", "Kentleşme ve Çevre Sorunları Karşısında Uluslararası Kuruluşlar", "Kent ve Bölge Planlaması İçin Eğitim" ve "Farklı Ekonomik Sistemlerde Kent, Kentleşme ve Kent Planlaması".

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in şehircilik yerine kentbilim terimini ilk kez önerdiği bu çalışmada yer alan bilgiler, sosyal bilimler çerçevesinde sınırlı olarak işlenmiştir. Günümüzde hızlı kentleşme kent ile köy yaşamları arasında farklılık oluşturması, büyük kentlere akan kitlelerin yoksulluk, işsizlik, konut ve benzeri sorunlarla karşılaşma ve gecekonducuların kentsel hizmetlerden yeterince yararlanamaması sonuçlarını doğurmaktadır. Bölgelerarası dengesizlikler ve denetimsiz toprak mülkiyetinin hem düzenli kentsel gelişmeyi hem de gelir dağılımını bozucu etkileri vardır. Deneyimler bu sorunların kent planlarının, bir kalkınma ve dünya görüşü çerçevesinde hazırlanarak çözümlenebileceğini göstermiştir. Sorunların çözümü onları doğuran kaynaklarda yatmaktadır.

Kent sorunlarının çözümünde ülkelerin gelişmişliğini gözönünde bulundurmak gerekir. Kentlerin planlı gelişmesi ve kentleşmenin sağlıklı bir süreç niteliği kazanması açısından yaşamsal bir önem taşıyan nokta, toprak üzerindeki mülkiyet hakkının toplum yararına kullanılmasıdır. Kent planlamasındaki başarı topraktaki kamu mülkiyeti ile paralellik taşımaktadır.

3.1.10. Kentbilim Terimleri Sözlüğü (1980, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 196 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen'in hazırlamış olduğu sözlük niteliği taşıyan çalışma 6 başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıkların adları sırasıyla şunlardır: "Terimler Üzerine", "Önsöz", "Kısaltmalar", "Sözlük", "Dizinler (Eski Terimler Dizini, Almanca Dizini, Fransızca

Dizin, İngilizce Dizin)", "Kaynakça".

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu çalışmasında kentbilimde kullanılan belli başlı terimlere Türkçe karşılıklar aramaya ve hatta türetmeye uğraş vermiştir. Kentbilimciliğin, Türkiye’de henüz yeni gelişen bir bilim dalı olması, diğer dillerden yabancı terimlerin tam olarak dilimize yerleşmemiş olmasını sağladığından bu çaba biraz daha kolay yürütülmüştür.

Bugüne dek diğer dillerden dilimize geçen yabancı terimlerle kuşatılmış olan kentbilim literatürünü, öz dilimizi kullanarak dilimizin yetersizliği konusundaki boşluğu doldurabiliriz. Ne varki bu özleştirme yalnız kentbilim alanında yapılarak giderilemez. Diğer bilim dalları ile ortak terimlere sahip olan kentbilim bu açıdan komşu bilim dallarının da dilinin özleştirilmesine ihtiyaç duymaktadır.

Birer öneri şeklinde sözlükte yer alan Türkçe karşılıkların ne derece benimseneceğini zaman gösterecektir. Fakat ana dilimize sahip çıkmak ve onu korumak çabasıyla girişilmiş olan bu çalışma takdire değer bir çabanın ürünü olarak okuyucularına hitap etmektedir.

3.1.11. Kent ve Siyasal Şiddet (Artun ÜNSAL ile birlikte 1982, Ankara:

SBF Yayınları, 105 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ’in Artun ÜNSAL ile birlikte hazırlamış olduğu bu çalışma "Önsöz" den sonra yer alan 7 bölümden "Sonuç" "Dipnotlar" ve "Kaynakça"dan oluşmaktadır. Bölüm başlıkları sırasıyla şunlardır: "Siyasal Şiddet ve Teori", "Siyasal Şiddet Konusunda Bilimsel Yaklaşımlar", "Büyük Kent ve Siyasal Şiddet", "Türk Kentlerinde Şiddet ve Teori", "Türkiye’de Büyük Kentler ve Şiddet Olayları: Çalışmanın Amacı, Yöntemi ve Sınırları", "Öteki Anakentlerle

Karşılaştırmalar".

Bu çalışmada bir kent bilimci ve bir siyaset bilimci tarafından siyasal şiddet üzerinde sağlıklı kentleşmenin olumsuz etkilerine dikkat çekilmektedir. Fiziksel gücün meşru ve yasal olmayan biçimlerde kullanılması olarak ortaya çıkan siyasal şiddet çok geniş kapsamlıdır. Temelinde yatan toplumsal ve siyasal neden ne olursa olsun bu tür şiddet hareketlerinin birincil amacı siyasal gücü işleyemez duruma getirmek ve onu halkın gözünde yıpratmak ve yığınları sindirerek iktidara el koymaktır.

Bireyleri siyasal şiddete iten nedenler araştırılırken bireysel dürtü veya güdülenmelerinin ötesinde, içinde yaşadıkları toplumun dinamik öğeleri araştırılarak terörün yapısal kaynakları ortaya konulmalıdır. Kırsal yapıdan miras kalan geleneksel kültürün olumsuz yanlarının üreticiliğini yitiren ikinci kuşaklarda kendini göstermesi, umulan ve bulunan arasındaki uçurumun yol açtığı doyumsuzluklar şiddet eğilimi yaratmaktadır. Yalnız suçluyu yakalamaya dönük olarak izlenen bir politika kalıcı ve uzun vadeli olmaz. Bireyi şiddete iten toplumsal koşullar; otorite bunalımı, hukuk kurallarının teröre karşı yetersiz kalışı gibi durumlar irdelenmelidir. Türkiye’de terörün tırmanışı ile ekonomik bunalımın tırmanışı arasındaki ilişki, siyasal çatışmanın ulusal gelirin yüksekliği veya düşüklüğüyle ilintili olduğu gerçeğini çok açık olarak gözler önüne sermektedir.

3.1.12.Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Ekonomik Yaklaşımlar ve Kaynak Sağlama Sempozyumu (1983, Ankara: Türkiye Çevre Koruma Ve Yeşillendirme Derneği Yayınları, Temmuz, 116 sayfa.)

Bir sempozyuma sunulan bildilerin yer aldığı bu kitapta çoğunluğunu akademisyenlerin oluşturduğu onaltı kişinin bildirisi bulunmaktadır. Prof.Dr. Ruşen

KELEŞ'in bu kitapta "Çevre Sorunlarının Ekonomik Boyutları" ve "Genel Sentez" başlıkları altında iki yazısı bulunmaktadır.

Çevremizi korumak için yapılacak faaliyetleri belirleyen etmenlerden biri ve de en önemlisi mali kaynaklardır. Çevreye verilen zararın giderilmesi için ekonomimizden bu konuya belli bir pay ayırmamız zorunlu ve kaçınılmazdır. Daha yüksek bir bedel ödememek için çevremizi mümkün olan en düşük düzeyde kirlenmeye mağruz bırakmak, var olan kirlilik düzeyini de mümkün olduğunca asgariye çekmek gerekmektedir. Bu şartların sağlanması için de yapılacak harcamalarda devletin teşvik edici faaliyetlerde bulunması sonucun daha başarılı olmasında önemli rol aynar.

İstenilen çevre standartlarına ulaşabilmek için devletlerin bir takım maliyetlere katlanmaları gerekmektedir. Nitekim Türkiye'de de çevre sorunları gündemi işgal etmeyi başarmış bu da beraberinde maddi külfeti getirmiştir. Yapılan birçok uygulama çevreyi hiçe saymış fakat bunların bedeli daha sonra maliyet olarak bilançoya eklenmiştir.

Dünyada birçok ülkede çevreye zararlı sanayi kuruluşlarını ülke dışına kaydırma eğilimi mevcuttur. Toplu tüketime konu olan çevre mallarının sınırlı kaynaklar olduğunun anlaşılması beraberinde birçok sonucu getirmiştir. Negatif dışsallık olarak nitelenen toplumsal külfet bireysel ya da kurumsal olarak yapılan kirlitmelerin sonuçta tüm dünyaya zarar verdiğini göstermekte bu da kişisel ya da kurumsal faydanın toplumsal fayda ile uyuşmamasından kaynaklanmaktadır. Dünya ekosistemi içerisinde yer alan döngülerin dikkate alınmaması neticede birçok çevre malının zarar görmesine yol açmaktadır.

Çevre sorunları farklı ekonomik dizgeler içerisinde farklı çözüm yollarına konu olmuştur. Fakat şu bilinen bir gerçektir ki serbest rekabet kirliliği artırıcı bir

unsur olmaktadır. Çevre politikalarının belirlenmesinde içinde bulunulan toplumun ekonomik, siyasal ve toplumsal özellikleri önemli rol oynamakta çevre konusunda atılacak adımlar o toplumun siyasal tercihinin göstergesi olmaktadır. Çevre konusunda bütüncül politikalar gütmek, toplumun özelliklerini gözardı etmemek açısından önemlidir.

Çevre sorunlarını çözmeye izlenen yollardan biri olan "kirleten öder" ilkesini kirleten herkesin maliyeti eşit biçimde üstlenmesini sağlayacak şekilde uygulamalıdır. Nitekim sonuçları maddi olarak ölçülemeyen hasarları da tespit etmeli, kirletenin ödeyeceği miktarın ekonomik faaliyetleri sekteye uğratmayacak şekilde belirlenmesi gerekir.

Çevre konusundaki çözüm arayışları uzun vadeli ve planlı olmalıdır. Çevre üretim faktörleri içerisinde yerini almalıdır. Yeni kurulacak üretim kuruluşlarının ÇED Raporu hazırlaması sağlanmalıdır. Çevre konusunda mevzuatta gerekli yaptırımların öngörülmesi, varolan düzenlemeler arasında eşgüdümün sağlanması ve çevre bilincinin de kamuoyuna aşılması çevreyi güvence altına almanın temel koşulları olarak dikkat edilmesi gereken unsurlardır.

3.1.13. Türkiye’de Kentbilim Eğitimi (1987 (Yayıma Hazırlayan) , Ankara:

AÜ SBF Yayınları, 230 sayfa.)

"Türkiye’de Kentbilim Eğitimi" adlı kitap "Önsöz"den, birbirini izleyen 12 bölümden ve "Sonuç"tan oluşmaktadır. Kitapta yer alan bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi", "Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi", "Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi", "Karadeniz Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi", "Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi", "Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık

Fakültesi", "Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi", "Trakya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi", "Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi", "Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi", "Şehir Planlama Mimar ve Mühendis Odası ve Kentbilim", "Kentbilim Eğitimi ve Uygulaması Arasındaki İlişkiler".

Son derece hızlı ve çarpık kentleşme beraberinde birçok sorunu da getirmiş, özellikle ülkemiz şartlarını tanıyan kent plancılarına büyük ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak için yüksek öğretim kurumlarında kentleşme ile ilgili dersler ve ilgili alanlar devreye sokulmuştur. Bu yönde kurulan yüksek öğretim kurumları 1950'de 2'den 1987'de 9'a yükselmiş olmakla beraber bu niceliksel artışın beraberinde nitelik artışını da getirdiği gibi bir yanılgıya kapılmamak gerekir. Her ne kadar nicelik artmışsa da istenen kalitenin ve gelişimin sağlanamamış olduğu da gerçektir. Prof.Dr.İlhan TEKELİ'nin de belirttiği gibi çoğu zaman da "evrimleşemeyen değişme" görülmüştür (KELEŞ,1987,65).

Bu kitapta kent yaşamını şekillendiren, onlara işlevsel ve estetik nitelik kazandıran kent plancılarının eğitimlerinin ne şekilde verilmekte olduğu bu eğitimin eksiklikleri özeleştirisel bir tarzda sunulmuş, somut düzeyde ortaya konan sorunlara çözüm önerileri de sunulmuştur.

Ülkemizde ilk olarak kentbilim eğitimi Ankara Üniversitesi SBF'de, Nazi Almanyası'ndan kaçıp Türkiye gelmiş olan ve üstelik de belediyeçi olan Ernst Reuter tarafından verilmeye başlanmıştır. Dünyada da çok yeni bir alan olan kentbilim eğitiminin diğer yükseköğretim kurumlarımızda yer alması için 20-25 yıl daha geçmesi gerekmiştir. Kentbilim eğitiminin gerekliliği fikri yaygınlaştıkça kent planlamasında uzmanlaşma da aranır bir nitelik olmuştur.

Yaşayan canlı organizmalar olan kentler hızlı bir değişim içerisindeyler. Bu nedenle hazırlanacak kent planlarının geniş bir perspektif içerisinde yapılması ve zamanla değişen koşulları da gözönüne alacak esnekliğe sahip olması gerekir. Hazırlanan kent planları uygulanabilir nitelikte üretilmeli ve içinde yaşanan mekanın coğrafi, ekonomik ve toplumsal özelliklerine de uygun olmalıdır. Planlamada bütüncül bir bakış açısı taşınmalı, diğer uzmanlık dallarıyla da işbirliği gözetilmelidir. Kent plancılarının ülke düzeyinde coğrafi dağılışındaki dengesizliğin giderilerek bu dağılımın dengelenmesi hem kent planlarının kalitesini yükseltir hem de bölgeler arasındaki dengesizliği giderici bir unsur olur. Ayrıca hazırlanacak kent planlarına halkın katılımının sağlanması da kaliteyi artırıcı bir etki doğurabilir.

Kent plancılarımızın eğitiminde kuramsal ve uygulamalı eğitime gereğince önem verilerek bu ikisinin birbirini tamamlaması sağlanmalıdır. Yüksek nitelikli kent plancıları yetiştirmek için bu eğitimi verecek akademik kadronun da nitelik ve nicelik açısından yeterli olması elbetteki düzenli ve dengeli bir kentleşmenin sağlanmasında esastır.

3.1.14. Kentleşme Politikası (1990, 1993, 1996, 1997, Ankara: İmge Kitabevi, 510 sayfa.)

"Kentleşme Politikası" başlıklı kitap öğretme amaçlı bir ders kitabıdır. Kitap birbirini izleyen onüç bölüm, "Önsöz" ve "Kaynakçadan" oluşmaktadır. Bu bölümlerin başlıkları sırasıyla şöyledir: "Kentleşme", "Farklı Sistemlerde Kent, Kentleşme ve Kent Planlaması", "Kent Planlaması Kavramı", "Kent Planlamasının Evrimi", "Kent Kuramları", "Kent Planlaması Kuramları", "Kent Planlaması Süreci", "Bölge Gelişmesi İçin Planlama", "Konut", "Gecekondu", "Kentbilim ve Toprak Sorunu", "Çevre Sorunları ve Politikası", "Genel Değerlendirme".

Günümüzde gözardı edemeyeceğimiz bir gerçek olarak karşımıza çıkan hızlı ve düzensiz kentleşme ardından birçok sorunu da sürükleyip getirmiştir. Durumun ciddiyeti karşısında tüm gözler "Kentbilim ve Çevrebilim" alanlarına yönelmiştir. İşte bu kitapta genel çizgileriyle kentleşme süreci; doğuşundan, gelişimine, emekleme döneminden dizgesel kuramlar aşamasına kadar yer almaktadır. Kentleşmeyi doğuran sebeplerden, kentleşmede izlenen politikalara uzanırken bu arada bir disiplin olarak çağdaş yönetimin planlama işleyişinin bir ürünü olan kent planları da ayrıntılı ve anlaşılır bir biçimde ele alınıp incelenmiştir. Barınma ihtiyacımızı karşılayan konutlar, konut gereksinmesi, konut istemi bağlamında ele alınmış ayrıca kalkınmayla da ilişkisi irdelenmiştir. Konut gereksinmesini karşılamada çözüm olarak kooperatifler, kendi evini yapana yardım, kira denetimi, kent yenileme, süzülme, konut yapımında sanayileşme önerilirken Türkiye açısından konutların durumu da ele alınıp incelenmiştir. Ayrıca konunun hukuki boyutu da ele alınıp geçirdiği gelişim süreci dizgeli bir biçimde anlatılmıştır. Bu arada dünyada ve Türkiye’de büyük bir sorun oluşturan "Gecekondu" sorunuda ele alınmış ve geniş bir perspektif içerisinde incelenmiştir. Köylerden kentlere nüfus akınlarının ve ilgili ülkelerin toplumsal ve ekonomik gelişme düzeyinin dolaysız bir ürünü olarak görülen gecekondu da hukuki ve izlenen konut politikaları açılarından ele alınmış ve bir değerlendirme sunulmuştur. "Kent planlarında öngörülen konut, eğitim, sağlık, kültür ve spor hizmetleri ve ekonomik eylemler, kent içinde toprak üzerinde yerleşmek zorundadırlar" (KELEŞ,1993, 409). Bu bağlamda sahip olduğu bu büyük işlev nedeniyle kentsel topraklar da belirli bir çerçeve içerisinde arsa spekülasyonu ve arsa politikaları yönünden sunulmuştur. Dünyamızın karşı karşıya kaldığı uluslar üstü bir sorun niteliğini taşıyan çevre konusu da ihmal edilmemiş, kentleşme ile bütünleştirilmiştir. Çevrenin önem kazanması, karşı karşıya kalınan tehdidin ciddiyeti

ve bu tehdidi oluşturan öğeler de etraflıca anlatılmış, çevre korumada geliştirilen stratejiler ve oluşturulan uluslararası örgütler kısaca açıklanmıştır.

Onüçüncü bölümde yer alan "Genel Değerlendirme" başlığı altında kitapta sunulan bilgiler sınanmaktadır. "Türkiye'de Kentleşme ve Kent Sorunları"nın yeterli bir çözüme ulaşamamasının nedenleri dört madde halinde sıralanmıştır. Kentleşme sorunlarının kaynağı ülkenin içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik gelişme düzeyine bağlanmıştır (KELEŞ, 1993, 483). Buna dayanarak da çözüm önerileri getirilmekte, imarda başarı sağlamak için de altı koşul öne sürülmektedir. Bu koşullar ışığı altında amaçlanan, iyi bir kentleşmenin anahtarını bulmaktır. "Kentleşme Politikası" kitabı bütünüyle ele alındığında iyi bir kentbilim rehberi olarak elimizin altında bulunacak bir kaynak olarak nitelendirilebilir.

3.1.15. Türkiye ve Almanya'da Sosyal Hizmetler Sözlüğü (Prof.Dr. Jürgen Nowak ve Dr.İlhan Tomanbay ile birlikte 1991, Ankara: Selvi Yayınları, 263 sayfa)

Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in ortak bir çalışması olan bu yapıtta "Önsöz"den sonra yer alan elli dokuz yazı yer almaktadır. Türk ve Alman bilim adamlarının yazılarından oluşan bu kitapta Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in "Gecekondu", "Kentleşme ve Konut" ve "Yerel Yönetimler" adlarını taşıyan üç yazısı bulunmaktadır.

Bir ansiklopedik sözlük niteliğinde hazırlanmış olan bu kitapta sosyal hizmet alanı içinde yer alan çeşitli kavramlar toplumsal özellikler de gözönüne alınarak açıklanmıştır. Aile, sosyal sigorta, istihdam, çift kültürlü yetişme gibi kavramlar açıklanmıştır.

Sosyal sigortalar, sosyal yardım ve sosyal eğitim bugün Almanya'da devlet tarafından yasalarla garanti altına alınmışlardır. Fakat bunlar varlıklarını çeşitli

toplumsal hareketlere (hristiyanlık, kadın, işçi, gençlik vb.) borçludurlar. Ayrıca bu hareketler uygulama içinde ortaya çıkar ve kaleme alınan sosyal eğitimsel meslek yöntemlerinin biçimlenmesine de katkıda bulunmuşlardır.

İşçilerin taleplerinde kültürel özellikler değil aksine genelde iş için gerekli kalifikasyonlar önem kazanmaktadır.

Almanya'da yaşayan Türklerin artmasıyla orada varolan sorunlar bireysellikten çıkıp sosyalleşmiştir. Almanya'da yaşayan gurbetçiler sosyal ve kültürel sorunların çözümü için Türkiye'den sosyal hizmet uzmanı beklemektedirler.1980 sonrası dönemde hiç bir örgüt ne niteliksel ne de niceliksel olarak Almanya'da yaşayan Türk göçmenleri temsil yeteneğine sahip değildir.

Hızlı bir kentleşme süreci yaşayan Türkiye bunun sonucunda hem demografik hem de ekonomik değişimlere uğramış özellikle de gecekondulaşmanın arttığı gözlenmiştir. Düşük orandaki sanayileşme yanında kentlere çekici etmen olan hizmet kesiminin yüksek oranda olması kentleşmenin kalkınmaya destek olmadığı aksine onu sekteye uğratarak körüklediğine işaretir.

3.1.16. İnsan, Çevre, Toplum (1992-1997, Ankara: İmge Kitabevi, 295 sayfa.)

Derleme bir kitap olan bu kitap farklı uzmanlık alanlarında ve farklı mesleklerde olan bilim adamlarımızın çevre konusunda hazırlamış oldukları yazılardan oluşmaktadır. Kitap "Önsöz" den sonra yer alan onsekiz çalışmadan oluşmaktadır. Bu çalışmaların yazarları ve konu başlıkları sırasıyla şunlardır: Prof.Dr.Ruşen KELEŞ "İnsan, Çevre, Toplum", Prof.Dr.Erol ULUĞ "Çevre Kirlenmesinin Boyutları", Ediz HUN "Canlı Çevrenin Dünü, Bugünü ve Yarını", Prof.Dr.Necmi SÖNMEZ, "Çevre, Toprak ve İnsan", Cengiz BEKTAŞ "Kültürel ve Güzelduyusal Kirlenme",

Prof.Dr.Serna ALPAGOT" Doğal Çevre ve İnsanın Evrimi" Prof.Dr. Nur SÖZEN" Yeşil Saygısının Evrensel Kuralları", Prof.Dr.Ayten ÇETİNER "Kentbilimci Gözüyle Çevre", Oktay EKİNCİ "Kıyıları ve Uygarlıklar", Prof.Dr.Çelik ARUOBA Çevre Ekonomisi, Gelişme Ekonomisi", Prof.Dr.Ruşen KELEŞ "Çevre ve Siyaset", Prof.Dr.Olcay İMAMOĞLU "Psikolojik Açından İnsan ve Çevre İlişkileri", Prof.Dr.Aydın AYBAY "Çevre ve Hukuk", Prof.Dr. Cevat GERAY "Çevre İçin Eğitim", Prof.Dr.Orhan USLU "Çevre Kalitesinin Ölçümü ve Değerlendirilmesi", Doç.Dr.Yaman ÖRS "Etik Açısından Doğal Çevremiz", Rafet ERİM "Türkiye'de Yasama-Yürütme ve Yargının Çevre Yaklaşımları", Doç.Dr.Can HAMAMCI "Çevrenin Uluslararası Boyutları".

Ekolojik denge içerisinde kirletilen çevrenin kritik denge noktasının saptanmaya çalışıldığı bu kitapta özellikle çevre kirliliğinde konusunda insan etkeni üzerinde durulmaktadır. Sınır tanımayan kirliliği önlemek için bir takım öneriler getirilmiştir: ÇED raporunun hazırlanması, çevre korunmasında uluslararası bilgi aktarımının sağlanması, sürdürülebilir kalkınma modeli, bütün dünyada canlı yaşamın her alanına ve insanlara ilginin çekilmesi, diğer bilim dallarının çevre bilime katkıda bulunması, enerji üretiminin kirlilik üzerindeki payının düşürülmesi, doğal dengeyi bozan unsurların (sanayi devrimi, teknolojik gelişme, hızlı, nüfus artışı, vb.) olumsuz etkilerinin giderilmesi gibi şartlar sağlandığı takdirde ancak çevre için koruyucu hekimlik anlayışı hakim kılınmış olacaktır.

Çevre bilincinin oluşmaya başladığı andan günümüze çevre sorunlarının boyutları gözönüne alınırsa, dünyamızın çevreyi ve çevre içinde yaşayan canlıları taşıma ve sağlıklı yaşatma gücünden çok şeyler kaybettiğini görebiliriz. İnsanın içinde yaşadığı ve yaşayacağı çevrenin, havanın, suyun, toprağın kalitesi onu çok yönlü olarak etkiler. Doğal dengeyi korumak yerine bilinçsizce bu dengeyi sarsmak

insanoğluna ödenmesi çok ağır bedeller getirmiştir. Doğayı yenmek yerine doğayla barışık olmak ilkesi benimsenmeli ve henüz vakit varken harekete geçilerek yerinin evrensel önemi iyice kavranmalıdır.

3.1.17.Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975,1992, 1993, İstanbul: IULA-EMME Yerel Yönetimler Birliği, 291 sayfa.)

Bu kitap "Önsöz" ve "Giriş" dışında 3 bölümden ve "Kaynakça"dan oluşmuştur. Bölümlerin başlıkları sırasıyla şöyledir: "Yerel Yönetimler, Demokrasi ve İdeoloji", "Yerel Yönetimler ve Kentleşme Sorunları", "Yerel Yönetimler, Merkezi Yönetim İlişkisi".

Ulusların hayatında ve uluslararası düzeyde giderek artan bir öneme sahip olan yerel yönetimler güncel sorun alanlarında görüş, bilgi ve deneyim alışverişine girmelidir.Yerel yönetimlerin dünya ölçeğindeki birikimlerini bölgedeki ve ülkemizdeki yerel yöneticilerle paylaşmak ve yerel yönetimlerle ilgili merkezi ve yerel yöneticilere çalışmalarına destek olmak üzere hazırlanmış olan bu kitap, yerel yönetimleri mercek altına alarak her yönüyle incelemektedir. Yerel yönetimlerimizi çağın gereklerine göre donatmak, yerel demokrasiyi geliştirmek öncelikli amaçlarımız arasındadır.

Bu kitap Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in 1975 ve 1992 yılları arasında yazmış olduğu ve çeşitli bilimsel ve mesleki yayın organlarında yer almış ondokuz makalesinden oluşmaktadır. Günümüz kentsel siyaset sorunlarına ışık tutan anlatımların yeraldığı bu çalışma geçmişte ve günümüzde önemli olan ve gelecekte de önemini artarak koruyacak olan yerel yönetim birimlerinin oluşumu, yeniden düzenlenmesi ve mevcut sorunlarının giderilmesi için izlenmesi gereken yol ve yöntemleri de göstermektedir.

3.1.18. Yerinden Yönetim ve Siyaset (1992-1994-1998, İstanbul: Cem Yayınevi, 472 sayfa.)

1998 yılında genişletilmiş 3. basımı yapılan bu kitap 16 bölümden ve "Kaynakça"dan oluşmaktadır. Bölüm başlıkları sırasıyla şunlardır. "Yerel Yönetim Kavramı", "Siyasal Bilim ve Yerinden Yönetim", "Dünyada Yerel Yönetimler", "Siyasal Yerinden Yönetim", "Kentsel Siyaset", "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Kısa Tarihçesi", "Anayasalarımızda Yerel Yönetimler", "İl Özel Yönetimleri", "Köylerimizde Yerel Yönetim", "Belediyeler", "Anakent Yönetimleri", "Belediye Gelirleri", "Devlet ve Yerel Yönetim İlişkileri", "Yerel Yönetim Birlikleri ve İşletmeler", "Yerel Yönetimlerde Yeniden Düzenleme", "Genel Değerlendirme".

Devlet yönetiminde yetki genişliği ilkesine dayanarak ya da yasalar tarafından görevlendirilerek yeralan yerel yönetimler; siyasal yerinden yönetim ve yönetsel yerinden yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır. Siyasal yerinden yönetimde federal devletlerde yarı özerk ya da özerk statü söz konusu iken yönetsel yerinden yönetimde yalnızca yürütmeye ilişkin bir takım işlevler yer almaktadır. Yönetsel açıdan hizmet yönünden yerinden yönetim ve yer yönünden yerinden yönetim birimleri yerel örgütler içinde faaliyet göstermektedir. Yönetim dizgesi içinde yer alan merkezi yönetimle yerel yönetimler arasında uyum ve denge unsurlarını gözetmek ülke düzeyinde demokrasinin yaygınlaştırılması açısından önemlidir. Bu iki yönetim örgütü arasındaki akçal denkleştirmede gelir kaynaklarının adil dağılımı kadar görev ve hizmet alanlarının kapsamlarının saptanması da etkinlik ve verimlilik açısından önem taşır.

Yerel yönetimler, demokrasi eğitiminin gelişiminde halkın itici gücüyle bütüncül siyasaların geliştirilmesinde etkili olurlar. Halkın ihtiyacını yerinde karşılama, optimal büyüklük doğrultusunda ve kaynakların etkin ve verimli

kullanılmasında aynı zamanda siyasal kültürün gelişim sürecine de katkı sağlar. Yerel yönetimler, hizmette halka yakınlık ilkesi ve bunun paralelinde sağlanan akçal kaynaklarla başka yerel yönetimlerle birleşerek yeni örgütler kurma imkanına da sahiptirler.

Kırsal alanlardan göç eden insanları ve bünyesinde daha önceden var olan kent insanlarını barındıran kentlerde üretim sonucu oluşturulan değerlerin dağıtım aşamasında devreye kentsel siyaset girer. Demokrasinin ve uygarlığın beşiği gözüyle bakılan kentlerin gelişmesi siyasal gücün artışına paralellik göstermiştir. Bünyesinde yoksulluk, işsizlik, nüfus yoğunluğu gibi sorunları ve de kentsel hizmetlere ilişkin sorunları taşıyan kentler gereksinmelerin daha iyi karşılanması için birtakım çözüm arayışlarına konu yapılmıştır. Nitekim çevre yerleri gelişen büyük kent merkezlerinde anakent yönetimleri kurularak hizmetlerin yerine getirilmesinde özgürlük, katılım ve etkinlik unsurlarının gözetilmesine çalışılmıştır.

Ülkenin yönetim çarkı içerisinde devlet hızlı ve dengeli kalkınmayı sağlamak için yol gösterici bir tutum sergilemekte, aynı zamanda yerel yönetimlerle kurduğu başarılı ilişki sayesinde kaynakların yerinde kullanılmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda demokratikleşme süreci içerisinde de önemli bir adımı oluşturan yerel demokrasi bütüncül demokrasinin bir parçası ve aynı zamanda onu geliştirici bir unsur oluşturmaktadır. Hizmette genel yetki ilkesi gözetilen bu yönetsel birimlerde yüklenilen görevle orantılı gelir kaynağı sağlanması hizmette etkinlik ve verimlilik ilkesinin öncülünü oluturmaktadır.

3.1.19. Çevrebilim (Can HAMAMCI ile birlikte, 1993 , Ankara: İmge Kitabevi, 312 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Doç.Dr.Can HAMAMCI ile beraber yazdığı "Çevrebilim" adındaki bu kitap; "Sunuş", "Giriş: Çevre Sorunsalı" başlıklarından sonra yeralan 8 bölümden ve "Genel Kaynakça" dan oluşmaktadır. Kitapta yeralan bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır. "Çevre ve Çevrebilim", "Çevre, İnsan İlişkileri", "Çevresel Değerler ve Çevre Sorunları", "Çevre Ekonomisi", "Çevrenin Uluslararası Boyutları", "Çevrecilik", "Çevre Yönetimi ve Örgütlenme", "Türkiye'de Çevre Politikaları" Tüm bölümlerin sonunda da ayrıca "Kaynakça" yer almaktadır.

Tüm insanlığın üzerinde tartışmasız olarak birleştiği ender konulardan birisi olan "Çevre" konusu bu öneminden dolayı hakkında yazılan kitapları diğerlerinden ayırmaktadır. Çünkü karşısındaki okuyucu kitlesi bir dünya kuşağıdır. Yazılan kitapların hem tüm çevrecilere hem de bu dalın uzmanlarına hitap edebilmesi için gerekli hassas dengelerin korunması geniş kapsamlı olan amaçlar dizgesine ulaşmanın önkoşuludur. İşte bu kitap öncelikle SBF ve İİBF öğrencilerini çevre konusunda aydınlatarak, çevre sorunları ve bunların çözümüne ilişkin geliştirilen politikaları bir dizge içerisinde sunarak bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca çevre sorunlarına en sağlıklı yaklaşım yolları ve bu sorunların üstesinden gelme yolları da yer almaktadır.

İnsanlık kendisine sunulmuş olan, sınırsız gibi görünen, doğal kaynakları içinde bulunduran ekosistem içerisinde, kendisini ihtiyacı ile sınırlamamış, bu uçsuz bucaksız, tükenmezmiş gibi görünen doğayı egemenliği altına almaya çalışmıştır. Eline geçirdiği kullanma hakkının kendisine yok etme hakkını da verdiği yanılgısına kapılarak kendi bindiği dalı kesme pozisyonuna düşmüştür. Doğal ortama müdahale eden insan bu müdahalenin karşılığını çok ağır bir şekilde, doğanın yaralarını

saramaz, kendisini yenileyemez hale gelmesiyle aldı. Sınırlı kaynaklar, çevre malları üzerinde insanın onu sınırsızca kullanma ve tüketme isteği beraberinde çevre sorunlarını getirmiştir. Kritik noktalara kadar ulaşan çevre kirliliği, doğanın kendini onarma sınırını aşan insanın etkileri doğal döngüleri olumsuz etkilemiş ve neticede insana tepki önceden yararlandığımız pozitif dışsallığın yerine doğanın negatif dışsallığı olmuştur. Doğal süreç içerisinde eskiden beri varola gelmiş uyum bozulmuştur. İşte insanlık bu noktada karşı karşıya kaldığı felaketi görmüş ve önlem alma yoluna gitmiştir. Gelecek kaygısı insanın içinde bulunduğu durumu irdelemesine ve kendi kendine özeleştiri yaparak tavrının ne kadar bencilce olduğunu anlamasına yol açmış, doğayla barışık olma yollarını aramıştır. Arabulucuk rolünü üstlenecek örgütler önce yerel düzeyde, sonra sorunun küreselleşmesi ile uluslararası düzeyde uluslararası örgütler üstlenmiştir. Kamunun dikkati çevre sorunlarına çekilmiş ve çevre bir anda tüm dünyanın gündemine oturmuştur. Gecikmeli olarak da olsa gereken ilgiyi toplayan "Çevre" konusu tüm dünyanın dayanışma ve beraberlik içine girdiği ortak bir eylemin başlamasına yol açmıştır.

Sanayileşmenin artmasıyla kentleşme ve kentleşme düzeyinin de artışı bir takım sorunlara ön ayak olmuştur. Doğal kaynakların ve nüfusun dünya üzerindeki dengesiz dağılımı açlık ve sefaleti de ardından getirmiş gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında ekonomik, toplumsal ve siyasal farklılıkların büyümesine neden olmuştur. Bu yapısal farklılıklar çevre üzerinde artan bir baskıyı doğurmuş, onu kullanma anlamında farklı düzeylerde etkiler oluşturmuştur.

Tüm dünyanın ortak malı olan çevreyi biz atalarımızdan miras almadık, onu gelecek kuşaklardan ödünç aldık. Yeryüzünün kiracısı durumunda olan bizler sınırlı zaman dilimimiz içerisinde sınırlı olan kaynaklarımız için öncelikle koruyucu daha sonra onarıcı politikalar gütmeliyiz. Çaresizlik içerisinde girmeden, herkesin ortak

çevre bilincini paylaşmasını sağlamalıyız. Ulusal ve uluslararası politikalarımızda çevreyi dışlamaksızın gereken izlenceleri belirlemeliyiz.

3.1.20. Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim (1994, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı, 102 sayfa.)

"Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim" adlı bu kitap "Önsöz" ve "Giriş" dışında birbirini izleyen 3 bölümden ve "Kaynakça"dan oluşmaktadır. Kitapta yer alan bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "Fransa'da Yerinden Yönetim", "İspanya'da Yerinden Yönetim", "Türkiye İçin Sonuçlar".

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve akılcılık ilkesi doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, etkin ve verimli bir kamu yönetiminin gereği olarak görülmektedir. AB ile bütünleşme sürecinde de önemli bir aşama sayılan ve "hizmette halka yakınlık" ilkesini hayata geçiren bu girişimler kamu hizmetlerini gerçekleştirmede izlenen parçacı anlayışları bütünleştirmeye yönelik bir çabadır. Bu çalışmada neden Fransa ile İspanya'nın ele alındığını, bu ülkelerin Türkiye ile birçok yönden benzeştiğini düşünürsek ve de bu ülkelerin yerel yönetimler alanında günümüze çok yakın bir zamanda köklü reformlara damgalarını vurduklarını da gözönüne alırsak, kolaylıkla anlayabiliriz. AB'ye girmeyi hedefleyen Türkiye için bu iki AB üyesi ülkenin yerel yönetimler konusundaki başarılı çalışmaları birer örnek oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerimiz için bu düzenlemeleri aynen bünyemize almak söz konusu değildir. Amaç bu çalışmaları Türkiye koşulları gözönüne alınarak bünyemize entegre etmek ve gereksinmelerimize de bu doğrultuda yanıtlar aramaktır.

Fransa, İspanya ve Türkiye; üniter devletler olmakla beraber bazı farklılıkları da bünyelerinde barındırmaktadırlar. Farklılık daha ziyade bu üniter devletlerin merkezi ve yerel örgütlenmelerinde oluşturulmuş birimlere tanınmış olan özerkliklerin

derecesinden kaynaklanmaktadır.

Yerel yönetim örgütlenmeleri açısından Fransa ve İsyanya birbirine benzerlik göstermektedir. Bu benzerliklerin yanısıra İsyanya bu örgüt içindeki birimler arasında bir kademelenmenin olması yönüden de Fransa'dan ayrılmaktadır. Fransa'da Paris, İsyanya'da Madrid büyük bir anakent belediyesi olarak özellikler göstermiş ve tarihsel gelişim süreci içerisinde de değişime uğramışlardır. Merkeziyetçiliğin izini taşımış olan bu ülkelerde yapılan reformlarla yerel yönetimlerin özerkliğini artırma çabaları gündeme gelmiş ve neticede vesayet denetimi kaldırılarak merkezi yönetimin denetimi sadece "tüzeve uygunluk denetimi" ile sınırlandırılmıştır. Bu ülkelerdeki düzenleme çalışmaları siyasi iktidarın yerel yönetimlere karşı yaklaşımına göre sürekli ve istikrarlı bir gelişim gösterememiş, kimi zaman aksamalar da olmuştur. Yine de bu iki ülkede gösterilen çabalar kökten değişimleri beraberinde getirmiş ve bu konuda başarılı adımlar atılmıştır. Bu iki ülkenin geçirmiş olduğu bu süreçler dikkatle irdelenerek ortaya Türkiye için bir takım sonuçlar çıkarılmıştır.

3.1.21. Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri (1994, Ankara:

Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı, 71 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Doç.Dr.Can HAMAMCI, ile birlikte hazırlamış olduğu "Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri" adlı bu çalışma "Önsöz", "EK: Soru Kağıdı" ve "Kısa Kaynakça" dışında birbirini takip eden 6 bölümden oluşmaktadır. Bölüm başlıkları sırasıyla şöyledir: "Genel Giriş", "Başlıca Varsayımlar", "Araştırma Evreni", "Soru Kağıdı", "Yerel Siyasetçilerin Kimlikleri", "Sonuç".

Belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri hakkında yapılmış olan bu araştırmada yerel siyasetçilerin toplumsal ve ekonomik özellikleriyle siyasal

bağlantılarını aydınlatma ve yerel demorrasiye ilişkin kimi görüşleri saptama amaçlanmıştır (KELEŞ, HAMAMCI, 1994, Önsöz).

Günümüzde belediyeler demokrasinin ölçütü olarak görülmekte, belediyelerin demokratikliği de organlarının seçimle oluşturulmasıyla ölçülmektedir. Kendilerine bu denli önem verilen belediyeleri yöneten belediye başkanları ve belediye meclis üyelerinin gerek değişkenlik gösteren kişisel özellikleri gerekse demokrasi, yerel yönetimler gibi kavramları algılamaları itibariyle ortaya çıkan tablo ile başarı düzeyleri arasındaki bağıntı araştırılmıştır. Yerel siyasetçiler hakkında daha önce kapsamlı araştırmaların yapılmamış olması, yerel siyaset alanında dizgesel bir bilgi tabanının oluşturulamamasına neden olmuştur. Yerel siyasetçilerin bu bağlamda irdelenmesi hem yerel yönetimlerin işleyişindeki aksaklıkların giderilmesi açısından hem de karşılaştırma yapmaya elverecek veriler sağlanması açısından önemlidir. Elde edilen veriler ışığında; hizmetlerin yürütülmesi ve demokratikliğin sağlanmasında etkinlik ve verimlilik düzeyinde ortaya çıkan profil sosyal bilimler açısından dizgesel bilgi birikimine katkıda bulunmakla beraber, bir takım genellemeler yapmayı da mümkün kılmaktadır.

Yerel yönetimlere siyasal ve teknik açıdan duyulan güvensizlik, yerel yönetimlerin işlevlerini yerine getirmedeki başarı düzeylerini ve temsil niteliklerini sorgulamayı da beraberinde getiriyor. Demokrasiyle neredeyse özdeşleştirilen, kendilerine demokrasi savaşımının bir aracı gözüyle bakılan belediyelerin bu misyonlarını yerine getirmedeki başarıları tartışılmaktadır. Bu bağlamda belediyelerin birer yerel demokrasi kurumu olabilmeleri için vesayet denetimlerinin kaldırılması ya da değiştirilmesi gerektiği savı ileri sürülmekte fakat merkez örgüt bu sava pek sıcak bakmamaktadır. Merkez örgüt genellikle yerel örgütlerde güç odaklarının oluşumunu

engellemeyi yeğlemekte, yerel demokrasinin savunulması konusunda çekincede kalmaktadırlar.

Günümüzde ulusal ve yerel demokrasinin iççeliği kabul edilmekte, yerel yönetimler bir yandan demokrasinin yerleşmesi bir yandan da kamu hizmetlerinin yerel düzeyde gerçekleştirilmesi için öngörülen kurumlar olarak yönetim sistemi içinde yerlerini almışlardır. Bu çalışmada da geniş bir örneklem içerisinde yerel yönetimlerin bu bütün içerisindeki yerleri irdelenmektedir.

3.1.22. Kentleşme Sürecinde Türkiye (1996, İzmir: KOSİAD Yayınları, 23 sayfa.)

Hızlı kentleşme pozitif dışsallığının yanında negatif dışsallıkları da beraberinde getiren bir olgudur. Kalkınmaya ve sanayileşmeye paralel giden dengeli bir kentleşme ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmeyi de beraberinde getirirken çarpık ve düzensiz kentleşme de hızlı nüfus artışı, işsizlik, gecekondulaşma, şiddet olaylarının artması gibi olumsuzlukları da beraberinde getirebilmekte ya da bu gibi olaylar üzerinde arttırıcı bir etkiye sahip olabilmektedir. Kentleşmenin sorunlarını görüşmek üzere düzenlenen HABITAT uluslararası toplantı serisinde bölgeler arasındaki ekonomik dengesizlik, toplumsal, ekonomik ve çevresel sorunlar, artan işsizlik, plansız ve düzensiz yerleşme v.b. sorunlar ortaya konmuş, bu konularda birtakım çözüm önerileri gündeme getirilmiştir.

Türkiye’de büyük kentlere yönelen, hızlı ve çeşitli dengesizlikleri oluşturan bir kentleşme eğilimi görülmektedir. Bölgeler arasındaki dengesizliğin yanında, büyük metropollerin iç yapısında yaşanan dengesizlikler de söz konusu olmaktadır. Bu dengesizlik aynı zamanda kentlere yığılan kitleler ve bunların istihdamına olanak verecek iş alanları, arasında da görülmektedir. Köyden kente çeken etken iş bulma

umududur. Kalkınma ve sanayileşme göç eden kitlelerin ihtiyacına cevap verecek düzeyde değildir. Kentleşme bu doğrultuda yoksulluğu köyden kente taşımakta, iş bulma umuduyla kente gelenleri boşluğa düşürmekte, işsizliği artırıcı bir rol oynamaktadır. Göçler yatırımın ve kaynakların gelişmiş olan büyük kentlere kaymasına neden olmakta bu geri kalmış bölgelerin kan kaybına uğramasına ve gelişme umudunun uzunca bir süre daha suya düşmesine sebep olmaktadır.

Siyasetçilerin kentleşme, göç, planlama, dengeli yerleşim gecekondü gibi sorunlarla ilgili rasyonel politikalar saptayarak bunları hayata geçirmeleri kentsel siyasetin gereğidir.

Kentleşmenin siyasal davranışlar üzerindeki etkileri hakkında kesin bir genelleme yapma olanağı yoktur. Bununla beraber çarpık ve düzensiz kentleşmenin şiddet eylemlerine dek varan siyasal davranış değişikliklerine yol açan etkenlerden biri olabildiği gerçeğini kabul etmemek de mümkün değildir. Çarpık kentleşme seçmen davranışları üzerinde, kimi zaman merkez parti dışında radikal partilere yönelme şeklinde etkiler doğurmaktadır. Ülkede mevcut sağ ve sol partilerin uzlaşmacı bir tavır içine girmemesi kitlelerin farklı tercihler yapmalarına yol açmaktadır.

Toplumsal, ekonomik ve siyasal koşulların belirlenmesinde bu denli öneme sahip olan kentleşme olgusunun kendisinden bekleneni verebilmesi için öncelikle kentlerin üzerine yığılan, gücünü aşan yükü sırtından alınmalıdır. Bu da ülke düzeyinde bölge planlarının yapılmasıyla ve göç akınlarının durdurulmasıyla mümkündür. Kentlerin nefes alabilmesi, sağlığına kavuşabilmesi için göç sorununu çözecek anahtar belki de E:Howard'ın şu sözlerinde yatmaktadır. "Şehirle köy evlendirilmelidir. Bundan canlı bir birlik yeni bir umut, yeni bir boyut ve yeni bir medeniyet ortaya çıkacaktır" (Howard, 1945).

3.1.23. Kentsel Toprak Rantının Kamuya Kazandırılması (Prof.Dr.Cevat GERAY, Yrd.Doç.Dr. Cahit EMRE ve Yrd.Doç.Dr. Ayşegül MENGÜ ile birlikte, 1999, Türkiye Merkez Kooperatifler Birliği, Ankara: Öteki Yayınevi, 102 sayfa.)

"Önsöz"den sonra gelen 6 bölümden oluşan bu kitap üç yazar tarafından hazırlanan ortak bir çalışmadır. Kitapta yer alan bölümlerin adları sırasıyla şunlardır: "Giriş", "Kavramsal Çerçeve: Kentsel Toprak Rantı", "Kentsel Toprak Rantını Kamuya Kazandırma Yöneltileri ve Uygulamaları", "Sonuç ve Öneriler", "Ekler", "Kaynakça".

Genellikle nüfus ölçütüyle açıklanmaya çalışılan kentleşme olgusunun ekonomik ve toplumsal boyutları da gözönünde bulundurulmalıdır. Nüfus artışına paralel olarak toplumda işbölümünün, uzmanlaşmanın ve üretimin artması, üretim-dağıtım merkezlerinin büyümesi ve sayıca artması da kentleşmenin içinde yer alan faaliyetlerdir. Çoğu kez olumlu bir olgu olarak görülen kentleşme beraberinde bir takım olumsuzlukları da getirebilmektedir. Gelir dağılımındaki dengesizliğin artması, işsizlik, konut ihtiyacının karşılanamaması gibi sorunlar bazen kaçınılmaz olmaktadır. Kentleşmenin sebep olduğu olumsuz gelişmelerden birisi de "arsa spekülasyonu"dur. Kaçak yapılaşmanın önünü açan ve kentleri çepeçevre kısıncasına alan, toprağın değerinin haksız olarak artışına sebep olan ve bu artışı devletin sorumluluğu dışında yönlendirme işlevine sahip olan arsa mafyası sadece kentlilere değil kente ve kent yönetimine de zarar vermektedirler.

Yerel yönetimler kentsel topraklar üzerindeki fiyat artışlarını kontrol edebilmek için bir takım kararlar almalıdır.

Elindeki toprakları satmadan kiraya vererek mülkiyetini elinde bulundurmaya devam etmeli, kullanımı ile ilgili politikaları kendi belirlemelidir. Yerel yönetimler

ve merkez yönetim kentsel topraklarla ilgili konulara duyarlı olmalı, gereksiz artış sağlayacak uygulamalardan kaçınmalıdır. Arsa spekülâtorleri için de gerekli cezai müeyyideler hayata geçirilmelidir.

3.2. Monograf Türü Bilimsel Araştırma Raporları

Bu bölümde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Doçentlik ve Profesörlük tezleri tanıtılmıştır.

3.2.1. Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından

Türkiye'de Konut Kooperatifleri (1967, Ankara: İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi-8, 304 sayfa.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in hazırlamış olduğu bu çalışma; "Önsöz" ve "Giriş" ten sonra gelen ve birbirini takip eden 3 bölümden, devamında ise "Sonuç ve Değerlendirme", "Ekler", "Bibliyografya" ve "İngilizce Özet" ten oluşmaktadır. Bölümlerin başlıkları sırasıyla şunlardır: "Kavramlar ve Değerlendirme Ölçüleri", bu bölüm aynı zamanda 3 kesimden oluşmakta. Bu kesimlerin başlıkları; "Kooperatifçilik Hareketi ve Kooperatifçilik İlkeleri", "Konut Kooperatifleri", "Sosyal Konut Politikası" dır. İkinci bölüm; "Türkiye'de Konut Kooperatifçiliği ile İlgili Genel Esaslar" da 6 kesimden oluşmaktadır. "Hareketin Gelişimi ve Bugünkü Durumu", "Konut Kooperatifleri ve Ticaret Kanunu", "Konut Kooperatifleri ve Kredi Kurumları", "Planlı Kalkınma Döneminin Gereklere ve Konut Kooperatifleri", "Belediyeler ve Konut Kooperatifleri", "Konut Kooperatifleri", "Belediyeler ve Konut Kooperatifleri", "Konut Kooperatiflerinin Denetimi". Üçüncü bölüm "Büyük Şehirlerimizdeki Konut Kooperatifleri Üzerinde Bir Araştırma" 6 kesimden oluşmaktadır; "Araştırmanın

Yöntemi", "Kent Kooperatiflerinin Yapısı ve Çalışma Şartları", "Konut Kooperatifleri ve Arsa Problemleri", "Kent Kooperatifleri ve Şehir Planları" "Konut Kooperatifleri ve Kooperatifler Tarafından Yapıtırılmış Konutlar", "Tablolar", "Grafikler" ve "Haritalar" içindekiler sayfasında, yer almamakla birlikte kitapta "Giriş" ten önce bulunmaktadır.

Artan konut ihtiyacını karşılamak üzere kurulan toplu konut kooperatiflerinin ülkemizdeki durumunu irdelemek üzere hazırlanmış olan bu çalışmada konut kooperatiflerimiz masaya yatırılarak analiz edilmektedir. Çalışmada öncelikle konut kooperatifçiliğinin nasıl olması gerektiği hakkında bilgi verilmekte daha sonra Türkiye'deki uygulama ortaya konularak Türkiye'deki durumun yeterliliği irdelenmektedir. Varolan sorunlar ortaya konulurken beraberinde çözüm önerileri de getirilmektedir.

Konut ihtiyacının hem nitel hem de nicel olarak büyüdüğü günümüzde, bu sosyal ihtiyacı devlet ekonomisine yük olmadan karşılamak ancak kamu sektörünün, özel sektörün ve kâr amacı gütmeyen ya da sınırlı kârla yetinen şirketler ve konut kooperatiflerinin işbirliği ile olabilir.

Konut kooperatifleri; gerekli denetimin yapılmaması, spekülâtörlerin devreye girmesi gibi nedenlerden dolayı gerçek amacından uzaklaşmakta gücün hissedardan sermayeye kaymasına neden olabilmektedir. Bu sakınca konutların kooperatiflerin mülkiyetinde kalması yoluyla giderilebilir.

Genel kooperatifçilik ve konut kooperatifçiliği eğitimi kooperatifçilik ilkelerine uymayı sağlamak bakımından verimli sonuçlar doğurabilir. Kooperatiflerin düzenlenmeleri, mevzuatlarında değişiklik yapılması, büyük belediyelerin konut yardımının sistemleştirilmesi ve konut kredisinin tek elden verilmesi yollarıyla mümkün olur.

3.2.2. Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi (1971, Ankara: SBF Yayınları, 210 sayfa.)

Prof Dr.Ruşen KELEŞ'in profesörlük tezi olan "Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi" adlı çalışma; "Giriş" ten sonra yer alan 6 bölümden ve "Sonuçlar", "Bibliyografya", "Eski Ankara'dan Bazı Fotoğraflar", "Ekler" den oluşmaktadır. Kitapta yer alan bölümlerin başlıkları şunlardır: "Yöntem", "Eski Ankara'nın Yapısı", "Eski Ankara'da Bir Toplumsal Alan Analizi", "Eski Ankara-Yeni Ankara İlişkileri", "Şehirselleşme Teorileri ve Eski Ankara", "Eski Ankara'nın Planlama Sorunları".

Ankara'nın başkent ilan edilmesiyle varolan yerleşmenin eski Ankara'nın dışına kayması sonucu ortaya ikili bir yapı çıkmıştır. Buna daha sonra oluşan gecekondular yerleşmelerini de ekleyebiliriz. Oluşan bu yeni yapı içerisinde bir tarafta modern Ankara denilen hızla gelişen, kentleşen kesim, bir tarafta ise başkentlikten önce yerleşme yeri olan ve gelişme seyri çok yavaş olan kesim yer almakta arada bir de sürekli alana bir yenisi daha eklenen gecekondular bulunmaktadır. Anket yöntemi kullanılarak hazırlanmış olan bu çalışmada eski Ankara'nın toplumsal, yönetsel, kültürel, siyasi ve fiziksel yapısı incelenerek bir takım sonuçlar ortaya çıkarılmıştır.

Eski Ankara, varlığı neredeyse sona ermekte ve özelliklerini kaybetmekte olan geçiş halindeki bir kesiti oluşturmaktadır. Başkent in bu yerleşme yerinde yaşayan insanları hâlâ tam olarak kentleşmemiştir ve sahip oldukları değer sistemleri de aynı çizgidedir. Eski Ankara geçici bir konaklama yeri işlevi üstlenmiş, tarih boyunca yeni yeni insanları barındırmış ve göç vermiştir. Fakat nüfusunun taşıdığı toplumsal ve ekonomik özellikleri açısından gecekondular bölgelerinden de ayrılmaktadır.

Eski Ankara'yı kentsel büyüme kuramları açısından incelediğimizde bu modellerle pek uyum göstermediğini, gelişiminin, Ortadoğu ve İslâm Kültürü geleneğinin etkileri ile daha iyi açıklanabileceği söylenebilir. Eski Ankara bağlı

olduğu kentin özelliklerinden dolayı sanayi öncesi ve sanayi kenti süreci içerisinde ortada bir yerde bulunmaktadır.

Hızlı kentleşme beraberinde ekonomik, toplumsal, fiziksel yapı ve işlevlerde olduğu gibi, insanların davranışlarında ve değerlerinde de değışmelere neden olmaktadır. Ankara'nın başkent ilân edilmesiyle hız kazanan bu süreç değışimin kentin her yerinde aynı ivmede olmadığını da ortaya koymuştur. Nitekim kentin modern Ankara dediğimiz kesitinde ayrı, Eski Ankara'da ayrı ve gecekondü bölgelerinde ayrı olduğu görülmektedir. Bunun da sebebi her üç kesimin sanayi öncesi kentin sanayi kenti süreci içerisinde farklı noktalarda yer almasından kaynaklanmaktadır.

Bu araştırmada doğrulanan varsayımlardan biri bu kesimin kendi içinde kapalı bir toplum özelliği gösterdiğidir.

3.3.Toplantı,Konferans ve Seminer Bildirileri

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in katılmış olduğu toplantı, konferans ve seminerlerde sunmuş olduğu bildirilerden, araştırmacının araştırma süresi içinde ulaşabildikleri aşağıda yer almaktadır.

3.3.1.Toplu Konut Yasası ve Getirdikleri (1982, Türkiye 6. Dünya

Şehircilik Günü Kutlamaları, Türkiye'de Yerleşmeler ve Konut Sorunları Kollokyumu'na Sunulan Bildiri, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Kasım, s.13-24).

1980'li yıllarda ülkenin ekonomik yapısı, yatırım için elde bulunan kaynakların konuta değil, daha verimli alanlara kayması, kentsel konut açığının en yüksek düzeyine ulaşmasına neden olmuştur. Konut yapım pazarının bunalıma sürüklenmesi, konut yapma güdüsü yerine faizden para kazanma eğilimini kamçulamıştır.

Geniş çaplı konut üretimini özendirmek, dar ve orta gelirliilerin barınma sorunlarını çözmek üzere toplumsal konut ölçülerini öngören Toplu Konut Yasası çıkarılmıştır. Konut yapımını özendirmekte kullanılacak türlü araçlarla, aynı zamanda, büyük kentlerdeki yığılmanın azaltılması amacını da güden bu yasa konut iyeliğinin bir kural olarak bireylere ait olmasını öngörmektedir. Yasada yer alan önemli bir eksiklik konut üretiminde hemen hemen tümüyle merkezi yönetime yani İmar ve İskân Bakanlığı'na görev verilmesidir. Bu yasa ile konut yatırımları verimli sayılarak genel bütçeden bu amaç için bir pay ayrılmıştır. Bu yasa ile; Kamu Konut Fonu, Yapı Biriktirim Hesabı ve Kredisi, Özendirme Primi ve faiz farkının geri verilmesi, Toplu Konut Yüksek Kurulu ve İllerde de İl Toplu Konut Kurulları, yeni oluşturulan kurumlardır.

Konut sorunlarının tümünün çözümünü bu yasadan bekleyemeyiz. Konut üretiminin gerçekleştirilebilmesi için kurulan birimlerin en etkin şekilde örgütlenmesi gerekmektedir.

3.3.2. Kentleşme ve Planlama (1996, Belediye Başkanları Semineri, Aralık, s.1-9).

Kentleşme az gelişmiş ülkelerde gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelere oranla çok daha büyük sorunlar doğurmuştur. Türkiye'de kentleşme hem çok hızlı, hem dengesiz, hem de çarpık ve sağlıksız şekilde görülmektedir. Kentleşme kent yönetimlerini önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. Bu sorunlar ancak planlama yoluyla kolayca çözülebilir. Planlama, nüfusun ve ekonomik etkinliklerin ülke yüzeyine dengeli olarak dağıtılmasında da araç olarak kullanılmaktadır. Her düzeydeki kentleşme sorununun çözümünde, hem ülke çapındaki ekonomik ve sosyal planların, hem bölge planlarının, hem de kentlerin imar planlarının belli bir eşgüdüm içinde

hazırlanıp uygulanmaları zorunludur.

Geleneksel ve geniş kapsamlı planlama yaklaşımları bir takım çekinceleri de içermektedir. Kentin gelecekte alması istenen biçimi belirleyen imar planları çeşitli türlerde hazırlanabilmektedir. Nüfusu hızla artan kentlerin alt yapı, ulaşım, konut, açık ve yeşil alan ve benzeri sorunlarının çözümü için, plan yapmak ve bunları gereği gibi uygulamak, bu sorunların üstüne kısa vadeli çözümlerle gitmekten daha rasyoneldir. Planların başarısı siyasetçilerimizle yakından ilgilidir. Bunun dışında kent plancılarımızın yetiştirilmesi ve mevcut potansiyelimizden faydalanılması da kent planlarının başarısını sağlayan etmenlerdendir.

3.3.3. Şehirleşme Politikamız ve Doğu Anadolu Bölgesi (1966, Doğu Anadolu'yu Kalkındırma Sorunları Semineri' ne Sunulan Bildiri, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Yayını, 27 sayfa.)

Doğu Anadolu'nun sosyo-ekonomik yapısı ile kentleşme durumu arasında yakın ilişki vardır. Doğu Anadolu bölgesinde kentleşme süreci çok yavaş bir şekilde işlemektedir. Bu bölgede kentlerdeki nüfus yoğunluğu gibi büyük kent sayısı da azdır. Doğu Anadolu'nun az kentleşmesinin nedenleri aynı zamanda bu bölgeden dışarıya yapılan göçlerin temelinde yatan nedenlere bağlıdır. Büyük kitleler halinde yapılan göçlerin temel nedeni iş imkanlarının yetersizliği yani itici etmendir. Büyük kentsel merkezlerin olmamasının yanında, kentlerin görece gelişmişlik dereceleri de göç üzerinde etkili olan etmenlerdendir. Doğu Anadolu örneği ile; sadece fakirliğin değil, aynı zamanda göç edebilecek durumda bulunmanın, iyi yaşamın anlamı hakkında fikir sahibi olacak kadar bir sosyal değişime uğramanın ve ulaşım imkanlarından

yararlanma yeteneğine kavuşmanın da, nüfusu az gelişmiş bölgelerden iten etkenler arasında olduğu görülmüştür.

Doğu Anadolu Bölgesi hem gelir seviyesi hem de sosyal hizmet ve tesislerden yararlanma derecesi yönünden az gelişmiştir. Batının gelişmişliği ile ikili bir sosyo-ekonomik yapı gösteren Türkiye'nin bu durumu gelişmekte olan ülkelerde görülen bir özelliktir. Özel teşebbüslerin geri kalmış bölgelere yönelmesi ancak devletin uygulayacağı teşvik edici politikalarla sağlanabilir. Doğu Anadolu'nun kalkındırılması için kentsel ve bölgesel kalkınma politikası uygulanmalıdır. Devlet dengeli bölgesel kalkınmayı sağlamak üzere elindeki kaynakları, ya ülke yüzeyine gelişi güzel dağıtır, ya da gelişme gücü olan bazı noktalarda yoğunlaştırır. Az gelişmiş bir ülkenin az gelişmiş bölgesi olma şanssızlığını taşıyan Doğu Anadolu Bölgesi'nde sanayileşme ile kentleşmenin birbirine paralel yürümesini sağlayarak bölgeler arasındaki dengesizlikleri hafifletmek mümkün olacaktır.

3.4. Kitap Tahlilleri

Burada Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in yapmış olduğu kitap tahlilleri , araştırmacının araştırma süresi içinde ulaşabildiği kadarıyla bu başlık altında yer almaktadır.

3.4.1. Yayalar, Taşıtları: Şehir Dokusunda Yeni Ulaştırma Düzenleri (1965, Prof.Dr.Kemal ARU, Ankara: AÜ SBF Dergisi; Cilt:XX, No:3, Eylül, s.295-296.)

Kentlerde nüfusun ve motorlu taşıt sayısının hızlı artışı beraberinde yayalarla taşıt ilişkilerinin düzenlenmesi gereksinmesini de getirmiştir. Bu nedenle özellikle büyük kentlerde, yaya trafiğinin taşıt trafiğinden ayrılması bir zorunluluk haline

gelmiştir. Prof.Dr.ARU'nun yapıtı, bu konuda kuramsal çalışmaları uygulamaya ulaştırmıştır. Türkçe, Almanca ve İngilizce nszleri bulunan yapıt 3 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde insan hayatında kentin rolü, kent merkezlerinin durumu ve taşıt geçemeyen alanlar yer almaktadır.

İkinci bölümde mevcut kentlere yeni ulaştırma düzenlerinin kurulması yer almakta, bu konuda çeşitli zm nerileri getirilmektedir. nc bölüm ise yeni kent kuruluşlarındaki ulaştırma kurallarına ayrılmıştır. Yeni kentlerde; yayalar ve taşıtlar için ayrı ayrı dizgeleri teklif edilmiş, taşıtlardan çok yayalara hizmet eden birimler olarak planlanan zmler önerilmiştir.

3.4.2. Türkiye'de İmar Planlama Eylemleri ve Dayanması Gereken Bilimsel Kurallar (1965, Dr.Ayten etiner, Ankara: A SBF Dergisi, Cilt:XX, No:3, Eylül, s.296-297.)

Kentlerimizin düzenli gelişimini sağlamak amacıyla yapılan imar planlarının hazırlanış ve uygulanış durumlarını inceleyen bu araştırma Türkiye'de yerel düzeyde yapılan planlama çalışmalarını içeren bir monografıtır.  bölümden oluşan bu kitabın birinci bölümünde planlama kavramı ve planlama gereksinmesine yer verilmiştir.

İkinci bölümde Türkiye'de son otuz beş yıl içinde yapılan imar planlama faaliyetleri incelenmiş ve yapılan araştırmanın yöntemi de anlatılmıştır. Sosyal ve ekonomik etkenlerle imar planları arasındaki ilişki öncelikle nüfus büyüklüğü ile planlar arasındaki ilişkiye bakılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Ekonomik etkenlerin de yer aldığı bu bölüm belediyelerin planları uygulama aşamasında karşılaştıkları zorluklarla noktalanmıştır.

Son bölümde, Türkiye için bir yerel planlama anlayışına varılmaya çalışılmıştır. Yerel ve ulusal planların birbiriyle uyumlu olması gerektiği, bunları

hazırlayan birimler arasında da eşgüdüm kurulması gerektiği konusu önemli vurgulanmıştır.

3.5. Bilimsel Makaleleri

Bu bölümde, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yazmış olduğu makaleler, araştırmacının araştırma süresi içinde ulaştığı kadarıyla yer almaktadır.

3.5.1. Siyasi Partiler ve Şehircilik Politikası Sorunları (1965, Ankara:

AÜ, SBF Dergisi, Cilt:XX, No:3, Eylül, s.273-280.)

Hızlı kentleşme ve nüfus artışının getirdiği en önemli sorunlardan birisi ve belki de en önemlisi konut gereksinmesidir. Artan konut gereksinmesini karşılamak amacıyla başvuru öncelikli ve yaygın olan yol gecekondular yapımıdır. Günümüzde artık kent yaşamının göz ardı edilemez gerçeklerinden biri olan gecekondulaşmanın artması, beraberinde siyasi hayatta yer alacak potansiyel bir seçmen kitlesini de getirmiştir. Bununla beraber siyasi partiler de bu toplumsal gerçeği farkederek gözlerini gecekondulara ve konut gereksinmesi içindeki kesimlere çevirmiştir. İktidar olma yarışında konut sorunu siyasi bir malzeme olarak gündemdeki yerini almayı başarmış ve siyasi parti programlarında çözülmesi gereken sorunlar arasında gösterilmiştir.

Kimi siyasi partiler konutu bir üretim aracı olarak görürken kimileri olaya bu şekilde bakmamış, sadece temel bir gereksinme olduğunu belirtmekle yetinmişlerdir. Konut sorunu için siyasi partilerce getirilen çözümlerin çoğu uygulama aracından yoksun kalmakta, ortaya somut öneriler getirilmemektedir. Kimi siyasi partiler konuyu daha kapsamlı olarak ele almış olsa bile, CHP gibi, hiçbirisi gecekondular sorununun kaynağına inerek sorunu bu şekilde çözmeyi denememiş, gecekondular

yapılmayacak demeye de kimse cesaret edememiştir. Getirilen çözüm önerileri havada kalmakta, ıvık tekerlekleri olmayan araba gibi, olduğu yerde kalakalmaktadır. Parti bildirimlerinde yer alan vaatler sorunun yapısal nedenlerine inememiş, konut sorunu ekonomik faktörlerin yanında kentleşme sorunu olarak ele alınmamıştır.

Bölgelerarası dengesizlik sorununa da siyasi partiler farklı açılardan yaklaşmış, çözüm önerileri getirmişlerdir. Kimileri özel girişimleri teşvik etmeyi önerirken, kimileri bu görevi devlete vermiş, kimisi de her ikisinin de işbirliğini öngürmüştür. İhmal edilmiş olan ve verimli kaynaklardan yoksun olan geri kalmış bölgelerimizle diğer bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmaya yönelik bir takım faaliyetler önerilmiştir. Altyapının hazırlanması, vergi indirimi, sanayinin gerikalmış bölgelere kaydırılması bu öneriler arasında yer almaktadır. Önemli olan siyasi iktidarın dengeli kalkınma çözümünü kendi partizanca eğilimleri doğrultusunda, dar bölgecilik oyunlarına alet etmeden, somut ve kalıcı bir sonuca ulaştırmasıdır.

3.5.2. Türkiye’de Şehirleşme Eğilimleri (1970, Ankara: A.Ü. SBF Dergisi,

Cilt:XXV, No:4, s.41-83.)

Günümüz gelişmekte olan ülkelerinde, bu arada Türkiye’de de, nüfus patlaması ve hızlı kentleşme faktörleri toplumsal ve ekonomik sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Nüfus ve kalkınma hızı arasındaki dengesizlik hizmetlerin sunumunda bir takım eksikliklere neden olmakta, bu da birçok soruna zemin hazırlamaktadır.

Bütün dünyada kalkınma süreci içerisinde, kırsal kesimden kente göç alışıldık bir toplumsal olgudur. 20.yy’ın en önemli özelliklerinden birini oluşturan nüfus patlamasının en önemli nedenini bu göç dalgası oluşturmuştur.

Kentleşmenin ölçütü sadece nüfus artışı değildir. Bunun yanında ekonomik ve sosyal işlev ölçütleri gözünöne alınırsa birçok kentin kent olma niteliklerine sahip olmadıkları görülür. Türkiye ne az gelişmiş ülkeler kadar az kentleşmiş ne de gelişmiş ülkeler kadar çok kentleşmiş bir ülkedir. Kentlerdeki demografik artışın kentleşmeye olumlu katkı sağlaması için kentlerde bulunan nüfusun, sosyal ve ekonomik kalkınmaya ne derece katkısı olduğuna bakmak gerekir.

Büyük kentler, kentsel nüfusun yoğunlaştığı yerleşme yerleri olarak kentlerin yükünü omuzlamaktadırlar. Aşırı yığılmadan bir kaçış olarak kent merkezinin dış tarafında, çevresinde yerleşme faaliyetleri özellikle varlıklı ailelerin seçimi olarak kentsel yerleşim sistemine etkide bulunmuştur. Büyük kentlerdeki hem nüfus artışı hem de büyüme hızları kentlerden daha çoktur.

Bunun yanında orta büyüklükteki kentlerde de önemli nüfus artışları göze çarpmaktadır. Coğrafi bölgeler arasında nüfus ve büyüme hızı açısından görülen farklılık aynı zamanda gelişmişlik ölçütü olarak da kullanılmaktadır.

Bu bölgelerde kentleşme hızları açısından görülen farklılık sadece bir tek etkene bağlı olarak açıklanamaz. Tarım sektöründeki zorluklar ve verimsizlik, faal nüfusu tarım dışı alanlara yöneltmiş ve bu alanlarda büyük bir yoğunluk yaşanmıştır. Ulaşım ağlarının iyileştirilmesi de topraktan kopma sürecini hızlandırarak kentsel nüfus artışına katkıda bulunmuştur. Sanayide çalışan nüfusun kalkınmaya katkısı dolayısıyla kentleşmeye katkısı daha fazla olmaktadır.

Kentin gelişmesine yön verme ve kentsel işlev alanlarını belirleme işi imar planlarınca yapılır. Gelişmekte olan ülkelerde kalkınma sürecinin ilk aşamasında nüfusun bir veya iki noktada yoğunlaştırılmasına çalışılır. İkinci aşamada ise minimum düzeyde de olsa bölgelerarasında bir denge ve bütünlük sağlanması amacı güdülür.

3.5.3. Başkent Ankara İçin Elli Yıl Önce Çıkarılan 583 Sayılı Yasa

Üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Yapılan Görüşmeler

(Prof.Dr. Fehmi YAVUZ ile birlikte, 1974, Ankara: AÜ SBF

Dergisi, Cilt:XXIX, No:3-4,Aralık, s.1-33.)

583 Sayılı Yasa ile alınan kararlar kent plancılığımızda çok önemli kilometre taşı olmuş, Ankara örneği ile kentleşme politikamız açısından çok önemli sorunlar gündeme gelmiş ve bu sorunlara çözüm üretme çalışmaları başlamıştır. Çıkarılan bu yasa ile yepyeni bir Ankara'nın imar edilmesi yolunda ilk adım atılmıştır. Sonuçta Ankara yasal değer karşılığı yapılan kamulaştırma ile yeni bir kent olarak imar edilmiştir. Kamulaştırma kararı 121 kabul, 26 red ve 1 geçersiz oyla kabul edilmiştir. İlke olarak doğal servetimiz olan topraklarımızın devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu kabul edilmekle beraber ülke çıkarlarına ters düşen uygulamalara da rastlanmaktadır. Bu ise alınan kararın başarıyla uygulanamadığını böylece de gecekondulaşma, arsa spekülasyonu, düzensiz kentleşme ve kıyı yağması gibi olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir.

Ankara'da eski kentin çevresinde modern koşullara uygun yeni kentin kurulması ve eski kentin de yeniden imar ve ıslah edilmesi yöntemi benimsenerek uygulamaya konulmuştur.

Ankara Kenti'nin kurulmasından günümüze değin geçirdiği aşamalar çağdaş bir kentin kurulması sürecini gösteren önemli bir örnektir. Nitekim Ankara diğer kentlerimiz için de bir örnek olmuş, kentleşme ilkelerinin belirlenmesi ve uygulanması aşamasında gözönüne alınan temel model olmuştur.

3.5.4. Kentsel Kargaşanın Ardındaki Gerçek (1979, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Toplumsal Bunalım (Anarşi) Özel Sayısı, Sayı:54, s.29-31.)

Hızlı bir kentleşmenin etki alanı olan Türkiye’de hemen hemen hergün kentli nüfus artış göstermektedir. İçinde bulunduğumuz kentsel kargaşa çarpık kentleşmeyle yakından ilişkili olup, kalkınmayla özdeş sayılmamaktadır. Kentleşmeye paralel olarak toplumdaki gelir ve refah eşitsizlikleri büyümekte ve toplumun ekonomik, toplumsal ve siyasal yapısında önemli izler bırakacak boyutlar kazanmaktadır.

Kalkınmanın kentleşmenin gerisinde olduğu ülkemizde, aşırı göç dalgası işsizlik yanında, hizmetlerin sunumunda darboğazlara girilmesine neden olmaktadır. Başiboş ve düzensiz kentleşme bu durumda ekonomik ve toplumsal erozyondan başka bir şey olmamaktadır. Kentleşmedeki dengesizlik; gelir, servet, refah ve değer kargaşasına yol açmaktadır. Barınma ihtiyaçlarını karşılamada ilk anda çekici bir çözüm gibi görünen gecekondulaşma, insanca yaşama koşullarından yoksun, uzun dönem için kalıcı olmayan, kent toprağının bireyselleştirilmesini kolaylaştıran yarım bir çözümdür.

Kentsel kargaşa olarak nitelendirilen tüm sorunların temelinde toplumsal yapının ve ekonomik dizgenin işlevi vardır. Kentlerde anarşik olayların artmış gibi görünmesi, kentleşme olgusu ya da kentin kendi varlığından kaynaklanmamakta, buna toplum yapısındaki temel çelişkiler, rahatsızlıklar ve kentleşmenin sonuçlarını düzenlemeye yönelik siyasalara egemen olan kargaşa yol açmaktadır. Kentsel kargaşa olarak görülen durumları, yurttaşlık hak ve sorumluluklarıyla, toplumsal hukuk devletinin görev ve yetkileri arasındaki eşgüdümsüzlüğün, uyumsuzluğun ürünü olarak görmek de mümkündür.

3.5.5. Devlet ve Konut Kooperatifçiliği(1979, Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:12,No:4, Aralık,s.31-40.)

Türkiye’de konut kooperatifçiliğinin 45 yılı aşkın bir geçmişi vardır. Bu süre devletin ve onun çeşitli kurumlarının, konut kooperatifçiliği akımına ilişkin tutumları yönünden üç döneme ayrılabilir:

Bu dönemlerin birincisi olan "Atılım Dönemi" (1923-45), Ankara'nın başkent olmasını izleyen yılları kapsar. Kentleşme ve konut, bu dönemde, sanki yalnız Ankara'nın sorunlarıdır. Kentin nüfusunun hızla artması, ve kamu görevlileri için konuta duyulan gereksinme devleti kimi tedbirler almaya zorlamıştır. Bunun yanısıra yurtdışındaki eğitimleri sırasında kooperatifçiliği yakından tanımış kooperatifçilerin öncülüğü ile konut kooperatifçiliği kamuoyuna tanıtılmış ideal bir çözüm olarak sunulmuştur. Ankara’da 1934’te kurulan ilk kooperatif kısa sürede 150’den çok konut yaptırmayı başarmıştır. Bunlara karşın, konut üyeliğinin kooperatiflere geçirilmesi gibi kentbilim siyasası açısından sakıncalı sayılabilecek durumlar ortaya çıkmıştır. Bu dönem, sözü edilen sakıncalarına rağmen, konut kooperatifçiliğinin konut üretimine azımsanamayacak bir katkıda bulunmasına devletin olanak tanıdığı bir dönemdir.

İkinci dönem "Boyun Eğme Dönemi"dir (1945-1960) . Bu dönem, ekonomisinin tüm kesimleri gibi, konut kesiminin de özel girişimciliğe teslim edildiği, konut sorunlarını çözüme umudunun, konut yapımcısının konut kesimine karışmasına da karşı çıktığı bir dönemdir. Konut kooperatifçiliğine karşı, resmen ve açıkça bir karşı tavır alındığını söylemek güçtür. Ancak, gelişmeleri yakından izleyenler, kooperatifçiliğin bilinçli bir biçimde arka plana itildiğini görmüşlerdir. Toprak vurgunculuğu varlığını sürdürmüş, lüks konut yasaklanmış, kooperatif yöntemi yurttaş için çekiciliğini yitirmiştir. Kooperatifçiliğe duyulan "güven bunalımı" bu dönemden arta kalanlardandır.

1960 ve sonrası da "Kararsızlık Dönemi" dir. 1960 sonrasında, planlı çalışmanın, ekonomik ve toplumsal yaşama bir düzen getirmesi beklenmiştir. Ulusal gelirden daha büyük pay ayırmadan, üretilen birim sayısını çoğaltmanın yolları aranırken, ölçümleri küçültmenin yanında, "toplu konut" yönteminden yararlanmaya da bütün planlar yer vermiştir. Ancak çoğu planda, konut kooperatifçiliğinin, özel bir önceliğe sahip kılındığını gösteren ölçütler eksikti. Planlarda altı çizilmiş olmasına karşın, kooperatifler eliyle ya da başka yollardan toplu konut üretimine gerçek bir destek sağlanmamıştır. Devlet adına toplu konutu bir hizmet anlayışıyla gerçekleştirmesi beklenen Türkiye Emlak Kredi Bankası, kaynaklarının büyük bir bölümünü, yapı biriktirimleri yoluyla, yapsatçılık kesiminin özendirilmesine ve orta sınıf özelemlerinin karşılanmasına ayırdı.

SSK ise, işçi kooperatiflerine destek sağlamayı sürdürdü. Ancak, verdiği konut kredilerinin toplamı, hiçbir zaman verebileceğinin % 30'unu geçmedi. Bu arada ne TÜRK-İŞ ne de DİSK, başka ülkelerdeki benzerlerinin yaptıkları gibi, kooperatiflerle ilişkiler kurarak, üyelerinin konut özelemlerini daha iyi karşılama girişimlerinde bulunmadılar. Türkiye Emlak Kredi Bankası ile SSK bu dönemde toplu konuta önem vermediler. 1978-79 yıllarında kooperatiflere, arsa kredi vb. yardımlar sağlanacağı belirtildiği halde bunların nasıl bir öncelik sırası içinde verileceği gösterilmemiştir. Bu fonları kullandırmaya yetkili olanlar, pekâla, önceliği özel kesimdeki toplu konut girişimlerine tanyabileceklerdi.

Kalkınma planlarının bugüne değin çıkarılmış olanlarının dördünde de toplu konut yapımı ilke olarak benimsenmiş bulunmasına karşın, uygulama konut üretimini hemen hemen tümüyle özel kesime bırakmıştır. Son birkaç yıl içinde konut kooperatifçiliğinde gözlemlenen en önemli gelişme, kimi büyük belediyelerce gerçekleştirilme yoluna giren toplu konut girişimleridir. Bu yerel girişimlerden

yararlanmayı fırsat bilecek yerde, yapsatçılığın, apartmancılığın gelişip yaygınlaşmasına elverişli bir ortamın bütün koşullarını hazırlayarak, kooperatifçiliği, yöresel olarak arka plana itmiştir.

Devlet kooperatifçilik konusunda bir kararsızlık içindedir ki bunun üç nedeni vardır. Birincisi, "devlet konut yapamaz" kanısındır. İkinci görüş kooperatiflerin konut üretemeyeceği görüşüdür. Üçüncü olarak, devletin kooperatifçilik akımına herhangi bir biçimde yardımcı olmasının ideolojik planda, kooperatifçiliğin felsefesine aykırı düştüğü, onun demokratik ve özerk niteliğiyle bağdaşmadığı ileri sürülür.

Görünürdeki bu nedenlerin dışındaki asıl sorun "devlet" adındaki siyasi kurumun niteliğine dayanmaktadır. Toplum yararı kuralının bireysel kaygıların üzerine çıkarılmadığı toplumlarda devletin ve onun kurumlarının yansız örgütler olmasını beklemek doğru olmaz. Devlet ve onun kurumları, genel olarak kooperatifçiliği özel olarak da konut kooperatifçiliğini ekonomik yaşamda ciddi ve etkin rol oynayacak duruma getirmekte direnmişlerdir. Çünkü, ters yönde bir tavır takınmaları, dayandıkları güçleri tedirgin edebilir, özel girişimciliğin alanını, kooperatifçilik için tehlikeli olabilecek ölçülerde daraltabilirdi.

Engelleyici bütün güçlülere karşı, Türkiye'de Anayasa'nın çizdiği karma ekonomi düzeni içinde kooperatifçiliğin, etki alanını genişletebilmesi, bu girişimlerin başarısına bağlıdır.

3.5.6. Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek Olay (1982, Ankara: AÜ

SBF Yayınları, Seha L.MERAY'a Armağan, Cilt:II, s.411-428.)

Merkezden yönetim ve yerinden yönetim her ülkenin tarihsel gelişmesine, siyasi rejimin niteliğine ve toplumun gereksinmelerine göre belli oranlarda yararlanan yönetim biçimleridir. Yerel yönetimler, Türkiye'de yerel halkın il,

belediye ve köy halkının, ortak yerel gereksinmelerini karşılayan, genel karar organlarını halkın seçtiği, kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar olarak ayrı ve merkezi yönetiminkilerden bağımsız gelir kaynaklarına sahip olmalıdır. Özerklik yerel yönetimlere, su, elektrik, yol, ulaşım, temizlik, sağlık, kültür, esenlik, yeşil ve açık alan, imar, planlama ve benzeri konularda etkinlik göstermeleri, yerel ölçekteki hizmet gereksinmelerini daha verimli gerçekleştirebilmeleri için tanınmıştır.

Himetlerin yerine getirilmesinde hızlı ve etkin çözümleri ancak yerel yönetimler sağlayabilir. Yerel yönetimler, demokrasinin gelişmesine hizmet eder ve yerel bilinci ve siyasal olgunlaşmayı geliştirirler. Yerel özerklik yerinden yönetimin doğal bir sonucu, temeli ve gerçek demokrasinin tek dayanağıdır. Yerel yönetimler, yerel topluluğu ilgilendiren konularda, özgürce, merkezin müdahalesi olmaksızın kendi değerlendirmeleriyle ve kendi sorumlulukları altında karar verebilme yetkisine sahip olmaları ve görevlerini yerine getirmeye yetecek akçal kaynaklarla donatılmış olmaları yerel yönetimlerin özerkliğinin temel çizgilerini belirleyen noktalardır. Merkez yönetimle yerel yönetim kent sorunlarının çözümünde işbirliği içine girmeli, çatışmamalıdır.

Kentlerdeki konut gereksinmesinin dörtte üçü kentleşme ve öteki nüfus hareketlerinden, ancak dörtte biri yenilenme ve benzeri nedenlerden kaynaklanmaktadır. Kentleşme bugünkü hızını koruduğu sürece, biriken ve yeniden doğan konut gereksinmesini olağandışı yöntemlerle karşılamak gerekecektir. Toplu Konut Yasası ile, konut kooperatiflerine sağlanan kolaylıklar, konut kooperatifçiliğimizde yeni bir dönemin başlangıcı sayılabilir. Konut üretimini gereksinmeleri karşılayacak düzeye getirmek, konut kooperatiflerinin ülke ve bölgeler ölçüsünde örgütlenebilmelerine bağlıdır. Konut üretim mekanizması kurularak, büyük tasarruf sağlanması ve bir yerde elde edilen yapım deneyimlerinin yurdun başka

yerlerinde kullanılması mümkün kılınabilir. Ayrıca kooperatiflerin görevi, konutu bireye teslim etmekle bitmeyip süreklilik taşımalıdır.

Konut standartları kamu denetimine tabi olmalıdır. Konut pazarına, çok sayıda toplumsal nitelikli ve düşük kirali, kiralık konut sunularak olanağı olmayan kişilerin barınma gereksinimleri giderilebilir. Konut sorununu çözmenin temel koşulu, toprak üzerindeki alım-satım oyunlarına, spekülasyona, son vermek, pahalı toprağı konut üretiminin arttırılmasına bir engel olmaktan çıkarmaktır. Kent topraklarını toplumsallaştırarak, parçalanıp özelleşmesini engellemek, onu doğal kaynak olarak ele almak toplumun uzun dönemli çıkarları açısından zorunludur.

3.5.8.İmar Planlamasında Merkezîyetçilik ve Yerellik (1983 Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt: XXXVIII, No:1-4,Ocak-Aralık, s.139-149.)

İmar plancılığında geçirdiğimiz tecrübeler, plan kavram ve kuramlarında değişiklik yapmak ve bunları günün değişen koşullarına uydurmak zorunluluğunu doğurmuştur. Çeşitli üniversitelerin ve kurumların ilgili bölümlerinin imar planlama sürecine ilişkin olarak yaptıkları çalışmalar hep bu amaca yöneliktir.

Yönetim yapımız merkezîyetçi olmasına rağmen bugüne dek çıkarılmış tüm kanunlarda, imar plancılığının bir yerel yönetim görevi olduğu kabul edilmiştir. Zaman zaman imar ve planlama konularında görülen sorunlar, darboğazlar, zorluklar devletin bu alanda, belediyelere yardımcı olmasını zorunlu kılmış fakat devlet bazen bu amacı aşarak belediyelerin yerine geçmiştir. Kanunlar planlama görevini belediyelere vermiş olmasına rağmen, bu görevi belediyelerden çok merkezî yönetim yerine getirmektedir.

Yerel yönetimlerin, imar ve planlama hizmetlerini yerine getirememesinin nedenleri giderilerek, görevlerini gerçekten yapabilecek düzeye gelmeleri

sağlanmalıdır. Bir yandan yerel yönetimleri kaynak, personel ve yetki yönünden güçlendirirken bir yandan da, merkezi yönetimin ve onun taşra örgütlerinin yerel yönetimlerle yakından işbirliği yapmaları sağlanmalıdır. Planlama, planlanan birimlerden uzaklaşarak değil, ona olabildiği ölçüde yaklaşarak etkin ve verimli bir şekilde yapılır.

3.5.9. Atatürk Çağdaş Ankara ve Kentbilim (1981-1982, Ankara: TODAİE İnsan Hakları Yıllığı, Yıl:3-4, s.140-15)

Başkent'in Ankara'ya taşınması Türkiye açısından önemli sonuçlar doğuran bir karar olmuştur. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Ankara, ülkemizdeki potansiyel gücü açığa çıkarmaya elverişli bir yer olarak görülmüş ve başkent ilan edilmiştir. Kurtuluş Savaşı sırasında stratejik bir destek sağlayarak verilen mücadelede merkezi bir karargâh haline gelen Ankara başkent ilan edildiği sıralarda altyapısı dahil, kent, yerleşim birimleri açısından çok yetersiz durumdaydı. Kentsel hizmetlerin yetersizliğini de bunlara eklersek o zaman Ankara'nın dışarıdan gelenler için pek cazip bir yer olmadığını söyleyebiliriz. Ankara'nın başkent ilan edilmesi ile eski başkent olan İstanbul'un önemini yitirdiği anlaşılmamalı.

Atatürk'ün kentleşmeye katkılarını uygulamalarından anlayabileceğimiz gibi geride bırakmış olduğu ilkelerle de anlayabiliriz. Ankara'nın başkent ilan edilmesi; yurt çapında dengeli gelişmeyi ve kalkınmayı sağlamak için atılmış ilk adımdır. Hayata geçirilen yeni kent düşüncesi ile ihmal edilen parçaların bütüne dahil edilmesi süreci başlamıştır. Ankara'da verimsiz bir arazi üzerinde çağdaş bir kentin temelleri atılmıştır.

Çağdaş, rasyonel ve ekonomik düşüncenin ürünü olarak Ankara'da eski yerleşme alanının dışında yeni bir yerleşim birimi kurulmuştur. Hızla büyüyen kentin

konut ihtiyacını gidermede ilk kez "kamu yararı" ilkesi gözetilmiştir. Yeni kentin kurulması için gerekli kamulaştırma işlemleri bitirildikten sonra çağdaş Ankara kentinin planları Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda şekillenmiştir.

Yapılan kent planlamasında gözetilen ilkeler; en uygun kent büyüklüğü, bölgeleme ve alabildiğince yeşil alan kurmaktır. Fakat bu ilkelerin hemen hemen hiçbiri istenildiği ölçüde yerine getirilmemiş ya da getirilememiştir. Hatta Atatürk Orman Çiftliği bile amacı dışında kullanımlara mağruz kalmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde kurulan yeni kent modelinin ilk örneğini temsil eden Ankara, Atatürk'ün toprağa doğal kaynak olarak bakması ve toprak sahiplerinin insanlığın temsilcisi olduğu görüşünün izlerini taşımaktadır. Hızla artan kent nüfusu beraberinde konut, arsa spekülasyonu, gecekondular gibi birçok sorunu da getirmiştir.

Kentleşme alanına uyarlayabileceğimiz şu söz, "Bana kentini söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim", Atatürk'ün de kentleri çağdaşlaştırmayı toplumu çağdaşlaştırmanın bir koşulu olarak görmesiyle benimsenmiştir. Ankara tüm bu çağdaş toplum kurma çabasının bir ürünüdür.

3.5.10. Japonya'da Yerel Yönetimler (1984, Ankara: Amme İdaresi Dergisi, TODAİE, s.101-122.)

120 milyona yakın nüfusunun 90 milyonu, kentlerde yaşayan Japonya, sanayileşmiş ülkeler içinde en çok kentleşmiş ülkelerden biridir. İleri düzeyde gelişmiş bir sanayiye dayanmış olması, Japonya'nın kentleşmesini, Üçüncü Dünya ülkelerinin kentleşmesinden ayırteden en önemli etkidir. Nüfusun büyük kentlerde yığılma eğilimi, Japonya'da diğer sanayileşmiş ülkelerinkinden çok daha belirgindir. Anakentlerin büyümesi anakentlerin öteklerinden çok çevresindeki nüfus artışı ile olmaktadır.

Başdöndürücü kentleşme, ulaşım, konut, toprak kullanımı, çevre vb. sorunların çözümü için nüfusu ve ekonomik etkinlikleri ülke yüzeyine dengeli olarak dağıtmayı, kentleşme politikasının temel öğeleri arasına almayı zorunlu kılmıştır. Japon yerel yönetim dizgesinde, köklerini tarihten alan bir özekçi nitelik vardır.

Japon Anayasası'nın 92. maddesinde sözü edilen "yerel özerklik" iki türlü anlaşılmaktadır. Birincisi, yerel toplulukların, kendi özgür istencileri doğrultusunda, kendi işlerini yürütme haklarını anlatır. Bu özerklik kavramı, yerel yönetimlerin görevlerinin özeksel yönetimin görevlerinden ayrılmasını, yerel yönetimleri akçal yönden güçlü kılacak bir politikaya sahip olunmasını ve yerel yönetimlerin üzerindeki özeksel denetim ve gözetiminin azatılmasını zorunlu kılar. İkincisi ise, yerel topluluğun, kendi özgür istencini kendisinin belirlemesi hakkı olarak tanımlanabilir. Bunun içeriği yerel topluluğun işlerinin, yerel yönetimin organlarınca karara bağlanıp görülmesi ve yerel yönetimleri, özeksel yönetimin değil, fakat yurttaşların denetleyebilmesidir. Ayrıca Anayasa'nın 93. maddesi yerel yönetimlerin karar organlarını, yasaların çizdiği çerçeve içinde, kendilerinin oluşturmalarını öngörmektedir.

Japon yerel yönetimleri başlıca iki kümeye ayrılır: "Genel Nitelikteki Birimler" (iller ve belediyeler) ve "Özel Nitelikteki Birimler" İller belediyeleri içine alan, bölgesel yerel birimlerdir. İller ve belediyeler çok amaçlı kuruluşlardır. Yasaların çizdiği çerçeve içinde yönetsel ve akçal işlerini bağımsız bir biçimde yürütmek hakkına sahiptirler.

Yerel yönetimlerin görevleri ya kendilerini ilgilendiren halkla ilgili işlevler ya da özeksel yönetimce Bakanlar Kurulu kararıyla verilen işlerle ilgili görevler veyahut kendi sınırları içinde özeksel yönetime bırakılmış olmayan öteki yönetim işleridir.

Özekselle yönetim ile yerel yönetimlerin ilişkileri başlıca iki ilkeye dayanmaktadır: 1. Yakın İşbirliği; Bu işbirliği, devletin yerel yönetimlere teknik ve akçal yardımlar sağlaması biçiminde olmaktadır. 2. Yerel yönetim işlerine devletin en az ölçülerde karışması ve denetimde bulunması. Özekselle yönetimin yaptığı denetimin belli başlı gerekçeleri, ülke topraklarının dengeli olarak gelişmesini sağlamak, yönetim hizmetlerinin standartlarını ilke ölçüsünde belli bir düzeyde tutmak ve hizmetler arasında eşgüdüm sağlamaktır.

Japon yasaları, yerel yönetimlerini güçlü kılmak yanında, aralarında birleşmelerini, işbirliği yapmalarını tavsiye edici niteliktedir. Bu tür girişimler için yerel yönetimlerin ayrı tüzel kişilik kurmalarına gerek yoktur.

Yerel yönetimlerin demokrasinin tabanını oluşturması, halk denetimini bu düzeyde önemli bir konuma sokmaktadır. Japonya'da, yurttaşın, yerel yönetimlerin görevlerinin yerine getirilmesi üzerindeki denetimini sağlayan tüzel kurumları yerel özerklik yasası göstermiştir.

Son olarak, Japonya'da yerel yönetimlerin devletle olan ilişkilerinde bir zorlama, buyurma ve çatışmanın değil fakat her zaman işbirliği, yardımlaşma ve uzmanlaşma anlayışının egemen olduğu görülmüştür. Bunda Japon toplumunun işbirliği, yardımlaşma ve halk katılımı gibi çoğulcu ve demokratik yaşam ilkelerine geleneksel olarak önem vermesinin payı büyüktür.

3.5.11. Gecekondu Affında Amaç ve Yöntem (1985, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Yıl:20, Cilt:X, Sayı:77, Şubat-Mart, s.30-33.)

İmar affı 1950'lerden beri toplumumuzun tanık olduğu bir uygulama olarak hiç gündemimizden eksik olmamıştır. Siyasi iktidarın gecekonducularla toplum çıkarlarını uzlaştırma arayışları o güne kadar yapılmış olan gecekonduların yasallaştırılması, sonra yapılacakların yasaklanması şeklinde bir çözümle

sonuçlanıyordu. Nitekim bu çözüm gecekonduların sorunlarının kısır bir döngü haline almasını sağlamakta ne gecekonduların varlığına son vrmekte ne de yeni yapımları engellemektedir.

Toplumsal açıdan savunulamayacak ölçüde yetersiz, ekonomik yönden ise savurganlık sayılabilecek ölçüde pahalı bir yöntem olan gecekondular olgusuna son vermek için bugüne değin çıkarılan her gecekondular yasası, bir anlamda gecekondular affı yasası olmuştur. Siyasi iktidarın bu konuda izlediği etkisiz politikalar, yeminli özel teknik bürolarının kurulması gibi, çarpık kentleşmenin ürünü olan gecekondular en az maliyetle topluma kazandırmaktan çok uzak sonuçlar doğurmuştur.

Çağdaş kentbilim kamununun; arsa satmamak, arsa stoklarını çoğaltmak, gerekirse kiralamak gibi yöntemlerle, kentsel topraklara özenle sahip çıkmasını zorunlu kılmaktadır. Siyasi iktidarın tapu vermeyi özendiren uygulamaları köyden kente göçü ve gecekondular arsası istemini yapay olarak kamçulamaktadır. Kooperatifler, sendikalar dernekler ve bunların üst örgütlerinin özendirilmesi yoluyla devleti konut üretiminde desteklemek bu hizmetin daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi açısından şarttır.

3.5.12. Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi (1986, Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:19, Sayı:3, Eylül, s.81-98.)

Bilim dalları, bu dallarda çalışan uzmanların bilgileri, deneyimleri ve yetenekleri sonucunda meydana getirdikleri ürünlerle gelişirler. Prof.Dr. Ernst Reuter de Almanya'dan ülkemize gelmiş ve Ankara Üniversitesi SBF'de 8 yıl ders vermiş bir bilim adamı olarak, Türkiye'de kentbilimin ve kentbilimciliğin gelişimine büyük katkılarda bulunmuştur. Bu gelişim dünyadaki gelişmelerle paralellik göstermiştir.

Ernst Reuter kentbilim, yerel yönetimler ve belediye maliyesi gibi konularda ders vermiştir. Ülkenin hızlı kentleşmesinin doğurduğu yönetim ve planlama sorunları çok partili yaşamın yerel yönetimlere kazandırdığı işlev Prof.Dr.Ernst Reuter'in anlattığı ders konularını artan bir önemle ülkenin yönetim, ekonomi ve siyaset konuları arasına sokmuştur. Ernst Reuter, önceden yapmış olduğu belediye başkanlığı sayesinde sadece kuramsal bilgilere değil geniş pratik bilgi ve tecrübeye de sahip olduğundan hem kuramsal hem de pratik tecrübelerini Türk kentbiliminin hizmetine koymuş, bir yandan da araştırma, yayın ve danışmanlık hizmetleri yapmıştır.

Prof.Dr.Ernst Reuter; kentbilim uygulamasının sorumluluğunu üstlenen yöneticilerin yetişmesini sağlayarak Türkiye'de kentlerin gelişmesine, planlanmasına ve yönetimine ilişkin disiplinlerin ilk kez sosyal bilimler çerçevesinde okutulmasını sağlamıştır. Bunun yanında Türkiye'deki bilim çevrelerine, yöneticilere, belediyelere ve ekonomistlere yönelik olarak yayınlanmış yapıtlarının kentbilimciler için değerli bir kaynak olmasını sağlayarak önemli katkılarda bulunmuştur.

3.5.13. Japonya'da Kentsel Yaşam ve Kentleşme (1986, Amme İdaresi Dergisi, Cilt-19, Sayı:2, TODAİE, Haziran, s.101-126.)

Japonya dünyanın en ileri düzeyde kentleşmiş ülkelerinden biridir. Japon insanının çalışkanlığı, teknik konularda olduğu kadar, toplumsal ve ekonomik konularda da sorunlara çözüm bulmaktaki ustalığı, kentleşmenin sağlıklı hale sokulmasındaki başarılarının temel nedenidir. Japonlar ayrıca bu konuda zorlayıcı ve antidemokratik değil, katılımcı ve demokratik yöntemler kullanmaktadırlar.

Kentlerin yönetimlerinden sorumlu olan kurumlara "belediye" adı verilmektedir. 1947 yılında çıkarılan Japon Anayasası'na ve Yerel Özerklik Yasası'na göre, yerel yönetimler ya genel nitelikte (iller ve belediyeler) ya da özel nitelikte

kuruluşlardır. İller, belediyeleri de içine alan, geniş çaptaki yerel birimlerdir. Yapıları ve görevleri üniformdur. Belediyelerin de üçe ayrılmış oldukları görülüyor: Kent belediyeleri (Shi), kasaba belediyeleri (Cho) ve köy belediyeleri (son).

Özel türdeki yerel yönetimler de birkaç gruba ayrılıyor: özel statüye sahip mahalle yönetimleri, yerel yönetim birlikleri, yerel imar ortaklıkları ve taşınmaz mal birlikleridir.

Japonya, yerel yönetim birimlerinin sayısını azaltmak, böylece hizmetleri daha etkin ve verimli kılabilmek, kaynakları daha adil biçimde paylaştırmak için önlem almış bir ülkedir. Bunu zorlayarak değil, özendirici araçlar kullanarak yapması Japon demokratik geleneklerine de uygundur.

Japonya'da kentleşmenin başlıca özelliği çok büyük kentlerin alabildiğine, ama sağlıklı ve düzenli bir şekilde büyümesidir. Japon hükümetlerinin, küçük yerleşim birimlerini büyük belediyelerle birleştirmeye yönelik özendirici politikaları sonucunda köy belediyelerinin sayısı 1950'de 10.414 iken 1980'de 3256'ya düşmüştür. Japonlar, bununla çok küçük birimleri, hizmetlerin etkin ve verimli olarak görülebilmesi için optimal alanlar saymadıklarını göstermiş olmaktadır. Büyük kentlerin nüfusunun artışının merkezden çok çevrede yer alması gibi, ülke ölçüsünde nüfus dağılışında da, tek merkezden uzaklaşmanın belirtileri görülmektedir. Japon nüfusunun dörtte üçünün kentlerde yaşamakta oluşu, Japonya'nın ekonomik yapısı ile tutarlıdır. Çünkü nüfusun yalnız %13'ü tarım kesiminde çalışmaktadır. Oldukça istikrarlı bir kent toplumunun varlığı Japonya'da dikkati çeker. Bunun nedenleri arasında yüksek teknoloji standardı, eğitimin yaygınlığı, ulusun siyasal bakımdan bütünleşmiş olması, sanayi öncesi kentlere sahip olunması, yüksek ahlak standartlarına ve rasyonel bir bürokrasiye sahip bulunmaları sayılabilir.

Japonya'da kentlerin büyüklüklerinde bir denge vardır. Kentlerin büyümesinde, itici güçlerden çok, kentlerin ve sanayinin çekici gücü etken olmuştur. Kentlere gelenlerin uyum sorunları, mahalle ölçeğinde bir toplumsal denetim çerçevesinde çözüme bağlanır.

Ancak anakentlerdeki yoğunlaşmalar beraberinde birtakım olumsuzluklar getirmiştir ve bunlar için çeşitli politikalar belirlemek zorunda kalınmıştır. Bu politikalar arasında sanayinin ve nüfusun bu yerlerde yığılmasını önleyecek yasalar çıkarılması, fabrikaların yoğun nüfuslu merkezlerin dışına taşınmasının özendirilmesi, sanayi bölgelerinin geliştirilmesi, desantralizasyonu kolaylaştıracak yer değiştirme kararları alan sanayi kuruluşlarının yararlanacakları mali kolaylıklar, banliyölerin yeşilliğinin korunması amacıyla özel bölgelerin oluşturulması vb. gibi politikalar sayılabilir.

1955 yılında hazırlanan Birinci Ulusal Başkent Bölgesi Gelişme Planı nüfusun sanayinin ve yönetim işlevlerinin Tokyo'da yığılmasının doğurduğu sakıncaları gidermek üzere 100 kilometre çapındaki bir çember içinde bazı sınırlamalar getirmiştir. Yasa kentsel gelişmenin özendirilmesi, Tokyo'ya rakip yeni uydu kentler kurarak yeni sanayi kuruluşlarının aralara çekilmesi ilkesini getirmiştir. Yasa, ayrıca bir yeşil kuşak oluşturulması ilkesini getirmiştir. Desantralizasyon doğrultusundaki 20 yıllık çabaların Japonya'da önemli başarılar kaydettiği söylenemez. Ama, bu önlemler geliştirilmiş olmasaydı sorunların çok daha büyüyeceği kesin idi.

Nüfusun ve sanayinin ülkede daha dengeli dağılması için çeşitli tedbirler alınmıştır. Kırsal alanlarda yaşayanların refahının artırılması amacıyla kırsal alanların geliştirilmesi için geniş kapsamlı bir plan hazırlanmıştır. Bu tür planların konusu, kırsal belediyelerde tarımsal gelişme konusunda yoğunlaşmaktır. Ayrıca, nüfus kaybetmekte olan yerleşim yerlerinin geliştirilmesi için hazırlanan planlar da bu

alandan atılmış adımlardan biridir. 1965'te dağ köylerinin kalkındırılması ile ilgili olarak çıkarılan yasa ile bu gibi yerlerle öteki bölgelerin gelişme düzeyleri arasında bir denge sağlamak amaçlanmıştır. Gerice yörelerin geliştirilmesi için Japonlar, merkezi ve yerel yönetim örgütlerinin yanı sıra salt bu amaçla görevli kılınmış bazı özel örgütler de kurulmuştur.

Konutlar ya kamu kaynaklarıyla ya da özel kaynaklarla yapılmaktadır. Japonya yeterli miktar ve kalitede ve ucuz arsaların bulunması konusunda ciddi problemler yaşamaktadır. Bunun için alınan en önemli tedbir, spekülasyon amaçlı arsa alım-satımlarında ağır bir el değiştirme vergisinin konulmasıdır. Arsa fiyatlarını ilan etme sisteminin başlıca amacı, alım satımlarda nesnel bir ölçüye sahip olabilmek, vergi değerini dayandırabilecek bir dayanak bulmak ve kamulaştırma bedelinin dayanağını saptayabilmektir.

Japonya'da toprak ulusal doğal bir kaynak sayılır. Dolayısıyla korunması için özel önlemler alınır. Hazırlanan planlar, nüfus artışını ve kentleşme hızını da hesaba katarak, toprağın, gelecek yıllarda ne amaçlarla kullanılabileceğini ispatlamışlardır. 1969 yılında hazırlanan planda, insanların daha iyi çevre koşulları içinde yaşatılmaları amaç edinilmiştir. Aşırı nüfus artışının bölgesel dengesizliklerin ve kırsal alanların nüfus yitirmesinin önlenmesi bu planın hedefleri arasındaydı. Planda, ayrıca, toprakla ilgili olarak vatandaşa düşen görevler de sıralanmıştır.

Çevre sorunlarına duyulan ilgi, Japonya'da hem halk nazarında hem de resmi düzeyde hızla artmış ve Ulusal Çevre Kurumu'nun öncülüğü ile çevre ile ilgili bir düzineden fazla yasa 1970 yılından sonra yürürlüğe koyulmuştur. Bu kurum çevre standartlarının saptanmasına ve geliştirilmesine çalışmakta çevre kirlenmesini önleyecek programlar geliştirmekte, kirlenmeyi giderici tesislerin kurulmasını özendirilmekte, bu amaçla araştırmalar yapmakta ve yaptırmaktadır.

Japonya'da imar planları, nüfusu 10 bini geçmiş yerler için ve çalışan nüfusunun yarısından çoğu ticaret, sanayi ve öteki kentsel işlerde çalışan yerleşim yerleri için yapılır. İmar planlarıyla yapılmak istenen şey, kent toprağının kentsel görevler için, kent mekanı üzerinde kullanımının nasıl düzenleneceğini göstermek, kent hizmetlerini tamamlamak ve kentsel gelişme projelerini gerçekleştirmektir.

Japonya'da Toleyo anakent yönetimi iki düzeyli bir federasyon modeline dayanmaktadır.

**3.5.14. Yerel Yönetimler ve Konut (1987, Ankara: AÜ SBF Dergisi,
Cilt:XLII, No:1-4, Ocak-Aralık, s.11-14.)**

1960'lı yıllarına kadar Türkiye'de kentleşme düzeyi ile paralel olarak "konut" önemli bir sorun oluşturmamıştır. Fakat ne zaman ki kentleşme hızı artmıştır, işte o zaman konut ihtiyacı da şiddetle başgöstermiş, 1930 tarihli Belediye Yasası ise bu ihtiyacı gidermede gereken hizmeti vermekten yoksun kalmıştır. Nitekim 1960'lı yıllardan sonra çıkarılan yasalarla konut yapımı belediyelerin zorunlu görevleri arasına alınmıştır. Böylece belediyeler konut ihtiyacının giderilmesinde birincil derecede hizmet veren kuruluşlar olmuşlardır. Fakat belediyeler yine de ellerindeki fırsatları yeterince değerlendirememişler uzun vadeli çözüm yollarını, arsa spekülasyonunu engelleyerek ilerdeki konut gereksinimlerini karşılamak için, arsa stoğu yapmak gibi, gerçekleştirememişlerdir.

1960'lara kadar kentleşmeye paralel olarak hızlanan gecekondulaşmayla, mücadele yolları olarak benimsenen ıslah, tasfiye ve önleme görevleri yerel yönetimlere bırakılmışken, 1960'da planlı döneme geçişle beraber bu konularda merkezi yönetimin ağırlığı kendini hissettirmeye başlamıştır. Nitekim 1980 müdahale döneminde de yerel yönetimler özellikle "Toplu Konut Yasası" ile merkezi yönetimin

denetiminde yeralan bir organ gibi hizmet görmüştür. 1984 yılında çıkarılan İkinci Toplu Konut Yasası ile yerel yönetimlerden özellikle belediyeler tekrar konut yapımında görev almışlardır.

Belediyelerle kooperatifler arasındaki işbirliği engellerinin ortadan kaldırılması belediye kooperatif işbirliğini sağlamada başarı yolunu açan bir etmen olmuştur.

Konut kooperatiflerinin başarısı sadece konut üretimine değil ayrıca çevresini, altyapısını da kapsamına almasına bağlıdır. Bu bağlamda konut kooperatifçiliği yerine kent kooperatifçiliği gereksinmesini karşılama planlanmaktadır.

Belediyelerin konut ihtiyacını karşılama görevi sadece üretim hizmetiyle sınırlı kalmamakta bunun yanında onlara yapı ve kullanım iznini verme, sağlık denetimi, kentsel hizmet gereksinimlerini karşılama, konut üretimi için kamulaştırma ve satın alma etkinlikleri de bu kapsamda yer almaktadır.

Yeni yerleşim alanlarındaki arsaların mülkiyeti belediyelere ait olmalı, kurulacak örgütlerin bir bütünlük sağlaması gözetilmeli, özel kesimce yerine getirilecek konut üretimi aşamasında kâr amacının kamu yararı ilkesini gölgede bırakmaması sağlanmalıdır. Konut politikasının tümünden sorumlu yeni bir merkezi örgüt kurulması ya da tüm yetkilerin var olan bir örgütte toplanması zorunludur.

3.5.15. Kooperatif ve Güven (1988, Ankara: Konutbirlik, Dizi: 5, Sayı:3,Mart s.20-22.)

Kooperatifler hakkında ortaya çıkan yolsuzluk haberleri, bir bütün olarak kooperatifçilik hareketine kuşkuyla bakılmasına sebep olmuştur. Yurttaşın güvenini sarsanlar, karşılarında yalnız güvenlik ve adalet kurumlarını değil, duyarlı bir kamuoyunun tepkisini de buldukları sürece toplum sağlıklı bir gelişim çizgisine ulaşmış demektir. Nitekim kamu yararına çalışmalar yapma amacıyla kurulan

kooperatifler de belediyeler gibi güven ve saygınlık kuruluşlarıdır. Bir kaç kooperatifin olumsuz davranışlarının tüm kooperatifleri karalaması doğru değildir.

Ülkemizde çok büyük oranda nitel ve nicel konut açığı vardır. Bu açık ancak konut kooperatiflerinin konut üretimiyle giderilebilir. Güvensizlik kaynağı olan nedenlerin yaygınlığı ne derece olursa olsun, kooperatifçilik hareketlerinin olumlu sonuçlarını görebilmeli ve bu hareketi her fırsatta baltalamak isteyenlere meydan vermemeliyiz. Bunu sağlamak için ise öncelikle bir "güven restorasyonu" na gitmek şarttır. Kamu yararı bu aşamada, olumsuz örnekleri abartarak hareketin özüne darbe vurmayı kolaylaştırmakta değil, bu güven restorasyonunu çabuklaştırmakta yatmaktadır.

Kooperatiflere güveni sağlamada öncelikli görev devlete düşmektedir. Kooperatif yönetimi ve yurttaş arasındaki ilişki her düzeyde devletçe denetlenmeli ve gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır. Kooperatifçilikte ilgili olanın bilgisiz, bilgili olanın ise ilgisiz olması engellenerek kooperatif bilinci iyice zihinlere yerleştirilmelidir.

3.5.16. Dar Gelirli Kentliler İçin Bir Konut Edindirme Yöntemi: Evini

Yapana Yardım (1988, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XLIII, No:1-2, Ocak- Haziran, s.81-113.)

Bir ülke için, bir kent için her dönemin gereksinmelerini karşılayan, değişmez bir "yoksul veya dar gelirli" tanımı yapmak mümkün değildir. Özellikle Türkiye gibi sosyo-ekonomik bakımdan kendi aralarında çeşitli farklılık taşıyan gecekondular mahallelerine sahip olan ülkeler için bu tanımlama işi daha da zordur. Genelde hane halkı geliri, hane halkının tüketim giderleri ölçütü olarak alınmış, son 20 yıldır da konutu bulunmama bu tanımlamaya dahil edilmiştir. BM örgütü, ailelerin kendi

konutlarının yapımına emekleri ve paralarıyla katılarak bu çabalarını kamu kuruluşlarının da sistemli bir şekilde desteklemesi yöntemiyle konut sorununa bir çözüm yolu getirmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik ve bu ülkelerin geleneklerinde yer alan yardımlaşma öğeleri, toplumsal işbirliği ve dayanışmasına dayanan bu yöntemin uygulanma şansını arttırmaktadır.

Bu yöntem bir takım üstünlükler yanında bir takım sakıncaları da taşımaktadır. Karşılıklı yardım yoluyla konut edinme, arsa ve altyapı hizmetleri sağlayarak konutlandırmaya yardımcı olma ve gecekonduların ve gecekondu bölgelerinin iyileştirilmesi, uygulanan birbirinden az ya da çok farklı konut edindirme yöntemleridir. Yaşanan deneyimler halkın kendi konutunun devletin de yardımıyla yapılmasına ilgi göstermekle beraber, projelerin başarılı olması için belli bir teknik bilgi birikiminin bulunması, bu bilgiye sahip olmayanların bir ön eğitimden geçmesi gerektiğini de göstermektedir. Ayrıca özellikle maliyette düşme sağlamak için, yerel yapı gereçlerinin tercih edilmesi, bunların yerinde üretilip kullanılması, kitlesel üretim yapılması, yapı gereçlerinin toptan satın alınması ve aynı tip konutlar yapılması gibi önlemlere özenle uyulması bu yöntemin başarısı için önemlidir.

3.5.17. Konut Kesiminde Özelleştirmenin Sorunları (1988, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:LXIII, No:3-4, Temmuz-Aralık, s.33-57.)

Konut, içinde yaşayan insanlara ekonomik ve toplumsal yararlar sağlayan ve bu yoldan ekonomik gelişmeye katkıda bulunan dayanıklı bir tüketim malı olarak görülmektedir. Modern Anayasaların hemen hepsinde konut da bireylere, devlet gözetimi ve sorumluluğu altında verilmesi gereken bir hizmet olarak yer almaktadır. Fakat haklar kağıt üzerinde kaldığında bir anlam taşımamaktadır. Uygulamada konut

hakkı ve koşulları bakımından yasal duruma aykırı durumlara rastlanmaktadır. Çok yetersiz barınma koşulları altında yaşayan insanların buldukları çözüm yasalara aykırı olmaktadır. İster "mal" isterse "hizmet" olarak nitelensin, konut, her ülkenin ekonomik sistemine ve siyasal rejimine göre farklı düzeylerde olmak üzere, kamu kesimince, özel kesimdeki yapım kuruluşlarınca ya da kâr amacı gütmeyen kuruluşlarca (kooperatifler, v.b.) üretilmektedir.

Konut kesiminde özelleştirmeden tarafa olanlar, ya ideolojik ya da faydacı amaçlarla bu yöntemi benimsemektedirler. Fakat devletin bu hizmet alanının dışına itilmesi bir çözüm değildir. Asıl çözüm kamu ile özel girişimlerin ortak hareket etmesidir. Özelleştirme yapılsa bile kâr amacı gütmeyen özelleştirme modeli benimsenmelidir. Halkın katılımı ile ve gereksinimlerden kaynaklanarak yapılan özelleştirmede toplumun özellikleri de dikkate alınarak en uygun yöntem bulunmalıdır.

3.5.18. Kent Planlaması Kavramı, Kent ve Kent Tanımları (1990, Özerk Yerel Yönetim, Yıl:1, Sayı:1,Şubat, s.4-5.)

İnsanların üzerinde yaşadığı toprak parçası birtakım özelliklerine bakılarak kent veya köy olarak nitelendirilir. DİE yayınlarında, il ve ilçe nüfusları kentsel nüfus sayıldığına göre, Türkiye’de kent ve köy ayırımında yönetsel örgüt sınırları ölçütünün benimsendiğini söyleyebiliriz. Bunun yanında nüfus ölçütü, ekonomik ölçütler ve bilimsel ölçütlere dayanarak da köy ve kent tanımları yapılmaktadır. Günümüzde kent ve köy yaşamları arasındaki ayırımın tek bir özellikten kaynaklanmadığı konusu üzerinde uzlaşmıştır. Bu nedenle kentlerle köyler arasında uygun bir ayırım yapılmak istendiğinde karşılıklı ilişkileri ve işlevsel bağlantıları tümü ile hesaba katmak zorunludur.

Köyün nerede sona erdiği kentin nerede başladığı konusu kent planlaması açısından büyük önem taşımakta, köy kent sürekliliği görüşü kent plançılarının işine yaramaktadır. Bunun yanında kentbilim literatüründe; büyük kent anlamına gelen metropolis, özetteki kent ile onun ekonomik ve toplumsal yönlerden bütünleşerek etkisi altına giren yerleşmelere karşılık olarak, büyük kent bölgesi anlamına gelen metropolitan bölge, pek büyük kentsel bölge anlamına gelen megalopolis ve geleceğin tümüyle kentleşmiş yeryüzü olarak tanımlanan ecumenopolis kavramları da yer almaktadır.

Kent planlamasının tanımı da çeşitli şekillerde yapılmıştır. Kimilerince kentsel alanların değişmesine bir yön verilmesi biçiminde tanımlanan kent planlaması Türk kentbilimcilerimiz tarafından; ulusal bir yerleşim ve kalkınma planı çerçevesinde, bilimsel yöntemlere göre yapılan araştırmalara dayanarak plan program ve projelerin hazırlanmasını ve bu amaçla girişilecek çabaların gerçekleştirilmesini de kapsayan bir sanat ve çalışma alanı olarak tanımlanmıştır (YAVUZ, KELEŞ, GERAY, 1973, 16).

3.5.19. Kentsel Katılım Nedir? Ne Olmalıdır? (1991, Ankara: AÜ

B.Y.Y.O Yıllık, Şevket EVLİYAGİL'e Armağan, s.17-55).

Özyönetimin gereklerinden biri olan "Katılım" demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden biridir. Yöneten yönetilen ayrımını soyutlayacak temel faktör olarak katılım, bireyin siyasal sistem ile arasındaki etkileşim türü, bireylerin belli amaçlara ulaşmak için kullandıkları etkili bir araçtır. Halkın karar alma sürecine katılması yönetimde "saydamlık" ilkesinin de bir gereğidir.

Günübirlik politika güden yönetimler katılımın uzun vadeli önemini kavrayamazlar veya bunu gözardı etmeyi tercih ederler. Katılım yoluyla halk siyasi ve toplumsal hayatın öznesi olur .

Kent nüfusunun artışı katılımdan beklenen yarara olumsuz etki yapar. Katılım için en uygun büyüklüğü içinde bulunulan toplumun özellikleri belirler.

Katılımı gerçekleştirmede üç yol izlenebilir. Bunlardan ilki, katılımın dar anlamını ifade eden salt seçimden seçime oy kullanma faaliyetidir. İkinci yol ise gerçek kişilerin bireysel katılımı ve tüzel kişilerin de toplu katılımıdır. Bu sistem içinde özgür bir ortamın varlığını gerekli kılar. Son katılım yolu ise bireylerin gönüllü katılımı veya bir takım araçların devreye sokulmasıyla sağlanan zorunlu katılımlardır.

Bireylerin katılımında kendiliğinden katılımın yanında, katılımı sağlamak için yapılan bir takım faaliyetler sonucu oluşan uyarılmış katılım da sözkonusu olmaktadır. Katılım sürekliliği açısından sürekli katılım ve geçici katılım olarak da ikiye ayrılabilir. Bunun yanında geniş bir tabana sahip olan yaygın katılımdan da bahsedilebilir. Çok yönlü politikalar gözetmeyi gerektiren yaygın katılım aynı zamanda katılma yoğunluğunu da etkiler. Siyasal sistemi etkilemek için birtakım araçlar kullanılarak oluşturulan olumlu katılımın yanında, sistemdeki istenmeyen durumları değiştirmek veya ortadan kaldırmak üzere yapılan eylemleri içeren olumsuz katılım türü de mevcuttur.

Kendi imkanlarıyla gecekondularını kuran bireyler bu yerleşim yerlerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kendi aralarında birleşerek dernekler kurmuşlardır. Bu örgütlenme beraberinde bu bireylerin gizil bir siyasi potansiyel olarak farkedilmelerini de sağlamıştır.

Kentin imar planlarının hazırlanması aşamasında halkın çeşitli biçimlerde katılımında bulunması kentsel katılımın en eski yollarından biridir. Bu yolla kentin asıl sahipleri planlama faaliyetlerini yönlendirmektedir. Ne varki ülkemizde katılımın bu

yönü ihmal edilmiş, yeterli düzeyde katılımın sağlanması için gereken özen de gösterilmemiştir.

Halk katılımı, dünyada çevre bilincinin uyanmasıyla beraber, bu konuda gerekli önlemlerin alınmasının sağlanmasında da kendini göstermiştir. Halk çevreye sahip çıkmış, gerekli durumda katılımını tepkisel olarak ifade etmiş nitekim çevre duyarlılığı sonuçta Anayasalarla da desteklenmiştir.

Katılımın sağlanması için "katılım güdüsü" şarttır. Halk katılımını güdüleyen etmenleri şöyle sıralayabiliriz: Halkın katılımdan beklentisi, halkın katılım için ayıracağı yeterli zamanının olması, halkın katılımı sonucunda beklentilerine ulaşması, yönetimin bu konuda halka güven vermesidir. Yönetim açısından katılma güdüsünü şöyle açıklayabiliriz. Katılımın kendinden beklenen yararı sağlaması için yönetimin demokratik olması ve katılımın ne kadar etkili bir araç olduğunun bilincinde olması gerekir. Demokratik toplumun bir gereği olan katılım yollarının her kesime açık olması gerekir. Siyasal sistemin demokratik olması kadar sistemde yeralan bireylerin demokrasi olgusunu özümsemiş ve önemini kavramış bireyler olması da önemlidir.

3.5.20. Demokratik Gelişmemizde Yerel Yönetimler (1991, Ankara:

Mülkiyeliler Birliği, Bahri SAVCI'ya Armağan, s.290,300.)

Yerel yönetimler siyasal iktidarın mekansal dağılımındaki dengeyi sağlayan kurumlardır. Batıdan örnek alınarak kurulan yerel yönetimler ilk anda sadece hizmet sunma amacına yönelik işlev görmüştür. Cumhuriyet döneminde yapılan düzenlemelerde yerel yönetimleri demokratikleştirme amacından ziyade temiz toplum yaratma amacı güdülmüştür.

Toplumda her kesimin isteklerinin bütünleştirilmesi, uzlaşmanın sağlanması ve çoğulcu katılım yerel demokrasilerde mümkündür.

27 Mayıs 1960 dönemine dek yerel yönetimler merkezin bir organı gibi hareket etmekteydiler. Bu bağımlılık; nicelik ve nitelik açısından yeterli personele ve mali kaynağa sahip olmamalarından kaynaklanmaktaydı. Antidemokratik uygulamalara konu olan belediyeler yargı güvencesinden yoksundular. Bu dönemde belediyelerin sayısı gerek hızlı kentleşmeden gerekse siyasal etkilerden dolayı hızlı bir artış göstermiştir.

1960 ve 1980 askeri müdahale dönemlerinde yapılan bir takım uygulamalar demokrasi tarihimizi, sekteye uğratmakla beraber 1961 Anayasası ile ilk kez getirilen ve yerel yönetimler açısından büyük önem taşıyan ilkeler de kabul edilmiştir. Bunlar; mali denkleştirme, yargı denetimi, belediye başkanlarının halk tarafından seçilmesi ilkeleridir.

1973 yılında CHP'nin önderliğinde yeni belediyecilik anlayışı gündeme gelmiştir. Demokratik, üretici, birlikçi, katılımcı, sosyal adaletçi, tekelci rantların oluşumuna izin vermeyen ve yerel yönetimlerin yerel hükümetler olmasını savunan bir belediyecilik anlayışı benimsenmiştir.

1980 askeri müdahalesiyle yerel özerklik ilkesine ters düşecek şekilde merkezi yönetimi güçlü kılabilecek uygulamalar yapılmış, yerel yönetimlerin gelirleri arttırılarak depolitize olmaları sağlanmaya çalışılmıştır. 1982 Anayasasıyla büyük yerleşim yerleri için özel yönetim modelleri oluşturulabileceği öngörülmüş, belediyeler üzerindeki yargı denetimi ilkesi de gözetilmekle beraber İçişleri Bakanına geniş yetkiler tanınmıştır.

Yerel yönetimlerin demokratik birer kurum olarak işlevlerini yerine getirebilmeleri için yetkilerinin ve kaynaklarının arttırılması, üzerlerindeki vesayet denetimlerinin azaltılması yeterli koşullar değildir. Bunun yanında en önemli koşul toplumun yeterli siyasal bilinç düzeyine ulaşması ve bunu en uygun biçimde kullanma

yetisine sahip olmasıdır. Ülke bütünlüğü içinde her çeşit farklılığı benimseyen ve onlara saygı gösteren bir yönetim anlayışının demokratik gelişmemizin itici güçlerinden olduğunu söylemek mümkündür.

3.5.21. Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik (1992,

Ankara:Çağdaş Yerel Yönetimler; Cilt:1, Sayı:2, Mart, s.9-14.)

Belediyecilik, ülkemizde, son yılların önemli konularından birisidir. Bu önem, belediyelerin, hem insanların günlük yaşamını yakından ilgilendiren yerel hizmetleri üstlenmiş kamu tüzel kişileri olmalarından; hem de demokrasinin temel taşları sayılmalarından kaynaklanmıştır. 12 Eylül müdahalesinin ardından askeri yönetim birbiriyle çelişir gibi görünen iki farklı açıdan belediyelere yaklaşmıştır. Bunlardan birincisi, belediyelerinin politikadan arındırılmasıydı. 12 Eylül öncesinde, birçok belediyeler partizan kadroların doldurulmuş olduğu ve belediyeciliğin ülkede bir rejim değişikliğinin gerçekleştirilmesi için bir laboratuvar olarak kullanıldığı iddiası, darbeyi yapanlara, yerel yönetimleri, diğer pekçok kuruluş gibi, siyaset dışına itmek için bir gerekçe sağlamıştır.

İkincisi ise, askeri yönetimin belediyelerin teknik oluşumundaki daha doğrusu, hizmetlerle ilgili işlevlendirilmesi yaklaşımıdır. Müdahale öncesinde yerel yönetimlerin tümü gelir yetersizliğinden yakınmaktadıydılar. Belediyelere önemli bir pay ayrılarak, hem yıllardır süregelen yakınmalara son vermek, hem de belediyelerin yerel hizmetlerle daha çok uğraşarak günlük siyasetten uzakta kalmalarını sağlamak gibi ikili bir amaç güdülmüştür.

1984 yerel seçimleriyle başlayan dönemde, ANAP Hükümeti, sivilleşme ve demokrasiye yeniden dönme atmosferi içinde; biri yandan belediye gelirlerinde daha büyük artış sağlarken, bir yandan da, merkezi yönetimin belediyeler üzerindeki

yönetmel vesayet yetkilerinin azaltılmasına çaba harcamıştır. Ancak tam anlamıyla belediyelerin merkeze aşırı bağımlılıktan kurtulduklarını söyleyemeyiz. Bu dönemde, merkezi yönetim belediyeler üzerinde hem tüzel hem de fiili olarak kapsamlı denetim ve gözetim yetkilerini kullanmayı sürdürmüştür.

Çağdaş belediyeçilikte, kaynakların akılcı ölçüler içinde ve toplum yararına kullanılması, kaynakların salt artırılması amacından daha önemli bir konudur. Son yıllarda belediyeçiliğimizi yakından ilgilendiren bir gelişme de Avrupa Yerel Yönetimler Şartı karşısında, ülkemizin takındığı tavidir. Bilindiği gibi özerklik yerel yönetimlere tarihsel gelişme süreci içinde, merkezi yönetimlerce verilmiş değil; fakat yerel yönetimlerce uzun savaşlar sonunda "alınmış" bir haktır. Bu hak yerel yönetimlerce yalnız yerel nitelikteki hizmetlerin daha iyi görülmesine yardımcı olmak amacıyla değil, fakat ondan daha önemli olarak yerel toplulukların, kendi kendilerini yönetme yeteneğini geliştirmek, katılımcı ve demokratik bir yaşam biçimi kurmak, karışmak ve zenginleştirmek için kullanılır.

Türkiye bu Şartnamenin altına imza atmış ve Anayasasına koymuş olmasına rağmen, yasa koyucu nedense bu ilkelere bir bölümünü onaylamakta duraksamıştır. Yerel yönetimlerin iç yapılarının kendi organlarınca belirlenmesi, vesayet kapsamının daraltılması, kendilerine akçal konularda hareket özgürlüğü ve esneklik tanınması, uluslararası alanda işbirliği yapmalarını önleyen engellerin kaldırılması ve yargı yollarına başvurma hakkının genişletilmesine ilişkin kurallar, hükümetimizin çekince koyduğu konular arasında bulunmaktadır.

Şart'ın çekince konmuş bulunan ilkeleri de dahil tüm kurallarının Anayasa'da ve uygulamalar arasında yer alması yerel demokrasi açısından büyük önem taşır. Ama, bu konularda hiç kuşku yok ki asıl güvence, yerel yönetime sahip çıkmakta halkın göstereceği duyarlılıkta saklı bulunmaktadır.

3.5.22. İspanya'da Yerinden Yönetim (1993, Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler; Cilt:2, Sayı:4-5, Temmuz, s.11-22.)

Yeryüzündeki demokratikleşme eğilimleri, yerel toplulukların kendi kendilerini yönetmesi anlamına gelen yerinden yönetim kuruluşlarına duyulan ilgiyi giderek artırmaktadır. Küreselleşmeden sık sık söz edilen bir dönemde bile, yerinden yönetim önemini ve güncelliğini korumaktadır.

Yönetim yapısı bir ölçüde bizimkine benzeyen birkaç kıta Avrupa ülkesinden biri olan İspanya, etnik yapısının özelliklerinin bir sonucu olarak, tarihsel gelişim süreci içinde yerellik ve yerinden yönetim konusu ile çok yakından ilgilenmiştir. Bu çerçevede, yerel yönetimleri de tarihsel gelişim süreci içinde, Türk yerel yönetimleriyle benzer özellikler taşımıştır. Bununla birlikte Türk yerel yönetimleri, Cumhuriyetin ilan edildiği yıldan bu yana, köktenci düzenlemelere konu olmazken, İspanyol yerel yönetimlerinde Franco'dan sonra önemli değişiklikler yapılmıştır.

İspanya'nın bugünkü yönetim yapısının kökeni 1812 tarihli Anayasa'ya dayanır. O sistem, Napolyon modelinden esinlenerek oluşturulmuştur. İl ve belediye gibi iki birimin varlığına dayanan bu sistem, 1978 yılına değin ayakta kalmıştır. 19. yüzyılın başlarında, İspanya parlamentosu, ortaçağdan kalma geleneksel belediye kurumunu, yeni liberal rejimin bir simgesi olarak canlandırmayı denemiştir. İl sistemi de, Napolyon'un il modeline uygun bir biçimde, 1833'de, merkezi yönetimin taşradaki bir basamağı olarak kurulmuştur. Devletçe alınan önlemlerin ülkenin her yanında aynı biçimde uygulanabilmesi için, illerin başına, merkezin atadığı valiler getirilmiştir.

Franco, 1939'da, devletin tüm sivil yapısını askerileştirdi. Yasama, yürütme ve yargı güçleri tek bir kişide toplanınca 1955 tarihli bir yasa ile bütün yerel birimler üzerinde çok sıkı ve merkeziyetçi bir denetim kuruldu. Franco'nun 1975'te ölümünün

ardından 1978'de halk oyuyla kabul edilen yeni Anayasa, İspanya'yı başında kralın bulunduğu babadan oğula geçen demokratik bir monarşi olarak ilan etti. İspanya Anayasası'nın 137. maddesine göre, ülke toprakları, belediyelere illere ve özerk topluluklara bölünmüştür. İspanya'da özerklik, farklı yönetim basamakları arasında görevlerin ve yetkilerin basit bir paylaşımı çerçevesinde algılanmamaktadır. Devlet tekçi (üniter) bir yapıya sahip olmakla birlikte, yer yönünden çoğulculuk ilkesine uygun olarak örgütlenmiştir.

Belediyeler, iller ve özerk topluluklar aynı Anayasa kuralına göre kurulmuşlardır. Ancak bölgelerin yani özerk toplulukların özerklikleri, özel özerklik sözleşmeleri ile düzenlenmiş durumdadır. Bölgeler tam bir siyasal özerklikten yararlanmaktadırlar. Aldıkları kararlar, koydukları kurallar yasa gücündedir. Merkezin yerel birimler üzerindeki vesayet yetkileri tümüyle kaldırılmıştır. Yeni düzenlemede, il özel yönetimlerinin önemi giderek azalırken, belediyeler ve özellikle özerk topluluklar, önemli yerinden yönetim kuruluşları olma niteliği kazanmaktadırlar.

Bu yeni sistem, yerel yönetimleri ve öteki bütün yerel kuruluşları karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaya, işbirliği yapmaya çalışmalarını arasında eşgüdüm sağlamaya zorlayıcı niteliktedir. Yerel yönetimlerin kendi görev ve sorumluluk alanları çerçevesinde alacakları kararlar ve yapacakları anlaşmalar, üst düzeydeki yönetim basamaklarının denetimine bağlı değildir. Bunlar ancak yargı denetimine konu olabilir.

1085 tarihli İspanyol Yerel Yönetimler Yasası, belediyeleri, yurttaşın toplum yaşamına katılımının temel basamağı olarak tanımlamıştır. Belediyeyi, belediye başkanı ve meclis üyelerinden oluşan belediye meclisi yönetir.

İspanya'da özerk toplulukların ve yerel yönetimlerin temsilcilerinden oluşan ve tüzel kişiliğe sahip bulunan bir yerel yönetimler konseyi vardır ve bu konsey

merkezi ve yerel yönetim arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlamayı amaç edinmiştir.

Anayasaya göre il, kamu görevlerini yürütmek üzere biraraya gelmiş bir belediyeler topluluğunu ifade eder. 1987 tarihli Anayasa ilin iki farklı statüsünü birbirinden ayırmaya özen göstermiştir. Yerel yönetim birimi olarak ili, il meclisi temsil eder. Bütün belediye hizmetlerinin yeterli düzeyde sağlanması, belediyelerle devlet ve özerk topluluklar arasındaki eşgüdümün sağlanması, il yönetimlerinin görevleri arasındadır. İl yönetimlerinin etkinliklerini sınırlayan başlıca etmen finansmandır. Gelir kaynakları belediyelerinkine benzer. İl düzeyinde devleti temsil eden kişi validir. Bakanlar Kurulu'nca süresiz atanır. Merkezi yönetimin ildeki birimlerinin çalışmalarını yönetir ve aralarında eşgüdüm sağlar.

İspanya'da ya tarihsel, kültürel ve ekonomik özellikleri ortak olan komşu iller biraya gelip il meclisleri kurmakta ya da her ildeki seçmenlerin çoğunluğunu temsil eden belediyelerin girişimleri ile özerk bölge kurulmaktadır. Özerk toplulukların aralarında federasyon kurmasına Anayasa izin vermemektedir. Bununla birlikte, ortak hizmetleri yerine getirebilmek için anlaşmalar yapabilirler. Her bölgede, o bölgeyi ulusal parlamentoda temsil edenlerden oluşan ve özerklik öncesi kuruluş adı verilen bir meclis vardır.

Demokratikleşme süreci içinde, İspanya yerinden yönetim doğrultusunda önemli adımlar atmıştır. Bir yandan, yerel yönetimlerini düzenleyerek yasaları çıkarmış ve uygulamaları başlatmış; bir yandan da özerk topluluk adında bölge yönetimleri oluşturarak ülkenin sosyo-kültürel yapısından doğan huzursuzlukları gidermeye çalışmıştır. Yapılan düzenlemeler, yönetsel yerinden yönetimle, siyasal yerinden yönetimin bir karışımının İspanya'nın yeni sisteminin başlıca özelliği olduğunu göstermektedir. Ancak bunların yeterli olduğu söylenemez. Örneğin, özerk topluluklarla ilgili düzenlemede, bölge halkının istencinin gözardı edilmesi sonucu

bölgeler arasında varolan eşitsizlik artmıştır. Öte yandan, özerkleşme sürecinin işleyişinde devletin sahip bulunduğu yetkiler son derece sınırlıdır. Buna karşın Bask sorununun bu yoldan çözümlenmesi sistemin bir başarısı olarak gösterilmektedir. Benzer sorunlarla karşı karşıya olan ülkemizin bu deneyimden çıkarması gereken dersler vardır.

3.5.23. Fransa'da Yerinden Yönetim (1994, Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, TODAİE, Cilt:3, Sayı:1, Ocak, s.3-18.)

Fransa gibi birçok demokratik ülkede, yerel yönetimler, ülkenin iç politikasına yön veren ve bu politikaları biçimlendiren güçlerin etkisi altında ve onların arasındaki dengelemlere bağlı olarak oluşur. Türk yerel yönetimi Fransız yerel yönetiminin izlerini taşımakla beraber, her iki ülkenin yerinden yönetim sistemi, devlet yapısının merkezîyetçi niteliğinden geniş ölçüde etkilenmiştir.

Fransa Anayasası'nın yerinden yönetimle ilgili en önemli maddelerinden olan 34. maddede, yasaları parlamentonun çıkaracağı, parlamento ve yerel meclis üyelerinin seçim yöntemlerinin yasayla belirleneceği gösterildikten sonra; yerel yönetimlerin özgürce yönetilmelerine yetkilerine ve kaynaklarına ilişkin temel kuralların yasa konusu olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Anayasa'nın 72. maddesinde ise "yerel yönetimler; belediyeler, iller, ve deniz aşırı yerleşim yerleridir." denilmektedir. Fransa'da "köy" adını taşıyan yerel yönetim biriminin bulunmaması ve köy niteliğindeki yerleşim yerlerine de belediye statüsünün tanınmış olması nedeniyle 36 binden fazla belediye bulunmaktadır. Yasaları belediyelerin birleşmesine izin vermiştir. Bu durumda ilgili belediye meclislerinin kararı valilerce onaylanınca durum kesinleşir. İlgili meclisler bir karara varamadıkları takdirde, il Genel Meclisi

konuyu görüşüp karara bağlar. Bu kararın kesinlik kazanması da Danıştay'ın vereceği kararla olur.

1980'den sonraki yerel yönetim reformundan sonra bölgelerde, illerde ve ilçelerde, genel yönetimin yetki genişliğine dayanan hizmet birimleri kurulmuştur. Bakanlar Kurulu'nca atanan vali bölgede ya da ilde devleti temsil etmektedir. İlçelerin başında ise kaymakam bulunmaktadır. Vali, yetki genişliğine dayanan hizmetlerin görülmesini sağlamakla görevlidir. Yetki genişliğine dayanan kuruluşlar, yerel yönetimlerin yanı sıra, devletin kamu hizmetlerini görmekle görevli birer yönetim basamağıdır. Valiler ve kaymakamlar, yerel yönetim birimlerinin kararları üzerinde, rüzeve uygunluk ve bütçe denetimi ile sınırlı olmak üzere bir yönetsel denetim uygularlar. Mitterand döneminde çıkarılan bir dizi reform yasalarıyla, Fransız yerel yönetimleri merkez boyunduruğundan büyük ölçüde kurtarılmış; bir başka deyişle, özerkleştirilmiştir.

İl özel yönetimleri, Fransa'da en köklü yerel yönetimlerden biridir. 1982'deki düzenlemelerin ardından daha da güçlendirilmiştir. İl özel yönetimlerinin gücü, organların oluşturulmasındaki demokratik yöntemlerden ve sahip buldukları yetkilerden kaynaklanmaktadır.

Fransa'da bölgenin bir yerel yönetim olarak doğuşu 1981'de Mitterand'ın iktidara gelmesi ile olmuştur. 2 Mart 1982 tarihli yasa: "Bölgeler bölge meclisleri kararlarıyla yönetilir" kuralını koyduktan sonra, bölge meclisinin, bölgenin ekonomik gelişmeler, toplumsal, kültürel ve bilimsel alanlarda geliştirilmesi, arazi düzenlemesi ve kimliğinin korunması gibi konularda da yetkili olduğunu göstermiştir. Güvenlik işleri, dış ilişkiler ve savunma, bölge meclislerinin yetki alanı içine girmiyordu.

1982 sonrasında yapılan değişiklikler sonucunda ve özellikle bölge yerel yönetimlerinin oluşturulmasıyla Fransa devlet sisteminde federalleşme yönünde adım

atıldığı iddia edilmiştir. Oysa ki Fransa'da bölgeler, öteki ülkelerde olduğu gibi, ulusal, etnik, kültürel bir özellik taşımamaktadır. 6 Şubat 1922 tarihli yasa, belediyeleri kendi görev alanlarına giren konularda seçmenlerine danışmaya yetkili kıldı.

Bölge yönetimleri, ekonomik planlama ve ekonomik hizmetlerin izleneye bağlanması gibi geleceğe yönelik görevleri yerine getirirler. İl yerel yönetimleri daha çok yardım ve hizmetle görevlidirler. Köy hizmetleri, kent dışı ulaşım ve kolejlerin yönetimiyle ilgili görevler bunlar arasındadır. Belediyeler ise gerçekten yerel sayılabilecek, halka en yakın günlük hizmetleri yerine getirirler.

2 Mart 1982 tarihli yasa, devletin ildeki ya da bölgedeki temsilcisine yerel yönetimlerin işlemleri üzerinde sonsal (a posteriori) bir denetim uygulamak yetkisi vermiştir. Bu yasa ile yerel yönetimler üzerindeki önsel (a priori) vesayet denetimi yetkisi kaldırılmıştır. İşlem yapıldıktan sonra uygulanabilecek olan denetim bu yasaya göre, yalnız, işlemin tüze kurallarının uygunluğunun denetlenmesi biçiminde olacaktır. Bu işlemin, kurallara uygun olup olmadığının takdir yetkisi valiye aittir. Yerel yönetimlerin işlemlerini yalnız yönetim mahkemeleri iptal edebilir. Öte yandan, yerel yönetimlerin hesaplarının denetimi, vali ile birlikte, Bölge Sayıştay tarafından yapılır.

Yerel yönetimler, kamu yararına olan ortak projeler için birlikte çalışabilirler. Bu işbirliğinin farklı biçimleri vardır. Kimi zaman, salt aynı düzeyde bulunan yerel yönetim birimleri birleşmekte; kimi zaman da birleşen birimler, farklı düzeyde olmaktadır. Bu tür kuruluşlar mali özerkliğe sahiptirler ve işlemleri, valilerce yapılan tüzeğe uygunluk denetimine konu olur. Birliklerin bir bölümü görev alanlarını, kendilerini oluşturan yerel yönetim birimlerinin özgür istençleriyle belirlemektedirler.

Kimi yorumculara göre, 1982'de yapılan değişiklikler, valilerin iki başlı kimliğine son vermiş onları ilde devletin temsilcisi olarak bırakmakla yetinmiş ve

böylece de il yönetimini de devletten tümüyle ayrı bir yönetim durumuna getirmiştir. 6 Şubat 1992 tarihli yasa, yurttaşlara yerel yönetimlere geniş ölçüde katılma hakkı tanımış bulunmaktadır. Ancak bu yenilik, kimi bilim adamlarınca eleştirilmiştir. Meclis üyeleri, sahip buldukları siyasal gücün bu biçimde paylaşılmakta olmasından hoşnut kalmamışlardır.

Fransa'da 1980'li yılların başından başlayarak gerçekleştirilen bu düzenlemelerle, bölge, yeni bir yerel yönetim birimi olarak, siyasal kurumlar arasına katılmıştır. Ancak, Fransız bölgeleri, gerçek birer siyasal yerinden yönetim kuruluşu değildirler. Geleneksel yerel yönetim özerkliğinden ancak biraz daha öteye giden bir özerklikten yararlanmaktadırlar. Fransa'da yerinden yönetim, vesayet niteliğinin değiştirilmiş ve alanının daraltılmış olması, merkez dışında geniş ölçüde özerk güç odaklarının oluşmasına yol açtığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Belediye başkanlarına tanınan geniş yetkiler de eleştirilmiştir. Bu yeni güç sahiplerinin, merkezle çevre arasındaki tarihsel dengeyi bozduğu ileri sürülmektedir.

3.5.24. Yerel Yönetimlerde Özelleştirme (1995, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı, Şubat, s.11-23.)

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, "Yerel Yönetimlerde Özelleştirme" adlı toplantıda özelleştirme, özelleştirme yöntemleri ve yerel yönetimlerde nasıl bir özelleştirme modelinin uygulanması gerektiği hakkında bilgiler vermiştir.

Kamu sektörüyle özel sektör arasındaki dengenin özel sektör lehine değiştirilmesi şeklinde tanımlanabilen özelleştirme çeşitli yöntemlerle yapılmaktadır. Kamu iktisadi kuruluşlarının, kamunun elindeki iktisadi kuruluşların özel kesime satılması, kamu hizmetleriyle ilgili tesislerin devredilmesi, devlet tekellerinin rekabete açılması, kamu mal ve hizmetlerinin kamu kuruluşları yerine özel hukuk kurallarına

göre çalışan gerçek ve tüzel kişiler tarafından görülmesi şeklinde özetlenebilir.

Özelleştirmenin iktisadi, siyasal ve ideolojik boyutları vardır. İdari bakımdan kamu yönetiminin hantal çalışan verimsiz bir sektör olduğu görüşü yaygındır. Bu izlenimi silmede özelleştirme bir çare olarak görülmüştür. Özelleştirme ülkemizde ilk olarak 24 Ocak Kararlarıyla ciddi olarak başlamıştır. Yapılan özelleştirmelerde bir takım sorunlar da gündeme gelmiştir. Kârlı olan işletmelerin de satıldığı, verimlilik artış hızının kamu sektöründe daha yüksek olduğunun gözlenmesi, özel sektörde de kaynak aktarma ve sübvansiyonun olması, özelleştirmeyle elde edilecek gelirin vergiyle sağlanması yolundaki değerlendirmeler özelleştirme konusunda daha dikkatli olmak gerektiğini ortaya koymuştur. Belediyeleri de saran özelleştirme rüzgârı kimi başarılı uygulamalara da imzasını atmıştır. Kaynak yetersizliği, teknik personel sorunları, kırtasiyecilikten kaçış, esnek hukuk kurallarına duyulan gereksinme ve vesayet denetiminden kaçmak yerel yönetimleri özelleştirmede uygun model arayışına itmektedir. Özelleştirme idaresine verilen özelleştirilecek alanlardaki arsa ve arazilerdeki plan yapma yetkisinin tekrar belediyelere verilmesi etkinlik açısından zorunlu bir gereksinmedir.

3.5.25. Yerel Demokrasi İçin Yargı Güvencesi (1995 , Ankara:AÜ SBF Dergisi,Prof.Dr. Turan Güneş'e Armağan, Cilt:50, No:3-4,

Haziran-Aralık, s.251-256.)

Bir siyaset ve bilim adamı olarak Prof.Dr.Turan GÜNEŞ doğrudan ve dolaylı çalışmaları yoluyla demokratik gelişme sürecimizi her yönüyle yakından etkilemiş bir kişidir. Türkiye’de demokratik gelişmelerin elit kesimin tekelinde olduğunu ve halka demokrasinin bu kesim tarafından benimsetilmeye çalışıldığını sık sık tekrarlayan Prof.Dr.Turan GÜNEŞ gücünü halktan alan yerel yönetim kurumlarında durumun

farklı olduğunu da belirtmiştir.

Devletler, yerel yönetimleri güçlendirmek isterken, yerel toplulukları yönetsel açıdan daha özerk kılmak isterken, bunlarla kimi hedeflere daha kolay ulaşmayı da amaçlarlar. Demokratik katılımı sağlamak, yerel özgürlüklere saygıyı arttırmak, yerel hizmetlerin daha etkin görülmesini sağlamak, toplumsal ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak ve ülkenin ulusal birliğini, bütünlüğünü pekiştirmek gibi çeşitli hedeflerden sözedilebilir. Gelişme sürecine koşut olarak Türkiye’de yerel yönetimle ilgili yaklaşımlar ve kaygılar değişmiştir.

1961 Anayasası yerel yönetimler için yargı güvencesi getirmiş olmasına rağmen kimi uygulamalar, Anayasanın gereği gibi uygulanmadığını göstermektedir. Ülkemizde yerel özerklik anlayışlarındaki dalgalanmalar, tümüyle ulusal çaptaki siyasal gelişmelerin ve demokratikleşmenin bir işlevi olarak ortaya çıkmıştır. Yerel yönetimlerimizin gelişimi ve demokratikleşmesi yolunda yargı güvencesi çok önemli bir araçtır. Bu aracın adaletli bir biçimde kullanılması, demokrasi tarihimizin aklanması açısından gelecek sigortamız olacaktır.

3.5.26. Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye

(1995, Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, TODAİE Cilt:4,

Sayı:6, Kasım s.3-19.)

Yerel yönetimleri halka en yakın kuruluşlar olarak, geliştirmek ve daha özerk kılmak demokratik ve çağdaş değerlerin başında yer almaktadır. Bunun sonucu olarak Avrupa Konseyi 1967’de benimsediği 67 Sayılı karar ile Yerel Özerklik İlkeleri Bildirgesi’ni Avrupa kamuoyuna sunmuştur. En son halini alan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Bakanlar Komitesi’nce 1985’de imzaya açılmış, 1988’te de yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, demokrasinin gelişiminde ve yönetimde etkinlik sağlanmasında temel bir konuma sahip olan yerel yönetimlerin haklarının korunmasında bir güvence oluşturmaktadır. Çünkü bu Şart, taraf devletlerin yerel yönetimlerinin siyasal, yönetsel ve akçal yönlerden bağımsızlıklarını güvence altına almaları yönünde zorlayıcı kurallar içermektedir.

Yerel yönetimlerin, yasalarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü, kendi sorumlulukları altında ve yerel halkın çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hak ve olanağını anlatan özerk yerel yönetim kavramı, Türkiye’de 1988 yılında imzaladığı Yerel Özerklik Şartı ile yaygınlaşmaya başlamıştır. Türkiye bu şartı onaylama sırasında bazı çekincelere de yer vermiştir. Şarta çekinceler konması her ülkenin kendi siyasal ve yönetsel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Fakat ideal olan kuralların yapılara değil, yapıların kurallara uydurulabilmesi için çaba harcanmasıdır.

3.5.27. Bölge Gerçeği ve Avrupa (1998, Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:7, Sayı:2, Nisan s.3-10.)

Dünyadaki küreselleşme, yerelleşme ve bölgeselleşme doğrultusundaki gelişmeyi sınırlandırıcı değil özendirici etkiler yapmaktadır. Kuramsal plandaki bütün tartışmalara karşın, toplumbilimlerinde bölge bir gerçeklik olma niteliğini sürdürmektedir. Bölgelerin kimilerinde halk devletle bütünleşmek ve siyasal yaşama katkıda bulunmak amaçlarının önündeki engelleri kaldırma isteğindedir. Kimileri ise daha çok özerkliğe sahip olmak ya da devletlerinden tümüyle kopmak için savaşım vermektedirler.

Avrupa Bölgesel Yönetimler Özerklik Şartı’nda özerk bölge yönetimleri; her ülkenin sınırları içinde, devletle yerel yönetimler arasında yer alan, duruma göre, bir

yerel yönetim ya da eyalet ayrıcalıklarına sahip olabilen, esas olarak bölgede sürekli ve dengeli bir gelişmeyi sağlamak amacıyla, kamu görevlerinden önemli bir bölümünü, kendi sorumlulukları altında ve bölge halkının çıkarları doğrultusunda yerine getirme hakkına ve fiili olanağına sahip en geniş yerel birimler olarak tanımlanmaktadır. Bölge olgusunun benimsenmesinin devletin birliğine olan bağlılığa zarar vermemesi, egemenlik ve toprak bütünlüğü için bir tehdit oluşturmaması gereği önemle vurgulanmıştır.

Bölgeselleşmenin, Avrupa'nın bütünleşmesi için gerekli ve kaçınılmaz bir kurumlaşma biçimi mi yoksa geciktirici ve zorlaştırıcı bir etmen mi olduğu konusu üzerinde henüz uzlaşmaya varılmamıştır.

3.5.28. Küreselleşme ve Yerel Özerklik (1998, İstanbul: Boğaziçi

Üniversitesi Yayınları, Suna KİLİ'ye Armağan Kitap, s.209-227.)

Kamunun ekonomi alanından kendini giderek çekmesi, yeni iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme ve para piyasalarının bütünleşmesindeki baş döndürücü gelişmeler evrensel küreselleşme kavramını açıklığa kavuşturan olgulardır. Küreselleşme; ekonomik etkinliklerin ticaret, yatırım ve göç hareketleri yoluyla, her türlü mal ve hizmet için siyasal kararlar sonucunda belirlenmiş olan bölge ve ülke sınırlarının dışına taşması anlamını da taşımaktadır.

Ekonomik ve teknolojik koşulların küresel boyutlara taşması, yerel toplulukların sınırlarını aşmakta ve geliştirmektedir. Küreselleşmeyle yerelleşmenin birbiriyle yakından ilişkili olduğu, dünya kenti adı verilen büyük metropollerin varlığı ve gelişmesi olgusuyla da ortaya konmaktadır. Çevre bilinci de yerelleşme doğrultusunda önemli bir güç olarak rol oynamaktadır. AB'nin kuruluş belgesinde, kararların yurttaşlara en yakın olan düzeylerde alınacağı ilkesi yerelleşmeye verilen

önemi göstermektedir. Yerelleşme doğrultusunda bölgeselleşme eğilimleri de ortaya çıkmıştır.

1996 yılında düzenlenen HABITAT Gündemi adlı belge de hükümetlere; yerel özerkliği karar süreçlerine, uygulamaya ve kaynak denetimine katılımı arttırmak üzere yasalarını gözden geçirmesi, yenilemesi çağrısı yapmaktadır. Küresel düzeydeki dönüşümlerin bir sonucu olarak yerel yönetimler geleneksel kamu hizmetlerinden çoğunu özel firmalara ve başka kuruluşlara aktarmak yoluyla özelleşmektedirler.

4. " PROF.DR. RUŞEN KELEŞ" İN FİKİRLERİNİN SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

Bu bölümde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in belirli konulara yaklaşımı ana hatlarıyla verilmeye çalışılmıştır.

4.1. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Türkiye'de Kentleşme, Göç ve Gecekondu Olguları Hakkındaki Fikirleri

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in; sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşturarak kentlerin sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arasındaki ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikim süreci olarak tanımladığı kentleşme olgusunun, bu tanıma bakıldığında, toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel ve davranışsal dinamikleri içeren bir olgu olduğunu görmekteyiz (KELEŞ, 1993,19). Kentleşme hem demografik bir hareket olarak hem de ekonominin yapısında meydana gelen bir değişim olarak günümüze değin önemini korumuştur.

Türkiye de geliştirmekte olan diğer ülkeler gibi II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir kentleşmeye mağruz kalmış, her geçen gün kentli nüfus oranı ile birlikte kentlerin sayısı da hızlı bir artış göstermiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de belirttiği gibi, kentleşmenin hızına bağlı olarak gelişen bir özelliği de büyük kentlere yönelik olmasıdır. Bunun sonucunda büyük yerleşim yerleri daha hızlı büyümekte ve kentleşme yurt yüzeyinde dengeli bir dağılım tablosu sergilememektedir. Türkiye'de kentleşme çeşitli coğrafi belgelerde farklı hızlarda gerçekleşerek bu bölgeler arasında bir takım farklılaşmalara sebep olmaktadır. Bunun yanında Ankara'nın başkent

seçilmesinin, kentleşmenin ülke bütününde görece olarak dengeli dağılımına yardımcı olduğunu söyleyebiliriz. Ankara çektiği nüfusla özellikle İstanbul'un yükünü bir ölçüde hafifletmiştir.

Türkiye'de hızlı kentleşmenin dinamiklerinden biri kırsal kesimin iticiliğidir. Hızlı nüfus artışı sonucu katlanarak büyüyen kırsal kesim nüfusu bir yandan topraksızlaşmanın bir yandan da sanayileşmenin yarattığı işsizliğin baskısıyla karşı karşıya kalmıştır. Öteki dinamik ise kentlerin çekiciliğidir. 1950'li yıllardan başlayarak gerek var olan sanayide ölçek büyümesi, gerekse bunlara yeni tesislerin eklenmesi biçiminde gelişen ve yol, su, elektrik, vb. altyapılarla desteklenen sanayi yeni iş gücü talebi yaratmaktaydı. Sanayinin yanısıra gelişen ticaret, bankacılık ve toplum hizmetleri sektörlerinde de işgücü talebi artmaktaydı. Bu ekonomik etmenler yanında kentlerdeki sağlık, kültür, eğitim, v.b. olanaklarının da kuşkusuz bu çekim gücünü artırıcı bir etkisi olduğu inkâr edilemez. Kırsal kesimin itici etkisi ile kentlere ekonominin talep ettiği kadar nüfus akması sonucu kentsel alanda meydana gelen işgücü fazlası ya seyyar satıcılık gibi ekonomik açıdan verimi çok düşük olan marjinal hizmetlerde yığılmakta ya da düpedüz işsiz kalmaktadır. Kentleşmenin dinamiklerinden biri de iletici güçlerdir. Ulaşımın ve kitle iletişim ağlarının gelişerek hizmetlerin sunulmasında sağladığı kolaylık kentleşmeyi doğuran diğer önemli etmendir (Thema Larousse, Cilt:2, 101).

Kentleşme çoğu kez kalkınmayla özdeş sayılmaktadır. Bu durum gelişmiş ülkeler için geçerli olabilmekte fakat Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, kentleşme temel sanayileşme kuruluşlarının çoğalmasına dayanan, gelişmeyi yeterli ölçüde hızlandıran bir yönde değildir. Çoğu kez kalkınma kentleşmeyi takip etmektedir. Bu nedenle kentlere akan kitlelerin düşük kırıklıklarına iş bulma güçlükleri

yanında, büyük kentlerdeki barınma, taşınma, eğitim, sağlık, temizlik, aydınlanma gibi çeşitli hizmetlerin karşılanmasındaki yetersizlikler de eklenmektedir. Ayrıca ülkemizde kentleşmenin; kapkaççılığa, vurgunculuğa, haksız kazanca ve benzeri uğraşlara yolaçan işlevleri de mevcuttur. Yeterli düzeyde sanayileşmeye dayanmayan kentleşme olgusu, kentli kitlelerin tüketim alışkanlıklarını kamçılıyarak kaynakları daraltmakta, sağlıklı bir kentleşmenin insan davranışları üzerinde yapması beklenen olumlu değişimler de böylece gerçekleşmemektedir (KELEŞ, 1979, 29). Bu durumda Türkiye'nin sağlıklı bir kentleşme içinde olduğunu söyleyemeyiz. Kentleşmenin kalkınmaya katkısı beklenenin altında kalmaktadır.

Kentleşme sorunlarımız hızlı kentleşmeye dayanmakta, kentleşmenin büyük hızı ve yol açtığı sorunları çözmekle sorumlu kişi ve kurumları hazırlıksız ve deneyimsiz yakalamış olması, güçlükleri arttırmaktadır. Kentleşme sorunlarının kaynağının ülkenin içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik gelişme düzeyi olduğunu, tek tek sorunların parça parça ele alınmasının yeterli ve gerçekçi politikalar saptamak için yeterli olmadığını söylebiliriz. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in belirttiği üzere kentlerimizin bugünkü durumu, ülkenin ekonomik ve toplumsal durumunun bir yansımasından ibarettir (KELEŞ, 1993, 483). Nitekim kentleşme sadece çözümü acil ve güç sorunlar yaratmamakta bunun yanında yüksek maliyetli sorunlar da yaratmaktadır. Özellikle kentsel hizmet alanlarının işlevlerinin yerine getirilmesi için ek kaynaklara ihtiyaç vardır. Kentleşme sürecine daha etkin ve ekonomik olanaklarla toplumsal gereksinmelere daha iyi yanıt veren bir nitelik kazandırmak zorunludur. Bunun için de bir takım faaliyetlere girişilmesi gerekmektedir. Nitekim kentleşme sonucunda artan arsa değerlerinin yarısının topluma kazandırılması, kentlerimizi ekonomik açıdan biraz olsun rahatlatılabilir. Ayrıca bu değer artışlarının ve bu

artışların yönlendirilmesinin kamu yönetiminin denetimi altına alınması, toplum adına bu artış üzerinde hak sahibi olunması çok doğal ve zorunlu olan bir durumdur. Türkiye'nin kentleşme sorunlarını çözmeye toplum yararı kavramı devlet ve siyaset adamlarının büyük bir titizlikle üzerinde durması ve bağlı kalması zorunlu olan bir ilke olmalıdır.

Türkiye'de yaygın olarak yaşanan köyden kente göç olgusu kentleşmenin ardında yatan temel etken olmuştur. Ülkemizde son zamanlarda göç oranı hem nicelik hem nitelik olarak düşme eğilimi göstermektedir. Nitekim Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in yaptığı değerlendirmeler ışığında kırsal kesimden kentlere göçün nedenlerine son yıllarda yeni bir etkenin daha eklendiğini görmekteyiz. Köylerin yetersiz ve zor yaşam koşulları toprağın eşitsiz biçimde pay edilmesi, temel ihtiyaçların karşılanamaması gibi itici faktörlere güvenlik nedeniyle köylerin boşaltılması da eklenmiştir. Nitekim bu etmen uluslararası ilişkiler ve insan hakları konusundaki gelişmelere paralel olarak yok edilebilir ve boşaltılan köyler tekrar iskân edilebilir. Fakat bu etmenin son 20 yıldır göçler üzerinde öne çıkan öncelikli neden olduğu gerçeğini de gözardı edemeyiz.

Göç oranı göreceli olarak yavaşlamış görünse de kent nüfusları giderek yüksek oranda artışlar göstermektedir. Türkiye'de kırdan kente göçte orta büyüklükteki kentler ara basamak işlevi görerek asıl hedef olan büyük kentlere göçte iletici bir düzenek işlevini üstlenmişlerdir (KELEŞ, GERAY, EMRE, MENGÜ, 1999, 16).

Kentler aşırı yüklenme sonucunda birçok hizmeti sunmakta yetersiz kalmaktadır. Nitekim kentler daha iyi yaşam koşulları peşindeki milyonlarca insan için çoğu kez boş ve aldatıcı bir umut olmakta böylece hemen hemen her zaman yoksulluk sadece köylerden kentlere taşınmış olmaktadır.

Ancak kırsal kesimden kente göçlerin yavaşlaması, baş döndürücü kentleşme eğiliminin durmasını sağlayabilir. Toplum kalkınması kooperatifçilik, toprak reformu ya da tarım reformu gibi yöntemlerle köylünün refahı yükseltirirse köylü geçim umudunu kentlerde aramaya koşmaz. Köyünde ona ekonomik ve toplumsal güvencesini, can güvencesini ve uygarlık hizmetlerini sunmak bu açıdan zorunludur. Bunun yanında yatırımlarda geri kalmış bölgelere öncelik vermek ve ülkenin büyüme olasılığı yüksek olan bölgelerinde büyüme merkezleri oluşturmakla özellikle batıya göç etmeye niyetlenmiş kitlelerin kendi bölgesinde tutulmasına olanak sağlanır. Böylece aşırı büyüme ve yüklemeye karşı karşıya kalan kentlerimiz de belli bir dengeye kavuşturulmuş olurlar (KELEŞ, 1996, 8-9). Kırsal kesimler üzerindeki baskıyı hafifleterek kentler üzerindeki baskıyı hafifletmek rakamların ağırlığı arttıkça daha da büyüyen bu sorunu çözmenin tek çaresidir.

1950'lerde başlayan hızlı kentleşmenin ülkemiz açısından doğurduğu en çarpıcı sonuç kentleri kuşatan gecekondu olmuştur. Kırsal kesimde açığa çıkan işgücü fazlası yığınlar halinde kentlere akmıştır. Ama kentlerde ne bu büyüklükte bir nüfusu istihdam edecek olanak ne de barındıracak yeterli konut vardır. Çözüm bu insanların kenti çevreleyen hazine arazilerinde veya özel kişilerin arsalarında niteliksiz gereçlerle kendi konutlarını kendilerinin inşa etmesi olmuştur. Nitekim gecekondu salt bir barınma sorunu olmaktan çok daha geniş, ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısından ve bu yapıdaki değişimlerden doğan kentleşmenin hızı ve biçimi ile yakından ilgili bir kalkınma sorunudur. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ özellikle, gecekondu kentleşmenin sonucu olmadığı noktasında, kentleşmenin gecekondulaşmayı oluşturan değil onu arttıran ve hızlandıran bir etmen olduğuna dikkatleri çekmektedir. Şu halde gecekondulaşma toplumdaki gelir dağılımı bozukluğunun konut kesimine yansıyan

görüntülerinden birisidir.

Her türlü alt yapı, kentsel hizmet, çevre ölçümleri gibi gerekli yaşam standartlarının çok altında bulunan gecekondu hem hukuka aykırı hem de sağlık ve yaşam standartlarına aykırı bir durum sergilemektedir. Bir yandan toprak mülkiyet hakkı çığnenirken bir yandan da sınırlı doğal kaynağımız olan topraklarımızın özelleştirilmesi sürecini hızlandırmaktadır. Buna ek olarak başlangıçta sadece barınma ihtiyacını karşılamak gibi masumane bir anlayışla ortaya çıkan gecekondular üretim süreci zamanla nitelik değiştirerek ticarileşmiş ve arsa spekülasyonunu doğurmuştur.

1950'lerden itibaren Türkiye'de kentlerin yakasına yapışan gecekondular sorunu karşısında devlet hiç bir politika belirlemedi miki sorun bu boyutlara kadar büyüdü, diye sorabiliriz. Elbetteki bir takım önlemler alındı ve politikalar belirlenerek uygulamaya konuldu. Ne varki Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in de vurguladığı üzere izlenen politikalar ve alınan önlemler, tarihsel süreç itibariyle bakıldığında gecekondulara karşı yasaklayıcı tavırların varlığını planlı döneme değin sürdürdüğü o tarihten sonra da gecekonduların yasallaştırılmaya çalışıldığı şeklinde görülmektedir. 1966 yılında çıkarılan 775 sayılı Gecekondular Yasası da dahil olmak üzere çıkarılan her gecekondular yasası bir anlamda gecekondular affı yasası olmuş ve caydırıcı olmaktan çok teşvik edici bir nitelik taşımıştır. Devlet ve sermaye ile olan ilişkisi, gecekondular sorununun politize edilmesini sağlamış, bu konu siyasetçilerin seçim meydanlarında iktidara gelebilmek için kullandığı baş malzemelerden biri olarak vaad edilenler listesinde bir numaraya oturmayı başarmıştır. Gecekondular da konumlarının farkına varmış ve bu kozu seçimlerde türlü partileri destekleyerek kullanmışlardır.

Gecekondular konusunda bilinçli ve rasyonel bir politikanın belirlenmemesi, gecekondulara arsa tapusunun verilmesi hem ülkedeki arsa stokunun erimesine hem

de gecekonduların toplumsal açıdan savunulamayacak ölçüde yetersiz, ekonomik yönden ise savurganlık sayılabilecek ölçüde pahalı bir yöntem olduğunun bilincine varılması ve bunun önlenmesi için bir an önce köklü çözüm yolları arayışına girilmesi şarttır.

4.2. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Türkiye’de Konut ve Konut

Kooperatifçiliği Hakkındaki Fikirleri

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ konutun bir insan hakkı olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Dünyada kentleşme çağı haline dönüşen 20. yy’ın ikinci yarısında insanlar temel ihtiyaçları olan barınma ihtiyaçlarını karşılamak için büyük bir çaba içine girmişlerdir. Ne var ki yerleşme hakkının kullanılması ve yerleşme ihtiyacının karşılanması açısından dünya iyi durumda değildir. Çoğunlukla insanlar kapalı ve sağlıksız yerlerde barınmaktadırlar. Yetersiz barınma koşullarının artış göstermesi BM’ in de bu duruma el atarak barışı ekonomik, sosyal ve kültürel hayata da taşımayı amaç edinmesini sağlamıştır. Yapılan araştırmalar insanların çoğunluğunun ya tümüyle evsiz barksız ya da yetersiz barınma koşullarını içeren konutlarda yaşadıklarını açıkça ortaya koymuştur.

Konut, insanın onurlu bir yaşam sürmesi için gereken önemli bir unsurdur. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ’in insan hakkı olarak nitelendirdiği konut hakkının da, 21. yy.’da mutlak hak diye birşeyin kalmadığı her hakta olduğu gibi, sınırlılıkları olduğunu ve göreceli özellikleri olduğunu dikkate almak gerekir. Mülkiyet hakkı herkesin kutsal hakkı olmasına karşın nasıl ancak toplum yararına kullanılabilirse, konut hakkında da kamu yararı için bazı sınırlılıklar söz konusu olabilir.

Anayasamızın 57. maddesinde "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler" hükmü ile devlet, sınırlı bir yükümlülük altına girmiş 65. maddede "Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda, Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir" hükmü ile de bu sınırlılıklar belirtilmiştir (GÖZÜBÜYÜK, 1995, 57, 60). Anayasamızda bu şekilde yer alan konut hakkı, insan için öncelikle bir beden ve ruh sağlığı içinde yaşaması ve genel yaşam düzeyi içinde belli bir düzeye gelmesi anlamını taşımaktadır. Bu şartlar sağlandıktan sonra ancak nitelikli bir yaşam kalitesi sağlanabilir.

1987 yılında Küresel Konut Stratejisi'nde barınma hakkının konusunu oluşturan menfaatler; mahremiyet, güvenlik, aydınlanma ve havalandırmada gereken niteliklere sahip olması, temel altyapı hizmetlere iş yerine yakınlık olarak sıralanmıştır. Bu unsurlar insanların menfaatlerini oluşturmaktadır. Haklar da yasaların güvenceye aldığı menfaatlerdir. Peki haklar yalnızca Anayasalarla mı oluşturulur ve güvence altına alınır? Tabii ki hayır. Bunun yanında düzenleyici işlemlerle de hak yaratılabilir. Konut ve barınma, yurttaşların temel ihtiyacı olarak görülmekle birlikte konut hakkının nasıl sınırlandıracağı konusunda bazı belirsizlikler vardır. Prof. Dr. Ruşen KELEŞ konut ve barınma hakkının genellikle ya hiç olmadığını ya da Türkiye'de olduğu gibi kaçamak hükümlerle varlıklarıyla yoklukları arasında bir fark bulunmayan uygulamalara konu olduğunu belirtmektedir. Sosyal ve ekonomik haklarla ilgili olan konut hakkı bağımsız, kendi başına herşeyden özerk bir hak değildir. Konut hakkı hakların bütünlüğü ve bölünmezliği içinde insanın onurlu yaşamının bir parçası olarak görülüyorsa bunun yanında diğer haklar da yer almalıdır. Konut hakkı siyasal, medeni

v.b. çeşitli haklarla çok yakından ilişkilidir. Bu nedenle konut hakkı kağıt üzerinde bırakılmamalıdır. Devlet uluslararası faaliyetler sonucu yapılan çalışmalar ışığında en azından şunları yerine getirmelidir: Devlet her çareye başvurarak mali kaynaklarının azamisini kullanarak, yavaş yavaş, aşama aşama asgari düzeyde şu sorumlulukları yerine getirmelidir: Konut hakkını tanımak, konut hakkına saygılı olmak, konut hakkını korumak, konut hakkından yararlanmayı gerçekleştirecek şartlar sağlamak. Mevcut ulusal kanunlarımızı bu açıdan gözden geçirerek gerek ekonomik gerekse toplumsal açıdan bir takım adımlar atarak ortak bir konut politikası geliştirmeliyiz (Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ile Görüşme, 20. Nisan 1999). Anayasamızda barınma gereksinmesinin kazanç amacı gütmeksizin toplu konut kuruluşlarınca gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Bu kuruluşların başında toplu konut kooperatifleri, kazanç yüzdeleri sınırlandırılmış konut ortakları ve toplumsal güvenlik kuruluşları yer almaktadır (KELEŞ, 1983, 151).

Konut kooperatifleri 1930'lardan itibaren konut ihtiyacını karşılamak üzere konut üretiminde bulunmaktadır. Fakat geçirdiğimiz deneyimler kooperatiflerin ülkemizde istenen başarıya ulaşamadıklarını göstermiş, hem kalkınma amaçlarına uygun bir konut politikasının ilkelerine hem de kooperatifçiliğin felsefesine aykırı bir yol tuttıkları gözlenmiştir. Nitekim planlı döneme kadar halk konutları standartların üstünde konutlar olarak üretilerek kaynak savurganlığına yol açılmıştır. Bunun yanında kooperatifler, toplu konut yapmanın sağladığı olanaklardan faydalanmak için kurulmuş olduğu halde bu türden toplu konut adı verilebilecek siteler Türkiye'deki kooperatif girişimleri içinde çok az yer tutmaktadır. Diğer yandan konut kooperatifleri ekonomik kârlılık ve bankacılık ilkeleri ışığında yaptırdıkları konutları, ortak ya da kooperatif olarak satmak veya kiraya vermek yoluyla, hizmet etmek zorunda oldukları

amaçtan da uzaklaşmışlardır. Konut kooperatifleri üzerinde etkin bir denetimin bulunmayışı da kooperatiflerin faaliyetlerinde yolsuzluğa ya da başarısızlığa kaymalarına neden olmuştur.

Konut kooperatifçiliğimiz açısından geçirdiğimiz kötü tecrübeler bu kuruluşların yüzüstü bırakılmalarından kaynaklanmıştır. Konut kooperatifçiliği aksaklıkları giderilerek, devletçe her yönden desteklenerek, başka yapım örgütlenme yöntemlerine karşı ciddi bir seçenek olarak geliştirilebilir (KELEŞ, 1983, 1559). Anayasamız 171. maddesinde "Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır". hükmü ile bu kuruluşları teşvik etmiş ayrıca Toplu Konut Yasası ile de Toplu Konut Fonunun olanaklarını kooperatif ve kooperatif birliklerine de açarak önemli bir aşama kaydetmiştir (KELEŞ, 1983, 155).

Devletin konut üretemeyeceği, kooperatiflerin yalnızca tüketimi örgütleyen kuruluşlar olarak konut üretemeyeceğini, devletin kooperatiflere yardımının onun demokratik ve özerk niteliğiyle bağdaşmadığını öne süren birçok olumsuz görüşler genel olarak kooperatifçiliği özel olarak da konut kooperatifçiliğini ekonomik yaşamda ciddi ve etkin bir rol oynamaktan alıkoymak için yapılan girişimlerdir. Kooperatifçilik özel girişimcilik için bir tehdit olarak görülmüş ve devlet de kooperatifler konusunda kararsız bir tutum sergilemiştir (KELEŞ, 1979, 38-39).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bir kooperatifler birliği olarak faaliyet gösteren Konutbirlik'in sadece ortaklarını konut sahibi yapan bir kuruluş olmakla kalmadığını, bunun yanında Türkiye'de kooperatifçilik hareketinin gelişmesine de çok önemli katkılarda bulunduğunu öne sürmüştür. Bunu hem ortaklarını konut sahibi yaparak hem de gerçekleştirdiği eğitim faaliyetleriyle göstermiştir. Nitekim BM, konut

hakkının sadece konutun tipik yapısıyla sınırlı olamayacağı bunun yanında çevresinin, mimari özelliklerinin, niteliklerinin de bu çerçevede içinde düşünülmesi gerektiğini, vurgulayarak konut tasarımının konut kullanıcısının katılımıyla gerçekleştirilmesini öngörmüştür.

Konut açılımı kapatmada kamu, özel ve gecekondu kesimi iş görmekte, bu pazarda ağırlıklı payı gecekonducular yürütmektedir. Kooperatifçilik bu alana sahip çıkmalıdır. Çünkü kooperatif yolu Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in belirttiği üzere; örgütlü, kâr amacı gütmeyen, konutu, geniş dar gelirli, yoksul kitlelere bir hizmet anlayışıyla sunmaya olanak veren bir yöntemdir. Kooperatif sayısındaki artışa paralel olarak kooperatifler konut kooperatifçiliğinden kent kooperatifçiliğine doğru bir nitel gelişme ve açılım yaşamaktadır. 21. yy.'ın eşiğine gelmiş Türkiye'de artık sadece konut üretmekle sınırlı kalan kooperatifçilik gereksinimi tam olarak karşılayamamakta bunun yanında tüketim, sağlık, eczacılık, istihdam, kültür, eğitim, sanat, toplu konut sitelerinin yönetimini üzerine alan kooperatiflerle birlikte olmaları zorunluluğu doğmuştur.

Bu bağlamda kent kooperatifçiliği, kooperatifçiliğe toplumsal özü kazandırmak amacını taşımakta, parsel ölçekten mahalle ölçeğine geçmeyi düşünmektedir. Bu konuda sendikaların kent kooperatifçiliğine katkıda bulunması özendirilmeli ve kooperatifçiliğin desteklenmesi için arsa sorununun çözümlenerek, kooperatiflere spekülasyon fiyatları dışında projelerini gerçekleştirecek ucuz arsalar sağlanmalıdır (KELEŞ, 1991, 19-20).

1930'lardan 1980'lere kadar konut kooperatifçiliği olarak süregelen kooperatifçiliğin kent kooperatifçiliği aşamasına tam anlamıyla geçebilmesi için gerekli koşullar sağlanmalıdır. Bu koşullar şunlardır: Siyasi iktidarlar kooperatifçiliği,

öncelikle yerel yönetimler ve merkezi yönetim düzeyinde destekleme ilkesini benimseyerek bunu bir politika haline getirmelidirler. Fon kaynaklarından yeterince yararlandırılmayan kooperatiflerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, dikkatli olmak kaydıyla, konut bankacılığında kent bankacılığına geçilmesi gerekmektedir. Çünkü devlet desteğine sahip olmayan bankacılık tökezleyerek, başarısız olabilir. Diğer koşul ise konut edinme olanağına sahip olmayanlara, kooperatifler yoluyla kiralık konut edinme yollarının açılmasıdır. Sendikalar, belediyeler, kooperatifler, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, örgütlenen kamuoyunda devreye sokularak yasal anlamda bir kooperatif sistem oluşturulmalı, bunlar çeşitli toplum kesimlerinin katılacağı bir salkımı oluşturmalıdır. Amaç herkesi veya küçük bir azınlığı geçici bir süre için arsa sahibi yapmak değil toplumun çoğunluğunun konut ihtiyacının uzun vadede karşılanmasını sağlamaktır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu noktada köktenci bir önlemlerle kent toprakları üzerindeki imar haklarının millileştirilmesini önermektedir. Devletin, belediyenin katkısıyla kent toprakları üzerinde oluşturulan rantların tümüne rantiyerlerle, gecekondularla rant paylaşımına gitmek yerine doğrudan bu rantları oluşturan belediye ve kamu yararına bir toprak reformunu geçerli kılması gerekmektedir (KELEŞ, 1991, 20-21).

4.3. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Kent Plancılığı ve Kent Plancıları

Hakkındaki Fikirleri

Hızlı kentleşme, kent yönetimlerini önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bunlara ancak planlama yoluyla yaklaşıldığı takdirde sorunları çözmek kolaylaşabilir. Planlama aracına, aynı zamanda nüfusun ve ekonomik etkinliklerin ülke yüzeyine dengeli olarak dağıtılabilmesi açısından da ihtiyaç duyulmaktadır.

Planlama; bir deneyim, toplumsal ve ekonomik sistemin elverişliliği sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de, her türlü kentleşme sorununun çözümünde, hem ülke çapındaki ekonomik ve sosyal planların, hem bölge planlarının hem de kentlerin imar planlarının belli bir eşgüdüm içinde hazırlanarak uygulanmaları şarttır (KELEŞ, 1996,2).

Ulusal bir yerleşme ve kalkınma planı çerçevesi içinde, bilimsel yöntemlere göre yapılan araştırmalara dayanarak, plan, program ve projelerin hazırlanmasını ve bu amaçla girişilecek çabaların gerçekleştirilmesini de kapsayan bir sanat ve bir çalışma alanı olarak tanımlanabilen kent planları, çağdaş yönetimin planlama işlevinin bir ürünüdür (YAVUZ, KELEŞ, GERAY, 1973, 16). Toplumun uzun süreli çıkarları ve toplumsal refahı için yapılan planların demokrasi ile bağdaşmasının tartışma götürmeyecek kadar açık olduğunu belirten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ toplumsal ve ekonomik yaşama müdahale aracı olan planlama olmaksızın kendi haline bırakılan ekonomi ve toplum yapısında pek çok sorunlarla karşılaşılacağını vurgulamaktadır. En liberal ülkelerde bile kentleşme sorunlarının çözümünde kamunun belli bir müdahale alanının bulunması, planlar hazırlaması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Planlama; kaynağı kıt olan az gelişmiş ülkeler açısından daha da zorunlu bir araç niteliği taşır. Nitekim kaynakların kıt olduğu her yerde geleceğe ilişkin kimi öncelikler saptamak zorunludur. Kıt kaynakların belli önceliklere göre kullanılmasını öngören ve bu yöndeki değerlendirmeleri belli bir zaman ölçütünde yapmaya çalışanlar planlama yapmış olurlar. Eğer ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınması için plan hazırlanıyorsa bu devlet kalkınma planı; bölgelerin geliştirilmesi için yapılıyorsa kent imar planı olur (KELEŞ, 1996,2).

Çağdaş kent planlamasının bugüne değin geçirmiş olduğu aşamalar sonucunda artık kent plancılığının birçok bilim dalıyla ilgili ortak bir disiplin olduğu kabul edilmiş ve eğitimi de bu doğrultuda verilmeye başlanmıştır. Durağan ve daha çok toprak kullanımıyla ilgili olarak planlayıcıyı salt bir teknisyen olarak gören geleneksel planlama anlayışından planı kentin her alanda gelişmesinin bir aracı olarak gören geniş kapsamlı planlama anlayışına geçiş aşamalarında bir takım sorunlar yaşanmıştır. Fakat Türkiye’de hâlâ geleneksel kent planlaması anlayışının ağırlık taşıdığını belirtebiliriz (KELEŞ, 1996,3).

Kent planları ile istenmeyen bir kent biçimi yerine, insanların daha mutlu yaşamasını olanaklı kılacak yeni bir kent biçimi oluşturulmak istenir. Kentin gelecekte alması istenen biçimi imar planı belirler. İmar ve planlama hizmetlerini gerçekleştirirken bu hizmetleri yerinden yönetmekle, merkezden yönetmenin karşılıklı avantajları ve dezavantajları vardır. Aralarında imar ve planlama hizmetlerinin de bulunduğu yerel nitelik taşıyan kamu hizmetlerinin halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerce yerine getirilmesi çağdaş kamu yönetiminin temel ilkelerindedir. Bununla beraber yerel yönetimlerin mali kaynak sorunu plan uygulamasının önünde bir engel oluşturmaktadır (KELEŞ, 1996, 5,6).

Kent plancılığı özellikle Türkiye gibi hızlı kentleşen ülkeler için çok önemli bir araçtır. Hızlı kentleşme süreci içinde planlamanın işlevinin azalmayıp artacağını savunan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ daha önce mimarların üstlenmiş olduğu bu mesleğin 1970’li yılların başında henüz örgütlenmiş olan bir meslek örgütü olduğunu belirtmektedir. Bu işi daha önce yapmış olan mimarlar hâlâ bu işi bırakmamakta ve kent plancılarıyla çatışmaktadır. Prof.Dr. Ruşen KELEŞ’in de belirttiği gibi çok geniş ve zengin bir alana hitap eden kent plancılığı alanında mühendisler ve kent

plancılarının boş yere çatışmak yerine, karşılıklı verimli bir işbirliği içine girmeleri daha rasyonel bir çözümdür.

Planlamaya ülkemizde başarısız olduğu gerekçesiyle sıcak bakmayanlar bulunmaktadır. Planlama istenilen etkinliği ve verimliliği yakalayamayabilir fakat bu planlamanın niteliğinden ya da önemsiz olduğundan kaynaklanmamaktadır. Büyük bir gereksinme olan plan ve planlama için "En kötü plan ve planlamanın hiç plansızlıktan daha iyi olduğu " fikrini savunan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ülkemizde planlamanın içeriğini saptayacak ve belirlediği ölçülerde uygulayacak plancılara her zaman ihtiyacı olacağını da vurgulamaktadır.

Ülkemizde kent plancıları çok iyi bir şekilde yetişmektedir. Eğer alınan eğitimin kalitesi kentlerin düzenli gelişmesini sağlayan temel neden olsaydı, Türkiye şimdi dünyanın en dengeli, en güzel kentleşmiş, en bayındır ülkesi olurdu. Fakat kentleşmenin dengeli olması için kent plancılığı eğitiminin kalitesi tek başına yeterli bir unsur olmamaktadır. Kent plancıları konunun niteliğine bağlı olarak enterdisipliner niteliği nedeniyle, çok bağırmakta, yalnız kent planıyla uğraşan değil, kendilerini herşeyin uzmanı olarak görme eğilimi içinde yetişme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu hiç bir zaman hiç bir yerde kabul edilebilir bir düşünce şekli olamaz (Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ile Görüşme, 20 Nisan 1999).

Kent plancıları planın uygulamasıyla da ilgili olduklarından bürokratlarla, politikacılarla, belediyelerle, tarih, kültür varlıklarının korunmasından sorumlu kuruluşlarla, v.b. kuruluşlarla yakın ilişki ve işbirliği içinde olmak zorundadır. Kent plancısı işbirliği içinde olduğu kişi ve kuruluşlara planlama ile ilgili her bilgiyi sunmalı ve bu konuda onların desteğini almalıdır. Plancı yaptığı planı herkesin anlayacağı bir dilde açıklamalı ve hiç kimse konuya yabancı kalmamalıdır. Bu

aşamada kimi kent plancıları bağlı olduğu etik kuralların dışına çıkarak para kazanmayı da bir hedef haline getirebilir. Çok az da olsa her meslek gibi bu meslek için de böylesi bir ihtimal söz konusudur. Bu sakıncayı gidermek için plancının, ister bir kuruluş içinde isterse bağımsız çalışsın, özgür ve özerk olması şarttır. Plancı siyasi kadrolar veya bazı öznel beklentiler içine giren kişilerin isteklerine kulaklarını tıkamalı, mesleğinin gereğini yerine getirmelidir. Asla her ne ad altında olursa olsun siyasal kadroların uydusu olmamalı, meslek ahlâkı ilkeleri doğrultusunda kendisinden bekleneni yapmalıdır. Kent plancıları yaptıkları işin bir ticaret olmadığı bilimsel, akademik ve teknik bir iş olduğunun bilincinde olmalıdır.

Kent plancılığı eğitimi, içeriği sürekli değişen, insanların kendi girişimlerine katkıda bulunma şansı aramaları gereken bir mesleğe yöneliktir. Bu nedenle plancılar sürekli okumak ve kendilerini yetiştirmek zorundadırlar. Hastaları teslim ettiğimiz hekimlerin nitelikleri bizce nasıl yaşamsal bir önem taşıyorsa Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in vurguladığı üzere kentleri ve kentleşmeyi sağlam bir yapıya kavuşturmalarına bel bağlayacağımız kent plancılarının eğitimi de en az o ölçüde önemlidir (KELEŞ, 1987,III).

Nüfusu hızla artan kentlerin altyapı, ulaşım, konut, açık ve yeşil alan ve benzeri sorunlarının çözümü için plan yapmak ve bunları gereği gibi uygulamak, bu sorunların üzerine parçacıl yaklaşımlarla gitmekten daha rasyonel ve kalıcı bir çözümdür. Planları siyasal süreçten ayırdetmek mümkün değildir. Sayıları 3000'e yaklaşan belediyelerimiz arasında imar planı yaptırmak zorunda olanların sayısı 500 bile değilken, bunlar içinde de imar planı hazırlayabilecek teknik bilgi, öğrenim ve deneyime sahip olan plancıları bulunanlar hiç yok denecek kadar azdır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu durumda, plancı yetiştirme düzenimizi yeniden ele almanın ve ülkede var

olan plançı potansiyelinden, merkezde de olsalar, geniş ölçüde yararlanmanın zorunlu olduğunu belirtmektedir. Bunun için İller Bankası'nın bölge örgütlerinden ve türlü bakanlıkların hizmet içi eğitim programlarından yararlanılabilir (KELEŞ, 1996, 9).

4.4. "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Yerel Yönetimler ve Kentsel Siyaset Hakkındaki Fikirleri

Halka en yakın yönetsel birimler olarak halkın siyasal eğitimini sağlayan yerel yönetimler Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de belirttiği üzere mutlaka geliştirilmesi gereken kuruluşlardır. Demokratik yaşama, demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan yerel yönetimler aynı zamanda siyasi liderlerin yetişmesini sağlayan uygulama alanları olarak da bir tür okul işlevi görmektedirler. Halka dayanan demokratik kuruluşlar olan yerel yönetimleri, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de ileri sürdüğü gibi merkezin güçlenmesine yardımcı öğeler olarak saymak gerekir. Merkezle yerel yönetimlerin çatışmasından çok işbirliği anlayışı içinde çalışmalarına dayanan düzenlemelere ihtiyaç vardır. Merkezle yerel yönetimler arasındaki işbirliği, yardımlaşma ve uzlaşma kaynakların dengeli dağılımıyla en iyi şekilde sağlanır. Sırf yerel yönetimin özerkliğine ya da sırf merkezin denetimine ağırlık tanıyan yaklaşımlar siyasal sürtüşmeleri körüklemekten başka bir işe yaramazlar. Güçlü yerel yönetimler olmaksızın ulusal demokrasi ne ölçüde sağlam bir temelden yoksun kalırsa, ulusal düzeyde demokrasi bütün kurumlarıyla yerleşmiş olmadığı sürece de yerel demokrasiden de söz edilemez (KELEŞ, 1985,42).

Yerel yönetimleri bir lüks olarak gören çevreleri şiddetle eleştiren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, yerel yönetimlerin bir takım çevrelere rant sağladığını fakat bunun görev alan kişilerce kötüye kullanılmasından kaynaklandığını savunmaktadır.

Türkiye'nin demokratik gelişiminin temel kurumlarından olan ve ulusal bütünlük içinde yerini bulmuş yerel yönetimlerle yalnız ekonomik ve toplumsal yapı değil siyasal sistemin dayandığı temeller de güçlendirilmiş olur.

Yerel yönetimler teknik, mali, idari bakımlardan bir takım yetersizliklerle karşı karşıyadır. Bu yetersizlikleri gidermek için hazırlanan yerel yönetim reformunun önündeki en büyük engellerden biri merkezdeki politikacılarıdır. Merkezdeki güç birimlerinin kaynak ve yetkilerini yerel yönetimlerle paylaşmama konusundaki dirençleri reformu engellemektedir. Yerel yönetim dizgesinde bir iyileştirme sağlanmak isteniyorsa, bu çabaların yararlı sonuçlar vermesi Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in de belirttiği gibi siyasal iktidarların tutumlarıyla yakından bağlantılı olacaktır. Merkezi yönetimin vesayet yetkileri ve para musluklarını elinde bulundurması yoluyla yerel yönetimler üzerinde etkili olma olasılığının çok yüksek olduğu ülkemizde, bu bağlılığın önemi böylece daha da artmaktadır.

Yerel yönetimlerde herşeyi devletten bekleme alışkanlığı ortadan kaldırılmalıdır. Bu kuruluşlar kendi sorunlarının sahibi durumuna getirilerek demokrasinin ön koşulunu ve gereğini de yerine getirmelidirler. Yerel yönetimlerin yetki ve kaynak yönlerinden güçlendirilmesi, üzerlerindeki merkez vesayetinin azaltılması ve yararlı görülen durumlarda tümüyle kaldırılması, halk yönetimine, kısaca demokrasiye inanmanın temel şartlarından biridir. Özellikle mali kaynak bağımlılığının azaltılmasının, yerel özerkliğin ön koşulu olduğu göz önüne alınırsa, son yıllardaki uygulamalar gelişme seyrinin yukarıya doğru olduğunu gösterir. Ne var ki, kaynak aktarımının hesapsız ve sorumsuzca çarçur edilmesini önleyecek tedbirlerin alınması şarttır. Bu denetim sadece kaynak kullanımında değil, yerel yönetimlere bırakılmış olan yetkilerin kullanımında da sağlanmalı bunun yurttaşların siyasal bilinç

düzeyinin bir işlevi olduğunu bilmeliyiz (KELEŞ, 1991, 298).

Türkiye batı ile bütünleşecekse, gerçek anlamda demokratik bir ülke olmayı hedefliyorsa yerel yönetimlerine ön planda değer vererek onları çağdaş kurumlar haline getirmek zorundadır. Bir kurumun demokratikliğinin demokrasinin işlemesine bağlı olduğu göz önüne alınırsa bu noktada çözüm genel plan çerçevesinde insan unsurunda düşünülmektedir. İnsanların bu konuda bilinçli olarak yetiştirilmesine ve siyasal kültür düzeyinin yükselmesine bağlı olarak yerel yönetim ve yerel özerklik kavramlarının içeriklerine kavuşturulabilmeleri, halkın bu şekilde bu unsurlara sahip çıkarak, denetleme görevlerini hakkıyla yapabilecek bilinç düzeyine ulaşmalarına da bağlıdır (KELEŞ, 1991, 299). Bu biraz vakit alabilir. Fakat bu, Cumhuriyet'ten günümüze değin yerel yönetimler konusunda atılan adımlar gözönüne alındığında umutsuzluğa kapılmamız için bir neden olamaz.

Merkezi düzeydeki özelleştirme rüzgarının yerel yönetimleri de etkisi altına alma girişimleri yalnız hizmet kalitesinde olumsuz gelişmelere yol açmakla kalmayıp aynı zamanda, yerel kamu hizmetlerinin herşeyden önce bir kamu hizmeti olduğu gerçeğinin gözardı edilmesine de neden olmaktadır. Nitekim belediyelerde kaynak artışının ve liberalleşme eğiliminin yol açtığı kendi başına buyruk olma alışkanlığı, bu yönden demokratik anlayışın tam tersine otokratik eğilimlerin gelişmesine zemin hazırlamaktadır (KELEŞ, 1991, 297).

Demokrasi mücadelesinde önemli bir konuma sahip olan yerel yönetimler köyde olsun kentte olsun, kendi yarattıkları kaynaklara el koydukları takdirde mali açıdan merkeze bağılıklarını azaltırlar ve merkezden daha az kaynak ister hale gelirler. Tüm yurt düzeyinde hizmet veren merkez çok geniş ve ağır bir sorumluluk altındadır. Yerel yönetimler kendi kaynaklarını yaratarak, daha çok kentleşmenin

yarattığı rantlar vasıtasıyla, merkez yönetime asalak olmamalı, kendi başına ayakta durabilmelidir.

Kentte yapılan her iş birinin lehine iken diğerinin aleyhinedir. Kentsel siyaset, kent içindeki bu çıkar dengelerini korumaktır. Hızlı kentleşen her ülkede ve çok partili parlamenter rejimlerde ister yerel düzeyde isterse merkez düzeyinde olsun kent konusu haklı olarak siyasallaştırılmaktadır. Bu önlenemez de .Siyasallaşma bu anlamda, her siyasal partinin ve siyasal kişinin kent sorunlarının çözümünde kendi siyasal amaçları için bazı menfaatler elde etmeleri şeklinde olmaktadır. Ancak burada ölçü Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in belirttiği gibi bireysellikte toplumsallık arasında değişmektedir. Geniş bir yelpaze içinde ele alındığında kent sorunlarının siyasallaştırılmasında bireyin bireysellikten ve grup yararından toplum yararına doğru kaydırılması zorunludur. Henüz o noktaya gelmiş olmaktan çok uzaktayız. Ülkemizde sorunların kaynağında bu eşitsizliğin olduğunu söyleyebiliriz. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bunu belirtirken kent planlamasının genel olarak kentbilimciliğin, kentleşmenin, toprak ve konut gibi konuların esas olarak sağ politikalarla çözülemeyeceğini de dile getirmektedir. Başka alanlarda kabul görmese bile birçok ülkenin kent ve kentleşme, kent planlaması konularında sosyalizmin büyük gerçekleri dile getiren bir takım ilkelerine sahip olduğunu ifade eden Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, kentleşme konularında mutlaka sosyal demokrasinin de ötesine giden bir fikir anlayışının hakim olması gerektiğini düşünmekte ve özellikle bu konunun altını çizmektedir (Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ile Görüşme 20 Nisan 1999).

4.5."Prof.Dr.Ruşen KELEŞ"ın Çevre Hakkındaki Fikirleri

"Çevreyi biz atalarımızdan miras almadık, gelecek kuşaklardan ödünç aldık" şeklindeki uyarılama sözle ortak malımız olan çevreyi tüketmememiz gerektiğini vurgulayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ doğal yaşam içerisinde sınırlı bir paya sahip olan varlıklar olarak yer alan bizlerin bu süreç içerisinde doğayı kullanma hakkını geçici olarak elimizde bulundurduğumuzu belirtmektedir. Bizler bu noktada elimizden geldiğince doğaya en az zarar verecek şekilde hakkımızı kullanmalı ve onu gelecek kuşaklara zarar verilmemiş bir şekilde aktarmalıyız.

İnsanın bugüne dek doğayı algılayış tarzı çeşitli aşamalar geçirmiştir. İnsanın ilk önceleri taşıdığı doğaya egemen olma anlayışı beraberinde doğanın sınırsız kullanımını getirmiştir. Yeni çağda bilimin hedefi bilgiyi uygulamaya koymak olmuş ve bilgiyi uygulamaya koyma sürecinden de doğayı insan için dönüştürme ve kullanma anlayışı egemen olmuştur. Doğaya egemen olma hem kuramsal düzeyde bilgi bakımından bağımsızlık hem de uygulama düzeyinde doğayı işleyerek doğa üzerinde insan egemenliğini sağlama şeklinde olmuştur. Bunun sonucunda doğal süreç içerisinde varola gelen müthiş uyum bozulmuş doğaya zarar verilerek yaşamsal kaynaklarımız sömürülmüştür. İnsanoğlu kendini evrenin sahibi sanırken Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de açıkça vurguladığı üzere günün birinde doğaya boyun eğmesinin, doğa ile uzlaşmasının kaçınılmaz olduğunu öğrenmek zorunda kalmıştır (KELEŞ, 1993,).

Çevre sorunsalı insanın çevresini kendi çıkarlarına uygun duruma dönüştürmesinden kaynaklanmaktadır. Çevreyi oluşturan öğeler giderek niteliğini değiştirmiş, değerini yitirmeye başlamıştır. İnsanın verdiği, zararlar doğanın kendini

yenileyebilme sınırlarını aştığında sorunun farkına varılmıştır. Kirilenmenin boyutu artmış ve tehlikeli bir biçime bürünmüştür. Su ve hava kirliliği sonucunda meydana gelen kitlesel ölümler doğaya verilen yaraların bir geri bildirim tablosudur. Bu olumsuz manzaralar; gelecek kaygısı, doğal kaynakların sınırlılığının anlaşılması, dünya nimetlerinin adaletsiz bölüşümünün açlığa neden olması, kentleşme ve kentleşme düzeyinin, sanayileşmenin artmasının kirilenmenin boyutunu daha da arttırması sonuçlarını gözler önüne sermiş ve tüm insanlığın dünyanın geleceği ve çevreyi koruma kaygısıyla birleşmesine sebep olmuştur.

Çevre, ekonomik faaliyetler için önemli bir üretim faktörü olmakta pozitif ve negatif dışsallık etkileriyle ekonomiyi etkilemektedir. Çevresel faaliyetler aynı zamanda ekonomik faaliyetleri de etkilemektedir. Nitekim çevre sorunlarının kaynağında kenteşmenin düzensizliği ve çarpıklığı ile ekonomik sistemin niteliği yatmaktadır. Çarpık kentleşme çevre sorunlarının toplumsal maliyetini arttıran önemli bir etkidir. Çevreyi kullanma hakkı bize onu yok etme yetkisini vermez. İnsan doğal kaynakları aç gözlülüğü bir kenara bırakarak, kökünü, koparmak yerine dalını budayarak kullanmalıdır. Çevreyi dışlamayan bir kalkınma modeli benimsenmelidir. Dengeli ve sürekli bir kalkınma gelecek kuşakların sahip olacağı olanakları tehlikeye atmadan, büyük bir sorumluluk duygusu içinde doğanın kirletilmesini ve tahribini önleyerek bugünkü kuşağın ihtiyaçlarını karşılamayı hedef alan bir kalkınma biçimi olmalı ve üretim ve dağıtım süreçleri de bu ilkeler ışığında işlemelidir (KELEŞ, 1992, 36)

Yeryüzündeki enerji bunalımının giderek şiddetlendiğine dikkat çeken Prof.Dr.Ruşen KELEŞ enerji savurganlığının önlenmesi yoluyla kirlenmeye de bir ölçüde çözüm bulunabileceğini öne sürmüştür. Özellikle ısınmanın bireysel olarak

değil, kent ısıtması olarak yapılması yalnız enerji tasarrufu sağlamayacak bunun yanında çevre de korunmuş olacaktır. Tüklenen fosil yakıtlar yerine de güneş enerjisi, dalga enerjisi, geotermik enerji, biogaz, doğal gaz gibi alternatif çevreye zarar vermeyen enerji kaynaklarının bulunması şarttır.

Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in, tanılama, müdahale ve belirlenen politikaların karar dizgeleri içinde uygulanmaları aşamalarını içeren çevre politikalarının oluşturulması süreci sonucunda çevre açısından koruyucu hekimlik ve onarıcı ve önleyici politikalar oluşturulmaktadır. Uygulama sonucunda bu politikalardan hangisinin en uygun çözüm olduğu belirlenmektedir. Ne var ki politikaların belirlenmesi ve uygulanması aşamasında başarılı ve sağlıklı bir sonuç alabilmek için kararlı siyasal iktidara gereksinim vardır. Bunun yanında çevre ile ilgili yetki ,görev ve sorumlulukların çok sayıda yasa, tüzük ve yönetmelikler arasında dağılmış durumda olduğunu belirten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bunlar arasında da sıkı bir eşgüdüm sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çevre konusundaki bilinçlenmeyle kurumsallaşma ve politikaların gelişmesinin atbaşı giden unsurlar olduğunu belirten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bilinç düzeyi yükselmiş olan kitlelerin ve yönetimlerin hükümetleri belli politikaları benisemeye zorlayacaklarını ve yönelteceklerini savunmaktadır. Türkiye'de bu açıdan 1970 öncesine oranla büyük bir aşama kaydedildiği söylenebilir.Fakat Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de belirttiği gibi olmamız gereken noktadan çok uzakta bulunduğumuzu da söylemek gerekir. Bugün Çevre Bakanlığı'nın Türkiye'de çevre konusunda etkili bir politika benimseyip uyguladığını söylemek mümkün değildir. Anlayışıyla, kadrosuyla, aldığı karar ve uygulamalarıyla bu mümkün değildir. Dünya çevre konusunda bize göre çok daha büyük mesafeler almıştır. Fakat en azından ülke olarak dünyada çevre

konusunda olan bitenleri, yürütülen faaliyetleri izlemeye çalışıyoruz. Devlet olarak, yerel yönetimler olarak uluslararası bir takım toplantı ve konferanslara katılmıştır. Rio, Stockholm gibi. Fakat dünya çapında benimsenen politikaların iç hukuk malzemesi haline dönüştürülmesi her zaman kolay olmamakta, bunun hem siyasi hem de bürokratik engelleri bulunmaktadır. Fakat birçok yüksekokulda ve fakültede, ilköğretimde çevre derslerinin okutulmaya başlanması umut verici, büyük bir gelişmenin başlangıcıdır (Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ile Görüşme 20 Nisan 1999).

Çevre sorunlarının çözülmesi için yeni bir çevre birimi oluşturmak çözüm değildir. Başkanlığa bağlı TÜBİTAK ve DPT'den başka Enerji ve Tabii Kaynaklar, Tarım, orman, Kültür, Turizm, Sağlık, Bayındırlık ve İskân Bakanlıklarıyla ,yerel yönetimler çevreye ilişkin konularda kendilerine yasalarla verilmiş türlü yetki ve görevlere sahiptirler. 1978 yılından Çevre Müsteşarlığı daha sonra 1991'de kurulan Çevre Bakanlığı, yeterli olmasa da, çevre için kurulmuştur. Kamu yönetiminde her sorunla karşılaşıldığında yeni bir birim oluşturulması doğru değildir. Mevcutları çalışır hale getirmek bu birimlerdeki eksiklikleri ve yanlışlıkları gidermek gerekir. Bu nedenle de çevre ile ilgili olarak kurulmuş olan birimlerin yapısal sorunları ve uygulamadaki sorunları ortadan kaldırılarak çevre sorunları ile mücadelede güçlü kılınmaları gerekmektedir. Bu arada çevreyi korumak üzere kurulmuş olan gönüllü kuruluşların faaliyetleri de desteklenmeli ve onlarla işbirliği yapılmalıdır (KELEŞ, 1993, 445).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çevre sorunlarının çözümünde planlı, yaklaşımın önemine değinmekte, her planlı eylemde olduğu gibi burada da türlü çözüm yöntemlerinin maliyet- fayda analizinin yapılarak ,harcamaların nelerden ne ölçüde özveride bulunmayı gerektirdiğini dikkate almak gerektiğini de belirtmektedir.

Ekonomik, toplumsal ve mekansal boyutların yer aldığı bir planlama anlayışına sahip olarak çevre sorunlarının temel nedenlerinden biri olarak görülen geri kalmışlık sorununa da çare aranmış olacaktır. İnsanın kendine ve insanlığa saygısının bir sonucu olarak algılanan çevreye saygı tüm zihinlere, tüm hafızalara adeta kazınmalıdır. Kanadını kırdığımız, yara bere içinde bırakarak olmaz zararlar verdiğimiz çevre varlığımızın tekrar hayata dönerek doğal dengesine kavuşması için bu gereklidir.

5. "PROF.DR. RUŞEN KELEŞ" İN UYGULAMALARININ SINIFLANDIRILARAK TANITILMASI

Bu bölümde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bugüne kadar uğraş vermiş olduğu işler sınıflandırılarak sunulmuştur.

5.1. Akademisyenliği

SBF Kamu Yönetimi Bölümü'nü bitiren Ruşen Bey'in akademisyenliğe ilk adımı 1956 yılı sonlarına rastlar. Şehircilik Kürsüsü'nde asistan olarak bilim hayatına "merhaba" diyen Ruşen KELEŞ amacı olan öğretim üyeliği için ilk basamağı tırmanmış oldu. Asistan Ruşen KELEŞ Fakültede kalarak bilimsel çalışmalarını büyük bir hızla başlattı. Araştırmaları sırasında; 1958-1959 yılında New York Üniversitesi, Kamu Yönetim Bölümü'nde 1959-1960 yıllarında da M.I.T Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde eğitim görmek üzere yurt dışına gönderildi. Bu süre içinde bir yandan doktora tezini hazırlayarak, uzmanlık alanını iyice belirginleştirdi. 1961 yılında "Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi" üzerine yaptığı doktorasını bitirerek artık Dr.Ruşen KELEŞ olmuştur. 1961 yılından 1966 yılına kadar Dr.Ruşen KELEŞ öğretim üyeleri eşliğinde derse girmiştir. 1966 yılında Konut kooperatifleri üzerine hazırladığı "Türkiye'de Konut Kooperatifleri" adlı teziyle "Doçent" lik ünvanı almıştır. Dr.Ruşen KELEŞ'in doçentlik ünvanını almasıyla ders verme dönemi yani öğretmenlik dönemi başlamıştır. Genç öğretmen Doç.Dr.Ruşen KELEŞ "Kentleşme" üzerine dersler vermiştir. "Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi" adlı teziyle de 1971'de profesör olan Ruşen KELEŞ artık akademisyenliğinin olgunluk çağına da gelmiş oldu. Prof.Dr. Ruşen KELEŞ sadece SBF'de ders vermemiştir. Bunun yanında ODTÜ'de, Gazi

Üniversitesi'nde ve TODAİE'de son yıllarda da Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde derslere girmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in akademik hayatının gelişim süreci ana hatlarıyla bu akış içerisinde gerçekleşmiştir.

5.2. Yöneticiliği

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yöneticilik döneminin inceleneceği bu bölümde, hizmet aldığı kuruluşlar tarihsel sıralamaya göre yer almaktadır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yöneticilik hayatına 1966 yılında SBF Şehircilik Enstitüsü Genel Sekreteri olarak başlamış ve bu görevi 1982 yılına kadar sürdürmüştür.

1971 ve 1975 yılları arasında AÜ SBF Dekanlığını yürüten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ böylece öğretim üyeliğinin yanında fakülte yönetiminde de bulunarak çalışmalarını sürdürmüştür. 13 Kasım 1946'da resmen açılan AÜ'ne, fakülteye dönüştürülerek SBF adını alan Mülkiye Mektebi 1950'de bağlanmıştır. Siyasi ve Sosyal bilimlerin devlet yönetimiyle ilgili yönlerini öğretmek, devlet yönetiminin belirli kadrolarına ihtisas sahibi eleman yetiştirmek amacıyla Ankara'da kurulan SBF'nin temelini 1859'da İstanbul'da Mekteb-i Mülkiye Şahane adıyla açılan eğitim kurumu oluşturur. İstanbul'un işgalden kurtulması üzerine Ankara Hükümeti Okulu kendi Maarif Nezaretine bağlamıştır (1922). 1935 yılında Atatürk'ün isteği doğrultusunda adı SBF'ye çevrilen okul öğrenim süresi 4 yıl olarak saptanarak Ankara'da faaliyet göstermeye başlamıştır (1936). 23 Mart 1950 tarih ve 5627 Sayılı Yasa ile Okul fakülteye dönüştürülerek AÜ'ye bağlanmıştır. SBF şu an altı anabilim dalında (Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri, İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi,

Maliye, Uluslararası İlişkiler) faaliyet göstermektedir (Büyük Larousse, Cilt:20, s.10628).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1979 yılından 1981 yılına dek ODTÜ Müttevelli Heyeti üyesi olarak görev yapmıştır. 1956 yılında Türk öğrencilerle birlikte Pakistan, Afganistan ve Afrika'dan gelebilecek öğrencilerin de yararlanacağı bir üniversite kurulması düşüncesi ile eğitime başlayan ODTÜ'nün temeli Amerikalı uzmanların teklifiyle 1954'te ortaya atılmıştır. 2 yıl süren çalışmalardan sonra üniversitenin bir mütevelli heyet eliyle yönetilmesi hükümetçe uygun görülmüştür (Meydan Larousse, Cilt:9, 613). 1959'da 7307 Sayılı Kuruluş Kanunu TBMM'ce onaylanan ODTÜ'de şu an 5 fakülte (Fen-Edebiyat, Eğitimi İktisadi ve İdari Bilimler, Mimarlık, Mühendislik), 1 meslek yüksek okulu ve 3 enstitü vardır.

1982 yılından 1989 yılına dek Ernst Reuter İskân ve Şehircilik Araştırma Merkezi Müdürü olarak görev yapan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu görevine 1996 yılından sonra tekrar dönmüş ve günümüze kadar da devam etmiştir. 1938 yılında AÜ SBF'de kentleşme dersleri vermeye başlayan Ernst Reuter 1946'da ülkesine dönünceye kadar burada, özellikle kent planlaması üzerine, önemli çalışmalar yapmıştır. Reuter'in başarılı çalışmalarının bir meyvesi olarak 1953'te SBF'ye bağlı Ernst Reuter İskân ve Şehircilik Araştırma Merkezi kurulmuştur (Türk ve Dünya Ünlüleri, 4725).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1982 yılından beri AÜ SBF'de Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı başkanlığını yürütmektedir.

1991 yılından bu yana AÜ Çevre Araştırmaları MÜdürü olarak hizmet veren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, çevrebilimlerinin disiplinlerarası konularında, üniversitenin çeşitli birimlerinde, mevcut potansiyeli koordine edici faaliyetleri sürdürmeyi

amaçlayan bu kuruluşta çeşitli çalışmalar yapmıştır.

5.3. Gazete Yazarlığı

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1970'li yıllardan itibaren Cumhuriyet Gazetesi'nde toplumsal içerikli yazılar yazmaktadır. Gazetede yazıları bazen kesintiye uğramış olsa da bu faaliyeti süreklilik taşımakta ve hâlâ devam etmektedir.

5.4. Sivil Toplum Örgütçülüğü

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ meslek hayatı boyunca birçok derneğin üyeliğinde ve yönetim kurulu üyeliklerinde bulunmuş ve hâlâ bir kısmında bulunmaya devam etmektedir. Üyesi olduğu dernek ve yönetim kurullarını tarihsel sıralama içerisinde vermeye çalışalım.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1964 yılından beri Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı İzleme Komitesi üyeliğini yapmaktadır. 1985 yılında Avrupa Konseyi'nin yetkili organları tarafından Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı benimsenmiştir. Türkiye Yerel Özerklik Şartı'nı 21.11.1988 tarihinde imzalamış ve sonra da 3723 Sayılı yasayla onaylamıştır. Daha sonra 1992 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile yeniden onaylanmıştır (KELEŞ, 1995,17).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1973 yılında başladığı BM Türk Derneği İkinci başkanlığını 1983'e kadar sürdürmüş, 1983'ten 1989'a kadar BM Türk Derneği'nin başkanlığını yürütmüş, 1989'dan sonra da onursal başkanlığını yürütmeye devam etmiştir. BM Dernekleri Dünya Federasyonu'na bağlı olarak 1946 yılında kurulan BM Türk Derneği BM'in düşünce ve ülküsünü halka yayarak BM İlkelerinin gerçekleşmesine çalışmak ve bu doğrultuda, Türk Ulusu'nun yararlarını savunma ve

sağlamayı desteklemek amacı ile kurulmuştur (TODAİE, 1986, 837).Şu anda onursal başkanlığını yürütmekte olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, bilgi ve deneyimlerini derneğin faydalanmasına sunmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1976 yılından 1983 yılına kadar Türk Dil Kurumu'nun Yönetim Kurulu üyeliğini yürütmüştür. 1932 yılında Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı olarak tüzel kişiliği olan bir kamu kuruluşu olarak kurulan Türk Dil Kurumu Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, O'nu dünya dilleri içinde değerine yarışır bir yüzeye ulaştırma amacı ile kurulmuştur. Bu amacına ulaşmak için birçok yayınlar hazırlayıp okuyucularının hizmetine sunan Türk Dil Kurumu aynı zamanda toplantı ve konferanslar yoluyla da bu amacını gerçekleştirmeye çalışır (TODAİE, 1986,239).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1986 yılında merkezi Atina'da olan Biopolitics International Organization adıyla kurulan Biyo politika Uluslararası Vakfı'nın kuruculuğunu üstlenmiştir. 1987 yılından beri de bu vakfın mütevelli heyeti üyeliğini yürütmekte olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ vakfın faaliyetlerine gerek yayınlarıyla gerekse toplantılara katılım yoluyla katkıda bulunmaktadır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1987'den 1991 yılına kadar da Dünya EKISTICS Derneği Yönetim Kurulu Üyeliği'ni yürütmüştür. İnsan yerleşimlerini inceleyen Ekıstıc bilim dalının çalışma alanlarını bir uluslararası dernek çatısı altında sürdürmeyi amaçlayan bu dernek, insan yerleşmelerinin çeşitli yönleri üzerinde durur. Ekonomiden, sosyal bilimlerden, teknik ve kültürel disiplinlerden de faydalanarak faaliyetlerini sürdürür. Dünya Ekıstics Derneği, ekıstics bilimi doğrultusunda yerleşimlerin sınıflandırılmasında ve anatomik incelemesinde diğer bilim dallarından yararlanarak ulaştığı genel sonuçlarla inşaatçı, planlamacı, mimar, mühendis ve diğer

girişimcilerin başvurabileceği kuram ve kurallar ortaya koyarak varolan yerleşimlerdeki aksaklıkların giderilmesini ve yenilerinde benzeri yanlışlardan kaçınılmasını sağlamaya çalışır (Ana Britannica, Cilt:8, 60).

5.5. Danışmanlık ve Danışma Kurulu Üyelikleri

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in uğraşları içerisinde danışmanlık ve birçok danışma kurulu üyelikleri de bulunmaktadır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu uygulamalarını tarihi bir sıralama içerisinde ele alıp inceleyeceğiz.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1962'den 1966 yılına kadar DPT Sosyal Planlama Dairesi'nde **danışman** olarak görev yapmıştır. 1960 yılında müsteşarlık olarak kurulan DPT Yüksek Planlama Kurulu ile DPT Müsteşarlığı'ndan oluşmaktadır. Kaynakların verimli kullanılması ve kalkınmanın hızlandırılması için ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel planlama hizmetlerinin bir bütünlük içerisinde etkin, düzenli ve hızlı olarak görülebilmesini amaçlayan DPT'nin ana hizmetlerinden birisi de Sosyal Planlama Başkanlığı'dır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in 4 yıl boyunca hizmet verdiği bu birim, planlama ve araştırma konularıyla ilgili olarak ülkenin sosyal ve kültürel sorunlarını inceler, bunların çözümü için uzun vadeli kalkınma planları ile yıllık programları hazırlar, bunlarla ilgili değişiklikleri belirleyerek sosyal ve kültürel politikaların geliştirilmesi konusunda ihtiyaç duyulan çalışmaları yapmaktadır (TODAİE, 1986, 217-218).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1963-1965 yılları ile 1974-1976 yılları arasında Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Kongresi Delegasyon üyeliği'nde bulunarak burada çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Avrupa Konseyi'nin danışma organı olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin yerel yönetimler ve bölge yönetimleri olmak üzere iki meclisi

vardır (KELEŞ, 1995,6).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1971'den bu yana Konutbirlik'in Danışma Kurulu Üyeliğini ve başkanlığını yürütmektedir.

1973-1974 yılları arasında İmar ve İskan Bakanı Danışmanı olarak görev alan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu dönemde bilgi ve tecrübeleriyle Bakanlığın çalışmalarına katkıda bulunmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1990 yılından beri, bölgesel kuruluşlar halinde çalışan özellikle eğitim, araştırma, yayın, uluslararası çalışmalar ve ilişkiler açısından verimli açılımlar yapan Türk Belediyecilik Derneği (TBD) Danışma Kurulu üyeliğini yürütmektedir. 1945 yılında kamuya yararlı bir dernek statüsüyle kurulan TBD Türk belediyeciliğinin ve kentleşmesinin ilerlemesine yardım edecek bilimsel araştırmalar yapmak ve yaptırmak, ucuz konut yapımını, otelciliği, yurtiçi turizmini özendirecek çalışmalar yapmak, uluslararası, yerel yönetimler ve belediyecilik kuruluş ve dernekleri ile bilimsel ve teknik ilişkiler sağlamak ve işbirliği yapmak, benzeri yabancı bilimsel dernek ve kent birlikleri ile karşılıklı iletişim kurmak amacını taşımaktadır (TODAİE, 1986, 861).

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1992 yılından bu yana Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Danışma Kurulu Üyeliği'nde bulunmaktadır. Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, kooperatiflerin ortak çıkarlarını korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için ekonomik faaliyetlerde bulunmak, faaliyetleri koordine etmek ve denetlemek, dış ülkelerle olan ilişkileri düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konusunda tavsiyelerde bulunmak amaçlarıyla kurulmuştur (Meydan Larousse, Cilt:11, 465).

5.6. Serbest Meslek Uygulayıcılığı

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1955 yılında fark sınavlarını vererek mezun olduğu Hukuk Faklüttesi'nden avukatlık ruhsatını 1957 yılında almıştır. Serbest meslek alanında avukatlık ehliyetini elinde bulunduran Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çok kısa bir süre avukatlık yapmış daha sonra tamamıyla öğretim üyeliğine yoğunlaşmıştır.

ÜÇÜNCÜ KESİM: "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN DEĞERİNİN ORTAYA KONMASI

6. " PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN FİİLİ UĞRAŞLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaşamı boyunca fiilen uğraş verdiği alanlar akademik yetkinliği ölçüsünde, araştırmacı tarafından ele alınarak bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

6.1. Bilim Adamlığının İncelenmesi

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bürokrat ya da kaymakam ve sonra vali olmak idealiyle yola çıktığı üniversite öğrenim hayatının üçüncü yılında karar verdi bilim adamlığına soyunmaya. Öğretmenlik ruhu içine işlemiş, düşüncelerini cezbetmişti. Ve nitekim 1956 yılı sonlarında bu amacını gerçekleştirme yolunda ilk adımını atan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ AÜ SBF'de Şehircilik Kürsüsü'nde asistan olarak göreve başladı. Sekiz yıl bu kürsüde asistan olarak çalışan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ asistanlığı sırasında yüksek lisansını ve doktorasını tamamladı. Asistanken aynı zamanda çalışmalarını ve eğitimini sürdürmek üzere yurtdışına da gönderildi. 1958-1959 yılları arasında New York Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, 1959-1960 yılları arasında da M.I.T. Şehir ve Bölge Planlama Bölüm'lerinde bulundu. 1966 yılında hazırlamış olduğu "Türkiye'de Konut Kooperatifleri" adlı teziyle Doçent olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu çalışması İmar ve İskan Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır.

1966 yılından itibaren AÜ SBF'de "kentleşme", "yerel yönetimler", "Kentsel siyaset", "yöntembilim" dersleri vererek öğretmenlik dönemi başlayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in ders verdiği yer sadece AÜ SBF ile sınırlı kalmamıştır. Daha sonraları TODAİE'de, ODTÜ'de, Gazi Üniversitesi ve son yıllarda da Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde ders veren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ böylece eğitim verdiği tabanı giderek genişletmiştir. 1971 yılında "Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi" adlı tezini vererek profesörlük kadrosuna atanan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ artık bilim hayatında olgunluk düzeyine ulaşarak ilerleme kaydetmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kendi alanında uzmanlaşmak ve dünyadaki bilgi akışını da yakından takip ederek onlarla işbirliğinde bulunmak üzere yurtdışına çok sık gitmiştir. 1968-1970 yıllarında California Üniversitesi, Berkeley Şehir ve Bölge Planlama Enstitüsü'nde konuk öğretim üyesi olarak bulunmuştur. 1976 yılında Kudüs'te İbrani Üniversitesi Harry Truman Araştırma Enstitüsü'nde çalışmalar yapmıştır. 1977 yılında Harvard Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi'nde bir yandan eğitimini sürdürürken bir yandan da çalışmalarını sürdürmüştür. 1981 yılında Tokyo'da International Christon University'de yine aynı yıl Paris'te Rockefeller Vakfı Bellogio Etüd ve Araştırmalar Merkezi'nde araştırma ve çalışmalarını yapmak üzere bulunmuştur. 1987-1988 yılları arasında da Tokyo'da Gelişmekte Olan Ekonomiler Enstitüsü'nde (gelişmekte olan ülkeler üzerine uzmanlaşmış bu enstitüde), çalışmalarını sürdürmüştür.

Prof.Dr. Ruşen KELEŞ üniversitede göreve başladığı andan itibaren başarılı bir akademik hayat için sürekli araştırmalar yapmış, makaleler, kitaplar, tezler hazırlamış, çeviriler yapmış, toplantı ve konferanslara katılmıştır. Öğrenmek ve öğretmek için aktif yöntemlerin hepsini uygulamaya çalışmıştır. Dersteki enerjisini

okul dışında toplantı salonlarına, grup tartışmalarına, televizyon programlarına ve yazım dünyasına kolaylıkla taşıyabilmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu dinamizmi dersini anlattığı öğrencilerden, okuyucularına, dinleyicilerine, izleyicilerine kadar herkesi etkilemiş, zihinlerinde mutlaka anlattıklarından bir iz bırakmıştır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ anlattığı derslerde her zaman öğrencinin aktifliğine önem veren, kendi ile birlikte öğrencilerin mantıklarının işlemesini sağlamaya çalışan ve dersi öğrencilerine anlattıran, yorumlatan, konuya kendilerinden birşey katmalarını olaylara kendi pencerelerinden bakmalarını sağlayacak bir yöntem izlemiştir. Öyle ki Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in dersine giren hemen hemen hiçbir öğrenci konuşmadan ve de anlatılanlardan birşey almadan çıkmaz o sınıftan. Herkese her kesime hitap edebilen Prof.Dr.Ruşen KELEŞ aynı zamanda öğrencilerin de kendisinin gibi Türk Dili'nin koruyuculuğunu yapmalarını, Türk Diline özenle sahip çıkmalarını sağlamıştır. Kendi öz dilimize ihanet etmememiz gerektiğini Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in duru ve akıcı Türkçe'sini duyunca daha da derinden hissederiz.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bilim adamlarının mutlaka ticaretten ve siyasetten uzak durmaları gerektiğini savunurken kendisi meslek hayatı boyunca da bunlardan uzak durmuştur. Fakat bunun yanında öğrenciler, mezunlar ve toplumun mutlaka siyasetle uğraşması gerektiğini de belirtmeden geçemiyor. Nedenine gelince bilinçli kişiler siyasetle uğraşmazsa geriye siyasetle uğraşacak kim kalır?

Bir bilim adamının sadece ders vermekle yetinmemesi gerektiğini bilim adamının aynı zamanda toplumun sorunlarına da eğilmesi gerektiğini, bunun her aydının sorumluluğu olduğunu belirtmektedir. Toplumun içinde yaşayan, nefes alan bir kişi olarak her bilim adamının içinde bulunduğu koşulları mutlaka gözlemlemesi

ve elinden geldiğince kötü koşulların iyileştirilmesi için çözüm arayışı içine girip, somut öneriler getirmesi gerektiğini savunmaktadır.

Bir bilim adamı aynı zamanda araştırma yapmalı ve yaptığı bu araştırmaların sonuçlarını da yayınlamalıdır. Bilim adamı kendine hizmet için değil topluma hizmet etmek için vardır. Bu nedenle meydana getirilen ürünler tüm toplumun ortak ürünü olmalıdır. Yazılan-çizilenler aynı zamanda anlatılmalıdır da. Düzenlenecek toplantı ve konferanslarla gerek yurt içinde gerekse yurt dışında, üzerinde çalışılmış konunun, gün ışığına çıkarılarak başka fikirlerle çarpıştırılması yeri geldiğinde aldığı yaraların yeniden sarılmasına, yeri geldiğinde gördüğü ilgi ve beğeniyle tamamlayıcı fikirlerle evlendirilip yeni fikirlere gebe kalmasına fırsat tanınmalıdır. Verilen ürünler tek başına ayakta duramaz. Mutlaka temelinde başka bilimadamlarının fikirleri hammadde olarak bilgi harcına katkıda bulunmuştur. Aynı şekilde bu ürün de başka ürünlerin harcına karışarak yeni ürünlerin ortaya çıkmasına katkıda bulunacaktır. İşte Prof.Dr.Ruşen KELEŞ sayılan tüm bu çalışmalarını bir öğretmen olarak yerine getirmiş birçok ürün vermiş, ürün verdimiş ve birçok ürüne de malzeme sağlamıştır.

6.2. Yöneticiliğinin İncelenmesi

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ilk yöneticilik tecrübesini 1966 yılında SBF Şehircilik Enstitüsü Genel Sekreterliği ile yaşamıştır. 16 yıl boyunca bu görevi sürdüren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, yöneticiliği sırasında birçok başarılı çalışmalar yapmıştır. Enstitü faaliyetleri çerçevesinde birçok araştırma projesinin yürütülmesini sağlamış, bunun yanında Türkiye'deki kentleşmenin seyrini yakından takip etmiştir. Gerek yayınlanan yapıtlarıyla gerekse kendi başına ya da birçok kurumla veya gönüllü kuruluşlarla ortak olarak düzenledikleri toplantılarla, Türkiye'de düzenli ve sağlıklı

bir kentleşmenin gerçekleştirilmesi için somut çözüm arayışlarına girmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in dekanlığı olağanüstü bir döneme rastlamaktadır. 12 Mart Dönemi'ne denk gelen ve toplumumuza büyük zararlar ve yıkımlar vermiş olan Abdullah ÖCALAN'ın SBF'de öğrenci olduğu bir dönemde yapılan yöneticilik tabiiki olağanüstü tedbirleri içermiştir. Böylesi koşullar altında yürüttüğü başarılı yöneticiliği, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in verdiği adil kararlarla ve olaylar karşısında göstermiş olduğu ılımlı ve soğukkanlı davranışları eşliğinde yürümüştür. Demokratik bir yönetici olarak Prof.Dr.Ruşen KELEŞ alınacak ve uygulanacak kararların mutlaka çoğunluğun iradesiyle olmasına özen göstermiştir.

ODTÜ Mütevelli Heyeti üyeliğinde bulunan Prof.Dr:Ruşen KELEŞ bu dönem içerisinde ODTÜ'nün yönetimine etkin ve verimli sonuçların alınması için yaptığı çalışmalarla olumlu katkılarda bulunmuştur. Öğrencinin ve idarenin işbirliği çerçevesinde başarılı bir uygulamanın olacağını savunan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ her türlü kararda karşılıklı fayda ilkesinin temel alınması gerektiğini yaptığı çalışmalarıyla ortaya koymuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kentbilim hakkındaki bilgi ve tecrübelerini, İskân ve Şehircilik Araştırma Merkezi Müdürlüğü sırasında uygulamaya geçirmiştir. Bu yandan kuramsal çalışmaların yapılmasını bir yandan da yapılan çalışmaların uygulamaya aktarılmasını sağlaması açısından bu kuruluşun gelişimine katkılarda bulunmuştur. Türkiye'de yerleşim ve kentleşmenin öneminin daha iyi anlaşılması için yaptığı çalışmalar beraberinde olumlu gelişmeleri de getirmiş, sorunların çözümünde uygulama araçlarını ortaya koyma olanağını elde etmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ SBF'de uzmanlık alanlarından biri olan Kentleşme ve Çevre Sorunlarında Anabilim Dalı Başkanı olarak bu dalın gelişimine hem kuramsal

hem de uygulama açısından büyük katkılarda bulunmuştur. Kentleşme ve Çevre Sorunları dalının nasıl daha iyi bir hale getirileceği, şu an eksik kalan yönlerinin iyileştirilmesi için yapılacaklar hakkında çalışmalar yapmıştır. Yaptığı çalışmalar bu alanda yer alan diğer öğretim üyelerinin de görüşünü içermekte ve daha iyi bir kamu yönetimi bölümünün temellerini böylece atmaktadır.

AÜ Çevre Araştırmaları Müdürü olarak, çevre konusunun üniversitede yer alan tüm bölümlerce ortak olarak ele alınmasını sağlayan çalışmalar yürütmüştür. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu dönemde, tüm dünyanın üzerinde işbirliği yaptığı ve tüm dünyanın ortak kaygısı haline gelen çevrenin nasıl iyileştirilebileceğini ve çevre sorunlarının giderilmesi için izlenecek yolları saptamaya çalışmıştır. Yaptığı tüm çalışmalar, üniversiteler başta olmak üzere, tüm toplumda çevre bilincinin oluşmasına yönelik olmuştur.

6.3. Gazete Yazarlığının İncelenmesi

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ toplum sorunlarını süreklilik taşıyan bir düzen içerisinde kaleme almıştır. Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan yazıları toplumun kanayan yaralarına parmak basmakta ve halktan biri olarak sorunlara sahip çıkmaktadır. Her aydının yapması gereken şeyi yani içinde bulunduğu toplumu yakından takip edip, sorunlara çözüm arayışı içine girmesi sorumluluğunu yoğun olarak taşımıştır. Yazılarında, siyasal ve toplumsal koşullar yönetsel çerçeve içinde değerlendirilerek toplumsal düzenin ve refahın artması için olması gerekenler araştırmaktadır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bir bilim adamı olarak kendini toplumdan ve toplum sorunlarından soyutlamamış, aksine bunlar üzerine kafa yorarak içinde bulunduğumuz yönetsel dizgelere anlamlı mesajlar göndermiştir. Bilimsel tecrübe ve

deneyimlerini bu şekilde de toplumun hizmetine sunarak uygulamalarını daha geniş bir alana taşımıştır.

6.4. Sivil Toplum Örgütçülüğünün İncelenmesi

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ gerek dernek üyelikleri gerekse yönetim kurulu üyeliklerinde bulunarak ülkemizin sivil toplum örgütçülüğünün gelişimine katkıda bulunmuştur. Bir bilim adamı olarak, uzman olduğu alanlardaki bilgi birikimini sivil toplum örgütleriyle paylaşarak ikili bir fayda ortaya koymuştur. Bu alanlarda sivil toplum örgütlerinin de desteğini ve işbirliğini alarak yerel yönetimler, çevre, kentleşme ve benzeri konularda güncel oluşumları takip etmiş ve bilgi birikiminin artmasını sağlamıştır. Ayrıca uygulamaya aktarma olanağını elde ettiği bu alanlarda başarılı uygulamalara tanık olmuştur. Sivil toplum örgütleri de bilgi birikimine, tecrübeye ve görgüye sahip olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu niteliklerini çalışma alanlarına kanalize ederek sorunlara çözüm arayışında işbirliğini özendirmişlerdir. Bilim adamları ve sivil toplum örgütleri iki ayrı önemli değer olarak bir araya gelip işbirliği yaptığında ortaya çok başarılı sonuçlar çıkmaktadır. İşte Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in sivil toplum örgütçülüğü bu birlikteliğe güzel bir örnek oluşturmaktadır.

6.5. Danışmanlık ve Danışma Kurulu Üyelikleri

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in kurum ve kuruluşlara yapmış olduğu danışmanlık ve danışma kurul üyelikleri kuramsal alanda elde ettiği bilgi ve tecrübelerini uygulamaya geçirmesine olanak sağlamıştır. Bir bilim adamının aynı zamanda iyi bir uygulayıcı da olması gerektiği, özellikle de kamu yönetimi alanında, bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Çözüm arayışlarının somut uygulama araçlarıyla sorunlar

karşısında son bulması ya da en azından asgari düzeye indirilmesi ülkemiz açısından olumlu bir gelişmedir. Nitekim Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu süreç içerisinde yapmış olduğu araştırmalar sonucunda birçok yapıt oluşturarak çalışmalarını yaygınlaştırmıştır. İzlediği yöntemleri ve yaptığı değerlendirmeleri içeren bu yapıtlar Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bilimsel çalışmalarının toplum yaşamına yaptığı katkıları ve diğer bilim adamlarının yapacakları çalışmalar için gerekli malzemeleri sağlamaktadır.

6.6. Serbest Meslek Uygulayıcılığının İncelenmesi

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ SBF'de Kamu Yönetimi eğitimine başladığında bununla yetinmemiş hukuka olan eğilimi doğrultusunda Hukuk Fakültesi fark sınavlarını vererek, oradan da mezun olmuş ve avukatlık stajını da tamamlayarak avukatlık sıfatını almıştır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hukuk alanına karşı büyük merak beslemesine rağmen bu merakı davalara girme aşamasında onu pek tatmin etmemiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ tadımlık denecek düzeyde yaptığı avukatlık hayatını, ruhsatını SBF'deki odasının duvarına asarak, bir daha hiç dönmek üzere rafa kaldırmıştır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ avukatlığın kendisine göre olmadığını belirtirken, aldığı hukuk eğitiminin öğretim üyeliği üzerinde büyük katkısını gözardı edemeyeceğini de eklemektedir. Nitekim Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hukuk eğitimi sonucu edindiği bilgileri kentleşme, kent yönetimi, imar hukuku konuları üzerinde kullanmış ve aldığı bu eğitimi avukatlığa değil de öğretim üyeliği üzerine kanalize etmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yirmi beş yıl boyunca kullanmadığı avukatlık ruhsatnamesini öğretim üyeliği açısından bir güvence olması sebebiyle odasının duvarına asmış olduğunu belirtirken hukukçuluğunu ancak o zaman bir daha devreye sokacağını işaretini vermiş bulunmaktaydı.

7. " PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN UZMANLIK ALANLARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in üzerinde uzmanlaştığı alanlar, araştırmacının sahip olduğu sınırlı bilgi ve deneyimi ışığında, değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

7.1. Kamu Yönetim Bilimciliği

Bütün toplumların politikalarını uygulayacak bir düzeneğe ihtiyaçları vardır. Bütün dizgelerde ortak etkinlik alanı olarak vücut bulan çağdaş kamu yönetimi, hükümet programlarının saptanmasında bazı sorumluluklar taşımakla birlikte, temelde yönetsel uygulamaların planlanması, örgütlenmesi, yönlendirilmesi, eşgüdümü ve denetimi işlevlerini kapsar. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kamu yönetimi alanında uzmanlaşarak bu disipline gerek kuramsal gerekse uygulama açısından pek çok katkıda bulunmuştur.

Tarihsel süreç içerisinde uzun süren merkezîyetçi bir yönetim tecrübesine sahip olan Türkiye'de, son yüzyıl içerisinde yerel yönetimlerin uyanışı ve yavaş yavaş yönetsel sahnede kendini hissettirmesi, zamanla bir takım yetkileri de eline alarak gündeme oturması süreçleri birbirini ardarda izlemiştir. Yerel yönetimlerin yönetimde söz sahibi olma adına yürüttüğü mücadeleler aynı zamanda ülkemizin de demokratikleşme adına attığı adımlardır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaptığı çalışmalar da demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından biri haline gelen yerel yönetimlerin özerkliğine kavuşması ve de dünya yönetimleriyle bütünleşmesini sağlama amacına hizmet etmekte, aynı zamanda yerel yönetimlerin kendi aralarında örgütlenerek üst örgütlenmelere gidebilmesi için gerekli şartların sağlanmasını öngörmektedir. Gerek

yapıtlarında, gerekse katıldığı ulusal ve uluslararası her toplantıda, yerel yönetimlerin özerkleştirilmesinin halk yönetimi açısından, demokrasi açısından taşıdığı önemi vurgulayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yerel yönetimleri tüzel, yönetsel ve siyasal boyutlarıyla geniş bir açıdan ele almıştır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, kamu hizmetlerinin daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için yerellik ilkesini savunmuş, halka en yakın yönetim birimleri olan yerel yönetimlerin hem halkın hem de yönetici adaylarının demokrasi tecrübe ve görgüsünü geliştirmede temel ve en etkili araçlardan biri olduğuna çalışmalarında değinmiştir. Küreselleşen dünyamızda hizmetlerin halka sunumu sürecinde, yerel yönetimlerin öneminin her gün biraz daha kavrandığı günümüz koşullarında bu gelişmenin yakın takipçisi olan ve hatta kimi zaman bazı konularda öncü olma çabalarına giren ülkemiz, elbette bu çabaları yönetici kadroları ile onlardan daha da önce bu konu üzerinde çalışan bilim adamları sayesinde göstermektedir. Yerel yönetimlerin karşılaştığı sorunların çözümü ve reform hazırlıkları yapılması aşamasında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çalışmaları yerel yönetimlerin gelişim sürecine katkıda bulunmuştur.

7.2. Siyaset Bilimciliği

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in siyaset bilim alanına bir kamu yönetimci ve siyaset bilimci olarak katkısı, kentsel siyaset konusunun güncelleştirilmesi ve geliştirilmesini sağlayan çalışmaları ile olmuştur.

Yaptığı kuramsal ve uygulamalı çalışmalarıyla kentsel siyaset konusunun yönetimin etkinliği ve verimliliği üzerindeki etkilerine değinmiştir. Kentsel siyaset konusunun hem kentleşmenin hem de kamu yönetiminin ortak bir yüksek lisans

programı haline dönüşmesini sağlayarak üniversite düzeyinde de bu konuya ciddi bir şekilde eğilmek gerektiğinin önemini vurgulayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaptığı bu çalışmalarla Türkiye düzeyinde kentsel siyaset konusuna dikkatleri çekmiştir.

Siyasal iktidar ve güç savaşları içerisinde hayati önem taşıyan kentler, bu özellikleri itibariyle siyasetle ilişkileri açısından ele alınarak incelenmeye değer bulunmuştur. Bir bütün olarak ele alındığında yönetim işlevinin çok önemli bir parçasını oluşturan yerel yönetimlerin, bu görevini yerine getirirken üstlendiği hizmetlerin sunumu aşamasında, karar verme sürecine etkiyen koşullar siyasetten bağımsız değildir. İhtiyaçların saptanmasından, hizmetlerin halka sunulmasına kadar yapılan her işlem kentsel siyaset şemsiyesi altında ele alınıp değerlendirilebilir. Nitekim kentsel siyaset konusunun önemini geçirdiğimiz siyasi tecrübelerin ışığı altında da anlayabiliriz. Şöyle ki, siyasetçilerimiz iktidar mücadelelerini kent düzeyinde yürütmüşlerdir. Kentler kimi zaman siyasetçilerin kaleliğini yapmış kimi zaman da onları alaşağı eden birimler olmuşlardır. Geçmiş dönemlerde özellikle yerel yönetim birimlerimiz politize edilerek, siyasal dizge içindeki yerlerini bu şekilde almışlardır. Hızlı kentleşme ve gecekondulaşma olgusu da kentlerin siyasal gündemine oturmuş özellikle de gecekondu siyasal mücadelede çok sık kullanılan bir malzeme haline gelmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ aslında öteden beri kentlerin içinde bulunduğu bu siyasal atmosferin, farkına varılmasını sağlayarak, karar alma birimlerinin alacakları kararları daha geniş bir zemin üzerinde almaları gerektiğinin bilincine varılmasını da sağlamıştır. Öyle ki çok yönlü bir etkileşim demetinin sonucu olarak ortaya çıkan yönetsel kararlar geçirdiği bu sürecin analizinin yapılarak, her bir etkenin bu süreç içerisindeki rolleri tanımlanmış ve kimilerine yeni anlamlar ve yeni sorumluluklar da

yüklenmiştir. İşte Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'te bu faktörlerin tanımlanması ve bir anlam yüklenmesi aşamasında, kentsel siyaset konusunun önemi nedeniyle kimi etkenlere de yeni görevler yükleyerek yönetsel mekanizmanın işleyiş sürecinin çözümlenmesi ve anlamlandırılmasında önemli bir işlev yerine getirmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kentsel siyaset olgusunu tanımlayarak ve hizmetlerin yerine getirilmesinde ve yönetim süreci içerisinde taşıdığı işlevleri gözler önüne sererek somutlaştırmıştır. Karar alma organlarının kentlerin sahip olduğu gücün farkına varmalarını sağlarken, kentlilerin de içinde buldukları siyasal konumlarının farkına varmalarını sağlayarak karşılıklı bir etkileşim ağını böylece bütünleştirmiştir. Devlet dizgesi içinde yer alan yöneten ve yönetilen öğeleri arasındaki bağlantılardan biri olan kentler ve kentsel siyaset konusu artık üzerinde önemli durulan konulardan biri olmuştur.

7.3. Hukukçuluğu

Prof.Dr. Ruşen KELEŞ için almış olduğu hukuk eğitimi; açıkladığı, öğrettiği ya da öğretmeye çalıştığı her konuda destekleyici, tamamlayıcı ve geliştirci bir güç olmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hukuk eğitimini doğrudan hukuk alanında kullanmamış, sahip olduğu bilgi birikimini kamu yönetimi ve özellikle de kentleşme ve çevre sorunları konularıyla aynı tencerede yoğurarak sentezlemiştir. Elde ettiği bu sentezi gerek kentleşme konusunda yaptığı çalışmalarda gerekse çevre sorunları ve politikaları konusunda kullanarak, sunduğu bilgileri hukuki dayanaklarıyla birlikte vermiştir. Böylece ele aldığı konular hakkında ülkede ve dünyada varolan hukuki durumu ve bu durumun uygulamadaki halini birarada gözler önüne serme imkanını bularak uygulamada meydana gelen aksaklıkları da aynı zamanda ortaya koymaktadır. Varolan

ve olması gereken durum arasındaki eksiklikler, engeller saptanarak sorunlar somutlaştırılmakta, somut düzeye indirgenen sorunlar içinde uygulama araçlarını da içeren çözüm önerileri arayışına girilmektedir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ sahip olduğu hukuk bilgisine de dayanarak kentleşme, çevre sorunları ve politikaları ile ilgili olarak mevzuatımızdaki eksikliklerin giderilmesi için çalışmalarda bulunarak hukukun uygulamadan önce gitmesi, sorunlar karşısında ağır ve hantal bir işleyiş sergileyerek işlevini yerine getirmekten aciz kalmaması için araştırmalarını bu yönde de geliştirmiştir. Nitekim Çevre Kanunu'nun ve ÇED yönetmeliğinin çıkarılması yürütülen bu çalışmaların sonunda ortaya çıkmış somut örneklerdir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yapmış olduğu çalışmalarını bu şekilde hukuk bilgileriyle destekleyerek konunun daha güvenilir ve somut araçlarla açıklanmasına katkıda bulunmuştur.

7.4. Kentbilimciliği

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaptığı çalışmalarla özellikle "Kentleşme ve Çevre Sorunları" Anabilim dalına katkılarda bulunmuş, çalışmaları ağırlıklı olarak bu iki konu üzerinde yoğunlaşmıştır. Günümüz gelişen ve sürekli değişen ülke ve dünya koşulları içerisinde "kentleşme ve çevre sorunları" dalı da giderek önem kazanmakta, buna koşut olarak yapılan çalışmaların niteliğinde ve niceliğinde de artışlar görülmektedir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'te böylesine önem kazanan bir dalda uzmanlaşarak bugünün ve geleceğin var olan ve geleceğin olası sorunlarını çalışmalarında işleyerek bu hayati konuların nabzını elinde tutmuştur.

Geçmişten günümüze dek kentleşme olgusu Sanayi Devrimi gibi toplumsal olaylar sonucunda yükselen bir grafik çizmiş fakat bu kentleşmenin yönünü kimi

zaman da olumsuz etkilemiştir. Birçok etkene bağlı olarak gerçekleşen hızlı kentleşme; nüfus artışı, göç, işsizlik, konut açığı, gecekondulaşma gibi birçok sorunu da beraberinde getirmiş, bu sorunların boyutları da ülkenin gelişmişlik düzeyine koşut olarak gelişmiştir. Nitekim dengeli ve sağlıklı bir kentleşmenin beraberinde getirdiği, uzmanlaşma, işbölümü, düzenli üretim ve dağıtım dizgelerinin oluşumu gibi olumlu sonuçlar kent yaşamını olduğu gibi toplum yaşamını da pozitif dışsallıklarıyla etkileyerek kalkınmanın itici güçlerinden olabilmektedir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'te hızlı ve düzensiz kentleşmenin nedenlerini saptayarak, bu olumsuz etkenleri ortadan kaldırmanın yollarını ortaya koymuştur. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hızlı nüfus artışına ve işsizliğe sebep olan en önemli etkenlerden biri olan göçün önlenmesi için öncelikle köylünün köyünde kalmasının sağlanması, bunun için de köylerin cazibesinin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Kentlerdeki aşırı yığılma artık insanların bu amaçlarını gerçekleştirmek için göç etmeleri imkanlarını ortadan kaldırmış, köyden gelenler artık tatmin olmaktan çok uzak olmakla beraber göç etmekle hayat düzeylerini yükseltme açısından hiç bir fayda elde edememektedirler. Bu durumda göçlerin önlenmesi sağlanırsa, kent yoğunluğu hafifleyecek bunun yanında, köylerin atıl duruma gelmesi de önlenmiş olacaktır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ böylece göçün kentleşmenin dengesi üzerindeki olumsuz etkisini göz önüne alarak çözüm önerilerini de beraberinde getirmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hızlı ve düzensiz kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunların çözümü için kent planlarının düzenli bir şekilde yapılması gerektiğini savunurken, kent planı hazırlamanın ve kent plancılığının da önemini belirtmiştir. Nitekim kentsel hizmetlerin aksamadan yürümesi için kent planlarının hazırlanması gerektiğini ve hazırlanan bu planların da ulusal düzeydeki planlarla uyum içinde

olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca planların uygulama aşamasında da gereken hassasiyetin gösterilerek başarıya ulaşılması sağlanmalıdır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaptığı çalışmalarıyla kent plancılığının ve kentplancılığı eğitiminin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kentlerin en büyük sorunu olarak ve hatta toplumsal bir sorun olarak ortaya çıkan gecekondulu sorunu üzerine de önemle eğilmiş gerek kuramsal gerekse alan araştırmaları yaparak bu konuda çalışmalarda bulunmuştur. Gecekondulaşmanın hızlı ve düzensiz kentleşmenin bir sonucu olduğu söylemine karşılık Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hızlı ve düzensiz kentleşmenin gecekondulaşmayı doğurucu değil arttırıcı bir etken olduğunu savunarak bu sorunun yalnızca kentleşmeye mal edilecek bir olgu olmadığını ortaya koymuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ küreselleşen dünyada ülkenin bağıllığı, birçok konuda olduğu gibi kentlerin yapısı ve kent sorunlarının boyutlarının alacağı şekil itibariyle değerlendirilmesinde, iç dinamikler kadar dış dinamiklerin de payının olduğunu vurgulamakta, kentleşmeden doğan sorunları az gelişmişlik sorunu olarak ele almaktadır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bir kentbilimci olarak kentleşmeyi neden-sonuç ilişkisi içinde incelemiş sonuçta ortaya tanımlayıcı ve açıklayıcı genellemeler koyarak somut çözüm önerilerini de beraberinde getirmiştir.

Kentleşmenin düzenli ve dengeli bir şekilde gelişmesinin ne derece önem taşıdığını kent içi yerleşmelere ve kentsel hizmet alanlarının işleyişine bakarak görmek mümkündür. Nitekim kent içinde çok önem taşıyan hizmetlerden biri kentte yaşayanların konut ihtiyacını karşılamaktır. İmar planları ölçüt alınarak belirlenmiş standartlarda ve belirlenen yerlerde kurulan yerleşim yerleri konut ihtiyacının karşılanmasını sağlar. Nitekim bu şartlara uyulmaksızın yapılan konutlar dayanıksız

ve de tehlikeli yapılar olarak karşımıza çıkarlar. Bunun en somut örneğini maalesef ülkemiz, 17 Ağustos 1999'da meydana gelen 7.4 şiddetindeki etki alanı Kocaeli, Sakarya Yalova, Bolu, Bursa ve İstanbul illerini kapsayan deprem felaketi sonucunda görmüştür. Sonuçta onbinlerce can kaybının olduğu ve toplumsal yaşam alanına büyük bir darbe vuran bu deprem ülkemizde yapılan binaların gerekli standartlarda olmadığını çok acı bir şekilde gözler önüne sermiştir. Sonuçta bu kadar çok konutun bu kadar çok insanımızın canını alması elbette ki, konut alanında büyük bir sorunla karşı karşıya kaldığımızın göstergesidir. İşte böylesine korkunç bir tabloya neden olan felaketle karşı karşıya kalmamız, toplum olarak düzensiz bir kentleşmeye izin vermemizden ve bir takım siyasetçilerin çıkarları uğruna bu imarsız, çürük yapılara çanak tutmasından kaynaklanmaktadır. Çözüm ise kent plancılığını yabana atmadan imarlı, kurallarına uygun yapılaşma ile düzenli kenteşmenin sağlanmasında yatmaktadır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ gibi bilim adamlarımızın bu konuda yaptığı çalışmaların hayata geçirilmesi bilimsel çalışmaların uygulamaya da geçmesini sağlar.

7.5. Çevrebilimciliği

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ toplumların ve dünyanın son yüzyıl içerisinde karşılaştığı büyük çevre kirliliği sorununa gerek yazılı gerekse sözlü ifadelerle dikkat çekmiş çevrebiliminin Türkiye ve dünyada gelişimine katkılarda bulunmuştur. İnsanoğlunun, geleceğini düşünmeksizin tükettiği doğal kaynaklar en sonunda bu istilâ karşısında felâket sinyallerini vermiştir. Sonu gelmez, bitmez tükenmez bir kaynak olarak düşünülen dünya doğal kaynaklarının bu aşırı kullanım sonunda tükeneceği, kimin aklına gelirdi? Doğaya egemen olan, ona sevecen değil de sömürgeci bir tavırla yaklaşan, kökünü kuruturcasına yok edici tarzda kaynakları kullanan insanoğlu elbette

bu yaptıklarının bedelini bir gün ödeyecekti. Nihayetinde doğa artık kendini yenileyemez, insanın verdiği zararları onaramaz duruma gelmişti. Doğal denge insanoğlunun aleyhine bozulmaya başladı ve tüm yaptıkları hava, su kirliliği, ozon tabakasının delinmesi, asit yağmurları, denizlerin kirlenmesi, canlı türlerinin azalması gibi sonuçlar olarak geri dönmeye başladı. İşte o zaman doğal kaynakların sınırlı ve tükenir olduğu gerçeği insanlığın kafasına dank etmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çevrenin insanlığa isyan etme belirtilerini göstermeye başladığı bir dönemde bu belirtilere bakarak doğa hakkında bir teşhis koymuş ve bu teşhise dayanarak insanlığa bir reçete sunmuştur. Üzerine bindiğimiz dalı kesmemek için üzerinde bulunduğumuz dalı tanımamız gerektiğini, bu dalın neye ihtiyaç duyduğunu bilerek ona göre beklenti içine girmemiz gerektiğini önemle vurgulamıştır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çevreye saygı duymamız gerektiğini ve bunu da doğaya karşı olumlu tavır takınmakla gösterebileceğimizi belirtmektedir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çevre kirliliğinin boyutları ve doğuracağı olası sorunları gözlerönüne sererken bunu önlemenin yolunun çevre eğitimi yoluyla insanlarda oluşturulacak çevre bilincinden geçeceğini ısrarla vurgulamıştır. Öncelikle insanoğlunun zihniyetinin değişmesi gerekmekte ve bu değişim için en uygun araç da çevre eğitiminin gerçekleştirilmesiyle olmaktadır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yurtçapında çevre bilincinin oluturulması ve zihinlere yerleşmesi için gönüllü kuruluşlar vasıtasıyla örgütlenerek ortak faaliyetler yürütmek gerektiğini vurgulayarak, bu örgütlerin çalışmalarını desteklemiştir. Uluslararası düzeyde örgütlerle de işbirliği yaparak ortak çalışmalar yürüten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çevre değerlerinin korunması için gerek kuramsal çalışmalarıyla gerekse toplantı ve konferanslara katılmasıyla çevre hareketini desteklemiş ve gelişimine katkıda bulunmuştur.

8. "PROF.DR.RUŞEN KELEŞ" İN GÜNÜMÜZ VE GELECEK İÇİN ÖNEMİ, YAPITLARINDAN, FİKİRLERİNDEN VE UYGULAMALARINDAN BUGÜN VE GELECEKTE DAHA İYİ NASIL YARARLANILABİLİR?

Bu bölümde araştırmacı tarafından Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in önemini günümüzde ve gelecekte değerlendirmenin yolları araştırılmıştır.

8.1. Günümüzde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in Önemi

Bu bölümde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bir bilim adamı olarak taşıdığı önemi gözler önüne sermeye çalışırken aynı zamanda toplum olarak da bu önemin farkına daha iyi varılmasını sağlamak, farkındalık düzeyini yükseltmek için nelerin yapılabileceği incelenmeye çalışılmıştır.

8.1.1. Bu Toprakların Özüünü Üreten ve Ürettiren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ

Trabzon'da doğup büyüyen daha sonra ise üstlendiği görevin sorumluluğuyla tüm ülke topraklarına ve hatta yurtdışına yayılan bilimsel çalışma ve faaliyetleriyle, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, hamurunu Türk Ulusu'nun yoğurduğu; olgunlaştırıp pişirdiği ürünlerimizdendir. Bu topraklarda yetişen Prof.Dr.Ruşen KELEŞ verdiği emekler ve uğraşlar sonucunda yerli bilgi üretimine katkıda bulunduğu gibi evrensel bilgi düzeyinde de katkılar sağlamıştır.

Kendini bilimin hizmetine adayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ üstlendiği sorumluluğun bilincinde olan bir öğretim üyesi olarak üretmeye ve bu arada

ürettirmeye devam ederek alana, bilimsel bilgi birikimine olumlu katkılar sağlayan ürünler vermekte ve verdirmektedir. Üretkenliğin sadece öğretim üyelerinin sorumluluğu olmadığı, bunun dışında bilim hayatına yeni atılmış öğrencilerin ve makro düzeyde de toplumun da sorumluluğu olduğu bilincini zihinlere yerleştirme çabası, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in temel uğraşlarından olmuştur. Nitekim bellekli bir toplum olmanın şartlarından biri olan okur-yazar olma şartı aynı zamanda düşünür-yazar olmayı da gerektirmektedir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bilim hayatında bulunduğu etkilenen konumundan etkileyen konumuna geçtiği andan itibaren, ardında artık büyük bir etkilenen kitlesi bırakmış ve böylece de geleceğin etkileyen konumuna geçecek eğitim kadrosunun da ön hazırlıklarını yapmalarını sağlamıştır. Yazar-çizer bir kişi olarak Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bilim hayatındaki aktifliğini ders anlattığı sınıflardan, toplantı salonlarına, konferans salonlarına ve uluslararası platforma da taşımış eğitim tabanını dalga dalga genişletmiştir.

Anadolu'da koyuna çok değer verilir. Çünkü koyunun sesi dışında hiç bir şeyi ziyan olmaz. Etinden, sütünden, derisinden, nitekim herşeyinden faydalanırız. Bunun gibi öğretim üyeleri de çok değerlidir. Üstelik öğretim üyelerinin sesi de ziyan olmaz (KARTAL, 1999). Üstelik ses sözlü iletişim aracı olarak eğitim ve öğretimin vazgeçilmez unsurudur. Şimdi buradan nereye varacağımızı merak edenler olabilir. Bu çok doğal. Netice itibariyle Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in hoşgörüsüne sığınarak yaptığımız bu benzetmeyle bir öğretim üyesinin ne kadar büyük önem taşıyabileceğini vurgulamak istedik. Nitekim sesinden tutun, fikirlerine uygulamalarına, yayınlarına, davranışlarına, kadar herşeyinden, kıymetini bilirsek, çok şey alabileceğimiz öğretim üyelerinden biri olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de sahip olduğumuz bilimsel

varlıklarımızdan biri olarak burada önemine işaret etmek bizim için bir görevdir. Bu çalışma bir reklam ya da propoganda değildir. Burada bilim alanında yapılmış olan hizmetlerin faydasını ençoklama ve bu hizmet uğruna emek harcamış bilim adamlarımıza en azından yaptıkları işçiliğin gözler önüne serilmesini sağlamakla katkıda bulunmak kaygısı güdülmektedir.

8.1.2. Sentezleme ve Yaygınlaştırma Açısından Prof.Dr.Ruşen KELEŞ

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarından, fikirlerinden ve uygulamalarından bugün daha iyi nasıl yararlanabiliriz, sorusuna cevap arayışı içerisindeyiz. Denilebilir ki; Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarından, fikirlerinden ve uygulamalarından yeterince yararlanılmakta ya da yararlanılmadığı kanısına nereden vardığımız sorulabilir. Elbetteki herkes olmasa da en azından meslek çevresi tarafından Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e verilen önem bilinmektedir. Kaldı ki Türkiye'de "Kentleşme ve Çevre Sorunları" ve "Yerel Yönetimler", dersi alan her öğrenci Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'ten haberdardır. Fakat bizim amacımız bu kesimler dışında da Türk toplumunun Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'ten haberdar olmasını, haberdar olma dışında da yaptığı çalışmaları sentezlenmesini sağlamaktır. Herkes Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'i tanımak zorunda bırakılmaz şeklinde bir eleştiri de getirilebilir. Doğrudur. Fakat, Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, bugün artık tüm insanlığın üzerinde ortak kaygılar taşımakta olduğu ve işbirliği içine girdiği "Kentleşme ve Çevre Sorunları" gibi bir alanda uzmandır. Bunun dışında, içinde yaşadığımız toplumda bize en yakın yönetsel birimler olan yerel yönetimleri açıklama ve geliştirme çabası içinde olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ sanırız her insanın hayatında çok yakından haşır neşir olduğu bu konular üzerinde yaptığı çalışmalarla tanınmayı ve tanıtılmayı hak ediyor. Bu tanıtımı zaten

kendisi her türlü bilimsel çalışmalarıyla yapmıştır. Fakat yeterli bilinç düzeyine ulaşmamış kesimlere ya da bu düzeyde olsa da yeterli imkânlar olmadığı için çalışmaları takip edemeyen kesimlere ulaşmanın ne şekilde olabileceğini araştırmak çok yönlü faydalar sağlayacak bir uğraş olacaktır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'i anlamak ve takip etmek aynı zamanda onun uzman olduğu konuları da anlamayı ve takip etmeyi sağlar.

Prof.Dr.ruşen KELEŞ'in yapıtlarından fikirlerinden ve uygulamalarından bugün daha iyi yararlanmak için yapılabilecekleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Toplum hayatını devam ettirmek için kurulmuş düzeneklerde görev yapmak üzere nitelikli eleman yetiştiren kurumlardan biri olan üniversitelerin ilgili anabilim dalları, eğitim işlevini yürütmektedir. İlgili anabilim dalı ile uygulama sahası olan toplumsal kuruluşlar arasında sıkı işbirliği olmalı ve toplumda işleyen bu mekanizmaların kendilerine eleman yetiştiren öğretim üyelerine öncelikle sahip çıkmaları ve onların çalışmalarını desteklemeleri, yaygınlaştırmaları gerekir. Bu türlü işbirliği hem o anabilim dalının gelişmesini sağlayacağı gibi hem de ilgili öğretim üyesinin çalışmalarının daha nitelikli olması, ilgili toplumsal kuruluşu daha etkin ve verimli kılacaktır. Nitekim kamu yönetimi bölümünün "kentleşme ve çevre sorunları" anabilim dalında uzman olan, bunun yanında "yerel yönetimler" ve "kentsel siyaset" konularında da çalışmış olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in öncelikle ilişki içinde bulunacağı kurumlar İçişleri Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, İmar ve İskan Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, DPT ve Yerel yönetim birimleri olacaktır. Bu ilgili kuruluşların Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'ten ve çalışmalarından haberdar olmaları gerekir. Karşılıklı eşgüdüm içerisinde ortak bilimsel faaliyetler yürütülmelidir. İhtiyaç duyulan konularda karşılıklı yardım ve işbirliği yapılarak çalışmalar desteklenmelidir.

Bu kuruluşların elinde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ gibi ilgili öğretim üyelerinin adlarının, çalışmalarının ve hangi üniversite ya da üniversitelerde hizmet verdiğinin gösterildiği bir rehber bulunmalıdır. Bu ilgili bilimdalının gelişimini sağlayacağı gibi ilgili öğretim üyesinin çalışmalarını da yaygınlaştıracaktır. Örneğin bir belediyenin elinde yerel yönetimler alanında bilimsel çalışmalarıyla uzmanlaşmış kişilerin bir dizelgesinin bulunması, herhangi bir yönetsel sorun olduğunda veya herhangi bir reform taslağı hazırlanmasını gerektiren durumlarda çözüme en kısa zamanda ve daha etkili ve verimli bir şekilde ulaşmayı sağlar.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarından daha iyi yararlanabilmek için bunların daha çok kesime ulaşmasını sağlamak gerekir. Bu kitabın tüm topluma hitap eder tarzda, popüler bilim kitabı içeriğini taşıması anlamında olabileceği gibi aynı zamanda bu yapıtların piyasaya sunulmasında uygulanan tekniklerin genişletilmesi şeklinde de olabilir. Nitekim yapıtların tüm topluma hitap eder tarzda yazılmış olmasının yanında, bu yapıtların tüm yurtçapında uygun şekilde kitapçılara dağıtılması kadar kitapçılarının, bu kitaplara ayırdığı yerin görünür olması da önemlidir. Kitapçılara her anabilim dalı için çıkan yayınların dizelgesi hazırlanarak verilmelidir. Bunun yanında yapıtların, ömrünün daha uzun olması ve daha yaygın bir kullanıma sahip olması için disketler şeklinde okuyucuların hizmetine sunulması da kalıcılık ve yaygınlık açısından önem taşır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtlarının seri halinde disketlere yüklenerek kendisine ayrılan yerde satılması hem araştırmacılar için hem de meraklıları için bulunmaz bir fırsat olacaktır. Bu seriler kendi içinde konularına göre sınıflandırılabilir. Örneğin bir diskette Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in gecekondulaşma ile ilgili fikirlerini içeren makaleleri yer alırken diğer bir diskette de Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yurtiçi ve yurtdışında katıldığı çevre ile ilgili konferanslara sunduğu

tebliğler yeralabilir. Bu hem günün teknolojisini kullanarak çağı yakalama hem de teknolojinin getirdiği inanılmaz kolaylıklar yoluyla tarama ve eleme yapma fırsatı yaratır.

-YÖK tarafından kendi bünyesinde tüm anabilim dallarını kapsayan bir iletişim merkezi kurularak, her üniversitede hangi anabilim dalı olursa olsun ilgili öğretim üyelerinin tüm yayınlarını içeren bir kişisel dosya açılması gerekir. Böylelikle Türkiye’de bulunan tüm öğretim üyelerinin ne kadar ve hangi konuda yapıtının bulunduğu kolaylıkla bulunabileceği gibi bilgisayara yüklenecek bu verilerden ilgili herkesin faydalanması özellikle araştırmacılar açısından büyük önem taşır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ’in böyle bir birimde bulunacak dosyasında yine aynı şekilde tüm yapıtlarının bir dizelgesinin yanında, tamamını kapsayan dosyalar bulunacaktır. Bu birimle iletişim kuran kişiler Prof.Dr.Ruşen KELEŞ’in yapıtlarına ulaşma fırsatı bulabileceklerdir. Ayrıca giderleri YÖK tarafından kurulacak bir fondan karşılanarak yeni yapıtlar meydana getiren her öğretim üyesinin bu yapıtından Türkiye’deki her üniversitenin kütüphanesine en az birer tane gönderilerek de diğer üniversitelerin de bu yapıtlardan faydalanmaları sağlanabilir.

- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ’in ulusal ve uluslararası alanda gerek çevre, kentleşme gerekse kentsel siyaset, yerel yönetimler konusunda katıldığı birçok toplantı ve konferans olmuştur. Bu konferans ve toplantıların etki alanı sadece o anki izleyiciler üzerinde ya da kitap haline getirilip basıldıktan sonra onları okuyan okuyucu kitlesinden ibaret olmamalı. Bu toplantıların hem o anki canlı haliyle yaşanması hem de bunların daha çok kişi tarafından özellikle ilgilisi tarafından görülebilmesi için video kasetlere kaydedilerek hem piyasaya sunulması hem de üniversitelerin ilgili anabilim dalı kitaplıklarına gönderilmesi uygun olur. Medyanın

bilim adamına itibarını arttırmasını sağlamak da önemlidir. Yapılan bilimsel içerikli toplantıların sadece açılışı yada açılışı yapan ünlü kişiler hakkında değil içeriği hakkında da izleyenlerini bilgilendirmesi medyanın bilimsel gelişmeyi sağlamada üstlenmesi gereken önemli bir görevdir. Belirli günlerde yapılacak video gösterisi sayesinde ilgililer olayları, tartışmaları, farklı yönleriyle görme imkanına sahip olacaklardır. Görüntü yoluyla etkisi daha kalıcı olabilecek bu tür bir eğitim, alana olan ilginin de Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in fikirlerinin de, paylaşılсын ya da paylaşılmasın, daha çok yaygınlaşmasını sağlar.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtlarının dizelgesini hazırlayarak yayımladığı tüm kitapların sonunda bir bütün olarak vermesi hem okuyucularının yaptığı tüm çalışmalar hakkında bilgi edinmesini sağlar hem de okuyucusunun elinde güvenilir ve eksiksiz bir dizelge olmasını sağlar.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in özellikle üniversiteler ve diğer kurumlar tarafından uzmanlık alanları ile ilgili fikirlerini anlatması ve konferans vermesi için davet edilmesi, bunun yıl içinde belli bir takvime bağlanması, eğitim için uygun bir zemin oluşturur. Dinleyici kitlesinin Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'le yüz yüze iletişimde bulunarak onu dinlemesi, ona sorular yönlendirerek cevaplar alması öğrenme ve sentez yapma düzeyinde olumlu etkiler yaratır.

-Bilimsel açıdan belli bir olgunluk düzeyine gelen öğretim üyelerinin mesleki ve özel hayatını, çalışmalarını, uygulamalarını, fikirlerini içeren kitap ya da kitapçıkların çalıştığı üniversitenin ilgili anabilim dalı tarafından hazırlanması ve hazırlanan bu yapıtların hem diğer üniversitelere hem de ilgililerinin okuyuculuğuna sunulması ilgili öğretim üyesinin yeterince tanınmasının sağlanması açısından önem taşır. Bu şekilde hem çalışılan bilim dalı daha iyi anlaşılır hem de üniversite bilime

emek veren öğretim üyesine daha çok sahip çıkmış olur. Nitekim SBF tarafından Prof.Dr.Ruşen KELEŞ için yapılacak böyle bir çalışmanın Türk Sosyal Bilimleri için önem taşıyan bir çalışma olacaktır. Üniversitelerde çeşitli bilim dallarına büyük emekler vermiş, katkılarda bulunmuş bilim adamlarımızın meslek yaşam öyküsünü içeren kişi çalışmalarının özendirilmesiyle, hem o alan hem de çalışılan kişilerin yaşamlarındaki örnek alınacak fikirler, uygulamalar özendirilmiş olacaktır.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çevre ile ilgili olarak yapmış olduğu çalışmaların ya üniversite içinde bir birim tarafından ya da Milli Eğitim Bakanlığı içinde bir birim tarafından ele alınıp müfredata uygun olarak düzenlenip ilk orta ve lise düzeyinde ders kitabı olarak okutulması Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çalışmalarının genç nesiller tarafından özümşenerek bugüne taşınmasını sağlar.

- Günümüzde bilgisayar dünyasında hızlı ilerleyen internet ağı, bilgiye en hızlı ve kolay erişmenin yollarından biridir. İnternette her öğretim üyesinin bir kişisel Web sayfasının bulunması hem okuyucu kitlesinin ilgili öğretim üyesine doğrudan ve çabuk ulaşımını sağlar hem de internetle ilgilenen meraklı kişilerin bu sayfaya uğrayarak dikkatlerini çekmesi sağlanabilir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de internet erişim ağında bulunacak bir web sayfası ile araştırmacılar ve okuyucular hiç zorluk çekmeden O'nu karşısında bulacaklar ve herhangi bir soru veya gönderilecek bir mesaj olduğunda da e-mail göndererek anında iletişim kurabileceklerdir. Bu durum, hem okuyucu tabanını genişleteceği gibi hem de Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e daha kolay ulaşımı sağlayarak O'nun ve çalışmalarının daha büyük bir kitle tarafından izlenmesi ve değerlendirilmesini sağlar.

-Türkiye içindeki tüm üniversitelerde "Kentleşme ve Çevre Sorunları" Anabilim Dalında ve "Yerel Yönetimler", "Kentsel Siyaset" dallarında uzman olan

öğretim üyelerinin "KÇSYYS" gibi bir adla bir kulüp ya da bir dernek çatısı altında örgütlenerek bu dalda olan öğretim üyelerinin birbirlerini daha iyi tanımaları ve birbirlerinin çalışmalarına yardımcı olmaları için bir imkân yaratılmış olacaktır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de içlerinde bulunacağı böyle bir örgütte değerli öğretim üyelerinin birbirlerinin bilgi, görgü ve tecrübelerinden faydalanarak ortak çalışmalar yapmaları sağlanabilir. Bunun yanında yürütülecek ortak faaliyetler ve organizasyonlar istekli olan kurumlara yönelik olarak da hizmet verebilir. İlgili öğretim üyelerinin zamanlarının uygun olacağı ortak tarihler saptanarak birayaya gelinip bu bilim dalının gelişimi için ortak çalışmalar yapılabileceği gibi yapılan yayınların yaygınlaştırılması ve daha iyi değerlendirilebilmesi için ortak çözüm yolları da bulunabilir.

-Ülke düzeyinde Bilim TV ya da benzeri bir ad altında kurulacak olan bir televizyon kanalında her bilim dalı için haftanın belirli gün ve saatlerinde program hazırlanması ve hazırlanan bu programda ilgili bilim dalında uzmanlaşmış kişilerin, fikirlerinin ve yapıtlarının tanıtılması bunun yanında bu alana ilgili ortaya atılan belli bir sorunun tartışması yapılabilir. Bu tartışmaya ilgili öğretim üyesi ya telefonda ya da doğrudan stüdyoya konuk olarak katılabilir. Nitekim Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in de katılabileceği böyle bir programla milyonlara hitap etme imkânı bulunacaktır. Televizyonun iletişim dünyamızda taşıdığı önem inkar edilemez. Televizyonun bu gücünün bilim dallarını yakından takip etme ve meydana gelen sorunların çözümü için devreye girmesi ile büyük kitlelere hizmet verilmiş olacaktır.

- Bilim alanında sahip olduğumuz değerli bilimadamlarımızın adının kalıcılığını sağlamak için şöyle bir uygulama da yapılabilir: Ülkemiz sınırları içinde yeterli büyüklükte ve verimlilikte düzenlenecek bir ormana, hangi dalda olursa olsun, profesörlük ünvanı alan her bilimadamı adına bir ağaç dikilebilir. Adını ve bir bakıma

da bilimsel varlığını genç bir fidana aktaran bilimadamının bu şekilde ömrü de bilimsel yapıtlarının varlığı gibi uzamış olur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarından, fikirlerinden ve uygulamalarından daha iyi yararlanabilmek için sunulan bu öneriler ışığında, daha çok kişinin daha hızlı bir şekilde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'e ve yapıtlarına ulaşması mümkün olabileceği gibi O'nun fikirlerini ve uygulamalarını daha iyi anlama fırsatı da ortaya çıkmış olacaktır. Bu da kendi bilgi birikimimizi arttırmanın yanında kimi sorunların kendi içimizde sentezini yapmamıza da olanak sağlayacaktır.

8.2. " Prof. Dr.Ruşen KELEŞ"ın Gelecek İçin Önemi:

Bu bölümde bilim hayatında sürekliliğin ve kalıcılığın sorgunlaması yapılmıştır. Çalıştığı alanın temel taşlarından biri olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaptığı bilimsel çalışmalarıyla gelecek kuşaklara bırakacağı mirasın önemini yanında gelecekte Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarından fikirlerinden ve uygulamalarından nasıl yararlanılacağı da ortaya konulmaya çalışılmıştır.

8.2.1. Bilim Alanında Kök Salan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bugüne dek meydana getirmiş olduğu ve bundan sonra meydana getireceği yapıtlarıyla inşaası sonsuza dek devam edecek bilim yapısının temel direklerinden birini oluşturmuştur. Bu yapının geliştirilmesinde ve ilerlemesinde oluşturduğu malzemelerle katkıda bulunan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kendinden sonra gelecekler için bir altyapı, temel oluşturmuş, çalışacaklara malzeme sağlamıştır. Yaptığı çalışmalarla bilim cevvesinin tortu katmanına, üzerinde uzlaşmış bilgi

birikimine, yazmış olduğu ders kitaplarıyla katkıda bulunmuştur.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yapıtları, fikirleri ve uygulamalarıyla gelecek nesillere, yeni araştırmacılara bir rehber olacaktır. Derinlere kök salan fikirleri yapılan yeni çalışmalarla, değerlendirmelerle yeni sürgünler verecektir.

8.2.2. Yapıtlarından, Fikirlerinden ve Uygulamalarından Gelecekte Nasıl Yararlanılacaktır?

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ dalında çok emek vermiş, bunun yanında birçok yapıt meydana getirmiş üretken bir bilim adamımızdır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu üretkenliğiyle kalıcılığının da temellerini atmış, gelecekte de çalışmalarından faydalanılabilmesi için gerekli zemini oluşturmuştur. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapıtlarından, fikirlerinden ve uygulamalarından gelecekte nasıl yararlanılacağı sorusuna karşılık 8. bölümde bunlardan günümüzde daha iyi yararlanabilmek için getirmiş olduğumuz önerilere ek olarak şu şekilde bir değerlendirme yapabiliriz:

- Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapmış olduğu çalışmalardan bugün olduğu gibi ilerde de, üniversitelerde gerek ders kitabı gerekse derse yardımcı malzeme olarak yararlanılmaya devam edilecektir.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapmış olduğu çalışmaların genç araştırmacılar tarafından değerlendirilerek gerek eksikliklerini tamamlama, gerekse var olanın geçerliliğini veya geçersizliğini ortaya koyma ya da yanlışlarını gösterip düzeltme yoluyla yeni, özgün katkılarda bulunulması sağlanabilir. Bu özgün katkı Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaptığı çalışmaların farklı şekillerde yazılarak biçimsel açılardan değiştirilmesi yoluyla da katkı yapılabilir.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bir bilim adamı olarak taşıdığı önemi gerek fikirlerini gerekse uygulamalarını, yapıtlarının dizelgesini bir kitapta toplayarak okuyucuların hizmetine sunarak gözler önüne serebiliriz. Böylece gelecekte de Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in izlerini bulmak ve onu takip etmek mümkün olacaktır.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in belirli konulardaki fikirlerinin anlatılacağı ve tartışılacağı toplantılar ve konferanslar düzenlenerek kaydedilen ilerlemelerin ortaya konulmasının yanında, geçerliliğini koruyan fikirlerinin daha da pekiştirilmesi sağlanabilecektir. Üniversitelerde ilgili alanlarda öğretim gören öğrenciler kendilerine yaptırılacak çalışmalar yoluyla Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtlarını yeniden gözden geçirirerek, yeni bir değerlendirme yapabilirler. Geçersizlik, eksiklik ve yanlışlık yönlerinden incelenecek yapıtlar hem genç araştırmacıların bilgilerinin gelişimine yardımcı olacaktır hem de Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çalışmalarının etkisinin daha geniş bir zaman dilimine yayılmasını sağlayarak işlerliğini devam ettirecektir.

-Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çalışmalarının bu şekilde değerlendirilerek yapıtlarının ve fikirlerinin değişen koşullar çerçevesinde sürekliliğini devam ettirmesi yeni araştırmalara ışık tutmasının yanında kıyaslama yapmak için bir ölçüt olarak da varlığını sürdürmesini sağlayacaktır.

DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME

Bu kesimde, yapılan araştırmanın final müsabâkası yer almaktadır. Araştırmacının emek vererek ortaya koyduğu ürünün değerlendirilmesi bu kesimde gözler önüne serilmiştir.

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

Araştırmacının, yapmış olduğu araştırma sonucunda elde ettiği veriler bu bölümde; bulgular, öneriler ve genel sonuç başlıkları altında alt bölümler olarak sunulmuştur.

9.1. Bulgular

Araştırmacı, hazırlamış olduğu bu çalışma sonucunda şu bulgulara ulaşmıştır.

1. İhlımlı kişiliği, siyasetten uzak durması ve hoşgörünün gelişerek bilimsel alanda kamplaşmayı ve ortamın politize olmasını önlemesi Prof.Dr. Ruşen KELEŞ'in dışlanma gibi bir durumla karşılaşmamasını sağladığı gibi belirli düşünce ve fikri benimsemiş çevrelerin tekellerine almasını da önlemiştir. Bunun dışında uzmanlık alanlarında göstermiş olduğu nesnel ve objektif davranışları bilim çevresinden kimilerinin O'nu kendimlemesine yol açmıştır.

2. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ mesleki yaşamı boyunca üretmiş olduğu yapıtlarında daima en yeni bilgileri izlemiş ve gelişmelere paralel bir performans sergilemiştir. Ayrıca verdiği ürünlerde izlemiş olduğu yöntem ve kullandığı dil ile de toplumsal araştırma yöntemlerinde meydana gelen değişmeler ışığında en son yenilikleri takip etmiştir.

3. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ Türkiye’de kentbilim, çevrebilim ve yönetim alanında da yerel yönetimlerin gelişimine gerek kuramsal düzeyde gerekse uygulama açısından büyük katkılarda bulunmuştur.

4. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ öğretim üyeliği içinde, gerek aktarmış olduğu bilimsel bilgi birikimiyle gerekse eğitim alanda sınır tanımadığı öğretmen yönüyle,basılmış olan bilimsel çalışmalarıyla ve katılmış olduğu ulusal ve uluslararası toplantılarda sergilediği müthiş performansı ile örnek bir bilim adamıdır. Meslek yaşamında sahip olduğu ilkeler ışığında bilimsel bilgiyi üreten, ürettiren ve bunları yaygınlaştıran bir bilim adamı olarak toplumsal bilgi birikimimize katkıda bulunmaktadır.

5. Birçok kurum ve kuruluşta danışmanlık ve danışma kurulu üyelikleri yapmış kimilerinde hâlâ yapmakta olan Prof. Dr.Ruşen KELEŞ ayrıca sivil toplum örgütlerinde de yönetim kurulu üyeliklerinde ya da başkanlıklarında bulunmuş ve hâla kimilerinde bu görevlere devam etmektedir. Bu görevlerde bulunarak akademik düzeyde yapmış olduğu çalışmaları uygulama alanlarına taşımıştır. Bu alanlarda vermiş olduğu ürünlerin dışında, katıldığı toplantılar ve konferanslar, televizyon programlarıyla da kitlelerle iletişim kurmuştur.

6. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ Türkiye’de kentsel siyaset konusuna sahip çıkmış, konunun öneminin anlaşılması yolunda, ders programlarına alınmasını sağlaması şeklinde, etkili adımlar atmıştır. Merkez ve yerel düzeydeki yöneticilerin dikkatlerini bu konuya çekerek kentlerin siyaset alanında taşıdığı önemin de bilincine varılmasını sağlamıştır.

7. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yerel ve demokrasi kavramlarının özdeşleştirilmesi yolunda yaptığı çalışmalarla önemli adımlar atılmasını sağlamış, bu iki kavramın ise

ancak demokrasinin tüm kurumlarıyla var olup işlediği toplumlarda yerleşme ve gelişme imkânı bulabileceğini ortaya koymuştur.

8. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hızlı ve düzensiz kentleşmenin yapısal kaynağının az gelişmişlik olduğunu bu etkenin aynı zamanda çevre sorunlarının da yapısal kaynağı olduğunu yaptığı bilimsel çalışmalarla ortaya koymuştur.

9. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yapmış olduğu kuramsal çalışmaların, yapısal ve kuramsal aksaklıkları gidermek üzere getirmiş olduğu çözüm önerileri mevzuata da yansımıştır. Nitekim Çevre Kanunu ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin çıkarılmasında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu alanda yapmış olduğu çalışmaların da etkili olduğu inkâr edilemez.

10. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ gerek özel gerekse meslek yaşamı boyunca Türkçe'ye sahip çıkmış ve Türkçe'nin gelişimine gerek kullandığı akıcı saf konuşmasıyla gerekse her fırsatta Türkçe'nin önemini vurgulayarak yaptığı çalışmalarla katkıda bulunmuştur. Terimlere Türkçe karşılık bularak gerekirse türeterek bu çabasını çalışmalarında somutlaştırmıştır.

11. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ konut üretiminde toplu konut kooperatiflerinin devlete büyük destek olacağını, konut birlik bünyesinde yapmış olduğu çalışmalarla ortaya koymuştur. Toplu konut kooperatifçiliğinin güven revizyonu sürecinde yapmış olduğu başarılı çalışmalarda büyük rol üstlenmiştir. Devletin konut kooperatifçiliğine destek vererek konut ihtiyacının büyük oranda karşılanacağını, bunun arsa spekülasyonunu da bir derece önleyeceğini şimdiye dek bu alanda yapılan çalışmalar göstermiştir. Konut yapımının geçirdiği süreç gözönüne alınırsa Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in toplu konut kooperatifçiliğinden kent kooperatifçiliğine geçileceği yolundaki varsayımlarının doğruluğu da gözlerönüne serilmiş olmaktadır.

12. Göç ve gecekondulaşma olgusu çok yakından ilgili iki unsurdur. Göç kırdan kente iş bulma hayaliyle gelen kitlelerin sarıldığı can simiti, gecekondulaşma ise kırkökenli kitlenin kentte barınmak için sığındığı, çoğu zaman kendi ürettiği bir barınaktır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu iki kavram arasındaki bağıntıyı açık bir dille ortaya koymuştur. Ayrıca hızlı kentleşmenin göçü doğuran değil bu hareketi arttıran bir etmen olduğu gerçeğini de gözler önüne sermiştir.

13. Kent plancılığı kentin koruyucu hekimliğidir. Kent planları ile kentler belirli ölçütler ışığında planlanır ve bu planlar uygulanarak kentler işlevlerini görmeye başlarlar. Koruyucu hekimlik olarak, her türlü ayrıntısı hesaplanarak hazırlanmış planlar sayesinde kentler tüm hayati işlevlerini aksaksız olarak yerine getirirler. Sağlam bir temele dayanarak kurulmuş ve planlanmış olan kentler durup dururken hastalanmazlar, hizmetlerini aksatmazlar.Kent içi her türlü donanım planlanmıştır. Fakat koruyucu hekimliği yetersiz olan kentler sık hastalanırlar ve sık sık tedaviye ihtiyaç duyarlar. Burada devreye girecek onarıcı hekimlik de kent planlamacılığıdır.Kent planlamacılığı ne kadar iyi bir şekilde yapılırsa kentler de o kadar az sorunla karşı karşıya kalır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu noktada kentleri koruyacak hekimlerin iyi yetişmesi gereğine inanmış ve bu eğitimin temel ilkelerinin neler olması gerektiğini ortaya koymuştur. Kent plancılığına ve kent plancılarına ihtiyacımızın azalan değil artan bir eğilim göstereceğini yaptığı çalışmalarla göstermiştir.

14. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çevre konusunda sadece devlet kurumlarının yeterli olmadığını, gönüllü kuruluşlarla gerçekleştirmiş olduğu ortak faaliyetler sonucunda ortaya koymuş, bu konuya her kesimin dikkatini çekmeyi başarmış, çevrebilinçli bir toplumun oluşturulması yolunda önemli adımlar atılmasını sağlamıştır.

15. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ çok sayıda kitap yazmıştır. Konusunda alanına hakim olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ kimi kitaplarında, konunun da niteliğinden kaynaklanan sebeplerle, aynı bilgilerin tekrarından kaçınmamıştır.

16. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ farklı üniversitelerde, biri yurtdışında olmak üzere, ders vermesinden ve sık sık uzmanlık alanlarına yönelik programlara katılmasından dolayı çok yoğun ve meşgul olmakta bu nedenle kendisine ulaşmak isteyenlere çok sınırlı zaman ayırabilmektedir.

17. Araştırmacı yapmış olduğu bu çalışmanın sonucunda Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in meslek yaşamını incelemekle aynı zamanda Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in çalışmış olduğu alanları da çalışmıştır. Bu bakımdan araştırmacı bu çalışma sonucunda iki yönlü bir kazanç elde etmiştir.

10.2. Öneriler

Araştırmacı elde ettiği veriler ışığında bu çalışmaya yönelik olarak aşağıda yeralan önerileri getirmiştir.

1.: Prof.Dr.Ruşen KELEŞ, bilim adamlarımız hakkında ileri sürülen; antisosyal, gereğinden fazla ciddi ve topluma tepeden baktıkları şeklindeki yargıları sürdürdüğü yaşam tarzının daha çok görülmesini sağlayarak silebilir. Sosyal bir bilim adamımız olarak bilimsel faaliyetler dışında sanat etkinliklerine ve spor karşılaşmalarına katılarak bu davranışının tüm bilim adamları arasında yaygınlaşmasını sağlayabilir. Hatta belli tarihlerde, spor veya sanat etkinliklerine, yurt düzeyinde tüm

bilimadamlarının topluluklar halinde bu katılımı bir takvime bağlanarak gerçekleştirebilir. Bu bilim adamlarımızla toplumumuzun daha iyi kaynaşmasını sağlayabileceği gibi her iki kesimin de birbirini daha yakından tanınması olanağını da sağlar.

2. Bilimsel çalışmalarda en taze bilgilerin takipçisi olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ üretken bir bilim adamımız olarak yaptığı her türlü bilimsel çalışmayı özenle kaydederek, ileride veya şimdi bu alanlarda çalışma yapacak kişilere kolaylıkla ulaşabilecekleri bir rehber sağlamalıdır. Böyle bir kayıt tam olarak tutuluyorsa eğer, bu kaydın kendisi dışında aynı alanda yer alan kişilerde de bulunması, çalışmaların yaygınlaştırılması açısından büyük önem taşır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bugüne dek yayınlanmış olan tüm bilimsel makalelerini, gazete yazılarını ve toplantılarda sunmuş olduğu bildirimleri ayrı birer kitapta toplayarak, hem bu çalışmalara ulaşmak isteyen araştırmacıların kolaylıkla bir bütün olarak ulaşmasını sağlamış olur hem de çalışmalarını bir araya toplayarak düzenli bir arşiv oluşturmuş olur. Böylece bir araya gelen çalışmaları, tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimler çerçevesinde inceleyip değerlendirme yapma fırsatı da mümkün olur.

Prof.Dr. Ruşen KELEŞ hazırlayacağı yeni kitaplarında özgeçmişini anlatan bir yazının yanında bir de fotoğrafını koymayı daha yaygın bir hale getirirse okuyucu kitlesinin O'nu daha iyi tanınmasını sağlayabilir. Böylece kitabı okuyan kişilerin kafasında farklı bir kişi tipinin çizilmesini önleyeceği gibi kimi zaman oluşacak olumsuz izlenimleri de silebilir. Nitekim "Kentleşme Politikası" başlıklı kitabının arkasında yer alan kravatsız resminin bu kitabın etkisini daha da arttırdığını söylemek bu bağlamda pek yanlış olmaz.

3. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ülke çapında tüm kamu yönetimbilimcilerin aynı çatı altında toplanabileceği bir organizasyonun oluşturulmasına önayak olabilir. Böylece hem bu dalın gelişimine katkı da bulunabilir; hem de bu daldaki öğretim üyelerinin işbirliğinin sağlanması sonucunda ortak ürünler meydana getirilebilir.Kamu yönetimbilimcilerin örgütlenerek ortak faaliyetler yürütmesi bu bilim dalının öneminin yapılan uygulamalara yansımaları sağlayacağı gibi kamu yönetimi alanında etkinliğin ve verimliliğin artmasını da sağlayacaktır.

4. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ uzmanlık dalıyla ilgili alanlarda düzenlenen toplantıların özellikle taşra üniversitelerinde yapılması konusunda girişimde bulunarak, sahip olduğu bilgi birikiminden taşra üniversitelerinin de yararlanmasını sağlayabilir. Taşra üniversitelerindeki ilgili öğretim üyeleriyle işbirliği yaparak alanın gelişimine katkıda bulunacakları gibi eğitim düzeyinin ve kalitesinin yükseltilmesi konusunda görüş alışverişinde bulunabilirler.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yetkinliğine inanarak kendisinin belirleyeceği ya da özel olarak seçeceği ülkenin çeşitli yerlerindeki bir takım kütüphanelerde tüm yapıtlarının bulunmasını sağlayarak, hem o kütüphanelerden faydalanacak kişilerin bu yapıtlara ulaşmasını sağlamış olur hem de yapıtlarının daha geniş bir kitle tarafından okunmasını sağlamış olur.

5. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ toplum içerisinde bilim adamının değerinin daha iyi anlaşılabilmesini, toplumun her kesiminin bilim adamına gereken itibarı göstermesi yolunda da uğraşlar verebilir. Tabii ki bilimin içinde olanlar ve bilim çevresi, bilim yolunun ne zahmetli ve emekli bir yol olduğunun, girişilen mücadelenin sessiz tanıklarıdır. Fakat verilen bu mücadeleler gereken takdiri de görmeyi hak etmektedirler. İşte bilimadamlarını giriştikleri bu zorlu yürüyüşleri içinde tek başına

bırakmamak, desteklemek çalışmalarının verimliliği ve üretkenlikleri açısından önemlidir. Bilimadamlarımız bu nedenle toplumda hakettikleri yere gelmelidir. Bunun için kendi başlarına giriştikleri mücadele yeterli değildir, arkalarına devletin desteğini de alarak bunu yapmalıdırlar. En başta kitle iletişim araçları yoluyla bu mümkündür. Medyanın bilim adamına itibar etmesi toplumun da itibar etmesini sağlama yönünde atılacak en önemli adımdır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bilim adamının toplum tarafından tanınmasını sağlama aşamasında devreye girebilir.

6. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in kentsel siyaset konusunda yapmış olduğu çalışmalara sahip çıkılmalıdır. Bu çalışmaların geliştirilmesi konunun taşıdığı önemin giderek artması açısından önem taşır.

7. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yerel demokrasi hakkında yapmış olduğu çalışmalar değerlendirilmelidir. Bu çalışmalar küresel gelişmelere paralel olarak yenilenmeli ve güncenliğini korumalıdır.

8. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in hızlı ve düzensiz kentleşmenin yapısal kaynağı olarak saptamış olduğu az gelişmişlik faktörü üzerinde tüm dünya özellikle de bu faktörün yükünü çeken az gelişmiş ülkeler önemle durmalıdır. Türkiye gelişmekte olan ülkeler sınıfında yer alan bir ülke olarak bu olumsuzluğu aşmanın yollarını aramalıdır.

9. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yapmış olduğu kuramsal çalışmaların uygulamaya geçilmesi gerektiğini fiili uğraşları ile göstermelidir.

10. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ Türkçeyi kullanmada özellikle bilimadamlarınca özen gösterilmesi gerektiğini gündelik hayatında olduğu kadar yaptığı çalışmalarla da vurgulamalıdır.

11. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in konut ve konut kooperatifleri konusundaki

çalışmaları uygulamada örnek alınmalıdır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in bu konuda gönüllü kuruluşlarla birlikte yürüttüğü çalışmalar devletçe de desteklenmelidir.

12. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in gecekondulaşma ve göç olgularına yaklaşımı Türk toplumsal yapısı içerisinde ele alınarak ortaya konmuştur. Bu bulgular varolan durumu yansıttığından dolayı elimizde önemli bir malzemedir. Bu malzemeyi yapılıcak diğer bilimsel çalışmalarda kullanarak değerlendirmeli ve uygulamaya da dönüştürmeliyiz.

13. Kent plancılığı kentleşme konusunun ana bölümlerindedir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in konunun önemine gündeme getirme çabaları dikkatle izlenmeli ve bu çabalar karşılıksız bırakılmamalıdır. Yapılacak çalışmalar konunun uzmanları tarafından desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

14. Bilimadamları çalışmış olduğu alanlarla yakından ilgili olan gönüllü kuruluşlarla iş birliği yapmalı ve yaptığı bu ortaklık sonucunda ortaya alana ve uygulamaya yönelik somut ürünler meydana getirmelidir. Nitekim bu konuda örnek olabilecek çalışmalar yürütmüş olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ alanına hakim olan bir bilim adamı olarak elde edeceği faydayı çoğaltmayı başarabilmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yürütmüş olduğu bu başarılı çalışmalar diğer alanlarda da yaygınlaştırılırsa sonuçta elde edilecek fayda daha da artacaktır.

15. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yayınlamış olduğu yapıtlarında -her ne kadar konunun özelliğinden kaynaklansa da- bilgi tekrarından kaçınmalı ve her yapının özgün olmasına özen göstermelidir. Bu çaba tüm bilimadamlarımız için ortak hedef haline gelmelidir.

16. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ günümüzün en hızlı iletişim araçlarından biri olan internet ağı yoluyla da yapmış olduğu ve yapacak olduğu bilimsel çalışmalar ve

faaliyetler hakkında, kendisi için hazırlayacağı Web sayfasında bilgi verebilir. Böylece ulusal ve uluslararası düzeyde bir iletişim ağıyla ilgililerin bu bilgilere ulaşımı daha kolay sağlanabilir.

17. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ yaptığı bilimsel çalışmaları dışında, kendi özyaşam öyküsünü yazarak bugüne dek gerçekleştirdiği yürüyüşünü kendi kaleminden okuyucularına aktarmalıdır. Nitekim yaşamında etkili olan olaylar, sahip olduğu ilkeler, başarıları, hatta başarısızlıkları, uygulamaları, fikirleri, sahip olduğu ailesi hakkında yazacaklarını okuyucu kitlesiyle paylaşması kendi yaşamına kendi gözüyle ayna tutacaktır. Okuyucu O'nun gözüyle görecek ve de en önemlisi hissedecektir. Önce insan olarak sonra meslektaş olarak, baba olarak, öğretim üyesi olarak ve benzeri yönleriyle görecek okuyucu kitlesi. Bu arada okuyucu kendi kendini de tartacak bu yaşam öyküsü içinde. Kıyaslayacak, örnek alacak, ders alacak, kimi çabalar içine girecek, kiminden vazgeçecek . Okuyucu kitlesiyle arasında saydam bir ayna olacak bu yapıt. Okuyucu kitlesi bu yaşam öyküsünde; bir Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in yaşamını görecek bir de kendi yaşamını.

10.3. Genel Sonuç

Araştırmacının hazırlamış olduğu bu çalışma bir meslek yaşam öyküsüdür. Türkiye'de bu tür yapılan çalışmalar hemen hemen hiç yok denecek kadar azdır. Hazırlanmış olan bu çalışma kamu yönetimi alanında bu türde yapılmış olan ilk çalışmalardandır. Öncülük her zaman iki tür tepkiye yol açar.İlkinde, tüm zorlukları göze alınarak girişilen bu mücadele kimilerince takdire değer görülür. Çünkü elinizde örnek bir model yoktur. Yolu kendiniz açacaksınız. Bu yolu açarken taşları, çakılları temizleyerek, yabancı otları temizlemeyi de ihmal etmeyeceksiniz. Sonuçta

yeterli genişlikte ve yeterli uzunlukta olmasa da bir yol açmışsınızdır. Sizden sonra gelecek olanlar bu yolu sizin bıraktığınız yerden devralarak genişletirler ve uzatırlar. Burada önemli olan yol açmış olmanızdır. İşte bu çaba takdir edilir. Fakat kimilerince gösterilen ikinci tür tepki olumsuz eleştiri şeklindedir. Böyle bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması o kesim için çalışmanın yetersiz olmasına yeterli bir sebeptir. Çalışmada yapılan yanlışlıklar, çalışmada yer alan eksiklikler böylesi bir kesimin eleştirilerine temel malzemeyi sağlar. Kişi çalışmasıyla alana yapılacak katkının çok sınırlı olacağı öne sürülür. Muhafazakâr, biraz daha ürkek olan bu kesim bu tarz bir atılımı endişeyle karşılarlar. Verilen tepki de buna paralellik göstererek olumsuz eleştiriler niteliğindedir. Nitekim farklı yavrusunu dışlayan bu kesimin tutumu, farklılığın zenginlik getireceği görüşünü benimseyerek, yeni atılımları özendiren tutumla çelişir bu noktada. Sonuçta gelecek tepki ne olursa olsun, ki bizim bilim camiamızın farklılıklara ve yeniliklere açık bir topluluk olduğundan şüphemiz yok, araştırmacı bu çalışmayı hazırlamış olmaktan büyük bir haz almış, konuyu her yönüyle benimsemiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in meslek yaşamının araştırılarak hazırlandığı bu çalışma araştırmacının bildiği kadarıyla kamu yönetimi alanında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ hakkında bu tür- de yapılan ilk çalışmadır. Araştırmacının bilim evrenine yaptığı katkı da budur. Sınırlılıklarına rağmen ortaya çıkan bu ürün dumanı-üzerinde, taptaze bilgiler ışığında yapılmış bir çalışma. Umuyoruz ki çalışmada çok büyük hatalar yapmamışsınız. Araştırmacı böylesi bir çalışmanın hakkını verebilmek için büyük emek sarfetmiş ve büyük özen göstermiş olmasına rağmen gözden kaçmış olan eksiklikler için şimdiden hoş görünüze sığınmaktadır.

Araştırmacı alışma süreci içerisinde Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtlarına ulaşamamıştır. Araştırmacının saptamış olduğu zamanın dolmasından ve kaynaklara ulaşamamasından kaynaklanan bu eksiklik araştırmanın ilgili yerlerinde de belirtilmiştir. Fakat araştırmacı elinden geldiğince yapıtlara ulaşmaya çalışmıştır. Bundan sonra bu konuda araştırma yapmayı düşünecek olan araştırmacıların öncelikle karşılaşacağı sorun Prof.Dr.Ruşen KELEŞ'in tüm yapıtlarına ulaşmak olacaktır. Bu eksikliğin bilincinde olan araştırmacıların yapacakları çalışmaların daha başarılı olacaklarına inanıyoruz.Ellerinde en azından fikir alabilecekleri bir örnek bulacaklarından onları daha şanslı olduklarını kabul edebiliriz.

Araştırmacı şunu tekrar yinelemek ihtiyacı duymaktadır: Araştırmacı bu araştırmayı yapmakla yalnızca bir uzmanlık tezi hazırlamamış, aynı zamanda örnek bir bilim adamını tanımıştır. Bununla beraber, bu bilim adamımızın uzmanlık alanlarını da çalışmış bulunmaktadır. Araştırmacının elde ettiği bu çok yönlü fayda, elbette ki bilim hayatına yeni girmiş biri için, bir bilim kadını için, verimli bir deneyim ve yapacağı bilimsel çalışmalar için de önemli bir rehber olacaktır.

EK 1: "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ" in Özgeçmişi

1932 yılında Trabzon'da doğan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ ilk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamlamıştır. İlkokulu Cudi Bey İlkokulu'nda orta okulu da şu an öğretmen okulu olan Kemer kaya Ortaokulu'nda, liseyi de Trabzon Lisesi'nde okumuştur.

Lise öğrenimi bittikten sonra Ankara Üniversitesi SBF'nin sınavına girip kazanarak 1950 yılında Kamu Yönetimi Bölümü'ne ilk adımını atmıştır. 1954 yılında Kamu Yönetimi Bölümü'nden 1955 yılında da Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Prof.Dr. Ruşen KELEŞ İçişleri Bakanlığı tarafından verilen bursla okuduğundan İçişleri Bakanlığı tarafından kaymakam olarak görevlendirilmiştir. Önce Edirne sonra da İstanbul'da görev alan Prof.Dr. Ruşen KELEŞ çeşitli ilçelerde kaymakamlık stajı yapmıştır. İstanbul'un çeşitli yerlerinde nahiye müdürlüğü yaptıktan sonra Bursa'da bir ilçenin kaymakam vekilliğine atanmıştır. Yeni ilçe olmuş olan Bursa'nın Keles ilçesinde de ikinci kaymakamlık görevini üstlenmiştir. 1955 yılı sonunda Prof.Dr.Ruşen KELEŞ askere gitmiştir. Askerliğini yedek subay olarak yapan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ askerliği henüz bitmemişken SBF'de asistanlık sınavına girmiştir. Asistanlık sınavını kazanan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ askerliği bittiği gün SBF Şehircilik Kürsüsü'nde asistanlığa başlamıştır.

1956 yılı sonunda göreve başlayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1957 yılında da avukatlık ruhsatını almıştır. 1957 yılından 1965 yılına kadar SBF'de Şehircilik Asistanı olarak görev yapan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ bu süre içerisinde Amerika'ya gönderilmiştir. 1958-1959 yılında New York M.I.T.Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde bulunmuştur. Amerika'da bulunduğu süre içerisinde bir yandan eğitim

görürken bir yandan da kentleşme üzerine hazırladığı doktora tezini yazmıştır.1961 yılında siyasal Bilimler Anabilim Dalı'nda doktora tezini veren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ "Doktor" ünvanını almıştır. 1961 yılından 1966 yılına kadar üniversitede çalışmalarını sürdüren, bir yandan da öğretim üyelerinin yanında derslere katılan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ "Türkiye'de Konut Kooperatifleri" adlı teziyle 1966 yılında Doçentlik ünvanını almıştır. 1966 yılından itibaren üniversitede ders vermeye başlayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ "kentleşme", "yerel yönetimler", kentsel siyaset" ve "yöntembilim" derslerine girmiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ üniversitede ders vermenin yanında bir takım yönetim ve danışma kurulu üyelikleri görevlerinde de bulunmuştur. 1962 yılından 1966 yılına kadar DPT Sosyal Planlama Dairesi'nde danışma kurulu üyeliği yapan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1965'den beri de Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı İzleme Komitesi Üyeliğini yapmaktadır. 1963-1965 ve yıllarında Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Kongresi Delegasyon Üyeliği yapmıştır.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1966 yılında SBF Şehircilik Enstitüsü'nün Genel Sekreterliğini de üstlenmiştir. Bu görevi 1982 yılına kadar devam ettirmiştir. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1968 ve 1970 yılları arasında California Üniversitesi, Berkeley, Şehir ve Bölge Planlama Enstitüsü'nde konuk öğretim üyesi olarak bulunmuştur.

1971 yılında "Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi" adlı tezyile Prof.Dr.Ruşen KELEŞ "Profesörlük" ünvanını almıştır ve bu tezini SBF yayınlamıştır. 1971 yılında Prof.Dr.Ruşen KELEŞ aynı zamanda SBF'de dekan olarak göreve başlamış bu görevini 1975 yılına kadar sürdürmüştür. Bu yıllarda TODAİE'de de "Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri", "Yerel Yönetimler" ve son yıllarda da "Kentleşme"

dersleri vermeye başlayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1971 yılında Konutbirlik Danışma Kurulu Üyeliği ve başkanlığı yapmaya başlamıştır. Bu faaliyetini hâlâ sürdürmektedir. 1973-1974 yılları arasında İmar ve İskan Bakanı Danışmanlığını yapan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1973 yılından 1983 yılına kadar da BM Türk Derneği İkinci Başkanlığını yapmıştır. 1974 ve 1976 yılları arasında, Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Kongresi Delegasyon üyeliğinde bulunmuştur.

1976 yılında Kudüs'te İbrani Üniversitesi, Harry Truman Araştırma Enstitüsü'nde araştırma çalışmaları yürüten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ aynı yıl 1983'e kadar devam ettirdiği Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu Üyeliğine de başlamıştır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1977 yılında Harvard Üniversitesi'ne giderek adı hem sosyoloji hem de Environmental Design Fakültesi olan Ortadoğu Araştırma Merkezi'nde eğitim ve araştırma çalışmalarını yürütmüştür.

1979 ve 1981 yılları arasında ODTÜ'de Mütavelli Heyeti üyesi olan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1980 yılından beri de ODTÜ'de Sosyoloji bölümünde "Kentsel Siyaset" dersleri vermektedir. 1981 yılında Tokyo'da International Christon University'de ve Paris'te Rockefeller vakfı Bellogio Etüd ve Araştırmalar Merkezi'nde bulunarak akademik çalışmalarını sürdüren Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1982 yılından itibaren SBF Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı Başkanlığı'nı yapmaya başlamıştır. Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1982 yılından 1989 yılına kadar da Erns Reuter İskân ve Şehircilik Araştırma Merkezi müdürlüğü görevinde bulunmuştur. 1983 ve 1989 yılları arasında BM TürkDerneği'nin de başkanlığını yürüten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1987 yılında Gazi Üniversitesi'nin Şehircilik Bölümü'nde imar hukuku, kent yönetimi gibi dersleri vermeye başlamıştır. 1986 yılında merkezi Atina'da olan Biyopolitika Uluslararası Vakfı adı altında bir vakfın kuruculuğunu da yapan

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1987 yılından beri de bu vakfın Mütavelli Heyeti Üyeliği'ni sürdürmektedir.

Prof.Dr.Ruşen, 1987 ve 1988 yılları arasında, Tokyo'da Gelişmekte Olan Ekonomiler Enstitüsü'nde bulunarak akademik çalışmalarını sürdürmüştür. 1987-1991 yılları arasında Dünya EKISTICS Derneği Yönetim Kurulu Üyeliği yapan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ Türk yerel yönetimlerinin özellikle de belediyelerin gelişimi için çok önemli çalışmalar yürütmüştür. TBD 'de 1990 yılından itibaren danışma kurulu üyeliğinde bulunan Prof.Dr. Ruşen KELEŞ bu faaliyetini günümüze dek sürdürmüştür. 1991 yılından günümüze dek Ankara Üniversitesi Çevre Araştırmaları Müdürü olarak görev yapmaktadır. 1992 yılında başladığı Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Danışma Kurulu Üyeliği faaliyetini yürüten Prof.Dr.Ruşen KELEŞ böylece birçok yönetsel faaliyetin yanında birçok uygulama alanlarında da uğraş vermiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1993 yılında Japon İmparatorluğu Özel Nişanı'nı almıştır. Bunun yanında aynı yıl Abdi İpekçi Özel Barış Ödülü'nü de alarak, bu nişan ve ödülle meslek hayatındaki başarılarını perçinlemiştir.

Prof.Dr.Ruşen KELEŞ meslek hayatı boyunca birçok akademik çalışma yapmış; gerek kitap, gerek makale, çeviri, gerekse bildiri özeti şeklinde birçok yapıt yayınlamıştır. Bunlar yanında uzmanlık alanıyla ilgili birçok projede görev almış, birçok konferansa ve toplantıya katılmıştır. 1998 yılından beri Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde de ders vermeye başlayan Prof.Dr.Ruşen KELEŞ 1999 yılının Eylül ayında yaş haddinden dolayı emekliye ayrılacaktır.

**EK-2. PROF.DR. RUŞEN KELEŞ'İN TARİH SIRALAMASINA GÖRE BÜTÜN
YAPITLARININ DİZELGESİ**

- 1.KELEŞ, Ruşen (1961), *Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme Hareketleri*, SBF Maliye Enstitüsü, Ankara: Ajans Türk Matbaası, s. 1-85.
- 2.KELEŞ, Ruşen (1961), (Çev.), *Mesken İhtiyacının Tahmini*, Alexander BLOCK, Ankara: AÜ SBF, T.C. İmar ve İskan Bakanlığı Yayınları, Sevinç Matbaası, s. 1-174.
- 3.KELEŞ, Ruşen (1962), "*Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri 1927-1960*", Ankara: SBF Maliye Enstitüsü Konferansları s.(?)*.
- 4.KELEŞ, Ruşen (1962), "*Şehirlere Akın ve Planlama Üzerine Etkisi*", Planlama II, Kış
- 5.KELEŞ, Ruşen, Orhan TÜRKAY (1962), *Türk Köylerinde İktisadi ve Toplumsal Değişme*", Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haberler Bülteni, Yıl:1, Sayı:4, Aralık, s. 23-30.
- 6.KELEŞ, Ruşen, Orhan TÜRKAY (1962), *Köylü Gözü ile Türk Köylerinde İktisadi ve Toplumsal. Değişme*, Ankara: Maliye Enstitüsü Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesi, Yayın No: 13, s. 1-85.
- 7.KELEŞ, Ruşen (1962), *Demokratik Memleketlerde Siyasal Partiler*,(Yayıma Hazırlayan), Ankara: TODAİE Yayınları, Ankara, s. 1-63 .
- 8.KELEŞ, Ruşen (1962), "*Şehir Planlaması ve Sanayi*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:17, Sayı:1, s. 289-292.
- 9.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Regional Disparities in Turkey*", *Ekistics*, June, pp. 331-334.
- 10.KELEŞ, Ruşen (1964), (Çev.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Metodları*, William J. GOODE, Paul K. HATT, Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınları, s. 1-474.

- 11.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Yerel Özerklik ve Belediyeler*", IULA, Local Government In The 20th Century, , The Hague, s.428-487.
- 12.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Kalkınma Planı ve Konut Sektörü*", Ankara: SBF Maliye Enstitüsü Konferansları, Kalkınma Planı, s. 151-171.
- 13.KELEŞ, Ruşen, Celal UZEL (1963), "*Yapı Kooperatifleri ve Türkiye'de Mesken Problemi*", İktisadi Yürüyüş, Sayı:418, Şubat, s.(?)*.
- 14.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Yapı Kooperatifleri ve Türkiye'de Mesken Problemi*", Karınca, Sayı:318, Haziran, s. 14-23.
- 15.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Mesken Kooperatifleri Üzerinde Bir Araştırma*", Karınca, Sayı: 316, Nisan, s.45-48.
16. KELEŞ, Ruşen; Orhan TÜRKAY (1963), *Türk Köylerinde İktisadi ve Toplumsal Değişme*, Ankara: AÜ SBF Yayınları, Cilt: 17, Sayı: 2, 1-85.
17. KELEŞ, Ruşen (1964), "*Hamur Kuralı ve Anayasa Mahkemesi*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl: 20, Sayı: 220, s.17-26.
- 18.KELEŞ, Ruşen, GERAY Cevat (1964), *Türk Belediye Başkanları (1958-1964)*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Yayını, s. 1-35.
- 19.KELEŞ, Ruşen (1965), Kemal Ahmet ARU'nun *Yayalar, Taşıtları: Şehir Dokusunda Yeni Ulaştırma Düzenleri* adlı Kitabının Tahlili, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:20, No: 3, s. 295-296.
20. KELEŞ, Ruşen (1965), Dr. Ayten ÇETİNER'in *Türkiye 'de İmar Planlama Eylemleri ve Dayanması Gereken Bilimsel Kurallar* adlı Kitabının Tahlili, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:20, No: 3, s.296-297.
- 21.KELEŞ, Ruşen (1965), "*Türkiye'de Bölgelerarası Dengesizlikler*", VII. Iskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s. 1-40.
- 22..KELEŞ, Ruşen (1965), "*Siyasal Partiler ve Şehircilik Politikası Sorunları*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:20, Sayı:3, Eylül, s. 273-280.

- 23.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Urbanization and Balanced Regional Development in Turkey*" *Ekistics*, August, pp.163-168.
- 24.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Şehirleşme Politikamız ve Doğu Anadolu Bölgesi*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:21, Sayı:4, s. 17-43.
- 25.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Sosyal Konut Politikası Kavramı Üzerine Bir Deneme ve Türkiye'de Sosyal Konut Politikası*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:21, Sayı:2, s.166-234.
- 26.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Toplu Yapının Organizasyonu Sorunları*", Konut Paneli III, İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi, s. 1-23.
- 27.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Şehirleşmede Denge Sorunu*", Mimarlık, Şehircilik Özel Sayısı 11, s.27-30.
- 28.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Türkiye 'de Mali Denkleşme İle İlgili Çalışmalar*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:243, Ocak, s.1-4.
- 29.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Gecekondu Kanunu Tasarısı ve Belediyelerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:245, Mart, s.49-52.
- 30.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Büyük Şehirlerin Bazı Sorunları*", Mimarlık, Sayı:4, Nisan, s.22-23.
- 31.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Mahalli İdarelerin Kültür Alanındaki Görevleri ve İmkanları*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:249, Temmuz, s.289-292.
- 32.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Şehir ve İmar Planlarının Hazırlık Safhaları ve Etüd Çalışmaları*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:250, Ağustos, s.344-349.
- 33.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Belediyelerimizi Yakından Tanıma İhtiyacı*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:251, Eylül, s.390-391.
- 34.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Büyük Şehirler- Küçük Şehirler*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:252, Ekim, s.451-453.
- 35.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Belediye Personelinin Eğitimi Sorunu*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:253, Kasım, s. 488-491.

- 36.KELEŞ, Ruşen (1967), "*Mahalli İdarelerimiz ve Yeniden Düzenleme*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:255, s.1-5, Ocak-1967.
- 37.KELEŞ, Ruşen (1967), "*Türkiye'de İşçi Konutları Sorunu*", Sosyal Siyaset Konferansları, 19. Kitap, İstanbul:İÜ İktisat Fakültesi, s. 17-39.
- 38.KELEŞ, Ruşen (1967), *Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından Türkiye'de Konut Kooperatifleri*,Ankara: İmar ve İskan Bakanlığı 8. Mesken Genel Müdürlüğü Yayını, s. 1-304.
- 39.KELEŞ, Ruşen (1968), "*Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Konut Politikası*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:23, Sayı:3, s. 1-28.
- 40.KELEŞ, Ruşen (1968) "*Alternatif Şehirleşme Hareketlerinin Maliyeti Hakkında Ön Rapor*", Ankara: DPT.
- 41.KELEŞ, Ruşen (1968), "*Existing Local Government System in Turkey and Recent Trends Towards Development*", Local Government and National Development, Ankara: TODAİE, pp. 69-88.
- 42.KELEŞ, Ruşen (1968), "*Şehirleşme Hareketinin Maliyetine Dair*", Büyük Belediyelerde Şehirleşme Sorunları Semineri, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Yayınları, s. 42-51.
- 43.KELEŞ, Ruşen (1968), "*I. ve II. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Konut Politikası*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:23, s. 3-5.
- 44.KELEŞ, Ruşen, GERAY Cevat (1969), *Küçük Belediyelerin Sorunları*, TODAİE Yayınları, Ankara: Sevinç Matbaası.
- 45.KELEŞ, Ruşen (1969), "*An Experiment of Typology on the Districts of İzmir*", Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, (Mimeo).
- 46.KELEŞ, Ruşen (1969), "*Bölge Planlamasında Örgütlenme Sorunları*", IX. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s. 153-177.
- 47.KELEŞ, Ruşen (1970), "*Şehirleşme Sorunlarımız ve Plancılık Eğitimi Üzerine Düşünceler*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:25, Sayı:3, s. 9-28.

- 48.KELEŞ, Ruşen (1970), "*Türkiye'de Şehirleşme Eğilimleri*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:25, Sayı:4, Aralık, s. 41-83.
- 49.KELEŞ, Ruşen (1971), "*Yerleşme Kararları Açısından Büyükkent Dışı Üniversiteler*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, Mart, s. 3-30.
- 50.KELEŞ, Ruşen (1971), "*Türk Mahalli İdare Sistemi ve Gelişme Eğilimleri*", Mahalli İdareler ve Ulusal Kalkınma, Ankara: TODAİE, s. 47-62.
- 51.KELEŞ, Ruşen (1971), *Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi*, SBF, Ankara: Sevinç Matbaası,s.1,210.
52. KELEŞ, Ruşen, Mübeccel KIRAY, Cahit TALAS, Cevat GERAY, İlhan TEKELİ, Önder ŞENYAPILI (1971), *Türkiye 'de Kentleşme*, Ankara: Mimarlar Odası Yayınları, s.59-64.
53. KELEŞ, Ruşen (1971), "*Fiziksel Çevre Sorunu Olmayan Şehir Sorunları*", Mimarlık, s.36-43.
54. KELEŞ, Ruşen (1971), "*Yapı Kooperatiflerinden Beklenenler*", Yapı Endüstrisi Dergisi, Kasım, s(?)**.
- 55.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Belediye Gelirleri ve Mali Denkleşme*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, Mart, s.58-76.
- 56.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Doç.Dr. Cem SAR İçin*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:27, Sayı:3, Eylül, s.XIX-XX.
- 57..KELEŞ, Ruşen (1972), "*Urbanization and Regional Development in Turkey*", Comparative Local Government, Summer, pp (?)*.
- 58.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Urbanization Policy in Turkey*", Comparative Local Government, IULA, Vol.6, No.1, pp. 27-39.
- 59.KELEŞ, Ruşen (1972,1978,1983), *100 Soruda Türkiye 'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu*, İstanbul: Gerçek Yayınları, s. 1-219.
- 60.KELEŞ, Ruşen (1972), *Şehirciliğin Kuramsal Temelleri*, SBF,Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 1-250.

- 61.KELEŞ, Ruşen, Şeref GÖZÜBÜYÜK (1973), "*Kemal Fikret Arık' in Anısına*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, TODAİE, S. III-VIII.
- 62.KELEŞ, Ruşen (1973), *İzmir'in Mahalleleri*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, Ankara: Ayyıldız Basımevi, s. 1-40.
- 63.KELEŞ, Ruşen, YAVUZ Fehmi, GERAY Cevat (1973), *Şehircilik: Sorunlar, Uygulama ve Politika*, SBF, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 1-1060.
- 64.KELEŞ, Ruşen (1973), *Urbanization in Turkey*, New York: Ford Foundation.
- 65.KELEŞ, Ruşen , Şeref GÖZÜBÜYÜK(1974), Prof.Dr. Tahsin Bekir BALTA'ya Armağan, Ankara: AÜ SBF, TODAİE Yayınları, s. 1-630.
- 66.KELEŞ, Ruşen (1974), "*Başkent Ankara İçin Elli Yıl Önce Çıkarılan 583 Sayılı Yasa Üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi' nde Yapılan Görüşmeler*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:29, Sayı:3-4, Aralık, s. 1-32.
- 67.KELEŞ, Ruşen (1975), "*Kentleşme ve Kamu Yararı*", Ekonomi ve Hukuk Kongresi, Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- 68.KELEŞ, Ruşen (1975), "*Investment by Turkish Migrants in Real Estate*", in:Nermin ABADAN-UNAT (ed.), *Turkish Workers in Europe:1969-1975*, E.J.Brill, Leiden, pp. 169-178.
- 69.KELEŞ, Ruşen (1975), "*A Study of Social Stratification in the City of İzmir*", Social Change in İzmir, Ankara: Social Science Association of Turkey, pp. 98-120.
- 70.KELEŞ, Ruşen (1976), "*La pullotion atmosphérique en droit turc*", Droit et Economie de l'Environnement, par M.Prieur et Charles Kiss, La Pullotion Atmosphérique en Droit Français et en Droit Comparé, Lyon, pp. 183-191.
- 71.KELEŞ, Ruşen (1976), *Toplumbilimlerinde Araştırma ve Yöntem (Derleme)*, Ankara: TODAİE Yayınları, s. 1-419.
- 72.KELEŞ, Ruşen, Nermin Abadan UNAT (1976), *Göç ve Gelişme*, Ankara:Ajans Türk Basımevi, s.1-412.
- 73.KELEŞ, Ruşen (1976), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, s. 1-223.

- 74.KELEŞ, Ruşen (1976), *Kentbilim İlkeleri*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları , s. 1-237 .
- 75.KELEŞ, Ruşen (1976), *Migration and Development*, Ankara: Ajans Türk Matbaası..
- 76.KELEŞ, Ruşen (1977), "*Belediyecilik, Bilim, Siyaset ve İdeoloji*", Devrimci Belediyeler Dergisi, Cilt:31, Sayı:1-4, s. 29-52.
- 77.KELEŞ, Ruşen (1978), "*Yerel Özerklik ve Belediyeler*", Cumhuriyet, 1978.
- 78.KELEŞ, Ruşen (1978), "*İdeolojiler, Kent Politikaları ve Üçüncü Dünya*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:31, Sayı:1-4, s. 5-9.
- 79.KELEŞ, Ruşen, Fehmi YAVUZ (1978), "*İkinci Boğaz Geçişi ve Kentleşme Sorunları*", İkinci Boğaz Geçişi Teknik Toplantısı, İstanbul, (26-27 Nisan).
- 80.KELEŞ, Ruşen (1978), "*Çevre Sorunları ve Çevre Hakları*", Ankara: BM Türk Derneği, İnsan Hakları Armağanı, XXX. Yıl, s.79-114.
- 81.KELEŞ, Ruşen (1978), "*Konut Kesiminde Savurganlık*", Türk Ekonomisinde Savurganlık Semineri, Ankara: Türkiye Ekonomi Kurumu.
- 82.KELEŞ, Ruşen (1979), "*Kentsel Kargaşanın Ardındaki Gerçek*", Ankara: Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Sayı:54, s. 29-31.
- 83.KELEŞ, Ruşen (1979), "*Devlet ve Konut Kooperatifçiliği*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:12, Sayı:4, Aralık, s.31-40.
- 84.KELEŞ, Ruşen. (1979), "*Kentleşmenin Mali Sorunları*",İstanbul: Maliye Enstitüsü Dergisi, Seri.25, Sayı:2524-420/60, İÜ İktisat Fakültesi, s. 195-224.
- 85.KELEŞ, Ruşen (1980, 1998), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara:Türk Dil Kurumu Yayını, s. 1-223.
- 86.KELEŞ, Ruşen (1980), "*Urbanization and Environment: The Case of Turkey*", Hamburg: European Science Foundation, Feb-March.
- 87.KELEŞ, Ruşen(1980), "*Environmental Issues and Policies:: The Case of Turkey*", Hamburg: European Science Foundation.
- 88.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Atatürk and Modern Turkey*", Japan Times, October, pp. 29.

- 89.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Belediye Gelirleri Dizgesi ve Son Yasal Çalışmalar*", 13. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s.1-44.
- 90.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Toplumsal Gelişme ve Bilim Dili*", Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi, Ankara: TDK, s.90-104.
- 91.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Yerel Yönetimlerde Güncel Oluşumlar*", TÜTENGİL' e Saygı, İstanbul: s. 150-174.
- 92.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Kentleşme, Nüfus ve Çevre*", Nüfus ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını, s. 212-245.
- 93.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yerel Özerklik ve Kent Planlaması*", Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi 2.Kitabı, (7-8 Kasım 1981), s.85-96.
- 94.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Toplu Konut Yasasının Getirdikleri*", 6. Türkiye Dünya Şehircilik Günü Kutlamaları, İzmir: s.13-25.
- 95.KELEŞ, Ruşen, Halil NADAROĞLU (1982), "*Merkezi ve Mahalli İdareler Arası İlişkiler*", Çağdaş Anayasalarda Ekonomik ve Sosyal Haklar ve Ödevler, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- 96.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yasa Çözüm Getirecek mi?*", Eczacıbaşı Bülteni, Konut Eki, Eylül
- 97.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek Olay*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Seha L. Meray'a Armağan, Cilt:2, s. 411-428.
- 98.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yapı Kooperatifleri*", TC Ziraat Bankası Dergisi, Sayı:3, Ağustos, s. 5-6.
- 99.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Ulusal Ekonomi ve Konut Kesiminin Güncel Sorunları*", KTÜ Mimarlık ve Ekonomi, s.163-168.
- 100.KELEŞ, Ruşen, Artun ÜNSAL (1982), *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-105.
- 101.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Türkiye' de Konut Kooperatifçiliği*", Konut Kooperatifçiliği Semineri I, s. 22-23.

- 102.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Nüfus, Kentleşme, Konut ve Konut Kooperatifleri*", Konut , .81,Ankara: Kent-Koop, s.15-55.
- 103.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Türkiye' de Kentleşme ve Kentsel Gelişme Politikaları*", Kentsel Bütünleşme, s.67-78.
- 104.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Çevre Politikalarının Düşünsel Temelleri*", Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu, Çevrebilim Sempozyumu, s. 17.
- 105.KELEŞ, Ruşen(1982), "*Decentralization-Experience and Prerequisites*", in: Korel Göymen , Hans Illy and Winfried Veit (eds.), *Local Administration: Democracy Versus Efficiency*, Friedrich Ebert Stiftung, Analysen:103/104, Bonn: pp. 117-135.
- 106.KELEŞ, Ruşen (1983), "*Overall Impact of the Slums and Soum Dwellers on the Societal Structure in Turkey*", Paper Submitted to IDE, February.
107. KELEŞ, Ruşen; Cevat GERAY (1983), "*Prof.Dr. Fehmi YAVUZ ve Türk Kentbilimi*", Prof. Dr. Fehmi YAVUZ'a Armağan, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s.3-28.
108. KELEŞ, Ruşen (1983), "*Kıyılar ve Toplum Yararı*", Türkiye I. Dünya Şehircilik Günü Kıyılar Kollokyumu, Aralık, s.14-26.
109. KELEŞ, Ruşen (1983), "*Toplu Konut, Konut Kooperatifleri ve Devlet*", 13. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF. Dergisi, s.1-13.
- 110.KELEŞ, Ruşen (1983), "*Toplu Konut Yasası ve Getirdikleri*", Fadıl Hakkı SUR Armağanı, Ankara: SBF Yayınları, s.54-58.
- 111.KELEŞ, Ruşen (1983), "*İmar Planlamasında Merkeziyetçilik ve Yerellik*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:38, Sayı:1-4, Ocak-Aralık, s.139-150.
- 112.KELEŞ, Ruşen (1983), "*Atatürk, Çağdaş Ankara ve Kentbilim*", İnsan Hakları Yıllığı, Ankara: TODAİE, Sayı:3-4, s.140-151.
- 113.KELEŞ, Ruşen, Fehmi YAVUZ (1983), *Çevre Sorunları*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-320.
- 114.KELEŞ, Ruşen (1983), (Derleme), *Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Ekonomik Yaklaşımlar*, Ankara: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği, s. 1-116.

- 115.KELEŞ, Ruşen, Fehmi YAVUZ (1983,1989), *Yerel Yönetimler*, Ankara: Turhan Kitabevi, s. 1-330.
- 116.KELEŞ, Ruşen (1984), *Kentleşme ve Konut Politikası*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-552.
- 117.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Yabancıya Toprak Satmak*", Cumhuriyet, 13 Ağustos..
- 118.KELEŞ, Ruşen (1984), (Yayıma Hazırlayan), *Yerleşim ve Çevrebilim Sorunları: Kuram ve Uygulama*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, s. 1-338.
- 119.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Kentleşme ve Toprak Politikaları*", Türkiye 8. Dünya Şehircilik Günü, Sanayi, Yer Seçimi, Turizm Yerleşmelerive Tarım Topraklarının Ülkesel Arazi Kullanımı İçinde Değerlendirilmesi Kollokyumu'na Sunulan Bildiri, Adana.
- 120.KELEŞ, Ruşen (1984), (Çev.), "*Kent Özeklerinin İyileştirilmesinde Halk Katılımı*",Dorethee-Barbier VAUZELLES, Yerleşim ve Çevrebilim Sorunları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi'nden Seçmeler: 2, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, Unesco Yayını, s. 47-71.
- 121.KELEŞ, Ruşen (1984), (Derleme), *Ernst Reuter ' in Anısına*, Alman Kültür Merkezi, SBF Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara:Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- 122.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Japonya' da Yerel Yönetimler*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:17, Sayı:3, s.101-122.
- 123.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Türkiye'de Konut Sorunu ve Toplu Konut Politikası*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:10, Mayıs, s.12-15.
- 124.KELEŞ, Ruşen; Geoffrey K. PAYNE (1984), "*Urban Development and Housing in Turkey*" in:Martyn Wynn (ed.), *Planning Growth in Southern Europe*, Mansell, London, pp. 165-167.
- 125.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Comparative Perspectives on Middle Eastern Urbanization*", Prof. Dr. Aziz KOKLU'nun Anısına Armağan,Ankara: AÜ SBF Dergisi, pp. 241-264.

- 126.KELEŞ, Ruşen (1984) , "*Self Help Community Activities in Turkey*", Salzburg Congress on Urban Planning and Development, the Retreat of the Public Sector:An Expanding Role for Urban Self Management, Salzburg, May .
- 127.KELEŞ, Ruşen (1985) , "*The Effects of External Migration on Regional Development in Turkey*", in: Ray Hudson and Jim Lewis (eds.), *Uneven Development*, Methuen, London: pp. 55-75.
- 128.KELEŞ, Ruşen (1985) , "*Opportunities and Problems of Metropolitan Reorganization in Turkey*", OECD, Technical Cooperation Service, (Oct. 11, 1985), Roma: Seminar on the Management of Metropolitan Areas, October.
- 129.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Kent Yaşamı, Şiddet ve Kitle İletişim Araçları*", Kitle İletişim Araçları ve Şiddet, Hürriyet Vakfı ve Unesco, Eğitim Yayınları, No:8, s. 25-29.
- 130.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Türkiye' de Anakent Yönetimi*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, Haziran, s.69-82.
- 131.KELEŞ, Ruşen (1985) , "*Gecekondu Affında Amaç ve Yöntem*", Ankara: Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Sayı:77, Şubat-Mart, s.30-33.
- 132.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Yerel Demokrasi ve Yasal Sınırları*", Yeni Gündem, No:27, Ağustos, s.42-43.
- 133.KELEŞ, Ruşen (1985), "*1980 Sonrasında Belediyelerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, No:475-476, Mayıs-Haziran, s. 149-159.
- 134.KELEŞ, Ruşen, Michael N. DANIELSON (1985), *The Politics of Rapid Urbanization in Turkey*, New York:Holmes and Meier.
- 135.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Population Structure:Turkey*", Turkey, Südwesteuropa-Handbuch, Band IV, Herausgegeben von Klaus-Detlev Grothusen, Vandenboeck und Ruprecht(ed), Turkische Handbuch, Göttingen: pp. 472-495.
- 136.KELEŞ, Ruşen, Hiromasa KANO (1986), "*Economic Development and Social Conciousness: Turkey Under Developmentalism*", Tokyo: Institute of Developing Economies, ME Series, No: 17, Tokyo.

- 137.KELEŞ, Ruşen (1986) "*Municipal Finance in Turkey with Special Reference to Istanbul*", Metin Heper (ed.), Dilemmas of Decentralization, Friedrich Ebert Stiftung, Bonn, pp. 37-56.
- 138.KELEŞ, Ruşen (1986), "Metropolitan Administration in Turkey", Ankara: TODAİE, The Public Administration Annual, Cilt: 12, s.91-110.
- 139.KELEŞ, Ruşen, Hiromasa KANO (1986), *Economic Development and Social Conciousness : Turkey Under NewDevelopmentalism*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 140.KELEŞ, Ruşen (1986), "İmar Politikamızın Hedefleri", Kentkur Bülteni, Sayı:10, Kasım-Aralık, s. 20-23.
- 141.KELEŞ, Ruşen (1986), "Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:19, Sayı:3, Eylül, s.81-98.
- 142.KELEŞ, Ruşen (1986), "Kamu Görevlerinin Merkezi İdare ve Belediyeler Arasında Bölünmesi", BAZAAR, s. 24-26.
- 143.KELEŞ, Ruşen (1986), "Japonya' da Kentsel Yaşam ve Kentleşme", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:19, Sayı:2, Haziran, s.101-126.
- 144.KELEŞ, Ruşen (1986), "1951-1960 Yıllarında Kent Araştırmaları", Türkiye'de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, s. 269-282.
- 145.KELEŞ, Ruşen(1986),."Kentleşme ve Kamu Yönetimi Sorunları", Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar, İstanbul: SİSAV, s. 131-156.
- 146.KELEŞ, Ruşen (1986), "Kentleşme Sorunumuz ve Çözüm Yolları", İstanbul: İÜ İşletme Fakültesi Yayınları, Ord.Prof.Dr. Ömer Çelal SARÇ'a Armağan, Sayı:77, s. 167-188.
- 147.KELEŞ, Ruşen. (1986), "Konut Sektöründe Prefabrikasyon", İnşaat Dünyası, Cilt:4, Sayı:34, s.19-21.
- 148.KELEŞ, Ruşen (1986), "Kent ve Bölge Planlamasında Jeomorfoloji", Jeomorfoloji Dergisi, Cilt:14, Sayı:7, s. 7-11.

- 149.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Kent ve Bölge Planlamasında Jeomorfoloji*", Belediye Dünyası Dergisi, Cilt:14, Sayı:7, s.7-11.
- 150.KELEŞ, Ruşen."Yerel Yönetimler ve Konut" (1986), Belediye Dünyası Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 3, s. 18-19.
- 151.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Yerel Yönetimler ve Konut*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:42, Sayı:1-4, Ocak-Aralık, s.1-13.
- 152.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*Konutun Ulusal Gelişmeye Katkısı: Daha Çoğu Başarılabilir mi?*", Alfred Van HUYCK, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları, s. 1-12.
- 153.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*Konut ve Toplum: Konutun Toplumsal Yeniden Üretimdeki Rolü Üzerinde Düşünceler*", Riaz HASSAN, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları: 14, s. 97-110.
- 154.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*İslam Kentlerinin Yaşamakta Olan Yönlerinin Korunması*", Janet ABU-LUGHOD, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları, s. 155-182.
- 155.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Türkiye' de İmar Hareketlerinde Yeni Dönem*", 2.Türkiye Şehircilik Kongresi, Türkiye' de 10.Dünya Şehircilik Günü Faaliyetleri Haftası, s.24-29.
- 156.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*Konutun Alternatif Bir Yaşam Biçimindeki Rolü*", John F.C. TURNER, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları, s. 13-34.
- 157.KELEŞ, Ruşen (1987), "*İsmet İnönü'de Dengeli Kentsel ve Kırsal Gelişme Düşüncesi*", Yıllık, Ankara: AÜ BYYO (1986-1987), Sayı: 9, s.87-102.
- 158.KELEŞ, Ruşen. (1987), "*Kentleşme ve Çevre Politikaları*", Nüfus, Kentleşme ve Çevre, Ankara: TÇSV, Haziran, s. 72-91.
- 159.KELEŞ, Ruşen (1987), (Yayıma Hazırlayan), *Konut ve Gelişme*, , Birleşmiş Milletler Dünya Konut Yılı İçin Seçme Yazılar, Ankara: Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yayınları, s. 1-213 .

- 160.KELEŞ, Ruşen (1987), , (Yayıma Hazırlayan), *Türkiye'de Kentbilim Eğitimi*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-230.
- 161.KELEŞ, Ruşen, KANO Hiromasa (1987), *Housing and The Urban Poor In The Middle East: Turkey, Egypt, Morocco, Jordan*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 162.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Recent Progress in Municipal Finance in Istanbul*", Metin Heper (ed.), *Democracy and Local Government:Istanbul in the 1980's*, London: Eothen Press, pp. 37-51.
- 163.KELEŞ, Ruşen (1987), "*The Problems of Privalization in the Housing Sector*", International Seminar on the Management of Housing and the Urban Services, Ankara: Kent-Koop, September
- 164.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Metropolitan Administration in Turkey*", Ankara: Turkish Public Administration Annual (1985-1986), Vol.12, pp. 91-110.
- 165.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Urban Turkey in the Year: 2000A Pessimistic Scenario*", Paper Submitted to the International Seminar on Turkey in the Year 2000, İstanbul: Turkish Political Science Association and Information Diusion of NATO, Hilton, June.
- 166.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Über Ernst Reuter*", *Der Scurla Bericht, Die Tätigkeit deutscher Hochschullehrer in der Türkei 1933-1939*, Klaus-Detlev Grothusen (Hrsg.), 3, Dağyeli Verlag, pp. 61-66.
- 167.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Housing and the Urban Poor in the Middle East*", Tokyo: Institute of Developing Economies, ME Series, No:20.
- 168.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Municipal Revenues*", *Turkish Public Administration Annual*, Vol.13, pp. 17-48.
- 169.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Central-Local Relationship in Turkish Politics*", *Bangladesh: The Journal of Social Studies*, N:41, July , pp. 29-49.
- 170.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Socio- Political Evaluation on the Economic Liberalization Policies*", in: *Prerequisites for Regional Stability in the Middle East*, Tokyo, Institute of Developing Economies, pp. 39-74.

- 171.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Keizai Jiyuuka Seisaku No Shakai Seijiteku Kiketsu To Sono Hyouka*", Gendai no Chüto (The Contemporary Middle East), N:4, March, pp. 19-27.
- 172.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Nihonno Tsuyosa Wa Dokokara Kitanoka ?*", Ajiken News (Where does the strength of Japan come from?), N:4.
- 173.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Urban Administration in Turkey*", Annals of Japan Association for Middle East Studies, Vol.3, pp. 60-101.
- 174.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Aspects of Urban Transformation in Turkey(with some Reference to Urban Exploison in Japan)*", Tokyo: Asahi Shimbun Gazetesi, August 29.
- 175.KELEŞ, Ruşen (1988), *Türkiye'de Kent Yönetimi*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını
- 176.KELEŞ, Ruşen (1988), *Urban Poverty In The Third World: Theoretical Approaches and Policy Options*, Tokyo: Institute of Developing Economies, December.
- 177.KELEŞ, Ruşen (1988), *Management of Urban Growth in Turkey*, Ankara: Turkish Social Science Association.
- 178.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Demokratik Gelişmemizde Yerel Yönetimler*", Bahri Savcı'ya Armağan, Ankara: Mülkiyeliler Birliği, s. 290-300.
- 179.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Dar Gelirli Kentliler İçin Bir Konut Edindirme Yöntemi: Evini Yapana Yardım*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:43, Sayı:1-2, Ocak-Haziran, s.81-112.
- 180.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Konut Kesiminde Özelleştirmenin Sorunları*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:43, Sayı:3-4, Temmuz-Aralık, s. 33-57.
- 181.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Az Gelişmiş Bölgeler Sorunu*", 1. Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri,(13-17 Ekim), Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi, s. 57-62.
182. KELEŞ, Ruşen (1988),"*Kooperatif ve Güven*", Ankara: Konutbirlik, Dizi: 5, Sayı: 3, Mart, s.20-22.

183. KELEŞ, Ruşen (1988), "Urban Planning and Bio-Environmental Policy, *Biopolitics: The Bio-Environmental*", ed.by., Agni VILAVIANAS-Arvanities, Athens, pp. 172-180.
184. KELEŞ, Ruşen (1989), "The Rule of Housing Cooperatives in Housing Policy", Habitat India, Congress of Human Settlements, Kasım, Madras.
185. KELEŞ, Ruşen (1989), "Belediyeler Özerkleşti mi?", Görüş, Sayı:28, s.8-9, Mart-1989.
186. KELEŞ, Ruşen (1989), "Konut Dünyası Hindistan'da Toplanıyor", Ankara: Konutbirlik, Dizi: 6, Sayı: 8, Ağustos, s. 7.
187. KELEŞ, Ruşen (1989), "Karadeniz'e Sahip Çıkmak", KÖK, 15 Aralık.
188. KELEŞ, Ruşen (1989), "Kıyıların Korunması ve Toplum Yararı", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:44, Sayı:1-2, Ocak-Haziran, s. 39-62.
189. KELEŞ, Ruşen (1989), "Kooperatif Ortakları Bilinçlendi", Ankara: Marmara Bölgesi Yapı Kooperatifleri Birliği Konutbirlik Aylık Yapı Dergisi, Dizi: 6, Sayı: 7, Temmuz, s. 9-10.
190. KELEŞ, Ruşen (1989) "Konut Politikalarımız", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:44, Sayı:1-2, Ocak-Haziran., s. 63-98
191. KELEŞ, Ruşen (1984), "Kentleşme ve Toprak Politikaları", Türkiye 8. Dünya Şehircilik Günü, Sanayi, Yer Seçimi, Turizm Yerleşmelerive Tarım Topraklarının Ülkesel Arazi Kullanımı İçinde Değerlendirilmesi Kollokyumu'na Sunulan Bildiri, Adana..
192. KELEŞ, Ruşen (1989), "Social Housing Policy and Housing Cooperatives" Open House International, Vol:14. N:2, pp.24-27.
193. KELEŞ, Ruşen (1989), "Housing Policies of Turkey", in: Gil Shidlo (ed.), London: Housing Policy in Developing Countries, Croom-Helm.
194. KELEŞ, Ruşen (1989), "Urban Turkey in the Year 2000", Turkey in the Year 2000, Ankara: Turkish Political Science Association, pp. 201-228.

- 195.KELEŞ, Ruşen (1989), (Çev.),*Köylünün Kurtuluşu*, Manzen ARAKİ,Ankara: Sevinç Matbaası.
- 196.KELEŞ, Ruşen (1989), "*The Problems of Privatization in the Housing Sector*", Turkish Public Administration Annual, Vol:15-16, pp. 89-120.
- 197.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Housing Policy in Turkey*", in: Gil Shidlo (ed.), London: Housing Policy in Developing Countries, Routledge, London, pp. 140-172.
- 198.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Municipal Revenues*", Turkish Public Administration Annual, Vol:13, pp. 17-50.
- 199.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Greater İstanbul: A Ruralizing Metropolis*", 12. World Congresses of Sociology, Madrid: 9-13 July.
- 200.KELEŞ, Ruşen (1990), "*The Success Story of Sawauchi Mura*", Integration, JOICFP, No: 23, April, p.40.
- 201.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kırdan Kente Göçün Tarihi ve Türkiye' nin Durumu*", TOK (Tarım, Orman ve Köyleri), Sayı:57, Kasım, s. 6-7.
- 202.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütlenmesi ve Demokrasi*", Cahit TALAS'a Armağan, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Dergisi, s. 321-329.
- 203.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kamu Hizmetleri ve Kentbilim*", Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri, Türkiye 12. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu,(16-18 Kasım 1988), Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, s. 30-32.
- 204.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Atatürk Orman Çiftliği*", Ankara Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, Ekim, s.71-74.
- 205.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Yerel Yönetimler Üzerine Söyleşi*", Sincan, Ankara: Cilt:2, Sayı:10, Ağustos-Eylül, s. 4-5.
- 206.KELEŞ, Ruşen (1990), "*SSCB Kooperatifçiliğinde Yeni Eğilimler*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:78, s.8-9.
- 207.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Nüfus Sayımı ve Kentleşmenin Yönü*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:80, Ekim, s.6.
- 208.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Belediye ve Demokrasi*", Çağdaş Kırşehir, 30 Aralık, s. 2.

- 209.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Sovyet Kooperatifçiliğinde Yeniden Yapılanma*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:235, Ekim, s. 17-19.
- 210.KELEŞ, Ruşen, Hiromasa KANO (1990), *Toruko no Toshi to Shakkaiishiki (Kentleşme ve Kent Yoksulları: Türkiye'de Kent ve Toplumsal Bilinçlenme)*, Tokyo: Institute of Developing Economies, Research Series, No: 402.
- 211.KELEŞ, Ruşen (1990, 1993), *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Yayınevi, s. 1-510.
- 212.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Bir Bilge Kooperatifçinin Ardından:Nusret UZGÖREN*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:81, Kasım, s.18-19.
- 213.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Toprağını Satışa Çıkaran Devlet*", Olaylar ve Görüşler, Cumhuriyet, 21 Şubat, s.2.
- 214.KELEŞ, Ruşen (1990), "*60 Yaşındaki Çocuk: Türk Belediyeciliği*", Olaylar ve Görüşler, Cumhuriyet, 3 Kasım, s.2.
- 215.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kentleşmenin Neresindeyiz?*", Olaylar ve Görüşler, Cumhuriyet, 31 Aralık, s. 2.
- 216.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Yerel Yönetimler*", Cumhuriyet, 14 Nisan.
- 217.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kooperatifçilik ve Ahlak Sorunu*", Ankara: Konutbirlik, Cilt:1.
- 218.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Belediyelerde Kaynak Sorunu*", Ümraniye'de Gelecek, Nisan, s.2.
- 229.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kentsel Katılım*", Şevket EVLİYAGİL'e Armağan, Ankara: AÜ BYYO, s.17-31.
- 220.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kentleşmenin Dünü, Bugünü ve Yarını*", Antalya: 90'lı Yıllarda Kentleşme ve Konut, Kent Kooperatifleri Merkez Birliği, 5. Teknik Semineri, Kasım 1990, s. 21-34.
- 221.KELEŞ, Ruşen (1991), "*İller Bankası Genel Kurulu*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl.47, Sayı:546, Nisan, s.186-189.

- 222.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Toprakların Korunması ve Yasal Düzenlemeler*", Toprak, İnsan, Çevre Sempozyumu, Ankara: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, s. 93-101.
- 223.KELEŞ, Ruşen, Jürgen NOWAK, İlhan TOMANBAY (1991), *Türkiye ve Almanya'da Sosyal Hizmetler*, Ansiklopedik Sözlük, Ankara: Selvi Yayınevi.
- 224.KELEŞ, Ruşen (1991), "Demokratik Gelişmemizde Yerel Yönetimler", Bahri SAVCI'ya Armağan, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- 225.KELEŞ, Ruşen, Halil. NADAROĞLU (1991), "*Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasındaki Mali İlişkilerin Dünü ve Bugünü*", İstanbul: VI. Türkiye Maliye Sempozyumu, Mayıs, s. 24-52
- 226.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kentleşmenin Dünü ve Bugünü*", Kent Kooperatifçiliği Teknik Semineri' ne Sunulan Bildiri, 90'LI Yıllarda Kentleşme ve Konut, s. 21-34.
- 227.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Planlı Dönemin Plansız Kentleşmesi: Otuz Yılın (1960-1990) Bilançosu*", 15. Dünya Şehircilik Günü'nde Sunulan Bildiri, İzmir, (6-8 Kasım).
- 228.KELEŞ, Ruşen (1991), "*On International University for the Bio-Environment: Goals and Clients of University for the Bio-Environment*", 4. International Conference on the International University for the Bio-Environment, Biopolitics, International Organisation, January, Athens.
- 229.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Problems and Policies of Environment in Turkey*", International Conference on Japanese Economic Cooperation, Tokyo: Institute of Developing Economies, 1-7 December, pp. 1-145.
- 230.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Problems and Policies of Small and Medium Sized Enterprises*" International Conference on Medium Small Enterprises, Moscav: Institute of Developing, USSR Academy of Sciences, 1-7 September.
- 231.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Konutbirlik Her Zaman Öncü*" (1991), Ankara: Konutbirlik, Sayı: 88, Haziran, s. 10-11.
- 232.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kent Kooperatifleri ve Yerel Yönetimler*", Ankara: Konutbirlik, Sayı: 89, Temmuz, s. 18-22.

- 233.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Eğitim Değişmez İlkedir*", Ankara: Konutbirlik, Eylül, s. 16-17.
- 234.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Torko Karano Kaigai Imin: Sono Seisaku to ūo Mondai*", (Türk Dış Göçü: Politika ve Sorunlar), in Masanori NAITO (ed), Daitso Saitoitsu to Torko Jin imin Rodoŝa (Almanya'nın Yeniden Birleşmesi ve Türk İşçileri), Akasi Őoten, Tokyo, s. 57-84.
- 235.KELEŞ, Ruşen (1991), "Impacts of Emigration in Turkey", International Conference on Migration and Development, Ankara: SBF, İskan ve Şehircilik Alman Kùltür Merkezi ve Japon Bilim Geliştirme Vakfı, Mart.
- 236.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Law and Morality as Guarantees Against Land Speculation in a Developing Economy*", 14. International Syposium, The Evolution of Land Prices in Europa, Zurich, pp. 16-18.
- 237.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Ankara and Its Growth*", in: Akinobu Terasaka and Itsuki Nakabayasi (eds.), *Geographical Views in the Middle Eastern Cities III*, Japan: Ryutsu Kelzai University, pp. 23-29.
- 238.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Büyük Şehirlerin Kuruluş Sorunları Yuvarlak Masa Toplantısı Tutanak Notları*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı Yayını, s. (?)*.
- 240.KELEŞ, Ruşen; DEMİNER Mehmet Arif (1992), (ed.) "*Nüfus Artışı ve Kentleşme*", Ekopolitika, İstanbul: Anahtar Kitaplar, s. 43-59.
- 241.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik*", Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:1, Sayı:2, Mart, s. 9-14
- 242.KELEŞ, Ruşen (1992,1994), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem Yayınevi, s. 1-432.
- 243.KELEŞ, Ruşen (1992,1997), (Yayıma Hazırlayan), *İnsan, Çevre, Toplum*, Ankara: İmge Yayınevi, s. 1-295.
- 244.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Türkiye' de Konut Politikaları ve Beklentiler*", Ankara: Konutbirlik, Şubat, s. 9-12.

- 245.KELEŞ, Ruşen. (1992), "*Yerel Yönetimlerde Avrupalı Olmak*", Metropol, Sayı:1, Nisan, s. 58-59.
- 246.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Konut ve Kent Sorunları Hakkında 18. Genel Kurulda Yaptığı Konuşma*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:97, Mayıs, s. 23-25.
- 247.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Planlı Dönemin Plansız Kentleşmesi:30 Yılın (1960-1990) Bilançosu*", İzmir: Türkiye'de Şehirciliğin Gelişmesinde Son 30 Yılın Değerlendirilmesi, 248. Türkiye Şehircilik Kongresi, Kasım, s. 9-16.
- 248.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Dünya Koopertifçiliği Nereye?*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:104, Aralık, s. 10-11.
- 249.KELEŞ, Ruşen (1992), "*KAYA Projesi ve Yerel Yönetimlerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:560-561, Haziran-Temmuz, s.271-274.
- 250.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Bir Evrim Kesitindeki Fehmi YAVUZ' lar Kişiliği*", Öğretmen Dünyası, Cilt:1, Sayı:3, Ağustos, s. 27-30.
- 251.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Belediyelerin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları*", Belediyelerin Yapısal Sorunları Sempozyumu, GAP Belediyeler Birliği, Aralık, s. 56-62.
- 252.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Tokyo' nun Konut Sorunları*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:102-103, Ekim-Kasım, s. 9.
- 253.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Belediye Gelirleri Yuvarlak Masa Toplantısı*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı Ortak Eğitim Programı Yayını, Temmuz, s. 78-80.
- 254.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Law and Morality as Guarantees Against Land Speculation in a Developing Economy*", Turkish Yearbook of Human Rights, Ankara: TODAİE, s. 151-163.
- 255.KELEŞ, Ruşen (1993), "*The Political, Legal and Ethical Issues in Urban Planning*", in: Interdisziplinäre Aspekte des Städtebaus, Edmund Gassner und Nazmi Yıldız (Hrsgs.), Frankfurt: Faculté Européene des Sciences du Foncier, Vol.16, Strasbourg, Peter Lang, pp. 149-163.

- 256.KELEŞ, Ruşen (1993), "*The Growth of Ecological Concerns in World Capitals*", Günümüz Çevre Sorunları, Yıllık, BM Türk Derneği, pp. 29-52; The Third Conference of the World Capitals, Tokyo Conference, Proceedings, October, pp. 52-56.
- 257.KELEŞ, Ruşen (1993), "21.Yüzyıla Girerken Belediyeler (Sorunlar-Çözümler)", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı, Mahalli İdareler Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi, Aralık,113-118.
- 258.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Çimento Fabrikası*", Karadeniz, 28 Temmuz.
- 259.KELEŞ, Ruşen (1993),"*Kentlilik Bilinci ve Çevre Değerleri*", İzmir: Ege Mimarlık,Sayı:8-9, s. 62-64.
- 260.KELEŞ, Ruşen (1993), *Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992)*, İstanbul: IULA-EMME, s. 1-291.
- 261.KELEŞ, Ruşen; Can , HAMAMCI (1993), *Çevrebilim*, Ankara: İmge Yayınevi, s. 1-312.
- 262.KELEŞ, Ruşen, Y. HAZAMA (1993), *The Policy Formation In Turkish Democracy*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 263.KELEŞ, Ruşen; A.V. ARVANİTİS (1993), *Biopolitics: The Bio Environment*, Vol:4, Atina.
- 264.KELEŞ, Ruşen (1993), "*İspanya'da Yerinden Yönetim*", Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:2, Sayı:4, Temmuz, s.11-22.
- 265.KELEŞ, Ruşen (1993), "*21. Yüzyılın Eşiğinde Kent ve Çevre*", Toplum ve Çevre, Ankara: Sosyoloji Derneği, s. 23-33.
- 266.KELEŞ, Ruşen. (1993), "*Hükümet Programı ve Kentlerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl:49, Sayı:576, Ekim, s. 350-353.
- 267.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Yerel Yönetimlerin Görevlerine Devlet El Atamaz*", İzmir: Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Haber Bülteni, Sayı:38, Kasım, s.(?)*.
- 268.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Arsa Ofisi, İşlevleri ve Yeni Kararname*", İzmir: ŞPO İzmir Şubesi Haber Bülteni, Aralık, s. 8-14.

- 269.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi*", İzmir: Ege Mimarlık, s. 45-50.
- 270.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler*", Prof. Dr. Yılmaz GÜNAL'a Armağan, Cilt:49, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s. 275-281.
- 271.KELEŞ, Ruşen (1994), "*5 Nisan Kararları Üzerine*", Ankara: Konutbirlik, Temmuz-Ağustos, s. 122-123.
- 272.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Siyasi ve idari Yapının Kent Planlamasına ve Kent Plancularına Etkileri*", Planlama, 25. Yıl Özel Sayısı, s. 40-47.
- 273.KELEŞ, Ruşen (1994), "*İstanbul' a Göç Edene Vize Koymak*", Karadeniz, 25 Eylül.
- 274.KELEŞ, Ruşen. (1994), "*İstanbul' a Göçe Vize*", Ankara: Konutbirlik.
- 275.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Çevre İçin Yargıya Başvurma Hakkı*", ADA.
- 276.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Nerede Birleşiyor? Nerede Ayrılıyor?*", Sosyal Demokrat Sol Güçlerin Birleşme Kurultayına Doğru, Haziran, s. 82-90.
- 277.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, s. 1-102.
- 278.KELEŞ, Ruşen; Can HAMAMCI (1994), "*Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, s. 1-71.
- 279.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma: Avrupa ve Türkiye*", Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Konferansı, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı.
- 280.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Yılmaz GÜNAL İçin*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:49, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s. 17-18.
- 281.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Fransa' da Yerinden Yönetim*", Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Ankara: TODAİE, Cilt;3, Sayı:1, Ocak, s. 3-18.
- 282.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Kent ve Demokrasi*", İstanbul: Eczacı Odası, Cilt:24, Mart, s. 9-29.
- 283.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Belediye Seçimlerinin Ardından*", Karadeniz, Mayıs.

- 284.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Yerel Yönetim ve Demokrasi*", Sosyal Demokrasi, Mart, s. 14-15.
- 285.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Urbanization and Urban Policy in Turkey*", Festschrift for Prof. Xavier de Planhol, Sarbonne, Universite de Paris, Institut de Geographie.
- 286.KELEŞ, Ruşen (1994), "*On My Friendship with a Real Japanese Gentlemen*", The Journal of the Geographical Society of Hosei University, Vol:22, March, pp. 89-91.
- 287.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Impact of Urbanization on Fertile Agricultural Land in Turkey*", European Union, Seminaire Internationale su L' Urbanisation at Agriculture, Tunis, 11-13 November.
- 288.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Law and Morality as Guarantees Again Land Speculation in a Developing Economy*", in: L'Evalü du Prix des Terres en Europe, Martin Lendi and Alfred Pikalo (eds.), Frankfurt: Traraux Scientifiques de la Faculty Europ"enne des Sciences du Foncier, Vol:17, Peter Lang, pp.151-162.
- 289.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Kent İnsanı, Kentleşme ve Düşünce Özgürlüğü*", Düşünceye Saygı, Ankara: Edebiyatçılar Derneği, s. 24-30.
- 290.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Hizmette Halka Yakınlık İlkesi ve Yerel Yönetimler*", Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:4, Sayı:1, Ocak, s. 3-14.
- 291.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Kentleşme ve Türkçe*", Dilbilim Araştırmaları, s. 1-5.
- 292.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetim Reformunun Siyasal Boyutları*", Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Sorunları, İzmir Ticaret Odası, Sayı:6, s. 28-36.
- 293.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerinden Yönetimin Neresindeyiz?*" Yeni Türkiye, Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı, Sayı:4, Mayıs-Haziran, s. 66-71.
- 294.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler*", Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler Konferans Bildirileri.
- 295.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması:Avrupa ve Türkiye*", Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması Uluslararası Konferansı, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı, s. 23-35.

- 296.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Sağlıklı Kentte Yaşama Hakkı*", Sağlık Kentler ve İnşaat Mühendisliği, İzmir: İMO (İzmir Şubesi).
- 297.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Sorunları*", İstanbul: İTÜ, Sayı:6, s. 28-36.
- 298.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler*", Prof. Dr. Yılmaz GÜNAL' a Armağan, Cilt:49, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s.275-281.
- 299.KELEŞ, Ruşen; Cevat GERAY, Can HAMAMCI (1995), *Anakent-İlçe Belediyeleri Araştırması*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını.
- 300.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Demokrasi İçin Yargı Güvencesi*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Prof. Dr. Turan GÜNEŞ' e Armağan, Cilt:50, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s.251-256.
- 301.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye*", Çağdaş Yerel Yönetimler, Ankara: TODAİE, Cilt:4, Sayı:6, Kasım, s. 3-19.
- 302.KELEŞ, Ruşen (1996), "*Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği(Kaynaklar ve Denetim)*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı, Temmuz.
- 303.KELEŞ, Ruşen (1996), *Kentleşme Sürecinde Türkiye*, İzmit: Kosiad Yayınları, s. 1-24.
- 304.KELEŞ, Ruşen (1996), "*Kentleşme ve Planlama*", TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Belediye Başkanlığı Seminer Notları, Ankara, s.1-9.
- 305.KELEŞ, Ruşen (1996), "*Trabzon İli Kıyı Yönetimi Projesi* ", Trabzon İli Kıyı Yönetimi Yuvarlak Masa Toplantısı, Haziran, Trabzon Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı, KTÜ.
- 306.KELEŞ, Ruşen (1997), "Konut ve Kent Sorunları Hakkında 18. Genel Kurulda Yaptığı Konuşma", Konutbirlik, s. 23-25.
- 307.KELEŞ, Ruşen (1997), "*Aliğa Enerji ve Mediasyonu Sonuç Bildirisi*", Aliğa Kent Parlamentosu, Aliğa Enerji ve Çevre Mediasyonu, Nisan, Mayıs, İzmir.
- 308.KELEŞ, Ruşen (1998), "*Bölge Gerçeği ve Avrupa*", Çağdaş Yerel Yönetimler, Ankara: TODAİE, Cilt:7, Sayı:2, s. 3-10.

- 309.KELEŞ, Ruşen (1998), "*Yerel Halkoylaması*", Prof. Dr. Halil NADAROĞLU' na Armağan,İstanbul: Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, s. 219-236.
- 310.KELEŞ, Ruşen (1998), "*Küreselleşme ve Yerel Özerklik*", Suna KİLİ'ye Armağan, İstanbul: Boğaziçi Yayınevi, s. 209-227.
- 311.KELEŞ, Ruşen; Cahit EMRE, Ayşegül MENGÜ (1999), *Kentsel Toprak Rantının Kamuya Kazandırılması*, Ankara: Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği, s. 1-102.
- 312.KELEŞ, Ruşen: *Avrupa 'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler* (Baskıda).
- 313.KELEŞ, Ruşen: *Merkezi Asya ' da Yerel Demokrasi* (Baskıda).
- 314.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri (1927-1960)*", Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesine Sunulmuş Rapor,Ankara: SBF Maliye Enstitüsü.
- 315.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Country Report of Turkey*", International Urbanization Survey, (to be published by Ford Foundation).
- 316.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Devlet Belediye İlişkileri*".
- 317.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Belediyelerin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları*", GAP Bülteni.
- 318.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Yağmacılığa Seyirci Sosyal Demokrasi*", Cumhuriyet.
- 319.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Kentleşme Sorunları Neden Çözülemiyor?*", Cumhuriyet.
- 320.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Göçün Nedenleri, Tarihsel Gelişimi*", Boğaziçi Üniversitesi.
- 321.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Konut Kooperatifçiliğinde Sendikalar, Belediyeler ve Birlikler*", Konutbirlik.
- 322.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Yerel Yönetimde Yeniden Yapılanma*.
- 323.KELEŞ, Ruşen, Fehmi YAVUZ, Cevat GERAY, Can HAMACI (?)*, "*Şehircilik*", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:9, s. 2358-2374.

*:Araştırmacı bu bilgilere ulaşamamıştır.Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in sağlamış olduğu belge ve verilerde de bu bilgilere rastlanmamıştır.

EK-3. PROF.DR. RUŞEN KELEŞ'İN SINIFLANDIRILMIŞ BÜTÜN YAPITLARININ DİZELGESİ

1. TEZLERİ, ÖĞRETME AMAÇLI DERS NOTLARI VE KİTAPLARI

- 1.KELEŞ, Ruşen (1961), *Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme Hareketleri*, SBF Maliye Enstitüsü, Ankara: Ajans Türk Matbaası, s. 1-85.
- 2.KELEŞ, Ruşen; Orhan TÜRKAY (1962), *Köylü Gözü ile Türk Köylerinde İktisadi ve Toplumsal Değişme*, Ankara: Maliye Enstitüsü Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesi, Yayın No: 13, s. 1-85.
- 3.KELEŞ, Ruşen (1962), , (Yayıma Hazırlayan), *Demokratik Memleketlerde Siyasal Partiler*, Ankara: TODAİE Yayınları, s. 1-63 . .
- 4.KELEŞ, Ruşen; Orhan TÜRKAY (1963), *Türk Köylerinde İktisadi ve Toplumsal Değişme*, Ankara: AÜ SBF Yayınları, Cilt:17, Sayı: 2, s. 1-85.
- 5.KELEŞ, Ruşen; GERAY Cevat (1964), *Türk Belediye Başkanları (1958-1964)*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Yayını, s. 1-35.
- 6.KELEŞ, Ruşen (1967), *Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından Türkiye'de Konut Kooperatifleri*,Ankara: İmar ve İskan Bakanlığı 8. Mesken Genel Müdürlüğü Yayını, s. 1-304.
- 7.KELEŞ, Ruşen; GERAY Cevat (1969), *Küçük Belediyelerin Sorunları*, TODAİE Yayınları, Ankara: Sevinç Matbaası.
- 8.KELEŞ, Ruşen (1971), *Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi*, SBF, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 1-210.
- 9.KELEŞ, Ruşen; Mübeccel KIRAY, Cahit TALAS, Cevat GERAY, İlhan TEKELİ, Önder ŞENYAPILI (1971), *Türkiye'de Kentleşme*, Ankara: Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları.

- 10.KELEŞ, Ruşen (1972,1978,1983), *100 Soruda Türkiye 'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu*, İstanbul: Gerçek Yayınları, s. 1-219.
- 11.KELEŞ, Ruşen (1972), *Şehirciliğin Kuramsal Temelleri*, SBF,Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 1-250.
- 12.KELEŞ, Ruşen (1973), *İzmir'in Mahalleleri*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, Ankara: Ayyıldız Basımevi, s. 1-40.
- 13.KELEŞ, Ruşen; Fehmi YAVUZ, Cevat GERAY (1973), *Şehircilik: Sorunlar,Uygulama ve Politika*, SBF, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 1-1060.
- 14.KELEŞ, Ruşen (1973), *Urbanization in Turkey*, New York: Ford Foundation.
- 15.KELEŞ, Ruşen; Şeref GÖZÜBÜYÜK(1974), Prof.Dr. Tahsin Bekir BALTA'ya Armağan, Ankara: AÜ SBF, TODAİE Yayınları, s. 1-630.
- 16.KELEŞ, Ruşen (1976), (Derleme), *Toplumbilimlerinde Araştırma ve Yöntem*, Ankara: TODAİE Yayınları, s. 1-419.
- 17.KELEŞ, Ruşen; Nermin Abadan UNAT (1976), *Göç ve Gelişme*, Ankara:Ajans Türk Basımevi, s.1-412.
- 18.KELEŞ, Ruşen (1976), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, s. 1-223.
- 19.KELEŞ, Ruşen (1976), *Kentbilim İlkeleri*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları , s. 1-237 .
- 20.KELEŞ, Ruşen (1976), *Migration and Development*, Ankara: Ajans Türk Matbaası..
- 21.KELEŞ, Ruşen (1980, 1998), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara:Türk Dil Kurumu Yayını, s. 1-223.
- 22.KELEŞ, Ruşen; Artun ÜNSAL (1982), *Kent ve Siyasal Şiddet*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-105.
- 23.KELEŞ, Ruşen; Fehmi YAVUZ (1983), *Çevre Sorunları*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-320.
- 24.KELEŞ, Ruşen (1983), (Derleme), *Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Ekonomik Yaklaşımlar*, Ankara: Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği, s. 1-116.

- 24.KELEŞ, Ruşen; Fehmi YAVUZ (1983,1989), *Yerel Yönetimler*, Ankara: Turhan Kitabevi, s. 1-330.
- 25.KELEŞ, Ruşen (1984), *Kentleşme ve Konut Politikası*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-552.
- 26.KELEŞ, Ruşen (1984), (Yayıma Hazırlayan), *Yerleşim ve Çevrebilim Sorunları: Kuram ve Uygulama*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, s. 1-338.
- 27.KELEŞ, Ruşen (1984), (Derleme), *Ernst Reuter ' in Anısına*, Alman Kültür Merkezi, SBF Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara:Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- 28.KELEŞ, Ruşen; Michael N. DANIELSON (1985), *The Politics of Rapid Urbanization in Turkey*, New York:Holmes and Meier.
- 29.KELEŞ, Ruşen; Hiromasa KANO (1986), *Economic Development and Social Conciousness : Turkey Under NewDevelopmentalism*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 30.KELEŞ, Ruşen (1987), (Yayıma Hazırlayan), *Konut ve Gelişme*, , Birleşmiş Milletler Dünya Konut Yılı İçin Seçme Yazılar, Ankara: Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yayınları, s. 1-213 .
- 31.KELEŞ, Ruşen (1987), (Yayıma Hazırlayan)*Türkiye'de Kentbilim Eğitimi*, Ankara: SBF Yayınları, s. 1-230.
- 32.KELEŞ, Ruşen; KANO Hiromasa (1987), *Housing and The Urban Poor In The Middle East: Turkey, Egypt, Morocco, Jordan*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 33.KELEŞ, Ruşen (1988), *Türkiye'de Kent Yönetimi*, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını.
- 34.KELEŞ, Ruşen (1988), *Urban Poverty In The Third World: Theoretical Approaches and Policy Options*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 35.KELEŞ, Ruşen (1988), *Management of Urban Growth in Turkey*, Ankara: Turkish Social Science Association.

- 36.KELEŞ, Ruşen (1988), *Urban Poverty in the Third World: Theoretical Approaches and Policy Options*, Tokyo: Institute of Developing Economies, December.
- 37.KELEŞ, Ruşen; Hiromasa KANO (1990), *Toruko no Toshi to Shakkaiishiki (Kentleşme ve Kent Yoksulları: Türkiye'de Kent ve Toplumsal Bilinçlenme)*, Tokyo: Institute of Developing Economies, Research Series, No: 402.
- 38.KELEŞ, Ruşen (1990, 1993), *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Yayınevi, s. 1-510.
- 39.KELEŞ, Ruşen; Jürgen NOWAK, İlhan TOMANBAY (1991), *Türkiye ve Almanya'da Sosyal Hizmetler*, Ansiklopedik Sözlük, Ankara: Selvi Yayınevi.
- 40.KELEŞ, Ruşen (1992,1994), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem Yayınevi, s. 1-432.
- 41.KELEŞ, Ruşen (1992,1997), (Yayıma Hazırlayan), *İnsan, Çevre, Toplum*, Ankara: İmge Yayınevi, s. 1-295.
- 42.KELEŞ, Ruşen (1993), *Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992)*, İstanbul: IULA-EMME, s. 1-291.
- 43.KELEŞ, Ruşen Can; HAMAMCI (1993), *Çevrebilim*, Ankara, İmge Yayınevi, s. 1-312.
- 44.KELEŞ, Ruşen; Y. HAZAMA (1993), *The Policy Formation In Turkish Democracy*, Tokyo: Institute of Developing Economies.
- 45.KELEŞ, Ruşen; A.V. ARVANİTİS (1993), *Biopolitics: The Bio Environment*, Vol:4, Atina.
- 46.KELEŞ, Ruşen (1994), *Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, s. 1-102.
- 47.KELEŞ, Ruşen; Can HAMAMCI (1994), *Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını, s. 1-71.
- 48.KELEŞ, Ruşen (1994), *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma: Avrupa ve Türkiye*, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Konferansı, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı.

- 49.KELEŞ, Ruşen; Cevat GERAY, Can HAMAMCI (1995), *Anakent-İlçe Belediyeleri Araştırması*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayını.
- 50.KELEŞ, Ruşen (1996), *Kentleşme Sürecinde Türkiye*, İzmit: Kosiad Yayınları, s. 1-24.
- 51.KELEŞ, Ruşen; Cahit EMRE, Ayşegül MENGÜ (1999), *Kentsel Toprak Rantının Kamuya Kazandırılması*, Ankara: Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği, s. 1-102.
- 52.KELEŞ, Ruşen: *Avrupa 'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler* (Baskıda).
- 53.KELEŞ, Ruşen: *Merkezi Asya 'da Yerel Demokrasi* (Baskıda).

2.BİLİMSEL MAKALELERİ

2.1Türkçe Makaleleri

- 1.KELEŞ, Ruşen (1962), "*Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri 1927-1960*", Ankara: SBF Maliye Enstitüsü Konferansları s.(?)*.
- 2.KELEŞ, Ruşen (1962), "*Şehirlere Akın ve Planlama Üzerine Etkisi*", Planlama II, Kış
- 3.KELEŞ, Ruşen (1962), *Türk Köylerinde İktisadi ve Toplumsal Değişme*", Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Haberler Bülteni, Yıl:1, Sayı:4, Aralık, s. 23-30.
- 4.KELEŞ, Ruşen (1962), "*Şehir Planlaması ve Sanayi*", Ankara: SBF Dergisi, Cilt:17, Sayı:1, s. 289-292.
- 5.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Yerel Özerklik ve Belediyeler*", IULA, Local Government In The 20th Century, , The Hague, s.428-487.
- 6.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Kalkınma Planı ve Konut Sektörü*", Ankara: SBF Maliye Enstitüsü Konferansları, Kalkınma Planı, s. 151-171.
- 7.KELEŞ, Ruşen; Celal UZEL (1963), "*Yapı Kooperatifleri ve Türkiye'de Mesken Problemi*", İktisadi Yürüyüş, Sayı:418, Şubat, s.(?)*.
- 8.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Yapı Kooperatifleri ve Türkiye'de Mesken Problemi*", Karınca, Sayı:318, Haziran, s. 14-23.

- 9.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Mesken Kooperatifleri Üzerinde Bir Araştırma*", Karınca, Sayı:316, Nisan, s.57.
- 10.KELEŞ, Ruşen "*Hamur Kuralı ve Anayasa Mahkemesi*" (1964), Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl: 20, Sayı: 220.
- 11.KELEŞ, Ruşen (1965), "*Türkiye'de Bölgelerarası Dengesizlikler*", VII. Iskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s. 1-40.
- 12.KELEŞ, Ruşen (1965), "*Siyasal Partiler ve Şehircilik Politikası Sorunları*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:20, Sayı:3, Eylül, s. 273-280
- 13.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Şehirleşme Politikamız ve Doğu Anadolu Bölgesi*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:21, Sayı:4, s. 17-43.
- 14.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Sosyal Konut Politikası Kavramı Üzerine Bir Deneme ve Türkiye'de Sosyal Konut Politikası*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:21, Sayı:2, s.166-234.
- 15.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Toplu Yapının Organizasyonu Sorunları*", Konut Paneli III, İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi, s. 1-23.
- 16.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Şehirleşmede Denge Sorunu*", Mimarlık, Şehircilik Özel Sayısı 11, s.27-30.
- 17.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Türkiye 'de Mali Denkleşme İle İlgili Çalışmalar*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:243, Ocak, s.1-4.
- 18.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Gecekondu Kanunu Tasarısı ve Belediyelerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:245, Mart, s.49-52.
- 19.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Büyük Şehirlerin Bazı Sorunları*", Mimarlık, Sayı:4, s.22-23, Nisan, 1966.
- 20.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Mahalli İdarelerin Kültür Alanındaki Görevleri ve İmkanları*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:249, Temmuz, s.289-292.
- 21.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Şehir ve İmar Planlarının Hazırlık Safhaları ve Etüd Çalışmaları*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:250, Ağustos, s.344-349.

- 22.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Belediyelerimizi Yakından Tanıma İhtiyacı*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:251, Eylül, s.390-391.
- 23.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Büyük Şehirler- Küçük Şehirler*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:252, Ekim, s.451-453.
- 24.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Belediye Personelinin Eğitimi Sorunu*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:253, Kasım, s. 488-491.
- 25.KELEŞ, Ruşen (1967), "*Mahalli İdarelerimiz ve Yeniden Düzenleme*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:255, Ocak, s.1-5.
- 26.KELEŞ, Ruşen (1967), "*Türkiye'de İşçi Konutları Sorunu*", Sosyal Siyaset Konferansları, 19. Kitap, İstanbul:İÜ İktisat Fakültesi, s. 17-39.
- 27.KELEŞ, Ruşen (1968), "*Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Konut Politikası*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:23, Sayı:3, s. 1-28.
- 28.KELEŞ, Ruşen (1968), "*Şehirleşme Hareketinin Maliyetine Dair*", Büyük Belediyelerde Şehirleşme Sorunları Semineri, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği Yayınları, s. 42-51.
- 29.KELEŞ, Ruşen (1968), "*I. ve II. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Konut Politikası*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:23, s. 3-5.
- 30.KELEŞ, Ruşen (1969), "*Bölge Planlamasında Örgütlenme Sorunları*", IX. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s. 153-177.
- 31.KELEŞ, Ruşen (1970), "*Şehirleşme Sorunlarımız ve Plancılık Eğitimi Üzerine Düşünceler*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:25, Sayı:3, s. 9-28.
- 32.KELEŞ, Ruşen (1970), "*Türkiye'de Şehirleşme Eğilimleri*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:25, Sayı:4, Aralık, s. 41-83.
- 33.KELEŞ, Ruşen (1971), "*Yerleşme Kararları Açısından Büyükkent Dışı Üniversiteler*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, Mart, s. 3-30.
- 34.KELEŞ, Ruşen (1971), "*Türk Mahalli İdare Sistemi ve Gelişme Eğilimleri*", Mahalli İdareler ve Ulusal Kalkınma, Ankara: TODAİE Yayınları, s. 47-62.

- 35.KELEŞ, Ruşen (1971), "*Fiziksel Çevre Sorunu Olmayan Şehir Sorunları*", Mimarlık, s.(?)*.
- 36.KELEŞ, Ruşen (1971), "*Yapı Kooperatiflerinden Beklenenler*", Yapı Endüstrisi Dergisi, Kasım, s.28..
- 37.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Belediye Gelirleri ve Mali Denkleşme*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:5, Sayı:1, Mart, s.58-76.
- 38.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Doç.Dr. Cem SAR İçin*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:27, Sayı:3, Eylül, s.XIX-XX.
- 39.KELEŞ, Ruşen; Şeref GÖZÜBÜYÜK (1973), "*Kemal Fikret Arık' ın Anısına*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, TODAİE, s. III-VIII.
- 40.KELEŞ, Ruşen (1974), "*Başkent Ankara İçin Elli Yıl Önce Çıkarılan 583 Sayılı Yasa Üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi' nde Yapılan Görüşmeler*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:29, Sayı:3-4, Aralık, s. 1-32.
- 41.KELEŞ, Ruşen (1975), "*Kentleşme ve Kamu Yararı*", Ekonomi ve Hukuk Kongresi, Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- 42.KELEŞ, Ruşen (1977), "*Belediyecilik, Bilim, Siyaset ve İdeoloji*", Devrimci Belediyeler Dergisi, Cilt:31, Sayı:1-4, s. 29-52.
- 43.KELEŞ, Ruşen (1978), "*Konut Kesiminde Savurganlık*", Türk Ekonomisinde Savurganlık Semineri, Ankara: Türkiye Ekonomi Kurumu.
- 44.KELEŞ, Ruşen (1978), "*İdeolojiler, Kent Politikaları ve Üçüncü Dünya*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:31, Sayı:1-4, s. 5-9.
- 45.KELEŞ, Ruşen; Fehmi YAVUZ (1978), "*İkinci Boğaz Geçişi ve Kentleşme Sorunları*", İkinci Boğaz Geçişi Teknik Toplantısı, İstanbul, (26-27 Nisan).
- 46.KELEŞ, Ruşen (1978), "*Çevre Sorunları ve Çevre Hakları*", Ankara: BM Türk Derneği, İnsan Hakları Armağanı, XXX.Yıl, s.79-114.
- 47.KELEŞ, Ruşen (1979), "*Kentsel Kargaşanın Ardındaki Gerçek*", Ankara: Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Sayı:54, s. 29-31.

- 48.KELEŞ, Ruşen (1979), "*Devlet ve Konut Kooperatifçiliği*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:12, Sayı:4, Aralık, s.31-40.
- 49.KELEŞ, Ruşen (1979), "*Kentleşmenin Mali Sorunları*",İstanbul: Maliye Enstitüsü Dergisi, Seri:25, Sayı:2524-420/60, İÜ İktisat Fakültesi, s. 195-224.
- 50.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Belediye Gelirleri Dizgesi ve Son Yasal Çalışmalar*", 13. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s.1-44.
- 51.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Toplumsal Gelişme ve Bilim Dili*", Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi, Ankara: TDK, s.90-104.
- 52.KELEŞ, Ruşen (1981), "*Yerel Yönetimlerde Güncel Oluşumlar*", TÜTENGİL' e Saygı, İstanbul: s. 150-174.
- 53.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Kentleşme, Nüfus ve Çevre*", Nüfus ve Çevre Konferansı, TÇSV Yayını, s. 212-245.
- 54.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yerel Özerklik ve Kent Planlaması*", Türkiye Birinci Şehircilik Kongresi 2.Kitabı, (7-8 Kasım 1981), s.85-96.
- 55.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Toplu Konut Yasasının Getirdikleri*", 6. Türkiye Dünya Şehircilik Günü Kutlamaları, İzmir: s.13-25.
- 56.KELEŞ, Ruşen; Halil NADAROĞLU (1982) ,"Merkezi ve Mahalli İdareler Arası İlişkiler", Çağdaş Anayasalarda Ekonomik ve Sosyal Haklar ve Ödevler, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- 57.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek Olay*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Seha L. MERAY'a Armağan, Cilt:2, s. 411-428.
- 58.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yapı Kooperatifleri*", TC Ziraat Bankası Dergisi, Sayı:3, Ağustos, s. 5-6.
- 59.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Ulusal Ekonomi ve Konut Kesiminin Güncel Sorunları*", KTÜ Mimarlık ve Ekonomi, s.163-168.
- 60.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Yasa Çözüm Getirecek mi?*", Eczacıbaşı Bülteni, Konut Eki, Eylül .

- 61.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Türkiye' de Konut Kooperatifçiliği*", Konut Kooperatifçiliği Semineri I, s. 22-23.
- 62.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Nüfus, Kentleşme, Konut ve Konut Kooperatifleri*", Konut 81, Ankara: Kent-Koop, s.15-25.
- 63.KELEŞ, Ruşen (1982), "*Türkiye' de Kentleşme ve Kentsel Gelişme Politikaları*", Kentsel Bütünleşme, s.67-78.
- 64.KELEŞ, Ruşen (1982),"*Çevre Politikalarının Düşünsel Temelleri*", Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu, Çevrebilim Sempozyumu, s. 17.
- 65.KELEŞ, Ruşen; Cevat. GERAY (1983), "Prof. Dr. Fehmi YAVUZ ve Türk Kentbilimi", Prof.Fehmi YAVUZ'a Armağan, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s.3-28.
- 66.KELEŞ, Ruşen (1983), "*Kıyılar ve Toplum Yararı*", Türkiye I. Dünya Şehircilik Günü , Kıyılar Kollokyumu, Aralık, s. 14-26.
- 67.KELEŞ, Ruşen (1983), "*Toplu Konut, Konut Kooperatifleri ve Devlet*", 13. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Ankara: AÜ SBF Dergisi, s.1-13.
- 68.KELEŞ, Ruşen"Toplu Konut Yasası ve Getirdikleri" (1983), Fadıl Hakkı SUR Armağanı, Ankara: SBF Yayınları.
- 69.KELEŞ, Ruşen (1983), "*İmar Planlamasında Merkeziyetçilik ve Yerellik*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:38, Sayı:1-4, Ocak-Aralık, s.139-150.
- 70.KELEŞ, Ruşen (1983), "*Atatürk, Çağdaş Ankara ve Kentbilim*", İnsan Hakları Yılığı, Ankara: TODAİE, Sayı:3-4, s.140-151.
- 71.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Japonya' da Yerel Yönetimler*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:17, Sayı:3, s.101-122.
- 72.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Türkiye'de Konut Sorunu ve Toplu Konut Politikası*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:10, Mayıs, s.12-15.
- 73.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Kent Yaşamı, Şiddet ve Kitle İletişim Araçları*", Kitle İletişim Araçları ve Şiddet, Hürriyet Vakfı ve Unesco, Eğitim Yayınları, No:8, s. 25-29.
- 74.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Türkiye' de Anakent Yönetimi*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, Haziran, s.69-82.

- 75.KELEŞ, Ruşen (1985) ,"*Gecekondu Affında Amaç ve Yöntem*", Ankara: Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Sayı:77, Şubat-Mart, s.30-33.
- 76.KELEŞ, Ruşen (1985), "*Yerel Demokrasi ve Yasal Sınırları*", Yeni Gündem, No:27, Ağustos, s.42-43.
- 77.KELEŞ, Ruşen (1985), "*1980 Sonrasında Belediyelerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, No:475-476, Mayıs-Haziran, s. 149-159.
- 78.KELEŞ, Ruşen (1986), "*İmar Politikamızın Hedefleri*", Kentkur Bülteni, Sayı:10, Kasım-Aralık, s. 20-23.
- 79.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:19, Sayı:3, Eylül, s.81-98.
- 80.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Kamu Görevlerinin Merkezi İdare ve Belediyeler Arasında Bölünmesi*", BAZAAR, s. 24-26.
- 81.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Japonya' da Kentsel Yaşam ve Kentleşme*", Ankara: Amme İdaresi Dergisi, Cilt:19, Sayı:2, Haziran, s.101-126.
- 82.KELEŞ, Ruşen (1986), "*1951-1960 Yıllarında Kent Araştırmaları*", Türkiye'de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, s. 269-282.
- 83.KELEŞ, Ruşen(1986),"*Kentleşme ve Kamu Yönetimi Sorunları*", Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar, İstanbul: SİSAV, s. 131-156.
- 84.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Kentleşme Sorunumuz ve Çözüm Yolları*", İstanbul: İÜ İşletme Fakültesi Yayınları, Ord.Prof.Dr. Ömer Celal SARÇ'a Armağan, Sayı:77, s. 167-188.
- 85.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Konut Sektöründe Prefabrikasyon*", İnşaat Dünyası, Cilt:4, Sayı:34, s.19-21.
- 86.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Kent ve Bölge Planlamasında Jeomorfoloji*", Jeomorfoloji Dergisi, Cilt:14, Sayı:7, s. 7-11.
- 87.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Kent ve Bölge Planlamasında Jeomorfoloji*", Belediye Dünyası Dergisi, Cilt:14, Sayı:7, s.7-11.

- 88.KELEŞ, Ruşen (1986), "*Yerel Yönetimler ve Konut*", Belediye Dünyası Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 3, s. 18-19.
- 89.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Yerel Yönetimler ve Konut*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:42, Sayı:1-4, Ocak-Aralık, s.1-13.
- 90.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Türkiye' de İmar Hareketlerinde Yeni Dönem*", 2.Türkiye Şehircilik Kongresi, Türkiye' de 10.Dünya Şehircilik Günü Faaliyetleri Haftası, s.24-29.
- 91.KELEŞ, Ruşen (1987), "*İsmet İnönü'de Dengeli Kentsel ve Kırsal Gelişme Düşüncesi*", Yıllık, Ankara: AÜ BYYO (1986-1987), Sayı:9, s.87-102.
- 92.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Kentleşme ve Çevre Politikaları*", Nüfus, Kentleşme ve Çevre, Ankara: TÇSV, Haziran, s. 72-91.
- 93.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Dar Gelirli Kentliler İçin Bir Konut Edindirme Yöntemi: Evini Yapana Yardım*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:43, Sayı:1-2, Ocak-Haziran, s.81-112.
- 94.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Konut Kesiminde Özelleştirmenin Sorunları*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:43, Sayı:3-4, Temmuz-Aralık, s. 33-57.
- 95.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Az Gelişmiş Bölgeler Sorunu*", 1. Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (13-17 Ekim 1986), Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi, s. 57-62.
- 96.KELEŞ, Ruşen (1988), "Kooperatif ve Güven", Ankara: Konutbirlik, Dizi: 5, Sayı: 3, Mart, s. 20-22.
- 97.KELEŞ, Ruşen (1989), "Konut Dünyası Hindistan'da Toplanıyor",Ankara: Konutbirlik, Dizi: 6, Sayı: 8, Ağustos, s. 7.
- 98.KELEŞ, Ruşen (1989), "*Karadeniz'e Sahip Çıkmak*", KÖK, 15 Aralık.
- 99.KELEŞ, Ruşen (1989), "Kıyıların Korunması ve Toplum Yararı", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:44, Sayı:1-2, Ocak-Haziran, s. 39-62.
- 100.KELEŞ, Ruşen (1989), "Kooperatif Ortakları Bilinçlendi", Ankara: Marmara Bölgesi Yapı Kooperatifleri Birliği Konutbirlik Aylık Yapı Dergisi, Dizi: 6, Sayı: 7, Temmuz, s. 9-10.

- 101.KELEŞ, Ruşen (1989), "*Konut Politikalarımız*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:44, Sayı:1-2, Ocak-Haziran, s. 63-98.
- 102.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kırdan Kente Göçün Tarihi ve Türkiye' nin Durumu*", TOK(Tarım, Orman ve Köyüşleri), Sayı:57, Kasım, s. 6-7.
- 103.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütlenmesi ve Demokrası*", Cahit Talas'a Armağan, Ankara: Mülkiyeliler Birliği, s. 321-329.
- 104.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kamu Hizmetleri ve Kentbilim*", Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri, Türkiye 12. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu,(16-18 Kasım 1988), Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, s. 30-32.
- 105.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Atatürk Orman Çiftliği*", Ankara Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, Ekim, s.71-74.
- 106.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Yerel Yönetimler Üzerine Söyleşi*", Sincan, Ankara: Cilt:2, Sayı:10, Ağustos-Eylül, s. 4-5.
- 107.KELEŞ, Ruşen (1990), "*SSCB Kooperatifçiliğinde Yeni Eğilimler*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:78, s.8-9.
- 108.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Nüfus Sayımı ve Kentleşmenin Yönü*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:80, Ekim, s.6.
- 109.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Belediye ve Demokrasi*", Çağdaş Kırşehir, 30 Aralık, s. 2.
- 110.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Sovyet Kooperatifçiliğinde Yeniden Yapılanma*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:235, Ekim, s. 17-19.
- 111.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Bir Bilge Kooperatifçinin Ardından:Nusret Uzgören*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:81, Kasım, s.18-19.
- 112.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kooperatifçilik ve Ahlak Sorunu*", Ankara: Konutbirlik, Cilt:1.
- 113.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Belediyelerde Kaynak Sorunu*", Ümraniye'de Gelecek, Nisan, s.2.
- 114.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kentsel Katılım*", Şevket EVLİYAGİL'e Armağan, Ankara: AÜ BYYO, s.17-31.

- 115.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Kentleşmenin Dünü, Bugünü ve Yarını*", Antalya: 90'lı Yıllarda Kentleşme ve Konut, Kent Kooperatifleri Merkez Birliği, 5. Teknik Semineri, Kasım, s. 21-34.
- 116.KELEŞ, Ruşen (1991), "*İller Bankası Genel Kurulu*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl.47, Sayı:546, Nisan, s.186-189.
- 117.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Toprakların Korunması ve Yasal Düzenlemeler*", Toprak, İnsan, Çevre Sempozyumu, Ankara: TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, s. 93-101.
- 118.KELEŞ, Ruşen (1991), "Demokratik Gelişmemizde Yerel Yönetimler" , Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, Bahri SAVCI'ya Armağan, s.290-300.
- 119.KELEŞ, Ruşen; Halil. NADAROĞLU (1991), "*Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasındaki Mali İlişkilerin Dünü ve Bugünü*", İstanbul: VI. Türkiye Maliye Sempozyumu, Mayıs, s. 24-52.
- 120.KELEŞ, Ruşen (1991), "Konutbirlik Her Zaman Öncü", Ankara: Konutbirlik, Sayı: 88, Haziran, s. 10-11.
- 121.KELEŞ, Ruşen (1991), "Kent Kooperatifleri ve Yerel Yönetimler" , Ankara: Konutbirlik, Sayı: 89, Temmuz, s. 18-22.
- 122.KELEŞ, Ruşen (1991), "Eğitim Değişmez İlkedir.", Ankara: Konutbirlik, Eylül, s. 16-17.
- 123.KELEŞ, Ruşen; Mehmet Arif DEMİRER, (1992), (ed.) "*Nüfus Artışı ve Kentleşme*", Ekopolitika, İstanbul: Anahtar Kitaplar, s. 43-59.
- 124.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik*", Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:1, Sayı:2, Mart, s. 9-14.
- 125.KELEŞ, Ruşen "*Türkiye' de Konut Politikaları ve Beklentiler*", Ankara: Konutbirlik, Şubat, s. 9-12.
- 126.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Yerel Yönetimlerde Avrupalı Olmak*", Metropol, Sayı:1, Nisan, s. 58-59.
- 127.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Konut ve Kent Sorunları Hakkında 18. Genel Kurulda Yaptığı Konuşma*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:97, Mayıs, s. 23-25.

- 128.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Planlı Dönemin Plansız Kentleşmesi:30 Yılın (1960-1990) Bilançosu*", İzmir: Türkiye'de Şehirciliğin Gelişmesinde Son 30 Yılın Değerlendirilmesi, 3. Türkiye Şehircilik Kongresi, Kasım, s. 9-16.
- 129.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Dünya Koopertifçiliği Nereye?*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:104, Aralık, s. 10-11.
- 130.KELEŞ, Ruşen (1992), "*KAYA Projesi ve Yerel Yönetimlerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı:560-561, Haziran-Temmuz, s.271-274.
- 131.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Bir Evrim Kesitindeki Fehmi YAVUZ' lar Kişiliği*", Öğretmen Dünyası, Cilt:1, Sayı:3, Ağustos, s. 27-30.
- 132.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Belediyelerin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları*", Belediyelerin Yapısal Sorunları Sempozyumu, GAP Belediyeler Birliği, Aralık, s. 56-62.
- 133.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Tokyo' nun Konut Sorunları*", Ankara: Konutbirlik, Sayı:102-103, Ekim-Kasım, s. 9.
- 134.KELEŞ, Ruşen (1992), "Belediye Gelirleri Yuvarlak Masa Toplantısı", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı Ortak Eğitim Programı Yayını, Temmuz, s. 78-80.
- 135.KELEŞ, Ruşen (1993), "21.Yüzyıla Girerken Belediyeler (Sorunlar-Çözümler)", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı, Mahalli İdareler Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi, Aralık,113-118.
- 136.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Çimento Fabrikası*", Karadeniz, 28 Temmuz.
- 137.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Kentlilik Bilinci ve Çevre Değerleri*", İzmir: Ege Mimarlık, Sayı:8-9, s. 62-64.
- 138.KELEŞ, Ruşen (1993), "*İspanya'da Yerinden Yönetim*", Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:2, Sayı:4, Temmuz, s.11-22.
- 139.KELEŞ, Ruşen (1993), "*21. Yüzyılın Eşiğinde Kent ve Çevre*", Toplum ve Çevre, Ankara: Sosyoloji Derneği, s. 23-33.
- 140.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Hükümet Programı ve Kentlerimiz*", Ankara: İller ve Belediyeler Dergisi, Yıl:49, Sayı:576, Ekim, s. 350-353.

- 141.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Yerel Yönetimlerin Görevlerine Devlet El Atamaz*", İzmir: Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Haber Bülteni, Sayı:38, Kasım, s.(?)*.
- 142.KELEŞ, Ruşen (1993), "*Arsa Ofisi, İşlevleri ve Yeni Kararname*", İzmir: ŞPO İzmir Şubesi Haber Bülteni, Aralık, s. 8-14.
- 143.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi*", İzmir: Ege Mimarlık, s. 45-50.
- 144.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler*", Prof. Dr. Yılmaz GÜNAL'a Armağan, Cilt:49, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s. 275-281.
- 145.KELEŞ, Ruşen (1994), "*5 Nisan Kararları Üzerine*", Ankara: Konutbirlik, Temmuz-Ağustos, s. 122-123.
- 146.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Siyasi ve idari Yapının Kent Planlamasına ve Kent Plancılarına Etkileri*", Planlama, 25. Yıl Özel Sayısı, s. 40-47.
- 147.KELEŞ, Ruşen (1994), "*İstanbul' a Göç Edene Vize Koymak*", Karadeniz, 25 Eylül.
- 148.KELEŞ, Ruşen (1994), "*İstanbul' a Göçe Vize*", Ankara: Konutbirlik.
- 149.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Çevre İçin Yargıya Başvurma Hakkı*", ADA.
- 150.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Nerede Birleşiyor? Nerede Ayrılıyor?*", Sosyal Demokrat Sol Güçlerin Birleşme Kurultayına Doğru, Haziran, s. 82-90.
- 151.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Yılmaz GÜNAL İçin*", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:49, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s. 17-18.
- 152.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Fransa' da Yerinden Yönetim*", Çağdaş Yerel Yönetimler, Ankara: TODAİE Yayınları, Cilt:3, Sayı:1, Ocak, s. 3-18.
- 153.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Kent ve Demokrasi*", İstanbul: Eczacı Odası, Cilt:24, Mart, s. 9-29.
- 154.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Belediye Seçimlerinin Ardından*", Karadeniz, Mayıs.
- 155.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Yerel Yönetim ve Demokrasi*", Sosyal Demokrasi, Mart, s. 14-15.

- 156.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Kent İnsanı, Kentleşme ve Düşünce Özgürlüğü*", *Düşünceye Saygı*, Ankara: Edebiyatçılar Derneği, s. 24-30.
- 157.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Hizmette Halka Yakınlık İlkesi ve Yerel Yönetimler*", Ankara: *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt:4, Sayı:1, Ocak, s. 3-14.
- 158.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Kentleşme ve Türkçe*", *Dilbilim Araştırmaları*, s. 1-5.
- 159.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetim Reformunun Siyasal Boyutları*", *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Sorunları*, İzmir Ticaret Odası, Sayı:6, s. 28-36.
- 160.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerinden Yönetimin Neresindeyiz?*" *Yeni Türkiye*, *Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı*, Sayı:4, Mayıs-Haziran, s. 66-71.
- 161.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler*", *Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler Konferans Bildirileri*.
- 162.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması:Avrupa ve Türkiye*", *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması Uluslararası Konferansı*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı, s. 23-35.
- 163.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Sağlıklı Kentte Yaşama Hakkı*", *Sağlıklı Kentler ve İnşaat Mühendisliği*, İzmir: İMO (İzmir Şubesi).
- 164.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Sorunları*", İstanbul: İTÜ, Sayı:6, s. 28-36.
- 165.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler*", Prof. Dr. Yılmaz GÜNAL' a Armağan, Cilt:49, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s.275-28.
- 166.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Demokrasi İçin Yargı Güvencesi*", Ankara: *AÜ SBF Dergisi*, Prof. Dr. Turan GÜNEŞ' e Armağan, Cilt:50, Sayı:3-4, Haziran-Aralık, s.251-256.
- 167.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye*", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Ankara: TODAİE, Cilt:4, Sayı:6, Kasım, s. 3-19.
- 168.KELEŞ, Ruşen (1996), "*Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği(Kaynaklar ve Denetim)*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı, Temmuz.

- 169.KELEŞ, Ruşen (1998), "*Bölge Gerçeği ve Avrupa*", Çağdaş Yerel Yönetimler , Ankara: TODAİE, Cilt:7, Sayı:2, s. 3-10.
- 170.KELEŞ, Ruşen (1998), "*Yerel Halkoylaması*", Prof. Dr. Halil NADAROĞLU' na Armağan,İstanbul: Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, s. 219-236.
- 171.KELEŞ, Ruşen (1998), "*Küreselleşme ve Yerel Özerklik*", Suna KİLİ'ye Armağan, İstanbul: Boğaziçi Yayınevi, s. 209-227.

2.2.Yabancı Dildeki Makaleleri

- 1.KELEŞ, Ruşen (1963), "*Regional Disparities in Turkey*", *Ekistics*, June, pp. 331-334.
- 2.KELEŞ, Ruşen (1966), "*Urbanization and Balanced Regional Development in Turkey*" *Ekistics*, August, pp.163-168.
- 3.KELEŞ, Ruşen (1968),"*Existing Local Government System in Turkey and Recent Trends Towards Development*", *Local Government and National Development*, Ankara: TODAİE, pp. 69-88.
- 4.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Urbanization and Regional Development in Turkey*", *Comparative Local Government*, Summer, pp113.
- 5.KELEŞ, Ruşen (1972), "*Urbanization Policy in Turkey*", *Comparative Local Government*, IULA, Vol:6, No.1, pp. 27-39.
- 6.KELEŞ, Ruşen (1975), "*Investment by Turkish Migrants in Real Estate*", in:Nermin ABADAN-UNAT (ed.), *Turkish Workers in Europe:1969-1975*, E.J.Brill, Leiden, pp. 169-178.
- 7.KELEŞ, Ruşen (1975), "*A Study of Social Stratification in the City of İzmir*", *Social Change in İzmir*, Ankara: Social Science Association of Turkey, pp. 98-120.
- 8.KELEŞ, Ruşen (1976), "*La pullotion atmosphérique en droit turc*", *Droit et Economie de l'Environnement*, par M.Prieur et Charles Kiss, *La Pullotion Atmosphérique en Droit Français et en Droit Comparé*, Lyon, pp. 183-191.

- 9.KELEŞ, Ruşen (1980), *"Urbanization and Environment: The Case of Turkey"*, Hamburg: European Science Foundation, Feb-March.
- 10.KELEŞ, Ruşen(1980), *"Environmental Issues and Policies:: The Case of Turkey"*, Hamburg: European Science Foundation.
- 11.KELEŞ, Ruşen (1981), *"Atatürk and Modern Turkey"*, Japan Times, October, pp. 29.
- 12.KELEŞ, Ruşen(1982), *"Decentralization-Experience and Prerequisites"*, in: Korel Göymen , Hans Illy and Winfried Veit (eds.), *Local Administration: Democracy Versus Efficiency*, Friedrich Ebert Stiftung, Analysen:103/104, Bonn: pp. 117-135.
- 13.KELEŞ, Ruşen (1983), *"Overall Impact of the Slums and Soum Dwellers on the Societal Structure in Turkey"*, Paper Submitted to IDE, February, 1983.
- 14.KELEŞ, Ruşen ; Geoffrey K PAYNE (1984), *"Urban Development and Housing in Turkey"* in: Martyn Wynn (ed.), *Planning Growth in Southern Europe*, Mansell, London, pp. 165-167.
- 15.KELEŞ, Ruşen (1984), *"Comparative Perspectives on Middle Eastern Urbanization"*, Prof. Dr. Aziz KOKLU'nun Anısına Armağan, Ankara: AÜ SBF Dergisi, pp. 241-264.
- 16.KELEŞ, Ruşen (1984) , *"Self Help Community Activities in Turkey"*, Salzburg Congress on Urban Planning and Development, the Retreat of the Public Sector: An Expanding Role for Urban Self Management, Salzburg, May .
- 17.KELEŞ, Ruşen (1985) , *"The Effects of External Migration on Regional Development in Turkey"*, in: Ray Hudson and Jim Lewis (eds.), *Uneven Development*, Methuen, London: pp. 55-75.
- 18.KELEŞ, Ruşen (1985) , *"Opportunities and Problems of Metropolitan Reorganization in Turkey"*, OECD, Technical Cooperation Service, (Oct. 11, 1985), Roma: Seminar on the Management of Metropolitan Areas, October.
- 19.KELEŞ, Ruşen (1985), *"Population Structure: Turkey"*, Turkey, Südwesteuropa-Handbuch, Band IV, Herausgegeben von Klaus-Detlev Grothusen, Vandenboeck und Ruprecht(ed), Türkische Handbuch, Göttingen, pp. 472-495.

- 20.KELEŞ, Ruşen; Hiromasa KANO (1986), "*Economic Development and Social Concioussness: Turkey Under Developmentalism*", Tokyo: Institute of Developing Economies, ME Series, No: 17.
- 21.KELEŞ, Ruşen (1986) "*Municipal Finance in Turkey with Special Reference to Istanbul*", Metin Heper (ed.), Dilemmas of Decentralization, Friedrich Ebert Stiftung, Bonn, pp. 37-56.
- 22.KELEŞ, Ruşen (1986), "Metropolitan Administration in Turkey", Ankara: TODAİE, The Public Administration Annual, Cilt: 12, s.91-110.
- 23.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Recent Progress in Municipal Finance in Istanbul*", Metin Heper (ed.), Democracy and Local Government:Istanbul in the 1980's, London: Eothan Press, pp. 37-51.
- 24.KELEŞ, Ruşen (1987), "*The Problems of Privalization in the Housing Sector*", International Seminar on the Management of Housing and the Urban Services, Ankara: Kent-Koop, September.
- 25.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Metropolitan Administration in Turkey*", Ankara: Turkish Public Administration Annual (1985-1986), Vol:12, pp. 91-110.
- 26.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Urban Turkey in the Year: 2000 A Pessimistic Scenario*", Paper Submitted to the International Seminar on Turkey in the Year 2000, İstanbul: Turkish Political Science Association and Information Diusion of NATO, Hilton, June.
- 27.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Über Ernst Reuter*", Der Scurla Bericht, Die Tätigkeit deutscher Hochschullehrer in der Türkei 1933-1939, Klaus-Detlev Grothusen (Hrsg.), 3, Dağyeli Verlag, pp. 61-66.
- 28.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Housing and the Urban Poor in the Middle East*", Tokyo: Institute of Developing Economies, ME Series, No:20.
- 29.KELEŞ, Ruşen (1987), "*Municipal Revenues*", Turkish Public Administration Annual, Vol:13, pp. 17-48.
- 30.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Urban Administration in Turkey*", Annals of Jäpan Association for Middle East Studies, N.3-1, pp. 60-101.

- 31.KELEŞ, Ruşen (1988), *"Central-Local Relationship in Turkish Politics"*, Bangladesh: The Journal of Social Studies, N:41, July , pp. 29-49.
- 32.KELEŞ, Ruşen (1988), *"Socio- Political Evaluation on the Economic Liberalization Policies"*, in: Prerequisites for Regional Stability in the Middle East, Tokyo: Institute of Developing Economies, pp. 39-74.
- 33.KELEŞ, Ruşen (1988), *"Keizai Jiyuuka Seisaku No Shakai Seijiteku Kiketsu To Sono Hyouka"*, Gendai no Chūto (The Contemporary Middle East), N:4, March, pp. 19-27.
- 34.KELEŞ, Ruşen (1988), *"Nihonno Tsuyosa Wa Dokokara Kitanoka ?"*, Ajiken News (Where does the strength of Japan come from?), N:4.
- 35.KELEŞ, Ruşen (1988), *"Urban Administration in Turkey"*, Annals of Japan Association for Middle East Studies, Vol:3, pp. 60-101.
- 36.KELEŞ, Ruşen (1988), *"Aspects of Urban Transformation in Turkey(with some Reference to Urban Exploison in Japan)"*, Tokyo: Asahi Shimbun Gazetesi, August 29.
- 37.KELEŞ, Ruşen (1989), *"Social Housing Policy and Housing Cooperatives"*Open House International, Vol.14. N.2, pp.24-27.
- 38.KELEŞ, Ruşen (1989), *"Housing Policy in Turkey"*, in: Gil Shidlo (ed.), London: Housing Policy in Developing Countries, Croom-Helm. Routledge, pp. 140-172.
- 39.KELEŞ, Ruşen (1989), *"Urban Turkēy in the Year 2000"*, Turkey in the Year 2000, Ankara: Turkish Political Science Association, pp. 201-228.
- 40.KELEŞ, Ruşen (1989), *"The Problems of Privatization in the Housing Sector"*, Turkish Public Administration Annual, Vol.15-16, pp. 89-120.
- 41.KELEŞ, Ruşen (1990), *"Municipal Revenues"*, Turkish Public Administration Annual, Vol:13, pp. 17-50.
- 42.KELEŞ, Ruşen (1990), *"Greater İstanbul: A Ruralizing Metropolis"*, 12. World Congrees of Sociology, Madrid: 9-13 July.
- 43.KELEŞ, Ruşen (1990), *"The Success Story of Sawauchi Mura"*, Integration, JOICFP, No:23, April, p.40.

- 44.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Torko Karano Kaigai Imin: Sono Seisaku to ŝo Mondai*", (Türk Dış Göçü: Politika ve Sorunlar), in Masanori NAITO (ed), Daitsu Saitoitsu to Torko Jin imin Rodoŝa (Almanya'nın Yeniden Birleşmesi ve Türk İşçileri), Akasi Őoten, Tokyo, s. 57-84.
- 45.KELEŞ, Ruşen (1991), "Impacts of Emigration in Turkey", International Conference on Migration and Development, Ankara: SBF, İskan ve Şehircilik Alman Kùltür Merkezi ve Japon Bilim Geliştirme Vakfı, Mart.
- 46.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Law and Morality as Guarantees Against Land Speculation in a Developing Economy*", 14. International Syposium, The Evolution of Land Prices in Europa, Zurich, pp. 16-18.
- 47.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Ankara and Its Growth*", in: Akinobu Terasaka and Itsuki Nakabayasi (eds.), Geographical Views in the Middle Eastern Cities III, Japan: Ryutsu Kelzai University, pp. 23-29.
- 48.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Law and Morality as Guarantees Against Land Speculation in a Developing Economy*", Turkish Yearbook of Human Rights, Ankara: TODAİE, s. 151-163.
- 49.KELEŞ, Ruşen (1993), "*The Political, Legal and Ethical Issues in Urban Planning*", in: Interdisziplinäre Aspekte des Őtädtebaus, Edmund Gassner und Nazmi Yıldız (Hrgs.), Frankfurt: Faculté Européene des Sciences du Foncier, Vol:16, Strasbourg, Peter Lang, pp. 149-163.
- 50.KELEŞ, Ruşen (1993), "*The Growth of Ecological Concerns in World Capitals*", Günümüz Çevre Sorunları, Yıllık, BM Türk Derneği, pp. 29-52; The Third Conference of the World Capitals, Tokyo Conference, Proceedings, October, pp. 52-56.
- 51.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Urbanization and Urban Policy in Turkey*", Festschrift for Prof. Xavier de Planhol, Sarbonne, Universite de Paris, Institut de Geographie.
- 52.KELEŞ, Ruşen (1994), "*On My Friendship with a Real Japanese Gentlemen*", The Journal of the Geographical Society of Hosei University, Vol:22, March, pp. 89-91.

53.KELEŞ, Ruşen (1994), "*Impact of Urbanization on Fertile Agricultural Land in Turkey*", European Union, Seminaire Internationale su L' Urbanisation at Agriculture, Tunis, 11-13 November.

54.KELEŞ, Ruşen (1995), "*Law and Morality as Guarantees Against Land Speculation in a Developing Economy*", in: L'Evalü du Prix des Terres en Europe, Martin Lendi and Alfred Pikalo (eds.), Frankfurt: Traraux Scientifiques de la Faculty Europ"enne des Sciences du Foncier, Vol:17, Peter Lang, pp.151-162.

3.DİĞERLERİ

3.1.Bilimsel Araştırma Raporları, Toplantı-Seminer Tutanak Notları

1.KELEŞ, Ruşen (1968) "*Alternatif Şehirleşme Hareketlerinin Maliyeti Hakkında Ön Rapor*", Ankara: DPT.

2.KELEŞ, Ruşen (1969), "*An Experiment of Typology on the Districts of İzmir*", Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, (Mimeo).

3.KELEŞ, Ruşen (1992), "*Büyük Şehirlerin Kuruluş Sorunları Yuvarlak Masa Toplantısı Tutanak Notları*", Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı Yayını, s. 76-85.

4.KELEŞ, Ruşen (1996), "*Kentleşme ve Planlama*", Ankara: TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Belediye Başkanlığı Seminer Notları, s.1-9.

5.KELEŞ, Ruşen (1996), "*Trabzon İli Kıyı Yönetimi Projesi* ", Trabzon İli Kıyı Yönetimi Yuvarlak Masa Toplantısı, Haziran, Trabzon Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı, KTÜ.

6.KELEŞ, Ruşen (1997), "*Konut ve Kent Sorunları Hakkında 18. Genel Kurulda Yaptığı Konuşma*", Ankara: Konutbirlik, s. 23-25.

7.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Türkiye 'de Şehirleşme Hareketleri (1927-1960)*", Türk İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesine Sunulmuş Rapor,Ankara: SBF Maliye Enstitüsü.

8.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Country Report of Turkey*", International Urbanization Survey, (to be published by Ford Foundation).

3.2.Çevirileri

1.KELEŞ, Ruşen (1961), (Çev.), *Mesken İhtiyacının Tahmini*, Alexander BLOCK, Ankara: AÜ SBF, T.C. İmar ve İskan Bakanlığı Yayınları, Sevinç Matbaası, s. 1-174.

2.KELEŞ, Ruşen (1964), (Çev.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Metodları*, William J. GOODE, Paul K. HATT, Ankara: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınları, s. 1-474.

3.KELEŞ, Ruşen (1989), (Çev.),*Köylünün Kurtuluşu*, Manzen ARAKİ,Ankara: Sevinç Matbaası.

4.KELEŞ, Ruşen (1984), (Çev.),"*Kent Özeklerinin İyileştirilmesinde Halk Katılımı*",Dorethee-Barbier VAUZELLES, Yerleşim ve Çevrebilim Sorunları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi'nden Seçmeler: 2, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği, Unesco Yayını, s. 47-71.

5.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*Konutun Alternatif Bir Yaşam Biçimindeki Rolü*", John F.C. TURNER, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları, s. 13-34.

6.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*Konutun Ulusal Gelişmeye Katkısı: Daha Çoğu Başarılabilir mi?*", Alfred Van HUYCK, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları, s. 1-12.

7.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*Konut ve Toplum: Konutun Toplumsal Yeniden Üretimdeki Rolü Üzerinde Düşünceler*", Riaz HASSAN, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları: 14, s. 97-110.

8.KELEŞ, Ruşen (1987), (Çev.), "*İslam Kentlerinin Yaşamakta Olan Yönlerinin Korunması*", Janet ABU-LUGHOD, BM Dünya Konut Yılı İçin Çeviri Yazılar, Ankara: BM Türk Derneği Yayınları, s. 155-182.

3.3.Gazete Yazıları

- 1.KELEŞ, Ruşen (1978), "*Yerel Özerklik ve Belediyeler*", Cumhuriyet.
- 2.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Yabancıya Toprak Satmak*", Cumhuriyet, 13 Ağustos..
- 3.KELEŞ, Ruşen (1989), "*Belediyeler Özerkleşti mi?*", Görüş, Sayı:28, Mart, s.8-9.
- 4.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Toprağını Satışa Çıkaran Devlet*", Olaylar ve Görüşler, Cumhuriyet, 21 Şubat, s.2.
- 5.KELEŞ, Ruşen (1990), "*60 Yaşındaki Çocuk: Türk Belediyeciliği*", Olaylar ve Görüşler, Cumhuriyet, 3 Kasım, s.2.
- 6.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kentleşmenin Neresindeyiz?*", Olaylar ve Görüşler, Cumhuriyet, 31 Aralık, s. 2.
- 7.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Yerel Yönetimler*", Cumhuriyet, 14 Nisan.
- 8.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Yağmacılığa Seyirci Sosyal Demokrasi*", Cumhuriyet.
- 9.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Kentleşme Sorunları Neden Çözülemiyor?*", Cumhuriyet.
- 10.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Göçün Nedenleri, Tarihsel Gelişimi*", Boğaziçi Üniversitesi.
- 11.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Konut Kooperatifçiliğinde Sendikalar, Belediyeler ve Birlikler*", Ankara: Konutbirlik.
- 12.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Yerel Yönetimde Yeniden Yapılanma*".
- 13.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Devlet Belediye İlişkileri*".
- 14.KELEŞ, Ruşen (?)*, "*Belediyelerin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları*", GAP Bülteni.

3.4.Bildiriler

- 1.KELEŞ, Ruşen (1984), "*Kentleşme ve Toprak Politikaları*", Türkiye 8. Dünya Şehircilik Günü, Sanayi, Yer Seçimi, Turizm Yerleşmelerive Tarım Topraklarının Ülkesel Arazi Kullanımı İçinde Değerlendirilmesi Kollokyumu'na Sunulan Bildiri, Adana..
- 2.KELEŞ, Ruşen (1988), "*Urban Planning and Bio-Environmental Policy, Biopolitics: The Bio-Environment*", ed.by., Agni VİLAVİANAS-Arvanities,Athens, pp. 172-180.
- 3.KELEŞ, Ruşen (1989), "*The Rule of Housing Cooperatives in Housing Policy*", Habitat India, Congress of Human Settlements, Kasım, Madras.
- 4.KELEŞ, Ruşen (1990), "*Kentleşmenin Dünü ve Bugünü*", Kent Kooperatifçiliği Teknik Semineri' ne Sunulan Bildiri, 90'II Yıllarda Kentleşme ve Konut, s. 21-34.
- 5.KELEŞ, Ruşen (1991), "*Planlı Dönemin Plansız Kentleşmesi: Otuz Yılın (1960-1990) Bilançosu*", 15. Dünya Şehircilik Günü'nde Sunulan Bildiri, İzmir, (6-8 Kasım):
- 6.KELEŞ, Ruşen (1991), "*On International University for the Bio-Environment: Goals and Clients of University for the Bio-Environment*", 4. International Conference on the International University for the Bio-Environment, Biopolitics, International Organisation, January, Athens.
- 7.KELEŞ, Ruşen (1991),"*Problems and Policies of Environment in Turkey*", International Conference on Japanese Economic Cooperation, Tokyo: Institute of Developing Economies, 1-7 December 1991, pp. 1-145.
- 8.KELEŞ, Ruşen "*Problems and Policies of Small and Medium Sized Enterprises*" International Conference on Medium Small Enterprises, Moscav: Institute of Developing, USSR Academy of Sciences, 1-7 September.
- 9.KELEŞ, Ruşen (1997), "*Aliğa Enerji ve Mediasyonu Sonuç Bildirisi*", Aliğa Kent Parlamentosu, Aliğa Enerji ve Çevre Mediasyonu, İzmir, Nisan, Mayıs.

3.5.Kitap Tahlilleri

1.KELEŞ, Ruşen (1965), Kemal Ahmet ARU'nun *Yayalar, Taşıtları: Şehir Dokusunda Yeni Ulaştırma Düzenleri* adlı Kitabının Tahlili, AÜ SBF Dergisi, Cilt:20, No: 3, s. 295-296.

2. KELEŞ, Ruşen, (1965), Dr. Ayten ÇETİNER'in *Türkiye'de İmar Planlama Eylemleri ve Dayanması Gereken Bilimsel Kurallar* adlı Kitabının Tahlili, AÜ SBF Dergisi, Cilt:20, No: 3, s.296-297.

3.6.Ansiklopedi Yazısı

KELEŞ, Ruşen , Cevat GERAY, Can HAMAMCI (?)*, "*Şehircilik*", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:9, s. 2358-2374.

*: Araştırmacı bu bilgilere ulaşamamıştır.Prof. Dr. Ruşen KELEŞ'in sağlamış olduğu belge ve verilerde de bu bilgilere rastlanmamıştır.

KAYNAKÇA

ACAR Mustafa, Ömer DEMİR (1997), **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Ankara: Vadi Yayınları.

Ayşegül MENGÜ ile Görüşme, 20 Nisan 1999

Büyük LAROUSSE (1983), Cilt:20, İstanbul: Milliyet Yayınları, s.10628

HOWARD EBENEZER (1945), **Garden Cities of to-Morrow**, Faber and Faber, London.

GÖZÜBÜYÜK Şeref (1995), **T.C. 1982 Anayasası**, Ankara: Turhan Kitabevi.

KARTAL, S.Kemal (1985), "Gecekondu Türü Konuta Yaklaşımlardaki Değişmeler ve Kurumlarca Üretilen Sosyal Konuta Geçme Zorunluluğu", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:19, Sayı:3, Eylül, s.59-78.

KARTAL, S.Kemal (1993), "Okumayı, Yazmayı ve Bilmeyi Biliyor muyuz?", **Logos**, Malatya: Sayı:1, Ocak, s.9-19

KARTAL, S.Kemal (1999), "1999'lular İçin Uğurlama Yazısı", Leyla KAHRAMAN ve Dig. (Yay.Haz.), **İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 1999 Yılığ**, Malatya: Medya Eren/ Nizam Ofset, s.191-199

KELEŞ, Ruşen, Cevat GERAY, Tanju POLATKAN, Şerif MARDİN (1962), **Demokratik Memleketlerde Siyasal Partiler: Tarihçe, Teşkilat, Doktrin ve Programlarıyla**, Ankara:TODAİE Yayınları

- KELEŞ Ruşen (1965a), **Yayalar, Taşıtları: Şehir Dokusunda Yeni Ulaştırma Düzenleri**, Prof.Dr.Kemal ARU, Ankara: AÜ SBF Dergisi; Cilt:XX, No:3, Eylül, s.295-296
- KELEŞ Ruşen (1965b), **Türkiye’de İmar Planlama Eylemleri ve Dayanması Gereken Bilimsel Kurallar**, Dr.Ayten Çetiner, Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XX, No:3, Eylül, s.296-297
- KELEŞ Ruşen (1965c), "Siyasi Partiler ve Şehircilik Politikası Sorunları", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XX, No:3, Eylül, s.273-280
- KELEŞ Ruşen (1966), "Şehirleşme Politikamız ve Doğu Anadolu Bölgesi", Doğu Anadolu’yu Kalkındırma Sorunları Semineri’ ne Sunulan Bildiri, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Yayını
- KELEŞ, Ruşen (1967), **Kooperatifçilik İlkeleri ve Sosyal Konut Politikası Açısından Türkiye’de Konut Kooperatifleri**, Ankara: İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi-8
- KELEŞ Ruşen (1970), "Türkiye’de Şehirleşme Eğilimleri", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt:XXV, No:4, s.41-83
- KELEŞ Ruşen (1971), **Eski Ankara’da Bir Şehir Tipolojisi**, Ankara: AÜ SBF Yayınları
- KELEŞ, Ruşen (1972a,1978,1983), **100 Soruda Türkiye’de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu**, İstanbul: Gerçek Yayınevi
- KELEŞ, Ruşen (1972b),**Şehirciliğin Kuramsal Temelleri**, Ankara:AÜ SBF Dergisi, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları

KELEŞ, Ruşen (1973a), **İzmir Mahalleleri**, Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları

KELEŞ, Ruşen; Fehmi YAVUZ, Cevat GERAY (1973b), **Şehircilik Sorunları-Uygulama ve Politika**, Ankara: Sevinç Matbaası

KELEŞ Ruşen; Fehmi YAVUZ (1974), "Başkent Ankara İçin Elli Yıl Önce Çıkarılan 583 Sayılı Yasa Üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Yapılan Görüşmeler", Ankara: **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:XXIX, No:3-4,Aralık, s.1-33

KELEŞ, Ruşen; Fehmi YAVUZ (1975,1983), **Çevre Sorunları**, Ankara: AÜ SBF ve Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınevi

KELEŞ, Ruşen, (1976a),**Toplumbilimlerinde Araştırma ve Yöntem** , Ankara: TODAİE Yayınları

KELEŞ, Ruşen; Nermin ABADAN-UNAT, Rinus PENNİNX, Herman Van RENSELAAR, Leo Van VELZEN, Leyla YENİSEY (1976), **Göç ve Gelişme**, Ankara: Ajans Türk Basımevi

KELEŞ, Ruşen (1976b), **Kentbilim İlkeleri**, Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayınları

KELEŞ Ruşen (1979a), "Kentsel Kargaşanın Ardındaki Gerçek", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Toplumsal Bunalım (Anarşi) Özel Sayısı, Sayı:54, s. 29-31

KELEŞ Ruşen (1979b), "Devlet ve Konut Kooperatifçiliği", Ankara: **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:12,No:4, Aralık, s.31-40

KELEŞ, Ruşen, (1980), **Kentbilim Terimleri Sözlüğü**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

KELEŞ, Ruşen, Artun ÜNSAL (1982), **Kent ve Siyasal Şiddet**, Ankara: SBF

Yayınları

KELEŞ Ruşen (1982a), "Toplu Konut Yasası ve Getirdikleri", Türkiye 6. Dünya Şehircilik Günü Kutlamaları, Türkiye'de Yerleşmeler ve Konut Sorunları Kollokyumu'na Sunulan Bildiri, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, s.13-24

KELEŞ Ruşen (1982b), "Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Bir Örnek Olay", Ankara: AÜ SBF Yayınları, Seha L.MERAY'a Armağan, Cilt:II, s.411-428

KELEŞ Ruşen (1982c), "Nüfus, Kentleşme, Konut ve Konut Kooperatifleri", Konut 81, Ankara: Kent-Koop, s.15-55

KELEŞ Ruşen (1983a), "İmar Planlamasında Merkeziyetçilik ve Yerellik", Ankara: AÜ SBF Dergisi, Cilt: XXXVIII, No:1-4, Ocak-Aralık, s.139-149

KELEŞ Ruşen (1983b), "Atatürk Çağdaş Ankara ve Kentbilim", Ankara: **TODAİE İnsan Hakları Yıllığı**, Yıl:3-4, s.140-151.

KELEŞ, Ruşen (1983c), **Çevre Sorunlarının Çözümlemesinde Ekonomik Yaklaşımlar ve Kaynak Sağlama Sempozyumu**, Ankara: Türkiye Çevre Koruma Ve Yeşillendirme Derneği Yayınları

KELEŞ Ruşen (1984), "Japonya'da Yerel Yönetimler", Ankara: **Amme İdaresi Dergisi**, TODAİE Yayınları, s.101-126

KELEŞ Ruşen (1985), "Gecekondu Affında Amaç ve Yöntem", Ankara: **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Yıl:20, Cilt:X, Sayı:77, Şubat-Mart, s.30-33

KELEŞ Ruşen (1986a), " Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi", Ankara: **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:19, Sayı:3,Eylül, s.81-98

KELEŞ Ruşen (1986b), " Japonya'da Kentsel Yaşam ve Kentleşme", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt-19, Sayı:2, TODAİE, Haziran, s.101-126

KELEŞ Ruşen (1987a), " Yerel Yönetimler ve Konut", Ankara: **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:XLII, No:1-4, Ocak-Aralık, s.11-14

KELEŞ, Ruşen (1987b),(Yayıma Hazırlayan),**Türkiye'de Kentbilim Eğitimi**, Ankara: AÜ SBF Yayınları

KELEŞ Ruşen (1988a), "Kooperatif ve Güven", Ankara: **Konutbirlik**, Dizi: 5, Sayı:3,Mart, s.20-22

KELEŞ Ruşen (1988b), "Dar Gelirli Kentliler İçin Bir Konut Edindirme Yöntemi: Evini Yapana Yardım", Ankara: **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:XLIII, No:1-2,Ocak- Haziran, s.81-113

KELEŞ Ruşen (1988c), "Konut Kesiminde Özelleştirmenin Sorunları", Ankara: **AÜ SBF Dergisi**, Cilt:LXIII, No:3-4, Temmuz-Aralık, s.33-57

KELEŞ, Ruşen (1990a, 1993, 1996, 1997), **Kentleşme Politikası** , Ankara: İmge Kitabevi

KELEŞ Ruşen (1990b), "Kent Planlaması Kavramı, Kent ve Kent Tanımları", **Özerk Yerel Yönetim**, Yıl:1, Sayı:1,Şubat, s.4-5

KELEŞ, Ruşen, Jürgen Nowak, İlhan Tomanbay (1991a), **Türkiye ve Almanya'da Sosyal Hizmetler Sözlüğü**, Ankara: Selvi Yayınları

KELEŞ Ruşen (1991b), "Kentsel Katılım Nedir? Ne Olmalıdır?", Ankara: **A.Ü. B.Y.Y.O Yıllık**, Şevket Evliyagil'e Armağan, s. 17-55

KELEŞ Ruşen (1991c), "Demokratik Gelişmemizde Yerel Yönetimler", Ankara:

Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Bahri SAVCI'ya Armağan,
s.290-300

KELEŞ Ruşen (1992a), "Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Özerklik, "

Ankara: Çağdaş Yerel Yönetimler; Cilt:1, Sayı:2, Mart,
s.9-14

KELEŞ, Ruşen (1992b,1997), **İnsan, Çevre, Toplum**, Ankara: İmge Kitabevi

KELEŞ, Ruşen (1992c,1994,1998), **Yerinden Yönetim ve Siyaset** , İstanbul: Cem
Yayınevi

KELEŞ, Ruşen (1993a), **Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992)**, İstanbul:

IULA-EMME Yerel Yönetimler Birliği

KELEŞ, Ruşen; Can HAMAMCI (1993b), **Çevrebilim**, Ankara: İmge Kitabevi

KELEŞ Ruşen (1993c), "İspanya'da Yerinden Yönetim", Ankara: Çağdaş Yerel
Yönetimler; Cilt:2, Sayı:4-5, Temmuz, s. 11-22

KELEŞ, Ruşen (1994a), **Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim**, Ankara: Türk

Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı

KELEŞ Ruşen (1994b), "Fransa'da Yerinden Yönetim", Ankara: Çağdaş Yerel

Yönetimler, TODAİE, Cilt:3, Sayı:1, Ocak, s.3-18

KELEŞ, Ruşen (1994c), **Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyeleri**, Ankara:

Türk Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı

KELEŞ Ruşen (1995a), "Yerel Yönetimlerde Özelleştirme", Ankara: Türk

Belediyecilik Derneği, Konrad Adenauer Vakfı, Şubat, s.11-23

KELEŞ Ruşen (1995b). "Yerel Demokrasi İçin Yargı Güvencesi", Ankara: **AÜ SBF Dergisi**, Prof.Dr. Turan GÜNEŞ'e Armağan, Cilt:50, No:3-4, Haziran- Aralık, s.251-256

KELEŞ Ruşen (1995c), "Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye", Ankara: **Çağdaş Yerel Yönetimler**, TODAİE Cilt:4, Sayı:6,Kasım , s.3-19

KELEŞ, Ruşen (1996a), **Kentleşme Sürecinde Türkiye**, İzmir: KOSIAD Yayınları

KELEŞ Ruşen (1996b), "Kentleşme ve Planlama", Ankara: Belediye Başkanları Semineri, s.1-9

Kent Gündemi (1997), "Prof.Dr.Ruşen KELEŞ", Yıl:1, S:4, s.8-11.

KELEŞ Ruşen (1998a), " Bölge Gerçeği ve Avrupa", Ankara: **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt:7,Sayı:2, Nisan s.3-10

KELEŞ Ruşen (1998b), **Küreselleşme ve Yerel Özerklik**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, Suna KİLİ'ye Armağan Kitap

KELEŞ, Ruşen ; Cevat GERAY, Cahit EMRE, Ayşegül MENGÜ (1999), **Kentsel Toprak Rantının Kamuya Kazandırılması**, Türkiye Merkez Kooperatifler Birliği, Ankara; Öteki Yayınevi

KIŞLALIOĞLU Mine; Fikret BERKES (1994), **Ekoloji ve Çevre Bilimleri**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Meydan LAROUSSE (1982), "Kooperatif", Cilt:11, İstanbul: Sabah Yayınları, Cilt:11, s.465.

Meydan LAROUSSE (1982), Cilt:16, İstanbul: Sabah Yayınları, s.513.

Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi (1980), "Ernst REUTER", İstanbul: Anadolu Yayıncılık, s.4724.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (1999), Ankara: Başbakanlık Devlet
İstatistik Enstitüsü Matbaası

T.C. Teşkilat Rehberi (1986), Ankara: TODAİE Yayınları, No:217.

